

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ-CERRAHPAŞA
ADLİ TIP ENSTİTÜSÜ

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Z. Belma GÖLGE

ÇOCUKLUK ÇAĞI ÖRSELENMELERİNDEKİ SAVUNMA MEKANİZMALARI VE
DUYGU DÜZENLEME GÜÇLÜĞÜNÜN BORDERLINE VE NARSİSİSTİK KİŞİLİK
ÖRGÜTLENMELERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN İNCELENMESİ

SOSYAL BİLİMLER ANABİLİM DALI
DOKTORA TEZİ

AYKUT BORA
UZMAN PSİKOLOJİK DANIŞMAN

İSTANBUL, 2019

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ-CERRAHPAŞA
ADLİ TIP ENSTİTÜSÜ

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Z. Belma GÖLGE

ÇOCUKLUK ÇAĞI ÖRSELENMELERİNDEKİ SAVUNMA MEKANİZMALARI VE
DUYGU DÜZENLEME GÜÇLÜĞÜNÜN BORDERLINE VE NARSİSİSTİK KİŞİLİK
ÖRGÜTLENMELERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN İNCELENMESİ

SOSYAL BİLİMLER ANABİLİM DALI
DOKTORA TEZİ

AYKUT BORA
UZMAN PSİKOLOJİK DANIŞMAN

İSTANBUL, 2019

Travmalardan hayatta kalanlara...

Özet

Bu çalışmanın amacı çocukluk çağında maruz kalınan fiziksel, cinsel ve duygusal kötüye kullanım ve ihmal yaşantılarının, borderline ve narsistik kişilik örgütlenmeleri ile arasındaki ilişkinin incelenmesi ve bu ilişkide savunma mekanizmaları ve duygu düzenleme güçlüğüne etkili olup olmadığının araştırılmasıdır. Araştırmanın örneklemi, 349'u kadın, 181'i erkek olmak üzere 530 kişiden oluşmaktadır. Katılımcıların yaş ortalaması 32.11 yaş olup (SS: 10.01) yaş aralığı 18-65 yaşdır. Çalışma kapsamında araştırmacılar tarafından hazırlanan Görüşme Formu, Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeği, Borderline Kişilik Envanteri, Duygu Düzenleme Güçlüğü Ölçeği, Narsistik Kişilik Envanteri ve Savunma Biçimleri Testi kullanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS_20 (Statistical Package for Social Sciences) istatistik programı kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde Ki Kare Analizi testi, Independent Sample t testi, korelasyon, doğrusal ve hiyerarşik regresyon analizleri yapılmıştır. Yapılan istatistiksel analizlerde anlamlılık düzeyleri $p<0.05$, $p<0.01$, $p<0.001$ olarak incelenmiştir. Katılımcıların Borderline Kişilik Envanteri'nden aldıkları puanlar ile çocukluk çağı örselenme yaşantıları toplam puanı ($r: .419$), fiziksel kötüye kullanım ($r: .397$), cinsel kötüye kullanım ($r: .276$), duygusal kötüye kullanım ve ihmal ($r: .377$) alt ölçeklerinden aldıkları puanlar arasında orta düzeyde pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Katılımcıların Narsistik Kişilik Envanteri hak iddia etme alt ölçeğinden aldıkları puanlar ile çocukluk çağı örselenme yaşantıları toplam puanı ($r: .185$), fiziksel kötüye kullanım ($r: .170$) ve duygusal kötüye kullanım ve ihmal ($r: .182$) alt ölçeklerinden aldıkları puanlar arasında düşük düzeyde pozitif yönlü bir ilişki bulunurken cinsel kötüye kullanım ile arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Borderline kişilik örgütlenmesinin bağımlı değişken olduğu hiyerarşik regresyon analizinde birinci adımda çocukluk çağı örselenme yaşantıları modele dahil edilmiş ve açıklanan varyans oranı %18.7 olarak bulunmuştur. İkinci adımda duygu düzenleme güçlüğüne eklenmesi ile açıklanan varyans %34.5'e, immatür savunma

mekanizmalarının eklenmesi ile de %39.7'ye yükselmiştir. Narsistik Kişilik Envanteri'nin hak iddia etme alt ölçeğinin bağımlı değişken olduğu hiyerarşik regresyon analizinde ise birinci adımda çocukluk çağı örselenme yaşantıları modele dahil edilmiş ve açıklanan varyans oranı %3.5 olarak bulunmuştur. İkinci adımda duygu düzenleme güçlüğü eklenmesi ile açıklanan varyans %13.4, immatür savunma mekanizmalarının eklenmesi ile de %13.9'a yükselmiştir. Araştırma sonucunda çocukluk çağı örselenmelerinin borderline kişilik örgütlenmesi ile arasındaki ilişkide duygu düzenleme güçlüğü ve immatür savunma mekanizmalarının istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin ve açıklayıcılığının olduğu anlaşılmıştır. Bu etki ve açıklayıcılığın narsistik kişilik örgütlenmesi ile arasındaki ilişkide oldukça zayıf olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk istismarı, borderline kişilik örgütlenmesi, narsisizm, savunma mekanizmaları, duygu düzenleme

Abstract

The aim of this study is to investigate the relationship between physical, sexual, emotional abuse and neglect experiences in childhood and borderline and narcissistic personality organizations and to investigate whether the defense mechanisms and difficulties in emotion regulation are effective in this relationship. The sample of the study consisted of 530 people, 349 of whom were women and 181 were men. The mean age of the participants was 32.11 years (SD: 10.01) and the age range was 18-65 years. Interview Form, Childhood Trauma Questionnaire Scale, Borderline Personality Inventory, Difficulties in Emotion Regulation Scale, Narcissistic Personality Inventory and The Defense Style Questionnaire were used. SPSS_20 (Statistical Package for Social Sciences) statistical program was used to analyze the data. Chi square analysis, Independent Sample t test, correlation, linear and hierarchical regression analysis were used to evaluate the data. In statistical analysis, the significance levels were evaluated as $p < 0.05$, $p < 0.01$, $p < 0.001$. Participants were taken from the total scores of childhood traumatic experiences ($r: .419$), physical abuse ($r: .397$), sexual abuse ($r: .276$), emotional abuse and neglect ($r: .377$) subscales. There was a moderate positive correlation between these scores and the scores obtained from the borderline personality inventory. The scores of the participants on the narcissistic personality inventory claim subscale and the scores obtained from the total score of childhood traumatic experiences ($r: .185$), physical abuse ($r: .170$) and emotional abuse and neglect ($r: .182$) subscales. There was no statistically significant relationship between sexual abuse. In the hierarchical regression analysis where the borderline personality organization is a dependent variable, childhood traumatic experiences were included in the model in the first step and the explained variance rate was found as 18.7%. In the second step, the variance explained with the addition of emotion regulation difficulty increased to 34.5% and to 39.7% with the addition of immature defense mechanisms. In the hierarchical regression analysis where the the subscale called claim of narcissistic personality inventory is a dependent variable,

childhood traumatic experiences were included in the model in the first step and the explained variance rate was found as 3.5%. In the second step, the variance explained with the addition of emotion regulation difficulty increased to 13.4% and to 13.9% with the addition of immature defense mechanisms. As a result of the study, it was found that there was a statistically significant effect and explanatory effect of emotion regulation and immature defense mechanisms in the relationship between childhood traumas and borderline personality organization. This effect seems to be very weak in the relationship between childhood traumas and narcissistic personality organization.

Keywords: Child abuse, borderline personality organization, narcissism, defense mechanisms, emotion regulation

İçindekiler

Özet	iii
Abstract	v
İçindekiler	vii
Tablolar Listesi	xi
1. Giriş ve Amaç	1
2. Genel Bilgiler	7
2.1. Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları	7
2.1.1. Tarihçe ve Kavram	7
2.1.2. İstismar Türleri	11
2.1.2.1. Fiziksel İstismar	11
2.1.2.2. Cinsel İstismar	12
2.1.2.3. Duygusal İstismar	14
2.1.2.4. İhmal	14
2.1.2.5. Diğer Örseleyici Yaşantılar	15
2.1.3. Çocukluk Çağı Örseleyici Yaşantıların Sonuçları	16
2.2. Duygu Düzenleme Güçlüğü	22
2.2.1. Duygular	22
2.2.2. Duygu Düzenleme	23
2.2.3. Duygu Düzenleme ve Psikopatoloji	27
2.3. Savunma Mekanizmaları	29
2.3.1. Savunma Mekanizmaları ve Psikopatoloji	32
2.3.2. Savunma Mekanizmalarının Sınıflandırılması	34

2.3.2.1. İmmatür (Olgunlaşmamış) Savunma Mekanizmaları	36
2.3.2.1.1. Bedenselleştirme (Somatization)	36
2.3.2.1.2. Bölme (Splitting)	36
2.3.2.1.3. Çözülme (Dissociation)	37
2.3.2.1.4. Eyleme Dökme (Acting out)	37
2.3.2.1.5. İç Atma (Introjection)	38
2.3.2.1.6. İlkel Geri Çekilme (Primitive withdrawing)	38
2.3.2.1.7. İlkel İdealizasyon ve Değersizleştirme (Devaluation)	38
2.3.2.1.8. İnkâr (Denial)	39
2.3.2.1.9. Kendine Çevirme (Turning against the self)	40
2.3.2.1.10. Mantığa Bürüme (Rationalization)	40
2.3.2.1.11. Otistik Fantezi (Autistic fantasy)	41
2.3.2.1.12. Pasif Saldırganlık (Passive aggression)	41
2.3.2.1.13. Tümgüçlü Kontrol (Omnipotent control)	41
2.3.2.1.14. Yalıtma (Isolation)	42
2.3.2.1.15. Yansıtma (Projection)	42
2.3.2.1.16. Yansıtmalı Özdeşleşme (Projective identification)	43
2.3.2.1.17. Yer Değiştirme (Replacement)	44
2.3.2.2. Nevrotik Savunma Mekanizmaları	44
2.3.2.2.1. Ahlaksallaştırma (Morality)	44
2.3.2.2.2. Bölmeleme (Partition)	44
2.3.2.2.3. Cinselleştirme (Sexualization)	45
2.3.2.2.4. İdealizasyon (Idealization)	45
2.3.2.2.5. Karşıt Tepki Oluşturma (Reaction formation)	45
2.3.2.2.6. Özgecilik (Altruism)	46
2.3.2.2.7. Tersine Çevirme (Reversal)	46
2.3.2.2.8. Yapma Bozma (Undoing)	46

2.3.2.3. Matür (Olgun) Savunma Mekanizmaları	47
2.3.2.3.1. Bastırma (Repression).....	47
2.3.2.3.2. Beklenti (Anticipation)	48
2.3.2.3.3. Düşünselleştirme (Intellectualization)	49
2.3.2.3.4. Gerileme (Regression)	49
2.3.2.3.5. Mizah (Humor)	50
2.3.2.3.6. Identification (Özdeşim)	50
2.3.2.3.7. Saldırganla Özdeşleşme (Identification with aggressor)	50
2.3.2.3.8. Telafi Etme (Compensation).....	51
2.3.2.3.9. Yüceltme (Sublimation).....	51
2.4. Kişilik Örgütlenmeleri	51
2.4.1. Borderline Kişilik Örgütlenmesi	56
2.4.1.1. Borderline Kişilik Örgütlenmesinin Etyolojisi	62
2.4.1.2. Borderline Kişilik Örgütlenmesinde Ayırıcı Tanı	67
2.4.1.3. Borderline Kişilik Örgütlenmesinin Psikoterapisi	68
2.4.1.4. Borderline Kişilik Örgütlenmesinin Diğer Değişkenlerle İlişkisi	72
2.4.2. Narsisistik Kişilik Örgütlenmesi	76
2.4.2.1. Narsisistik Kişilik Örgütlenmesinin Etyolojisi	85
2.4.2.2. Narsisistik Kişilik Örgütlenmesinde Ayırıcı Tanı	89
2.4.2.3. Narsisistik Kişilik Örgütlenmesinin Psikoterapisi	92
2.4.2.4. Narsisistik Kişilik Örgütlenmesinin Diğer Değişkenlerle İlişkisi	95
3. Gereç ve Yöntem	98
3.1. Araştırmanın Örneklem ve Evreni	98
3.2. Kullanılan Ölçme Araçları	98
3.2.1. Görüşme Formu	98

3.2.2. Borderline Kişilik Envanteri.....	98
3.2.3. Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeği	99
3.2.4. Duygu Düzenleme Güçlüğü Ölçeği.....	99
3.2.5. Narsistik Kişilik Envanteri	100
3.2.6. Savunma Biçimleri Testi	100
3.3. Verilerin Toplanması	101
3.4. Verilerin Analizi	102
4. Bulgular	103
4.1. Betimleyici İstatistikler.....	103
4.2. Ölçek Puanlarının İstatistiği	116
4.3. Hipotezlere İlişkin İstatistikler	120
5. Tartışma	144
5.1. Betimleyici Verilerin Tartışılması	144
5.2. Ölçek Puanlarının Tartışılması	148
5.3. Hipotezlerin Tartışılması	153
6. Sonuç ve Öneriler	172
Kaynakça.....	174
Ekler	223

Tablolar Listesi

Tablo I:	Katılımcıların Eğitim Durumu	103
Tablo II:	Katılımcıların Medeni Durumu	104
Tablo III:	Katılımcıların Çalışma Durumu	104
Tablo IV:	Katılımcıların Aylık Ortalama Kazançları	105
Tablo V:	Katılımcıların Çocukluk Çağı Fiziksel İstismar Yaşantıları	105
Tablo VI:	Katılımcıların Çocukluk Çağı Fiziksel İstismar Yaşantı Sıklığı	106
Tablo VII:	Katılımcıları Çocukluk Çağında Fiziksel Olarak İstismar Edenler	106
Tablo VIII:	Katılımcıların Çocukluk Çağı Duygusal İstismar Yaşantıları	107
Tablo IX:	Katılımcıların Çocukluk Çağı Duygusal İstismar Yaşantı Sıklığı	108
Tablo X:	Katılımcıları Çocukluk Çağında Duygusal Olarak İstismar Edenler ...	108
Tablo XI:	Katılımcıların Çocukluk Çağı Cinsel İstismar Yaşantıları	109
Tablo XII:	Katılımcıların Çocukluk Çağı Cinsel İstismar Yaşantı Sıklığı	110
Tablo XIII:	Katılımcıların Çocukluk Çağı Cinsel İstismar Yaşantılarının Türü	110
Tablo XIV:	Katılımcıların Maruz Kaldığı Temas İçeren ve İçermeyen Cinsel İstismar Yaşantıları	111
Tablo XV:	Katılımcıları Çocukluk Çağında Cinsel Olarak İstismar Edenler	112
Tablo XVI:	Katılımcıları Çocukluk Çağında Cinsel Olarak İstismar Edenlerin Aile İçi ve Aile Dışı Olarak Kategorize Edilmesi	113
Tablo XVII:	Katılımcıların Çocukluk Çağı İstismar Yaşantılarına Maruz Bırakılma Yaşları	114
Tablo XVIII:	Katılımcıların Çocuklukta Maruz Kaldığı Diğer Örseleyici Yaşantıları	115
Tablo XIX:	Katılımcıların Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeği Puanları	116

Tablo XX:	Katılımcıların Savunma Biçimleri Testi Puanları	117
Tablo XXI:	Katılımcıların Duygu Düzenleme Güçlüğü Ölçeği Puanları	118
Tablo XXII:	Katılımcıların Narsistik Kişilik Envanteri Puanları	119
Tablo XXIII:	Katılımcıların Borderline Kişilik Envanteri Puanları	120
Tablo XXIV:	Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları ve Borderline Kişilik Örgütlenmesi Arasındaki Korelasyon Analizi Sonuçları	120
Tablo XXV:	Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları ve Borderline Kişilik Örgütlenmesi Arasındaki Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları	121
Tablo XXVI:	Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları ve Narsistik Kişilik Örgütlenmesi Arasındaki Korelasyon Analizi Sonuçları	122
Tablo XXVII:	Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları ve Narsistik Kişilik Örgütlenmesi Arasındaki Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları	123
Tablo XXVIII:	Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları ve Duygu Düzenleme Güçlüğü Arasındaki Korelasyon Analizi Sonuçları	124
Tablo XXIX:	Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları ve Duygu Düzenleme Güçlüğü Arasındaki Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları	125
Tablo XXX:	Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları ve Kullanılan Savunma Mekanizmaları Arasındaki Korelasyon Analizi Sonuçları	126
Tablo XXXI:	Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları ve Kullanılan Savunma Mekanizmaları Arasındaki Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları ...	128
Tablo XXXII:	Kullanılan Savunma Mekanizmaları ve Narsistik Kişilik Örgütlenmesi Arasındaki Korelasyon Analizi Sonuçları	129
Tablo XXXIII:	Kullanılan Savunma Mekanizmaları ve Narsistik Kişilik Örgütlenmesi Arasındaki Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları	130
Tablo XXXIV:	Kullanılan Savunma Mekanizmaları ve Borderline Kişilik Örgütlenmesi Arasındaki Korelasyon Analizi Sonuçları	131

Tablo XXXV:	Kullanılan Savunma Mekanizmaları ve Borderline Kişilik Örgütlenmesi Arasındaki Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları.....	131
Tablo XXXVI:	Kullanılan Savunma Mekanizmaları ve Duygu Düzenleme Güçlüğü Örgütlenmesi Arasındaki Korelasyon Analizinin Sonuçları	132
Tablo XXXVII:	Kullanılan Savunma Mekanizmaları ve Duygu Düzenleme Güçlüğü Arasındaki Doğrusal Regresyon Analizinin Sonuçları	134
Tablo XXXVIII:	Duygu Düzenleme Güçlüğü ve Narsisistik Kişilik Örgütlenmesi Arasındaki Korelasyon Analizinin Sonuçları.....	135
Tablo XXXIX:	Duygu Düzenleme Güçlüğü ve Narsisistik Kişilik Örgütlenmesi Arasındaki Doğrusal Regresyon Analizinin Sonuçları	136
Tablo XXXX:	Duygu Düzenleme Güçlüğü ve Borderline Kişilik Örgütlenmesi Arasındaki Korelasyon Analizinin Sonuçları.....	137
Tablo XXXXI:	Duygu Düzenleme Güçlüğü ve Borderline Kişilik Örgütlenmesi Arasındaki Doğrusal Regresyon Analizinin Sonuçları	137
Tablo XXXXII:	Çocukluk Çağı Örselenmelerine Maruz Kalma Yaşı İle Diğer Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizi	138
Tablo XXXXIII:	Çocukluk Çağı Örselenmelerinin Sıklığı İle Diğer Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizi	139
Tablo XXXXIV:	Borderline Kişilik Örgütlenmesi ile Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları, Duygu Düzenleme Güçlüğü ve İmmatür Savunma Mekanizmaları Arasındaki Hiyerarşik Regresyon Analizi	140
Tablo XXXXV:	Narsisistik Kişilik Örgütlenmesi (Hak İddia Etme Alt Ölçeği) ile Duygu Düzenleme Güçlüğü ve İmmatür Savunma Mekanizmaları Arasındaki Hiyerarşik Regresyon Analizi	141

1. Giriş ve Amaç

Çocukluk çağında maruz kalınan örselenmeler; çocuğun bilişsel ve ruhsal gelişiminin tamamlanmayışı, maruz bırakıldığı örselenme yaşantısı ile baş etme kapasitesinin yetersizliği gibi nedenlerden ötürü kısa ya da uzun vadede ruhsal birtakım sonuçlar doğurur. Bu sonuçlar, kimi zaman kısa sürede ortadan kalkan akut belirtiler şeklinde görülürken, kimi zaman ruhsal işleyişte ve kişilik örgütlenmesinde kalıcı etkiler bırakır (Paris, 1998; Briere ve Scott, 2016). O nedenle, çocukluk çağında karşılaşılan yaşantılar, yetişkinlik yaşamındaki bedensel ve ruhsal sağlık açısından oldukça önemlidir (Aaltonen ve ark., 2017).

Psikanalitik yönelimli kuramcı ve pratisyenler, örseleyici yaşantıların ruhsal ekonomide meydana getirdiği bozulmalar üzerinde durmuştur. Ruhsal ekonomi kavramı, ruhsallığa ilişkin birçok kavrama gönderme yapan, çatı bir ifadedir. Bu doğrultuda örseleyici yaşantılar, ruhsal işleyişin yalnız bir ya da birkaç yönünde değil, birçok bileşeninde etkilere yol açmaktadır (Laplanche ve Pontalis, 1967; Brette, 2002; Arnoux, 2005).

Çocukluk çağında ya da yaşamın herhangi bir döneminde maruz kalınan örseleyici yaşantının meydana getireceği etkilerin görülmesinde belirleyici olan kimi durumlar söz konusudur. Bunlardan bazıları; cinsiyet, yaş, psikiyatrik geçmiş, eski örseleyici yaşantılar, işlevsel olmayan baş etme yöntemleri, örseleyici yaşantıya verilen ilk yanıt, örseleyici yaşantının kim tarafından gerçekleştirildiği, yaşamsal tehdit oluşturmaları ve/veya yaralanmaya sebebiyet vermesi ve örselenme sonrası çevrenin fiziksel ve ruhsal koşulları olarak sıralanabilir (Briere ve Scott, 2016).

Bu çalışmanın kapsamına giren konu başlıkları hakkında ilgili literatür tarandığında çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile borderline ve narsisistik kişilik örgütlenmeleri arasındaki ilişki üzerinde duran çalışmalara rastlamak mümkündür. Çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile narsisizm arasındaki ilişkiyi inceleyen ampirik araştırmalar ise sayıca azdır (Cohen ve ark., 2014). Örselenme yaşantıları ve narsisizm arasındaki ilişki üzerinde duran çalışmacılar daha çok erken dönemde yaşanan deneyimlere gönderme yapmıştır. Ferenczi (1931), erken dönemde maruz kalınan örselenme yaşantıları ile baş etmek üzere narsisistik tarzda savunmalara başvurulduğundan söz etmiştir (Akt: Gutiérrez Peláez, 2009). Karaaziz ve Erdem Atak (2013) da erken dönemde yaşanan örselenme yaşantılarının narsisizm için bir risk oluşturduğunu ifade etmiştir. Cesarei (2005) çalışmasında erken dönemde zorunlu nedenlerden kaynaklanan ya da ihmal/istismar edici durumlardan ileri gelen örselenme yaşantılarına maruz bırakılan çocukların, yetişkinlik döneminde daha çok bilmek, önde ve prestij sahibi olmak gibi bir çabaları olduğundan söz etmiştir. Cesarei (2005)'ye göre bu erken dönem örselenme yaşantıları kendilikte bir boşluğa ve o boşluğun da katı bir ideal benlikle doldurulmasına yol açmaktadır. Yanı sıra aynı çalışmada yazar, bu kişilerin rüyalarına da gönderme yapmıştır. Bu kişilerin rüyalarında görkemli fakat soğuk katedraller, kocaman fakat buzullarla kaplı dağlar gibi içeriklere rastlamış ve bu içerikleri narsisizmin büyülenmesi; fakat uzak ve soğuk yönü ile ilişkilendirmiştir.

Literatürde çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile borderline kişilik örgütlenmesi arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalara narsisizmle ilgili olanlardan daha çok rastlanmaktadır. Borderline kişilik örgütlenmesinin etyolojisine ilişkin farklı yaklaşımlar olmakla birlikte günümüz çalışmaları çocukluk çağı örselenme yaşantıları üzerinde durmaktadır (Ançel ve ark., 2010; Laporte ve ark., 2011; Kaplan, 2016; Aaltonen ve ark., 2017).

Çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile borderline kişilik örgütlenmesi arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaların birçoğunda cinsel istismar başta olmak üzere diğer çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile borderline kişilik örgütlenmesi arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptamıştır (Herman ve ark., 1989; Arslan ve ark., 1997; Keser, 1998; Fassler ve ark., 2005; Sansone ve ark., 2011; McFetridge ve ark., 2015; Frias ve ark., 2017). Bazı çalışmalarda ise çocukluk çağı maruz kalınan istismar edici yaşantıların tümü ile borderline kişilik örgütlenmesi arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır (Sansone ve ark., 2011; Westbrook ve Berenbaum, 2017).

Yukarıda çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile borderline ve narsisistik kişilik örgütlenmeleri arasındaki ilişki ve bu ilişkiye değinen çalışmalar üzerinde durulmuştur. Çocukluk çağı örselenme yaşantıları; kişilerin duygulanım ve duygudurum, kendilik algısı, kişilerarası ilişkiler ve baş etme stratejilerinde bozulmalara yol açabilir (Baryshnikov ve ark., 2018). Diğer yandan çocukluk çağı maruz kalınan örseleyici yaşantılar ruhsal işleyişte ya da kişilikte bir bozulmaya yol açmak için tek başına yeterli değildir (Paris, 1998). O nedenle bu çalışmada, çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile borderline ve narsisistik kişilik örgütlenmeleri arasındaki ilişkide yordayıcı olan faktörler açısından savunma mekanizmaları ve duygu düzenleme süreçleri ele alınacaktır. Literatürdeki birçok çalışma çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile duygu düzenleme arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu üzerinde durmaktadır (Hussain ve Bhusan, 2011; Westbrook ve Berenbaum, 2017; Bedirhanbeyoğlu, 2018). Yanı sıra kimi çalışmalar da duygu düzenleme güçlüğü'nün çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile borderline kişilik örgütlenmesi arasında aracı rolü olduğunu vurgulamaktadır (Fernando ve ark., 2014; Fosatti ve ark., 2015). Diğer yandan narsisistik kişilik örgütlenmesi ile duygu düzenleme güçlüğü arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışma sayısı oldukça yetersizdir (Zhang ve ark., 2015). Oysa narsisistik kişilik örgütlenmesine sahip kimseler kendilerinin ve başkalarının duygularını anlamada ve eşduyum kurmakta oldukça

zorlanırlar (Svrakic, 1985; Fan ve ark., 2011). Özellikle utanç ve öfke duygusunu çok yoğun yaşamakla birlikte bu duyguları ifade etmekte güçlük çekerler ve uyumsuz bir biçimde saldırganlık gösterirler (Washburn ve ark., 2004; Ritter ve ark., 2014; Ronningstam, 2017). Aktaş (2017), çalışmasında narsisizm ve duygu düzenleme güçlüğü ile narsisistik kişilik özellikleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki saptarken, Zhang ve arkadaşlarının (2015) çalışmalarında narsisizm açık ve örtük olmak üzere iki görünümüyle ele alınmıştır. Bahsedilen çalışmada açık narsisizm ile duygu düzenleme güçlüğü arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunurken, örtük narsisizmle ile pozitif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. İlgili literatürde yer yer değinilmesine rağmen gerçekleştirilen ampirik çalışmaların yetersizliği nedeniyle çalışmamızın çocukluk çağı örselenme yaşantıları ve narsisistik kişilik örgütlenmesi arasındaki ilişkide duygu düzenleme güçlüğünün yordayıcılığını inceleyecek olması literatür açısından da önem arz etmektedir.

Son olarak çalışma kapsamında savunma mekanizmalarının çocukluk çağı örselenmeleri ile kişilik örgütlenmeleri arasındaki ilişkideki yordayıcılığı da incelenecektir. Savunma mekanizmaları, içsel ve dışsal kaynaklardan gelen ani değişikliklerin düzenlenmesi ve bunlara uyum sağlanmasını kolaylaştıran, çoğunlukla bilinçdışı düzlemde işleyen süreçlerdir (Vaillant, 1994). McWilliams (2013), hangi savunma mekanizmasının kullanılacağına bazı faktörlerin etkili olduğundan söz etmiştir. Bunlardan biri de çocuklukta deneyimlenen yaşantıların türü ve zorlayıcılığıdır. Birçok çalışmada çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile immatür savunma mekanizmaları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir (Finzi-Dottan ve Karu, 2006; Price, 2007; Taşkent, 2010; Çağatay, 2014). Yanı sıra yapılan çalışmalar, savunma mekanizmaları ile kişilik örgütlenmelerinin arasındaki ilişki üzerinde de durmaktadır. Bilge (2018) araştırmasında immatür savunma mekanizmaları ile örseleyici yaşantılar arasında pozitif yönlü, anlamlı bir ilişki saptamıştır. Perry (2014)'nin araştırmasında da narsisistik kişilik örgütlenmesi olan kimselerin daha çok

tümgüçlü kontrol ve değersizleştirme; borderline kişilik örgütlenmesi olan kimselerin ise bölme ve yansıtımlı özdeşleşme gibi immatür savunma mekanizmalarına başvurduğu saptanmıştır.

Bu çalışma kapsamında da çocukluk çağı örselenme yaşantılarının borderline ve narsisistik kişilik örgütlenmeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Örselenme yaşantıları ve kişilik örgütlenmeleri arasındaki ilişki incelenirken kişilerin savunma mekanizmaları ve duygu düzenleme güçlüğü'nün örselenme yaşantıları ile ilişkisi ve kişilik örgütlenmelerindeki aracı rolü de araştırılacaktır. Bu bağlamda çalışma kapsamında sınanacak hipotezler aşağıdaki gibidir:

- Çocukluk çağı örselenme yaşantıları, kişilerde borderline kişilik örgütlenmesi olasılığını artırır.
- Çocukluk çağı örselenme yaşantıları, kişilerde narsisistik kişilik örgütlenmesi olasılığını artırır.
- Çocukluk çağı örselenme yaşantıları, duygu düzenleme güçlüğüne yol açar.
- Çocukluk çağı örselenme yaşantıları olan kişiler, daha çok immatür savunma mekanizmalarını kullanırlar.
- İmmatür savunma mekanizmalarını kullanılması, kişilerde narsisistik kişilik örgütlenmesi olasılığını artırır.
- İmmatür savunma mekanizmalarını kullanılması, kişilerde borderline kişilik örgütlenmesi olasılığını artırır.
- İmmatür savunma mekanizmalarını kullanan kişilerde duygu düzenleme güçlüğü de görülür.
- Duygu düzenleme güçlüğü narsisistik kişilik örgütlenmesi olasılığını artırır.

- Duygu düzenleme güçlüğü borderline kişilik örgütlenmesi olasılığını arttırır.
- İstismar yaşantısının ba ladığı ya  k   ld    ve istismar yaşantı sıklığı arttıkça borderline kişilik örgütlenmesi, narsisistik kişilik örgütlenmesi, duygu düzenleme güçlüğü ve immatür savunma mekanizmalarının kullanım olasılığı artmaktadır.
- İmmatür savunma mekanizmaları ve duygu düzenleme güçlüğü, çocukluk  ağı örselenme yaşantıları ile borderline kişilik örgütlenmesi arasındaki ilişkide yordayıcıdır.
- İmmatür savunma mekanizmaları ve duygu düzenleme güçlüğü, çocukluk  ağı örselenme yaşantıları ile narsisistik kişilik örgütlenmesi arasındaki ilişkide yordayıcıdır.

2. Genel Bilgiler

2.1. Çocukluk Çağı Örselleyici Yaşantıları

2.1.1.Tarihçe ve Kavram

Ruhsal travma, özellikle psikanaliz tarihinde önemli bir yere sahiptir. Psikanalizin henüz temellendiği yıllarda Freud ve Breuer (1895)'ın birlikte kaleme aldığı “Histeri Üzerine Çalışmalar” başlıklı eserde, histerinin kökeni olarak ruhsal travmaya işaret edilir. Bu tarihten yaklaşık on yıl kadar önce Freud, Fransız bir nöroloji hekimi olan Jean Martin Charcot'nun yanında hipnoz hakkında çalışmalara katılmıştır. Çalışmalarını tamamlamasının ardından Viyana'da sunduğu raporda, Charcot'nun histeri ve travmayı ilişkilendirdiğinden söz etmiştir. Charcot'nun ders notlarının çevirisini yapan Freud, histerinin özünde, travmatik bir anının yeniden canlanması olduğunu vurgulamıştır. Bu görüşü, Histeri Üzerine Çalışmalar başlıklı eserlerinde Breuer'la paylaşımlarına rağmen Freud, ilerleyen zamanlarda bu travmanın daha çok cinsel nitelikte olduğunu ifade etmiştir. O zamanlar Freud'a göre histerinin kökeninde çocukluk çağında maruz kalınan cinsel travmalar etkiliydi ve Freud, bu teorisini “nörotika” olarak tanımlamıştır (Parman, 2017).

Sonraları Freud, histerinin kökeninde yalnız çocukluk çağında gerçekleşen cinsel travmaların değil; çocukların çocuksu cinselliğe ilişkin düşlemlerinin de etkili olduğu görüşünü ileri sürmüştür. Freud, 21 Eylül 1897 tarihinde Berlin'de yaşayan meslektaş Dr. Wilhelm Fliess'e yazdığı mektupta nörotika kuramından vazgeçtiğini açıklamıştır ve bu açıklaması nedeni ile o günlerde ve ilerleyen yıllarda çokça eleştirilmiştir. Bu vazgeçiş hakkında kimi önermeler ortaya atılmıştır. Bunlardan en çok bilineni 1896 Ekim'inde Freud'un babasının ölmesi ve bu ölümün Freud'a hissettirdiği derin üzüntünün onu nörotika kuramından vazgeçirmesidir. Bu eleştirel bakışa göre Freud, başlangıçta nevrozların kökeninde bir yetişkinden, çoğunlukla baba, çocuğa yönelik baştan çıkarıcı tutum ve

davranışların varlığını kabul ederken, babasının ölümü ile birlikte hissettiği üzüntü ve suçluluk onu bu kuramından vazgeçirmiştir (Bloch, 1989). Freud, bu kuramsal düzenlemesi nedeniyle eleştirilse de Laplanche ve Pontalis (1967)’e göre Freud, cinsel travmalar ve histeri arasında basit bir denklem kurmanın ötesinde histerinin oluşumunda bastırma mekanizmasının önemine de dikkat çekmiştir. Bloch (1989), Freud’un çocuksu düşlemlerin nevrozların oluşumundaki etkisini gerçekten yaşanmış örselenmeleri yok saymadan araştırabileceğini ifade etmiştir. Diğer yandan Quinodoz (2016)’a göre Freud, çocukluk çağında maruz kalınan cinsel travmaların nevroz oluşumunda etkili olacağını, bunun yalnız düşlemlerle açıklanamayacağını savunmayı da sürdürmüştür.

Travmanın tıbbi terminolojide kullanımı 1800’lü yıllara rastlar. Kelime kökü olarak Yunanca’daki “titrisko”dan türemiştir. Titrisko, Türkçe’ye yaralamak, delmek olarak çevrilebilir (Parman, 2017). Ayadi (2010), bir çalışmada delmek ve yara anlamlarına gelen travmanın ruhsal katmanlar üzerindeki delici etkisi üzerinde durmuştur. Ruhsallık, alt (arkaik) ve üst (olgun) katmanlardan oluşmaktadır ve her bir katmanın hem kendisini hem de diğer katmanlarla arasındaki geçirgenliğini koruyan ve düzenleyen uyarım kalkanları söz konusudur. Bu kalkanlar, içeriden ve dışarıdan gelen tehditler karşısında ruhsal katmanları korumaktadır. Ayadi (2010), Freud’un 1920’de kaleme aldığı Haz İlkesinin Ötesinde başlıklı makalesine de gönderme yaparak kimi tehditlerin bu koruyucu kalkanları delip geçtiğini ifade etmiştir. Ruhsal kalkanların delinmesi ve zarar görmesi ise ruhsal ekonomide bir takım bozulmalara yol açmakta, daha klinik bir ifadeyle kişiyi travmatize etmektedir. Ferraro (1995) da travmada koruyucu kalkanın zarar gördüğünü vurgulamış ve ilkel dahi olsa, zarar gören yapının onarılması ve yeniden koruyucu hale getirilmesi için zorlantı halinde yineleyen bir savunmaya gönderme yapmıştır (Akt: Cesarei, 2005). Ferraro’nun sözünü ettiği zorlantı halinde yineleyen savunma, Freud (1920)’un Haz İlkesinin Ötesinde başlıklı makalesinde başlangıçta ölüm dürtüsü ile ilişkilendirdiği “yineleme zorlantısıdır”.

Freud sonrası farklı çalışmacılar da travma üzerinde durmuş, travmayı farkı açılardan ele almıştır. Örneğin Laplanche ve Pontalis (1967) psikanalitik kavramların karşılıklarına yer verdikleri ve Türkçe'ye Psikanaliz Sözdizimi olarak çevrilebilen eserlerinde travmayı şöyle tanımlamışlardır (Akt: Parman, 2017):

“Öznenin yaşamında yoğunluğuyla belirgin olan uygun yanıt veremediği yaşam olayı, bunun ruhsal düzenlemede yarattığı altüst oluş ve ruhsal yaşamın düzenlenmesinde neden olduğu kalıcı patojen etkiler. Ekonomik terimlerle, travmatizm göreceli olarak öznenin dayanıklılığı ve bu uyarıları yönetme ve özümleme yetisi için aşırı olan bir uyarım akını tanımlar.”

Parman (2017), Nedenbilimsel Bir Unsur Olarak Travma ve Psikanaliz başlıklı makalesinde Françoise Brette'in travma tanımını paylaşır. Brette (2002)'in ruhsal travmaya ilişkin tanımını şöyledir:

“Genellikle etkin olan savunma düzeneklerini başarısız kılmaya yeterli düzeydeki uyarım akınına yol açan ani ve şiddetli olay. Travmatizm sıklıkla bir şaşkınlık hali yaratır ve kısa ya da uzun sürede ruhsal ekonomide bir düzensizlik ortaya çıkarır.”

Arnoux (2005) da Freud'dan alıntılararak bir yaşantının kısa bir zamanda ruhsallıkta meydana getirdiği ve olağan biçimde özümseyip işlenemeyen uyarımların ruhsal işleyişte bir takım bozulmalara yol açtığını ifade etmiştir. Briere ve Scott (2016) ise kısa süreli dahi olsa; içsel süreçlerin baş etmekte zorlandığı, birtakım ruhsal belirtilerin görüldüğü ve aşırı düzeyde üzüntüye yol açan durum ve olayların travmatik olarak tanımlanabileceğini ifade etmiştir.

Yukarıdaki tanımlarından anlaşılacağı üzere bir yaşantının travmatik sonuçlar doğurup doğurmayacağını belirleyen en önemli faktörlerden biri kişinin dayanıklılık ve baş etme kapasitesidir. Bu durum da ruhsal travmanın meydana gelmesinde öznenin rolünü vurgular (Parman, 2017). Freud (1920) da travmatizasyonun gerçekleşmesinde travmatik uyarının, uyarım kalkanları tarafından absorbe edilememesinin etkili olduğunu ifade ederek travmatik yaşantıyla birlikte öznenin sınırlarına dikkat çekmiştir (Akt: Quinodoz, 2016).

Freud (1894) Savunma Psikonevrozları başlıklı makalesine eklemeler yaptığı 1896 tarihli makalesinde travmatik yaşantıların ruhsallıkta nasıl bir etki yarattığına ilişkin süreci aydınlatan önemli bir tanım yapmıştır (Akt: Parman, 2017):

“... Açıklanması gereken bu yaşanan deneyimlerin kendilerinin değil ama onların birey cinsel olgunlaşmaya eriştikten sonra anı olarak yeniden canlandırılmalarının travmatik olduğudur.”

Freud, bu pasajında travmatik yaşantıların ruhsallıkta yarattığı etkiyi anlamak için oldukça önemli olan “sonradan etki” kavramına gönderme yapmıştır. Freud (1894), sonradan etki kavramını daha çok çocukluk çağında maruz kalınan cinsel travmaları düşünerek öne sürmüştü ve bu yaşantının, kişi belirli bir olgunlaşmaya eriştikten sonra anısal olarak yeniden canlanmasının travmatik olduğunu savunmuştur (Quinodoz, 2016; Parman, 2017).

İlerleyen yıllarda takipçileri tarafından farklı açılardan ele alınsa da özellikle Freud’un kaleme aldığı erken dönem psikanalitik metinlerde, çocukluk çağına ilişkin cinsel travmaların üzerinde durduğu söylenebilir. Diğer yandan ilk kez 1860 yılında Fransız adli tıp hekimi Auguste Ambroise Tarideu tarafından tanımlanan çocuk istismarı kavramında da daha çok fiziksel olarak zarar görmüş çocuklar üzerinde durulmuştur. Dr. Henry Kempe; 1960’lı

yılların başında Türkçe'ye hırpalanmış, dövülmüş çocuk olarak çevrilebilecek “battered child” kavramını önermiştir. Bu kavram, sonraları diğer örselenmeleri de kapsayacak şekilde genişletilerek “çocuk istismarı” olarak kullanılmaya başlanmıştır (Kempe ve ark., 1962).

Çocukların fiziksel, duygusal ya da cinsel açıdan örseleyici yaşantılara maruz bırakılması insanlık tarihi kadar eski olsa da çocuk istismarının farklı disiplinlerce ele alınması dünya tarihi açısından oldukça yenidir. Son yıllarda akademik alanda çocuk istismarı ve ihmeline ilişkin yapılan çalışmaların sayısında artış gözlenmektedir (Güner ve ark., 2010).

Dünya Sağlık Örgütü (2006), çocuk istismarını; çocuğun fiziksel, ruhsal ve sosyal gelişimini olumsuz yönde etkileyecek, bir yetişkin, toplum ya da devlet tarafından, kasten ya da istemeyerek gerçekleştirilen tutum ve davranışlar olarak tanımlamaktadır. Fiziksel, cinsel ve duygusal olarak sınıflandırılan istismar yaşantıları çoğunlukla birbiri ile ilişkilidir. Yapılan çalışmalar, üç istismar tipinin görülmesi arasında anlamlı bir ilişki saptamışlardır (Yücel, 2014).

2.1.2. İstismar Türleri

2.1.2.1. Fiziksel İstismar

Fiziksel güç ve şiddet, yetişkinlerin çocukla kurduğu ilişkide çocuğu eğitmek, disipline etmek ve cezalandırmak gibi amaçlarla kullanılması insanlık tarihinin en eski dönemlerinden bugüne değin süregelmiştir (Can ve ark., 2009). Fiziksel istismar; çocuğun bir yetişkin tarafından, kasıtlı olarak hareket etmesi suretiyle, fiziksel olarak örselenmesidir. Bu örselenmenin sonuçları basit yaralanmalardan ölüme değin uzanan geniş bir yelpazede yer almaktadır. Sonuçlarının daha görünür olması nedeniyle en kolay fark edilen istismar türüdür (Bilim, 2012).

Fiziksel istismarı, gerçekleşme biçimine göre aletsiz ve aletli olmak üzere ikiye ayırmak mümkündür. Aletsiz fiziksel istismarda, şiddetin bir araç kullanılmaksızın gerçekleşmesi söz konusudur. Tekme, tokat ve yumruk atmak, çimdiklemek, çekiştirmek, sarsmak aletsiz gerçekleşen fiziksel istismar örneklerindendir. Aletli gerçekleşen fiziksel istismarda ise şiddetin sergilenmesine kimi araç ya da araçlar eşlik etmektedir. Kesici-delici aletler, ütü, sigara, sıcak su, kemer, kamçı, sopa gibi araçların kullanımı ile gerçekleşen fiziksel şiddetin sonuçları daha yıkıcı olmaktadır. Fiziksel istismar nedeniyle gerçekleşen ölümlerin çoğunluğunun vurma ve çarpmaya bağlı kafa travmaları olduğu bilinmektedir (Yücel, 2014).

2.1.2.2. Cinsel İstismar

Çocuğun, bir yetişkin tarafından cebir ve hile ile ya da kandırılarak cinsel amaçlı istismar edilmesidir. Cinsel içerikli konuşmalardan, penetrasyona değin uzanan her türlü cinsel amaçlı tutum ve davranış cinsel istismar olarak değerlendirilmektedir (Ovayolu ve ark., 2007; Polat, 2007; Selvi ve ark., 2011; Bilim, 2012).

Cinsel istismara ilişkin tutum ve davranışları temas içeren ve içermeyen olarak ikiye ayırmak mümkündür. Temas içermeyen cinsel istismarda çocukla cinsel içerikli konuşma yapma, cinsel organını gösterme ve çocuğun bedeninin bir bölümünü ya da tamamını cinsel doyum amacıyla seyretme söz konusudur. Temas içeren cinsel istismarda ise çocuğun bedenine dokunma, çocuğun istismarcının bedenine dokunmasını isteme, oral-genital birleşme yapma ve yaptırma, cinsel organın çocuğun bacaklarının arasına yerleştirmek ve sürtmek yoluyla gerçekleşen interfemoral ilişki, parmak ya da herhangi bir cismin çocuğun bedenine sokulması yoluyla gerçekleşen dijital penetrasyon ve cinsel organın penetrasyonu sayılabilir (Yücel, 2014).

Dönmez ve arkadaşlarının (2014) çalışmasında istismar mağduru çocuk ve ergenlerin %73'ünün kız, %27'sinin ise erkek olduğu saptanmıştır. Aynı çalışmada kız çocuklarının %42.7'sinin dokunma içeren istismara; erkek çocuklarının ise %50'sinin anal penetrasyona maruz bırakıldıkları, istismarcıların %57.7'sinin tanıdık iken %7.4'ünün ise aile içinden olduğu bildirilmiştir.

Cinsel istismar, kısa ve uzun vadede çocuk üzerinde yıkıcı etkileri olan örseleyici bir yaşantıdır. Cinsel istismarın yaratacağı etkileri dört başlıkta toplamak mümkündür. Bunlardan ilki **zedelenmiş cinselliktir**. Gelişimin herhangi bir aşamasında gerçekleşen cinsel istismar çocuğun olağan cinsel gelişim sürecini bozar ve cinsel davranışların sapmasına neden olur. Bir diğeri ise **ihanete uğrama** halidir; çünkü çocuklar özellikle tanıdıkları kişilerle güven duygusu ile ilişki kurar. Onlardan gelecek cinsel nitelikteki örseleyici davranışlar çocukta ihanet uğrama ve güvenin yitimi gibi sonuçlara neden olur. Yanı sıra çocuk maruz bırakıldığı bu davranışları durdurma ve onlarla baş etme konusunda bedensel ve ruhsal açıdan yetersizdir. O nedenle maruz bırakıldığı istismar edici tutum ve davranışlar onda yoğun bir **çaresizlik duygusuna** neden olur. Cinsel istismarın etkilerine ilişkin dört başlıktan sonuncusu da **damgalanmadır**. Çocuk maruz bırakıldığı yaşantı nedeniyle kendisini suçlu hisseder. Toplum tarafından sergilenen damgalayıcı tutumlar nedeniyle de çocuğun benlik algısında bozulmalar meydana gelir. Çocuk bu damgalanma hali ve suçluluk duygusu ile birlikte daha izole bir yaşama mecbur kalabilir (Selvi ve ark.,2011).

Çocuğun yaşının küçük olması, istismar edici tutum ve davranışların süregelenliği, çocuğun istismarcı ile olan ilişkisinin yakınlığı, istismar edici

davranışların türü ve niteliği, fiziksel güç kullanımının eşlik etmesi gibi durumlar cinsel istismar sonrası örselenmenin düzeyinde etkili faktörlerdir (Selvi ve ark., 2011).

2.1.2.3. Duygusal İstismar

Fiziksel ve cinsel istismara oranla fark edilmesi en güç; fakat sonuçları en az diğerleri kadar örseleyici olabilen istismar türüdür. Farkedilmesinin güç oluşu, zararlarının fiziksel ya da cinsel istismara oranla daha düşük olduğunun sanılması gibi nedenlerden ötürü uzun bir süre bu konuya daha az eğilinmiştir (Taner ve Gökler, 2004).

Duygusal istismar; çoğunlukla çocuğun üzerinde etkisi olan aile üyeleri ve yakın ilişki kurulan diğer kimseler tarafından gerçekleştirilir (Kara ve ark., 2004). Küfür, hakaret ve tehdit içeren aşağılayıcı sözler sarf etme, sert eleştirilerde bulunma, reddetme, değersizleştirme, korkutma, alay etme, katı ve otoriter davranma, özerkliğini engelleyecek düzeyde korumacı olma, yerine getirebileceğinin üzerinde sorumluluk yükleme, ayrımcılığa maruz bırakma gibi tutum ve davranışlar en çok karşılaşılan duygusal istismar türleridir (Finzi-Dottan ve Karu, 2006; Bilim, 2012).

Çocuk istismarında çoğunlukla bir istismar türüne diğer türlerin de eşlik etmesi söz konusudur. Örneğin; çocuğa yönelik sergilenen fiziksel olarak örseleyici davranışlara duygusal açıdan istismar edici söz, tutum ve davranışlar da eşlik edebilmektedir (Can ve ark., 2009).

2.1.2.4. İhmal

Başta ebeveynleri olmak üzere çocuğa bakım vermekle yükümlü yetişkinlerin, çocuğun fiziksel, ruhsal ve sosyal gelişimini örseleyecek düzeyde gereksinimlerini

karşılamaması durumu ihmal olarak adlandırılmaktadır (Okan İbiloğlu ve ark., 2018). İlgili alanyazında çoğunlukla fiziksel ve duygusal ihmal olmak üzere iki başlıkta incelenmektedir (Can ve ark., 2009).

Neredeyse istismarın tüm tür ve görünümünde bir eylem söz konusu iken, ihmalde bir eylemsizlik konusudur. İstismarda örseleyici olan eylem iken, ihmalde örseleyici olan gereksinim duyulan eylemin olmayışıdır. Çocuğun fiziksel ve duygusal gereksinimlerini fark etmeme, karşılamama, eksik bırakma, görmezden gelme, reddetme gibi durumları kapsamaktadır (Bilim, 2012).

İhmal konusu, kimi zaman alanda çalışan uzman ve klinisyenler tarafından da “ihmal” edilmektedir. İstismar türleri daha kolay fark edilirken, ihmalde bariz bir eylemin olmayışı fark etmeyi zorlaştırmaktadır. Oysa, ağır düzeyde ihmal edici yaşantıların ölüme değin uzanan yıkıcı sonuçları olabilmektedir (Can ve ark., 2009). İngiliz psikanalist Ronald Fairbain, bebeğin ya da çocuğun annesi tarafından kabul edilmemesinin ve duygusal olarak reddedilmesinin oldukça büyük bir travma olduğundan söz etmiş, bu travmanın ise şizoid bir geri çekilmeye neden olduğunu vurgulamıştır (Celani, 2014).

2.1.2.5. Diğer Örseleyici Yaşantılar

Çocuk istismarı ve ihmali dışında da çocukluk çağında karşılaşılan ve ruhsal açıdan kısa ya da uzun vadede etkileri olan başka örseleyici yaşantılar da mevcuttur. Doğal afetler, trafik kazaları, yangınlar, savaş ve iç çatışmalar, zorunlu göçler, kaçırılma, eziyet, ani ve beklenmedik kayıplar, ebeveyn ya da diğer bakım verenlerden ani bir biçimde ayrılma, ebeveynlerin hapse girmesi, ebeveyn ya da diğer yakınların maruz kaldıkları geçmiş bir örselenme yaşantısını öğrenme, yaşamsal tehdit oluşturan

hastalıklar ve ağır ameliyatlar gibi yaşantılar da çocukluk çağında karşılaşılabilecek diğer örseleyici yaşantılardır (Giaconia ve ark., 1995; Costello ve ark. 2002; Copeland ve ark., 2007; Briere ve Scott, 2016).

2.1.3. Çocukluk Çağı Örseleyici Yaşantılarının Sonuçları

Paris (1998) çocukluk çağı örseleyici yaşantılarının yetişkinlik dönemindeki psikopatolojilerin oluşmasında etkisinin olduğunu vurgulamıştır. Yanı sıra bu tarz örseleyici yaşantılarının psikopatoloji oluşumunda tek başına etkili olmadığını ve başka faktörlerin de ele alınması gerektiğini önemle vurgulamıştır. Bu faktörler; mağdurun, örseleyici yaşantının ve örselenme sonrası çevrenin özellikleri ile yakından ilişkilidir. Cinsiyet, daha genç ve yaşlı olma, azınlık olma, psikiyatrik geçmiş, işlevsel olmayan baş etme yöntemleri, ailenin psikiyatrik durumu, geçmiş travmalar, örseleyici yaşantıya verilen ilk yanıtlar mağdurun özellikleri ile ilgilidir. Örseleyici yaşantının kişiler aracılığıyla kasten gerçekleştirilmesi, yaşamsal tehdit oluşturmaları, öngörülemez ve kontrol edilemez olması, süregelen ve tekrarlayıcı oluşu, fiziksel olarak yaralanmaya ya da birinin kaybına sebebiyet vermesi de örseleyici yaşantıya ilişkin olası ruhsal sonuçları etkileyen özelliklerdir. Son olarak örselenme yaşantıları sonrasında çevreden gelen olumsuz tepkiler, kucaklayıcı ve onarıcı yakınlıkların olmayışı da ruhsal etkilenmişlik düzeyinde belirleyici özelliklerdendir (Futa ve ark., 2003; Briere ve Scott, 2016).

Erken dönem öğrenmelerin gelecekteki öğrenmeler açısından da belirleyici oluşu, çocukların yetişkinlere oranla daha kırılgan ve güçsüz bir yapıda olmaları ve birçok psikopatolojinin kökeninin yaşamın erken dönemleri ile ilişkili olması çocukluk çağı örseleyici yaşantılarını psikopatolojiler için bir risk faktörü haline getirmektedir (Paris, 1998).

O nedenle çocuklukta deneyimlenen yaşantılar, yetişkinlik dönemindeki fiziksel ve ruhsal sağlık açısından oldukça önemlidir (Aaltonen ve ark., 2017).

Çocuklar, maruz bırakıldıkları örseleyici yaşantılar karşısında onları durdurabilecek, ve onlarla baş edebilecek düzeyde gelişmiş bir benliğe sahip değildir. Yanı sıra ruhsallığa ait uyarım kalkanları, dışarıdan gelen bu örseleyici yaşantıyı kapsamakta yetersiz kalmaktadır. O nedenle, çocukluk çağında maruz kalınan örseleyici yaşantılar duygusal gelişim ve duygu düzenleme süreçleri için önemli bir risk faktörüdür (Marusak ve ark., 2015). Bu gibi durumlarda çocukluk çağında örseleyici yaşantılara maruz kalınan kişi, uyum sağlamasını kolaylaştıracak kimi savunmalara başvurmakla birlikte geçici ya da uzun süreli kimi psikopatolojik belirtiler sergileyebilirler (Roques ve ark., 2014).

Travma sonrası stres bozukluğu, dünyayı tehlikeli bir yer olarak algılamaya ilişkin bilişsel bozulmalar, duygulanım ve duygudurumda meydana gelen bozulmalar, benlik algısındaki çarpıklıklar, dissosiyatif belirtiler, kişiler arası ilişkilerde bozulmalar, psikosomatik yakınmalar çocukluk çağı örselenme yaşantılarının kısa ya da uzun vadede görülen olumsuz sonuçlarından bazılarıdır (Aktepe, 2009; Bilim, 2012; Baryshnikov ve ark., 2018).

Gibson ve arkadaşlarının (2017) araştırmasında travmatik yaşantılar ve psikopatolojiler arasındaki ilişki üzerinde durulmuştur. Araştırmanın sonuçlarına göre travmatik yaşantılar ile travma sonrası stres bozukluğu, borderline kişilik bozukluğu ve psikozun pozitif belirtileri arasında güçlü bir ilişki saptanmıştır. Travmatik yaşantılar sonucunda görülen yaygın ve sosyal endişe, depresyon ve madde kullanımının da travma sonrası stres bozukluğu, sınırda kişilik bozukluğu ve psikozun pozitif belirtileri ile ilgili olabileceği üzerinde durmuşlardır. Ay (2003)'ın şizofreni ve çocukluk çağı örselenmelerine

ilişkin çalışmasında, çocukluk çağı örselenme yaşantıları olan katılımcılarda şizofreninin daha erken yaşta görülmeye başlandığı saptanmıştır. Aynı çalışmada çocukluk çağı örselenme yaşantıları olan şizofreni tanılı grubun, olmayan gruba oranla sanrı ve varsanılarının daha şiddetli olduğu belirtilmiştir. Ertürk (2014)'ün çalışmasında da şizofreni tanısı alan katılımcıların çocukluk çağı örselenme yaşantıları hiçbir tanı almayan kontrol grubuna oranla anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır.

Yücel (2014), yürüttüğü çalışmada fiziksel, cinsel ve duygusal istismar ile yetişkinlikte görülen psikopatolojiler arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre Kısa Symptom Envanteri aracılığıyla elde edilen verilerden hareketle yetişkinlik döneminde görülen somatizasyon, obsesif-kompulsif bozukluk, kişilerarası duyarlılık, depresyon, anksiyete bozukluğu, hostilite, fobik anksiyete, paranoid düşünce ve psikotizm ile üç istismar tipi arasında anlamlı ve olumlu yönde bir ilişki saptanmıştır. Hovens ve arkadaşlarının (2010) çalışmasında da çocukluk çağı örselenme yaşantılarının yetişkin dönemde anksiyete ve depresyon için önemli bir risk faktörü olduğu saptanmıştır. İstismar yaşantılarının, ebeveyn boşanması ya da kaybı gibi diğer örseleyici yaşantılara göre çok daha riskli olduğu bildirilmiştir.

Güz ve arkadaşlarının (2003) konversiyon bozukluğu ve çocukluk çağı örselenme yaşantılarına ilişkin araştırmalarında; çocukluk çağı örselenme yaşantısı olan hastalarda konversiyon bozukluğunun daha erken yaşta görüldüğü tespit edilmiştir. Bahsedilen çalışmada çocukluk çağı örselenme yaşantısı olan grupta endişe, fobi, intihar düşünceleri ve cinsel sorunlar kontrol grubuna oranla daha yüksek saptanmıştır. Atagün ve arkadaşlarının (2013) fibromiyalji sendromu olan kadın hastalarla yürüttükleri çalışmada, fibromiyaljik katılımcılar kontrol grubuna oranla daha çok çocukluk çağı örselenme yaşantısı bildirmiştir. Aynı çalışmada, çocukluk çağı örselenme yaşantılarının hastalığın düzeyinde etkili olduğunun

yanı sıra cinsel işlevler üzerinde de bozulmaya yol açtığı saptanmıştır. Oğlağı (2012)'nın yeme bozukluğu tanısı almış hastalarla yürüttüğü çalışmada ise hastaların %94.1'inin yaşam boyu duygusal şiddete maruz bırakıldığı saptanmıştır. Aynı çalışmada hastaların %64.7'si 18 yaş öncesinde fiziksel; %32.4'ü cinsel şiddete maruz bırakıldığını bildirmiştir.

Yates (1981), çalışmasında fiziksel istismar ve ihmale maruz bırakılmış elli çocuğun psikiyatrik ve pediyatrik tedavileri süresince gerçekleştirdiği gözlemlere yer vermiştir. Çoğunlukla anneleri tarafından istismar edilen çocuklar, davranış örüntülerine göre üç ayrı grupta kategorize edilmiştir. Birinci gruptaki çocuklar “**yıkıcı**” olarak adlandırılmıştır. Oldukça irritabl ve öfkeli olan bu çocuklar çoğunlukla kurumdaki eşyalara ve diğer çocuklara zarar vermiştir. “**Korkulu**” olarak adlandırılan ikinci grubu ise çoğunlukla kız çocukları oluşturmuştur. Bu çocuklar çoğunlukla iletişim kurmayan ve izole olarak tarif edilmiştir. Yates (1981), ikinci gruptaki çocukların sayıca en fazla olduğunu belirtmiştir. Son gruptaki çocuklar ise “**özel çocuklar**” adlandırılmıştır. Bu çocuklar sayıca az olmakla birlikte en ilginç gruptur. Diğer çocuklara oranla daha hoş ve çekici olarak bildirilmiştir. Bilişsel ve yüceltme becerileri gelişmiş olduğu ve kurumda çalışan personeli manipüle ettikleri fark edilmiştir. Bu çocukların ebeveynleri ziyaretlerine geldiklerinde onların ruh halini kontrol ettikleri ve tepkilerini ebeveynlerinin duygudurumuna göre uyarladıkları gözlenmiştir. Ayrılmaya dair endişeleri yoktur ve ilişkilerinde de gerçek ve derinlemesine bir duygudan yoksundurlar. Kurum içerisinde kurallara uyduğu; fakat bu görünüşte uyumun yetişkinlerden onay almak üzere sergiledikleri fark edilmiştir. Yates (1981)'e göre bu çocuklar, maruz bırakıldıkları örselenmeler ile yetişkinlikteki narsisistik kişilik örgütlenmesine benzer örüntülerle baş etmektedir. Ornstein (1981)'e göre de çocukluk çağında maruz kalınan örseleyici yaşantılar, aynı zamanda narsisistik zedelenmelere yol açmakta, narsisistik zedelenme ise öfke ve intikam duygularını arttırmaktadır (Akt: Aktepe, 2009).

Zoroğlu ve arkadaşlarının (2000) dissosiyatif bozukluk bildirilen ve çocuk-ergenlerden oluşan 36 kişilik olgu sunumu analizinde dissosiyatif kimlik bozukluğu olan ergenlerin %75'inde çocukluk çağı örseleyici yaşantısı saptanmıştır. Dönmez ve arkadaşlarının (2014) yürüttüğü çalışmada cinsel istismar mağduru çocukların %81.9'unda cinsel istismar sonrası en az bir ruhsal bozukluk görüldüğü belirtilmiştir. Çalışmada bilgilerine başvuru alan çocuk ve ergenlerin %33'üne travma sonrası stres bozukluğu, %25,6'sına akut stres bozukluğu, %25,1'ine ise major depresif bozukluğu tanısı konmuştur. Johnson (2000)'a göre cinsel istismar davranışı sergileyen erkek ergenlerin %50-75'i, kız ergenlerin ise tamamı çocukluk çağında cinsel istismara maruz bırakılmıştır (Akt: Doğan, 2008). Doğan (2008)'ın cinsel istismar davranışında bulunan iki ergen hakkındaki olgu sunumunda iki ergenin de çocukluk çağında istismara maruz bırakıldığı bildirilmiştir. Çocukluk çağında maruz kalınan cinsel istismar çocuğun ileride istismar edici davranışlar sergilemesinin yanı sıra kendisini de tehlikeye sokacak riskli cinsel davranışlar sergilemesine yol açabilmektedir (Aktepe, 2009).

Cinsel istismarın sonuçlarında önemli etkenlerden biri de istismar edici davranışın biçimi ve failin çocukla olan ilişkisidir. Bu doğrultuda yapılan incelemede Dönmez ve arkadaşlarının (2014) çalışmasında penetrasyonun gerçekleştiği vakalarda major depresif bozukluğa daha çok rastlanırken, failin aile içinden ya da tanıdık biri olmasının da major depresif bozukluğu olasılığını arttırdığı saptanmıştır. Çocukluk çağında maruz kalınan cinsel istismar, mağdurun kişiler arası ilişkilerini de olumsuz etkilemektedir. Bu kimseler ya ilişki ve yakınlık kurmaktan kaçınmakta ya da ilişki kurdukları kişilerle, onları kontrol etmeye varan aşırı bir yakınlık geliştirebilmektedir (Aktepe, 2009). Rosenberg (1991) erken dönemde maruz kalınan örseleyici yaşantıların benliğin yeteri kadar olgun olmayışı ve örseleyici yaşantıyı metabolize edememesi nedeniyle yaşamın ilerleyen yıllarında sadizm ya da mazoşizme dönüşebileceğinden söz etmiştir (Akt: Roques ve ark., 2014).

Son yıllarda çocukluk çağında maruz kalınan fiziksel, duygusal ve cinsel istismar ile ihmalin kişilik patolojilerine neden olduğu üzerinde durulmaktadır (McWilliams, 2013; Cohen ve ark., 2014). Cohen ve arkadaşları (2014) çocukluk çağı örseleyici yaşantılarının türü ile kişilik patolojilerinin türü arasındaki ilişkiyi araştıran çalışmalarında; fiziksel istismar ile antisosyal kişilik özellikleri, duygusal istismar ile C kümesi kişilik özellikleri, anne ihmali ile de A kümesi kişilik özellikleri arasında anlamlı düzeyde olumlu bir ilişki saptanmıştır. Çalışmacıların başlangıçta varsaydıklarının aksine cinsel istismar ile sınırda kişilik özellikleri ve duygusal istismar ile narsisistik kişilik özellikleri arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Cinsel istismar ve sınırda kişilik özellikleri arasında ilişki saptanmamasını araştırmacılar cinsel istismara ilişkin ölçümün yetersiz olabileceği ile açıklamışlardır. Duygusal istismar ile narsisistik kişilik örgütlenmesi arasında anlamlı bir ilişki saptanmamasının yanı sıra fiziksel istismar ve narsisistik kişilik özellikleri arasında anlamlı düzeyde olumlu bir ilişki saptanmıştır. Grover ve arkadaşlarının (2007) yürüttüğü bir araştırmada da çocukluk çağı istismar yaşantısı olan katılımcılarda olmayanlara oranla paranoid, narsisistik, borderline, antisosyal, obsesif-kompulsif, depresif ve pasif-agresif kişilik özellikleri anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Algül ve arkadaşlarının (2009) çalışmalarında antisosyal kişilik bozukluğu alan 150 erkek katılımcının %78.7'si en az bir, %60'ı ise çocukluk çağında birden çok travmatik yaşantıya maruz bırakıldıklarını bildirmiştir. Zhang ve arkadaşlarının (2012) çocukluk çağı örselenme yaşantıları ve kişilik bozuklukları arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalarının sonucunda ise çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile A, B ve C kümesindeki bütün kişilik bozuklukları arasında anlamlı düzeyde ve pozitif yönde bir ilişki saptanmıştır. En güçlü ilişki ise antisosyal, borderline, histriyonik ve borderline kişilik bozukluklarının olduğu B kümesi ile saptanmıştır. Turner ve arkadaşlarının (2017) çocuk istismarına maruz kalan erkek popülasyonu ile yaptıkları araştırmada erkeklerde çocukluk çağı istismar yaşantılarının, şizoid ve borderline kişilik bozukluğu dışındaki kişilik

bozuklukları ile endişe ve duygudurum bozuklukları, madde kötüye kullanımı ve intihar girişimleri için risk faktörü olduğu bildirilmiştir.

2.2. Duygu Düzenleme Güçlüğü

2.2.1. Duygular

Duygu, bir kavram olarak olarak birçok disiplin tarafından tanımlanan bir fenomendir ve özellikle ruh sağlığı ile ilişkili disiplinlerde önemli bir yer tutar. 1842-1910 yılları arasında yaşamış William James, duyguları nörofizyolojik bir süreç olarak tanılamıştır (Akt: Akan, 2014).

Izard (2009)' a göre duygular deneyimlenmese dahi zihinde vardır ve duyguları deneyimleme bilişsel olarak öğrenilemez. Olumlu ya da olumsuz herhangi bir duygunun hissedilmesinde etkili olan kimi başlatıcılar söz konusudur. Bu başlatıcılar, içsel süreçler ya da dışsal uyaranlarla ilişkili olabilir. Duygunun deneyimlenmesi ise bu içsel ve dışsal süreçlerinin etkileşimi ile yakından ilişkilidir. İçsel süreçlerin öznelliği nedeniyle, aynı dışsal uyaranlar farklı kişilerde farklı duyguların deneyimlenmesine neden olur. Diğer yandan duygular, gözle görülmese de meydana getirdiği bilişsel, davranışsal ve fizyolojik değişimlerle ifade bulmaktadır.

Duyguların insan yaşamındaki işlevi öteden beri tartışıl gelmiştir. Duyguların işlevine ilişkin daha eski düşünceler olumsuz niteliktedir. Bu doğrultudaki düşüncelere göre; duygular, kişinin mantıklı düşünmesinin önünde engeldir. O nedenle duygusal olana değil düşünsel olana yatırım yapılmalıdır. Oysa günümüzde yapılan çalışmalar, duyguların insan ruhsallığındaki önemi ve işlevini öne çıkarır niteliktedir (Akan, 2014).

Freud ve Breuer (1895) birlikte kaleme aldığı Histeri Üzerine Çalışmalar başlıklı eserlerinde histerinin unutulmuş travmatik anılardan kaynaklandığını öne sürmüştür. Psikiyatride bu anıların hatırlanması ile birlikte iyileşmenin mümkün olduğunu ifade etmişlerdir; fakat travmatik yaşantının yalnız anı olarak hatırlanmasının tek başına yetmediğini, duygulanımsal olarak da yeniden yaşantılanmasının gerekli olduğunu vurgulamışlardır.

Duygulara ilişkin en önemli özellik, duygu deneyiminin dinamik oluşudur. Diğer bir deyişle deneyimlenen duyguların niteliği, yoğunluğu ve sürekliliği değişebilir. Bu özellik, duygu düzenleme süreçlerinin de dayanak noktasını oluşturmaktadır (Akan, 2014).

2.2.2. Duygu Düzenleme

Duygu düzenleme; kişinin zorlayıcı yaşantılar karşısında meydana gelen duygusal yanıtlara tahammül edebilme ve içsel olarak zorlayıcı bu yaşantı ve yanıtlar karşısında çözülme belirtileri ya da işlevselliği bozan kimi davranışlar göstermeden içsel gerilimini azaltabilmesidir (Briere ve Scott, 2016). Diğer bir ifadeyle, kişilerin etkilendikleri duygu türlerine, onları nasıl deneyimledikleri ve ifade ettiklerine ilişkin bir süreç olarak tanımlanabilir (Ruiz-Aranda ve ark., 2010).

LeDoux (1989), duygusal yanıtları Tip 1 ve Tip 2 olmak üzere kategorize etmiştir. Tip 1’de amigdalanın etkili olduğu ve duygusal yanıtların otomatik gerçekleştiğinden söz ederken Tip 2’de neokorteksin devrede olduğunu vurgulamıştır. LeDoux’a göre neokorteksin devrede olduğu duygusal yanıtlarda, bilişsel bir işleme süreci söz konusudur. İlkinde kişinin kontrolünde olmadığı türe özgü bir durum mevcutken ikincisinde kişinin öznel

deneyimleri ve kontrolü etkilidir. Kişinin kontrolünün olduğu ikinci tip duygusal yanıtlarda LeDoux duygu düzenleme kapasitesine gönderme yapmaktadır (Akt: Uğur, 2014).

Psikanalitik teori, olumlu ve olumsuz duyguların düzenlenmesinde erken dönem deneyimlere vurgu yapmaktadır. Kohut (1977) çocuğun kendilik gelişiminde önemli olan kendilik nesnelerinin, çoğunlukla ebeveyn ve bakım verenler, çocuğa duygusal açıdan uygun yanıtlar verememesi halinde çocuğun kimi olumsuz ve yoğun duygularla başa çıkabileceği ruhsal yapılar kurmakta güçlük çekeceğini ifade etmiştir. Bağlanma teorisyenleri de duygu düzenleme kapasitesinin gelişiminde bebek ve annenin ilişkisi üzerinde durmaktadır (Uğur, 2014). Erken dönemde bakım verenin, çocuğun gereksinimlerini yanıtlamakta yetersiz kalması, duygu düzenleme güçlüğünde etkilidir; çünkü bakım veren aynı zamanda çocuğa duygularını nasıl ifade edeceğini, kendisinin ve başkalarının duygularını nasıl ayıracağını da öğretmekte yetersiz kalmıştır (Zlotnick ve ark., 2001).

Son yıllarda çocukluk çağında örseleyici yaşantılara maruz bırakılması ile birlikte ruhsal sorunların ortaya çıkmasında duyguların etkisi hakkında düşünülmektedir. Bu düşünce, araştırmacıları çocukluk çağı örseleyici yaşantılar sonucu ortaya çıkan ruhsal bozulmalarda duygu düzenleme güçlüğüne rolünü araştırmaya götürmüştür (Bilim, 2012). Duygu düzenleme süreci, gelişimin erken dönemlerinde bakım verenlerle kurulan ilişkilerle birlikte sağlanır. Gelişimin erken basamaklarında maruz kalınan örselenme yaşantıları, duygu düzenleme süreçlerini sekteye uğratır (Fernando ve ark., 2014; Briere ve Scott, 2016).

Duygu düzenleme süreci; duyguları fark etmek ve anlamak, duyguları kabul etmek, dürtüsel davranışları kontrol etmek ve olumsuz duygu deneyimleri karşısında uygun ve esnek yanıtlar verebilme becerilerini kapsamaktadır (Fernando ve ark., 2014). Gross (1998), duygu düzenlemeyi duyguları fark ve kabul etme, deneyimleme ve ifade etme süreçleri olarak

tanımlamıştır. Başlangıçta duygu düzenleme süreçlerinin daha kontrollü ve bilince ait görünümü hakkında çalışsa da sonraki çalışmalarında duygu düzenlemenin bilinçdışı ve kontrolsüz de gelişebileceğini fark etmiştir. Ona göre bu süreç, bilinç ve bilinçdışı alanda gerçekleşmekle birlikte, yalnız olumsuz duyguların değil olumlu duyguların da düzenlenmesi ile yakından ilişkilidir. Duygu düzenlemede yaşanan güçlük birçok psikopatolojinin ortaya çıkmasında etkilidir (Werner ve Gross, 2010). Duygu düzenleme ile duyguların kontrol edilmesi kimi zaman birbiri yerine kullanılsa da aslında birbirlerinden oldukça farklı kavramlardır. Duyguların kontrol edilmesinde daha çok baskılama söz konusu iken duygu düzenlemede duygunun deneyimlenmesi ve işlenmesi öne çıkmaktadır. Diğer yandan duyguların kontrolü, duygu düzenleme güçlüğüne ilişkin bir belirti olarak da düşünülebilir (Aktaş, 2017).

Gross (1998), duygu düzenlemenin beş ayrı sürecin bileşeni olduğunu vurgulamıştır. Bu beş süreç sırasıyla; ortam/konum seçimi, ortamı/konumu değiştirme, dikkatin yayılması/yön değiştirmesi, bilişsel değişim ve tepki değiştirmedir. **Ortam/konum seçiminde**, kişinin hangi ortamlarda hangi duyguları nasıl bir yoğunlukta deneyimlediğine ilişkin bir farkındalığa sahip olması söz konusudur. Böylelikle kendisini duygusal olarak zorlayacak, baş etmesini güçleştirecek ortam ve konumlar karşısında kendisini koruması mümkün olabilir. **Ortamı/konumu değiştirmede** ise kişinin bulunmayı tercih ettiği bir ortamda deneyimlediği duygunun yoğunluğunu azaltmak için kimi önlemler alır. Örnek olarak, yoğun endişe hissedeceği ortamda, güven duyduğu bir kişinin de kendisine eşlik etmesi verilebilir. **Dikkatin yayılması/yön değiştirmesi**, kişinin yoğun bir duyguyu hissetmesine yol açan durumlarda dikkatini başka bir uyarana yöneltebilmesidir. **Bilişsel değişim** sürecinde ise kişinin deneyimlediği duygularda önemli ölçüde belirleyici olan, kimi durumlara yüklediği anlamların gözden geçirilmesi ve değiştirilmesi söz konusudur. Son

olarak **tepki değiştirme** sürecinde kişinin belirli durumlarda verdiği ya da vermeye yatkın olduğu tepkileri değiştirerek duygularını dzenlemesi beklenir (Gross, 1998).

Gross (1989)'un çalışmaları daha çok duygu dzenleme süreci üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bu konuda bilinen bir diğer alışmacı Thompson (1994) ise duygu dzenlemenin i ve dış süreçleri kapsayan ve kişinin dış dünya ile kurduğu etkileşimle de yakından ilgili olduğu ifade etmiştir. Bu nedenle Thompson'un yaklaşımı kimi çalışmacılar tarafından daha kapsamlı bulunmaktadır (Uğur, 2004).

Duygu dzenlemeyi de kapsayan diğer bir kavram ise duygulanım dzenlemedir. Duygulanım dzenleme; başa çıkma, duygu dzenleme, duygudurum dzenleme ve savunma mekanizmalarını da içeren bileşen bir yapıdadır. **Başa ıkma**; daha çok olumsuz duygulanımlar karşısında hayatta kalabilmek üzere başvurulan bir stratejidir. **Duygu dzenlemede** hem olumlu hem de olumsuz duyguların dzenlenmesi söz konusu iken başa çıkmada daha çok olumsuz duygulanımların beden ve ruhsallıkta meydana getirdiği değişimlerin dzenlenmesi söz konusudur. Duygudurum; süreğen ve yerleşik olmasıyla duygulanımdan ayrılır. Duygulanım daha kısa süreli ve şiddetli duyumsanırken, duygudurum nispeten daha az şiddetli ve sreğendir. O nedenle **duygudurum dzenlenmesi** duygunun meydana getirdiği bilişsel, davranışsal ve fizyolojik neticelerin dzenlenmesinden çok duygunun uzun süreli deneyimlenmesine ilişkin bir dzenlemedir. Son olarak **savunma mekanizmaları**, çoğunlukla bilinçdışı düzeyde gerçekleşen ve benliği altbenlikten gelen dürtüsel doyum talepleri karşısında koruyan dzeneklerdir. Dürtüsel doyum talepleri ile stbenlikten gelen sınırlamalar endişe duygusuna neden olmakta, savunma mekanizmaları ise bu endişe duygusunun dzenlenmesine yardım etmektedir (Gross ve Thompson, 2007; Akt: Akan, 2014).

Duygulara ilişkin yürütülen çalışmalarda üzerinde durulan bir diğer kavram ise aleksitimidir. Gross (1989)'un duygu düzenlemeye ilişkin tanımlarına benzer bir biçimde aleksitimi için de beş boyut üzerinde durulmaktadır. Bunlar; bir başkasının duyguları ile özdeşim kurmaktaki zorluk, kendi duygularını sözel olarak ifade etmeye ilişkin zorluk, duyguları deneyimlemeye ilişkin kapasitedeki eksiklik, bir başkasının duygusu ya da dışsal bir düşünce biçimini düşlemeye ilişkin yoksunluk ile düşlemsel ve sembolik düşünebilmeye ilişkin zayıflıktır. Bu yönüyle aleksitimi, duygu işleme sürecine ilişkin spesifik bir zorluktur. Yapılan uzun süreli çalışmalar; aleksitimi ile depresyon, anksiyete ve şizofreninin yoğunluğu arasında bir ilişkiye işaret etmektedir. Yanı sıra psikosomatik, yeme bozukluğu ve fibromiyalji tanısı olan kimselerde kontrol gruplarına oranla aleksitimi düzeyinin daha yüksek olduğu bilinmektedir (Chen ve ark., 2011).

2.2.3. Duygu Düzenleme ve Psikopatoloji

Son yıllarda yapılan çalışmalar bazı psikopatolojilerin açıklanmasında ve tedavisinde duygu düzenleme güçlüğü üzerinde durmaktadır (Aldao ve ark., 2010; Gross ve Jazaieri, 2014; Sheppes ve ark., 2015). Bu çalışmalara göre süregelen biçimde duygu düzenleme güçlüğü yaşayan kimselerde ruh sağlığı olumsuz yönde etkilenmektedir ve depresyon, anksiyete bozukluğu, yeme bozukluğu, alkol kötüye kullanımı ve borderline kişilik bozukluğu gibi farklı psikopatolojik görünümelerde duygu düzenleme güçlüğüne ilişkin kalıntılara rastlamak mümkündür (Nolen-Hoeksema, 2012; Akan, 2014). Gürdal (2015)'ın araştırmasında duygu düzenleme güçlüğü'nün psikopatolojiyi yordamada %41 etkili olduğu saptanmıştır.

Akan (2014)'ın yürüttüğü çalışmada obsesif kompulsif bozukluk tanısı alan kimseler, bazı senaryolarla tetiklenen duyguların düzenlenmesinde problem çözme, başkalarından yardım isteme; anılarla tetiklenen duyguların düzenlenmesinde ise tepki değiştirme sürecini kullanmışlardır. Depresyon tanısı alan katılımcıların ise anı ve senaryolar aracılığıyla

tetiklenen duyguların düzenlenmesinde “tepki değiştirme” sürecine başvurdukları saptanmıştır. Aldao ve arkadaşlarının (2010) duygu düzenleme güçlüğü ve psikopatolojiler hakkında yürüttüğü metaanalitik araştırmalarında, altı farklı duygu düzenleme stratejisi ile dört farklı psikopatolojinin ilişkisini ele almışlardır. Duygu düzenleme stratejileri; kaçınma, baskılama, ruminasyon, kabul etme, yeniden değerlendirme ve problem çözme olarak ele alınırken, göz önünde bulundurulan psikopatolojiler ise anksiyete bozukluğu, depresyon, yeme bozukluğu ve madde kötüye kullanımındır. Araştırmanın sonucuna göre kaçınma, baskılama ve ruminasyon gibi daha uyumsuz stratejilerin psikopatolojilerle daha yakından ilişkili olduğu bulunmuştur. Çalışma kapsamında saptanan en güçlü ilişkilerden biri ruminasyon stratejisi ile depresyon ve anksiyete bozukluğu arasındadır. Alpay (2015)’ın çalışmasında da çocukluk çağı fiziksel ve cinsel istismarının travma sonrası stres bozukluğu ve depresyon ile ilişkisinde duygu düzenleme güçlüğü’nün aracı rolü olduğu saptanmıştır. Fosatti ve arkadaşları (2015) tarafından yürütölen, duygu düzenleme güçlüğü’nün aracı rolünün araştırıldığı bir çalışmada ise duygusal istismar ve borderline kişilik özellikleri arasında duygu düzenleme güçlüğü’nün önemli bir aracı rolü olduğu saptanmıştır.

Birçok çalışma, duygu düzenleme güçlüğü’nün borderline kişilik bozukluğu için temel bir özellik olduğu üzerinde durmaktadır (Conklin ve ark., 2006; Barnow ve ark., 2011; Fernando ve ark., 2014). Terzi ve arkadaşlarının (2017) yürüttüğü çalışmada duygu düzenleme güçlüğü’nün, borderline kişilik bozukluğu tanısı olan hastaların öfke ve kendini yaralama davranışlarında anlamlı bir belirleyen olduğunu saptamıştır. Araştırmacılar; kendini yaralama davranışının, borderline kişilik bozukluğu olan hastalarda, olumsuz duygularla baş etmeyi kolaylaştıran uyumsuz bir davranış olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Conklin ve arkadaşlarının (2006) borderline kişilik bozukluğu ve distimik bozukluk arasında duygu düzenleme süreçleri açısından karşılaştırma yaptıkları araştırmalarında borderline kişilik

bozukluğu olan kimselerde duygu düzenleme güçlüğü düzeyinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

2.3. Savunma Mekanizmaları

Birçok kimse, yaşamının herhangi bir döneminde zorlayıcı yaşantılar ve olumsuz duygular ile karşı karşıya kalmaktadır. Araştırmalar, kişilerin bu gibi durumları nasıl ele aldığı ve baş etmek, duygularını düzenleyebilmek için bilinçli ya da bilinçdışı düzeyde ne gibi stratejilere başvurduğu ile ilgilenmektedir. Araştırmacılar bu doğrultuda kişilerin başa çıkma becerileri ile savunma mekanizmalarına odaklanmaktadır (Maricutoiu ve Crasovan, 2016).

Baş çıkma becerileri ve savunma mekanizmaları birbirinden farklı kavramlardır. Zorlayıcı yaşantılar karşısında kullanılan başa çıkma becerilerinde farkındalık yüksektir ve problemlerin çözümünde bir kararlılık söz konusudur. Oysa savunma mekanizmalarının kullanımında bilinçli bir farkındalıktan söz etmek mümkün değildir (Zoccali ve ark., 2006).

Savunma mekanizmaları, bilinç düzeyinde kabulü güç ve endişeye yol açan dürtüsel isteklerin bilincin dışında tutulması ve kabul edilebilir doyum kanalları bulunmasını mümkün kılmaktadır. Bu mekanizmalar; kabul edilemez dürtüsel istekleri bilincin dışında tutmanın yanı sıra bu isteklerden dolayı hissedilen endişenin düzenlenmesini sağlar (Yazgan İnanç ve Yerlikaya, 2008). Vaillant (1994)'a göre savunma mekanizmaları kişilerin yaşadıkları bilişsel uyumsuzlukların yanı sıra, içsel ve dışsal kaynaklarda meydana gelen ani değişikliklerin düzenlenmesi ve tüm bunlara uyum sağlanmasını kolaylaştıran ve doğuştan getirilen süreçlerdir.

Savunma mekanizmalarından ilk kez Freud (1894) Savunma Psikonevrozları başlıklı makalesinde değinmiştir. Freud, başlangıçta yalnız bastırma mekanizmasından söz ederken,

Cinsellik Üzerine Üç Deneme (1905) makalesinde yüceltme ve karşıt tepki oluşturma mekanizmasından, Yas ve Melankoli (1917) makalesinde içe atma ve özdeşimden, Schereber'in kaleme aldığı öz yaşam öyküsünden yola çıkarak yaptığı analizi yayımladığı Schereber Vakası (1911) başlıklı çalışmasında yansıtmadan, Ketlenme, Semptom ve Endişe (1926) makalesinde ise yapma-bozma ve yalıtmadan söz etmiştir (Akt: Quinodoz, 2016).

İlkel benlikten ileri gelen dürtüler benlik gelişimiyle birlikte doğrudan doyurulmamaya başlar. Birincil süreç olarak ifade edilen bu dürtüsel hareketlilik, benlik ve onun işleyişinde etkili olan üstbenliğin denetimine tabidir ki bu da ikincil süreç olarak ifade edilir. İkincil süreçte benlik; ilkel benlikten gelen doyum talepleri karşısında, üstbenliğin beklentilerini de göz önünde bulundurarak kimi savunmalara gereksinim duyar. Yaşamsal döngünün kimi evrelerinde altbenlikten gelen talepler benliği zorlamaktadır. Anna Freud; çocukluk, ergenlik ve klimakterik dönemlerde benliğin altbenlikten gelen talepler karşısında zorlandığını ifade etmiştir. Dürtüsel taleplerin artışı benliği zorlamakla birlikte onu savunma düzeneklerine daha çok başvurmaya yöneltmektedir (Freud, 1937; Freud, 1965). Kültür ve onun mirasçısı üstbenlikten kaynaklanan endişe, suçluluk ve utanç duyguları devreye giren savunma mekanizmaları ile birlikte dayanılabilir bir sınırdan tutulabilmektedir (Vaillant, 1994).

İlkel benlikten gelen doyum talepleri karşısında oluşturulan savunma düzenekleri işlemekteyken benlik bunun farkında değildir. Diğer bir deyişle, savunma düzenekleri çoğunlukla bilinçdışı alandadır (Freud, 1937). Yanı sıra içsel ve dışsal tehditleri azaltmak üzere kimi zaman gerçekliğin çarpıtılmasına neden olmaktadır ve kimi zaman birden çok savunma mekanizması birlikte kullanılmaktadır (Yazgan İnanç ve Yerlikaya, 2008).

Anna Freud, Ben ve Savunma Mekanizmaları adlı eserinde benlik ve altbenlik arasındaki ilişkinin psikanaliz seansındaki görünümünü tartışmıştır. Yazara göre, hastanın

aklından geçenleri anlatmasının istendiği psikanalitik tedavide benlik bir süreliğine altbenlik türevlerinin görünür olmasına izin vermekte; fakat bu izin kısa sürmekle birlikte benlik, savunma düzeneklerine başvurarak anlatılanları denetlemeye başlamaktadır. O nedenle Anna Freud, psikanalistin birincil görevinin hastanın kullandığı savunma mekanizmalarını fark etmek olduğunu vurgulamıştır; çünkü psikanalistin görevi, hangi ruhsal yapıya ait olursa olsun bilinçdışı olanı bilinçli kılmaktır. Savunma mekanizmalarının anlaşılması ise bu dönüştürmeyi kolaylaştırır. (Freud, 1937).

Anna Freud, Ben ve Savunma Mekanizmaları adlı eserinde Sigmund Freud'un 1894 yılında yayımlanan Savunma Psikonevrozları başlıklı makalesine göndermede bulunur. Freud (1894), benliğin hoşnutsuzluk yaratan durumlara karşı ruhsal yapıyı korumaya yönelik çabalarını savunma psikonevrozları olarak adlandırmış, ardından bunlara bastırma adını vermiştir. Çalışmalarının ilerleyen dönemlerinde ise bastırma diğer savunma düzeneklerinden biri olarak tanımlanmıştır (Freud, 1937). Anna Freud eserinde bastırma, gerileme, tepki oluşturma, yapıp bozma, yansıtma, içe yansıtma, yalıtma, kendine yöneltme, karşıtına çevirme ve yüceltme olmak üzere on farklı savunma düzeneğinden söz etmiş, bu savunma mekanizmalarının çoğu zaman bir arada kullanıldığını vurgulamıştır (Freud, 1937).

Anna Freud, yine aynı eserinde benliğin hangi savunma düzeneğini nasıl seçtiği sorusuna yanıt aramış ve buna kesin bir yanıt vermenin mümkün olmadığını savunmuştur (Freud, 1939). Laplanche ve Pontalis (1988)'e göre psikoseksüel gelişim basamaklarında yaşantılananlar hangi savunma mekanizmalarının etkin kullanılacağına ilişkin belirleyicidir (Akt: Aktan, 2009). Kullanılan savunma mekanizmalarının olgunluk düzeyi kişinin ruhsal işlevselliği ile yakından olmanın yanı sıra savunma mekanizmaları kişilik örgütlenmesinde de belirleyicidir (Larsen ve ark., 2015).

2.3.1. Savunma Mekanizmaları ve Psikopatoloji

Ruhsal sağığın en önemli belirleyicilerinden biri de benlik işlevlerinin yerine getiriliyor oluşudur ve savunma mekanizmaları benlik işlevleri içerisinde önemli bir konuma sahiptir (Erol Soy, 2015). Savunma mekanizmaları, benlik gelişimi ve işlevleri ile birlikte psikopatolojiler ile de ilişkili bir konudur (Aktan, 2009). Freud (1965)' a göre savunma mekanizmaları hem içsel süreçlerdeki zorlanmalarla başa çıkmayı hem de dış gerçekliğe uyum sağlamayı kolaylaştırır. O nedenle savunma mekanizmaları ne yalnız patoloji ne de sağlıklı olma ile ilişkilidir.

Savunma mekanizmaları, ruhsal işleyişe ilişkin önemli bilgiler sunması nedeniyle tanı ve tedavi sürecinde önemli bir yer tutmaktadır (Anlı, 2001). Menninger (1963) ruhsal hastalığın tek bir yapı, psikopatolojideki farklılaşmaları belirleyen ise savunma düzenekleri olduğunu ifade etmiştir. Anna Freud da kimi psikopatolojiler ile kullanılan savunma düzeneğinin ilişkili olduğunu vurgulamıştır. Bastırma düzeneği histerik nevrozda, yalıtma ve yapıp bozma düzeneği ise saplantılı nevrozda oldukça belirgin ve belirleyicidir (Freud, 1937). Kernberg (1975)' e göre de nevrotik bozukluklar ve borderline işleyişler arasındaki en temel farklılıklardan biri kullandıkları savunma mekanizmalarıdır. Savunma düzenekleri ve psikopatoloji arasındaki yakın ilişkiden ötürü DSM-III-R'de (Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı) savunma mekanizmalarına, kişiyi içten ve dışarıdan gelen tehlikelere karşı koruyan ve farkında olmadan işleyen süreçler olarak yer verilmiştir (Taşkent, 2010).

Vaillant (1994)'a göre eğer nevrotik belirtiler dayanılmaz dürtüler ile ilişkili ise kişilik bozukluğunun belirtileri geçmiş ya da şimdideki dayanılmaz insanların tepkileri ile başa çıkmakla ilişkilidir. O nedenle immatür savunmaların anlaşılmasında dürtülerden daha çok bağlanma ve ilişki süreçlerine dikkat edilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Kişilik örgütlenmelerine ilişkin psikanalitik bakış, kimi kişilik örgütlenmeleri ile belirli savunma mekanizmalarının ilişkili olduğunu öne sürer. Örneğin, yansıtma ve otistik fantezi daha çok paranoid, şizoid ve şizotipal; eyleme dökme, bölme, idealizasyon, değersizleştirme ve dissosiasyon antisosyal, narsisistik, borderline ve histriyonik; son olarak pasif saldırganlık ve bedenselleştirme ise daha çok kaçınan, bağımlı ve obsesif-kompulsif kişiliklerde daha sık başvuru alan savunma mekanizmalarıdır (McWilliams, 2013; Erol Soy, 2015). Vaillant (1994) da kişilik bozuklukları ve savunma mekanizmaları arasında benzer bir ilişkiden söz etmiştir. A kümesi kişilik bozuklukları ile yansıtma ve şizoid fantezi; B kümesi kişilik bozuklukları ile eyleme dökme, bölme, değersizleştirme ve dissosiasyon; C kümesi kişilik bozuklukları ile pasif agresyon ve hipokondriyak savunmaları ilişkilendirmiştir.

Kernberg (1967) kendilik ve nesne temsillerinin ayrışmadığı, kimlik bütünlüğü olmayan ve gerçeği değerlendirme yetisi tamamen bozulmuş psikotik düzeyde kişilik örgütlenmesi ile kendilik ve nesne temsillerinin ayrıştığı, gerçeği değerlendirme yetisi kısmen bozulmuş ve kimlik karmaşası yaşayan borderline kişilik örgütlenmesi olan kimselerin ilkel; gerçeği değerlendirme yetisi tam ve kimlik bütünlüğü olan nevrotik düzeyde kişilik örgütlenmelerinin ise olgun savunma mekanizmalarını kullandığını ifade etmiştir (Akt: Epözdemir, 2014).

Larsen ve arkadaşlarının (2015) araştırmasında olgun savunma mekanizmaları ile psikiyatrik bozukluk görülmesi arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki saptanırken, immatür ve nevrotik düzeyde savunma mekanizmaları ile psikiyatrik belirtiler arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

2.3.2. Savunma Mekanizmalarının Sınıflandırılması

Savunma mekanizmalarının hiyerarşik olarak sınıflandırılmasına ilişkin nicel çalışmaların yetersizliği nedeniyle, bu sınıflandırma akademik bir zeminde, çoğunlukla da psikopatolojiler ile ilişkilendirilerek gerçekleştirilmektedir (Vaillant, 1994). Freud'un başlangıçta diğer savunmaları da kapsayacak şekilde bastırma olarak adlandırdığı ve sonrasında çeşitlenen savunma mekanizmaları, kendi aralarında da farklı adlandırmalarla kategorize edilmiştir. Benlik psikolojisinin öne çıkmasıyla birlikte savunma mekanizmalarına verilen önem de artmış ve farklı araştırmacıların katkısıyla birlikte çok sayıda yeni savunma düzeneği tanımlanmıştır (Kernberg, 1975).

Savunma mekanizmaları; uyum sağlamayı kolaylaştıran ve olgun bir uçtan; dış gerçekliğin bozulmaya uğradığı bir diğer uca değin uzanan kendi içerisinde bir hiyerarşiye sahiptir (Kramer, 2009). Anna Freud, savunma mekanizmalarını uyum sağlamayı kolaylaştıran ve patolojik olarak sınıflandırmıştır. Vaillant (1977) da savunma mekanizmalarını psikotik, olgunlaşmamış, nevrotik ve olgun savunmalar olmak üzere sınıflandırmıştır. Yanı sıra Vaillant (1994) savunma mekanizmalarının birbirinden izole yapılar şeklinde kategorize edilmesindenense matürden immatüre uzanan bir sürerlilik oluşturacak biçimde ele alınmasını önermektedir. Kişinin kullandığı savunma mekanizmalarının niteliği, aynı zamanda benlik gelişimi düzeyinin de göstergesidir (Anlı, 2001).

Perry (2014), savunma mekanizmalarını işlevlerine ve kişiyi iç ve dış tehlikelerden nasıl koruduğuna ilişkin yedi ayrı seviyede incelemiştir:

0.Seviye: Psikotik savunmalar;

1.Seviye: Eyleme dönük savunmalar; eyleme vurma ve pasif saldırganlık

2.Seviye: İleri düzeyde bozucu savunmalar; bölme (splitting)

3.Seviye: İnkâr edici savunmalar: otistik fantezi, inkar etme, mantığa bürüne ve yansıtma

4.Seviye: Düşük düzeyde bozucu savunmalar; değersizleştirme, idealiz etme ve tümgüçlü kontrol

5.Seviye: Histerik savunmalar; bastırma ve dissosiasyon

5b.Seviye: Diğer nevrotik savunmalar; karşıt tepki oluşturma ve yer değiştirme

6.Seviye: Obsesyonel savunmalar; yalıtma, entelektüelize etme ve yapma bozma

7.Seviye: Uyum sağlayıcı savunmalar; bastırma, özgecilik, beklenti, yüceltme ve mizah (Akt: Erol Soy, 2015).

McWilliams (2013), kişinin hangi savunma mekanizmalarına daha çok başvuracağını belirlenmesinde birbiri ile etkileşim halinde olan dört faktörden söz etmiştir. Bunlardan ilki kişinin **bünyesel mizacı**dır. Diğer bir ifadeyle kişinin doğuştan getirdiği, genetikle aktarılan doğası ile ilişkilidir. Bir diğeri ise erken **çocukluklukta deneyimlenen zorlayıcı yaşantıların türü** ve niteliğidir. Üçüncü etken, ebeveynler ve benzer öneme sahip kişilerin çocuklara aktardıkları ve öğrettikleridir. Dördüncü olarak ise kullanılan savunma mekanizmalarının sağladığı sonuçların **pekiştirici bir rol** oynamasıdır. Tauschke ve arkadaşları (1990) da savunma mekanizmalarının kullanımında çocukluk çağında ebeveynlerle kurulan ilişkinin etkili olduğunu savunmuştur. Yazarlara göre yeterince iyi ebeveyn bakımı gören çocuklar, yaşamlarının ilerleyen yıllarında daha çok olgun savunmalar kullanmaktadır.

İlkel ya da diğer bir ifadeyle birincil süreçlere ait savunma mekanizmaları daha çok kendilik ile dış dünya arasındaki ilişki ve sınırlar hakkında iken ikincil ya da olgun savunmalar olarak adlandırılan mekanizmalar ise daha çok altbenlik, benlik ve üstbenlik arasındaki ilişki hakkındadır (McWilliams, 2013). McWilliams (2013)'a göre bir savunmanın ilkel olarak adlandırılmasında iki ölçüt söz konusudur. Bunlardan ilki gerçeklik ilkesinin

kazanılmadığı; bir diğeri ise kendilik ve nesne temsillerinin ayrışmasının tamamlanmadığı döneme ait olmasıdır.

2.3.2.1. İmmatür (Olgunlaşmamış) Savunma Mekanizmaları

Bu kategoride yer alan savunma mekanizmaları, çoğunlukla yaşamın ilk yılındaki iç ve dış kaynaklı endişelerle baş etmek üzere kullanılır.

2.3.2.1.1. Bedenselleştirme (Somatization)

Ruhsal çatışmaların, beden işlevlerindeki aksaklıklar üzerinden ifade edilmesidir. İlk kez Wilhelm Stekel tarafından 1921 yılında tanımlanmış olan somatizasyon terimi, daha çok histeri hastalarındaki konversif belirtilerden yola çıkarak düşünülmüştür (Taşkent, 2010).

2.3.2.1.2. Bölme (Splitting)

Bölme mekanizmasında, içsel ya da dışsal olanın tamamen iyi ve tamamen kötü olarak yarılması ve bu ikisinin birbirinden tamamen yalıtılması söz konusudur (Price, 2007). Nesne ilişkileri okulunun kurucularından Melanie Klein, yaşamın ilk yılında bebeğin arkaik benliğinin iyi ve kötüyü aynı anda içeremediğinden söz etmiştir. O nedenle, bebek iyi ve kötüyü birbirinden ayırır. Benlik gelişimi ilerledikçe bebek iyi ve kötünün aynı anda mümkün olduğuna ilişkin çiftdeğerli duygu düzeyine erişir (Klein, 1946) Bu duygunun gelişebilmesi için ise bebeğin nesne sürekliliğini kazanmış olması gerekir. Olumlu ve olumsuz duygular ancak sabit bir nesneye karşı yönelebilir (McWilliams, 2013). Yaşamın erken yıllarında doğal gelişim sürecinin bir parçası olan bu savunma mekanizmasının yetişkinlikte kullanılması borderline kişilik örgütlenmesinde sıklıkla rastlanan bir durumdur (Kernberg, 1975).

2.3.2.1.3. Çözülme (Dissociation)

McWilliams (2013) dissosiasyonu immatür savunmalar arasında sınıflandırmaktadır; çünkü dissosiasyonu bir tür psikotik durum olarak görmektedir. Diğer yandan dissosiasyonun oluşması için bir yatkınlığın söz konusu olduğunu ileri sürmüştür. Örneğin kimi insanlar daha kolay hipnotize olurken, kimi insanlar hipnotize olmazlar. Dissosiasyon, örseleyici yaşantı baş edilemez denli yoğun olduğunda, kişinin o yaşantı ile arasındaki bağı kesmesidir. Diğer bir ifadeyle yaşananları o yaşamamıştır. Kimi örseleyici yaşantılar karşısında donup kalma, yaşantının bir kısmını ya da tamamını hatırlayamama gibi durumlar dissosiasyonun bir savunma olarak devreye girdiği zamanlardır. Erken dönem başlayan ve süregelen örseleyici yaşantılar sonrasında ise dissosiasyon bir savunma olmaktan çok hâkim ruhsal işleyiş haline gelir (McWilliams, 2013).

2.3.2.1.4. Eyleme Dökme (Acting out)

Ruhsallıkta gerginliğe neden olan dürtü ve duygulanımlar karşısında, kısa süreli bir rahatlama sağlama amacıyla kişi çoğunlukla sonuçlarını düşünmeksizin kimi davranışlar sergiler. Bu savunma mekanizması borderline kişilik örgütlenmesi olan bireylerde daha çok görülür (Taşkent, 2010). Özellikle borderline kişilik örgütlenmesi olan hastalar psikoterapi sürecinde henüz söze dökmek üzere hazır olmadıkları, sembolleştirmede güçlük çektikleri meseleleri davranışsal boyutu ile ifade eder. Bu yönüyle eyleme dökme dürtüseldir ve kimi zaman kişi için yıkıcı sonuçlara neden olabilir (McWilliams, 2013).

2.3.2.1.5. İçe Atma (Introjection)

Freud (1917), Yas ve Melankoli başlıklı makalesinde yaşanan nesne kaybı ile baş etmek üzere nesnenin ya da bir kısmının içe alındığından ve onunla bütünleşildiğinden söz etmiştir. Böylece kişi kayıp duygusu ile baş etmektedir. Kimi durumlarda içe atılan kişi, ayrı bir benlik olarak varlığını sürdürebilir (Anlı, 2001). İçe atma mekanizması, bir yönüyle yansıtmanın zıddıdır. Yansıtma içsel olanın dışarıdan geldiğine ilişkin inanış söz konusu iken içe atmada dışsal olanın içeriye mal edilmesi söz konusudur. Freud (1937)'un tanımladığı saldırganla özdeşleşme mekanizmasında içe atma süreçleri aktiftir. Kişi, maruz bırakıldığı yaşantıların zorlayıcılığı ile baş edilmek adına bunu kendisine yapan kişinin niteliklerini benimser ve onunla özdeşleşir. Bu süreç, bir yönüyle de mağduriyetle baş etmeyi kolaylaştırmaktadır; çünkü dışsal olan içselleştirilerek pasif konumda zarar gören değil; bunu isteyen olarak konumlanmayı mümkün kılar (McWilliams, 2013).

2.3.2.1.6. İlkel Geri Çekilme (Primitive withdrawing)

Zorlayıcı durumlar karşısında yatırımın dış dünyadan çekilerek içsel süreçlere yatırıldığı bir savunma mekanizmasıdır. Dış gerçeklikteki zorlayıcı durum karşısında, gerçeklik inkar edilmeksizin ya da çarpıtılmaksızın yalnız o gerçeklikten geri çekilerek baş edilir (McWilliams, 2013)

2.3.2.1.7. İlkel İdealizasyon ve Değersizleştirme (Devaluation)

Çocuk, en erken dönemde kendisinin tüm güçlüğü olduğuna ilişkin düşlemleri terk etmekle birlikte kendisine bakım veren ebeveynlerinin tümgüçlü olduğuna ilişkin bir düşlem geliştirmeye başlar. Çoğu zaman ebeveynlerine yönelik kimi insanüstü özellikler atfederler. Ebeveynlerinden

ayırışma sürecinde ise onları konumlandıkları bu idealize pozisyonu farklılaştırırlar. Buradan hareketle, bağımlı hisseden çocuklar hatta yetişkinlerin ilişki kurdukları kişileri daha fazla idealize etme eğiliminde oldukları söylenebilir. Diğer yandan bir şey ne kadar idealize edilirse bir o kadar da değersizleştirilme olasılığı taşır (McWilliams, 2013). Değersizleştirme; bölme ve idealize etme mekanizmaları ile birlikte düşünülebilir. Bölme mekanizmasında iyi ve kötünün birbirinden ayrılması söz konusudur. İyi olan idealize edilirken kötü olan değersizleştirilir. Böylelikle iyi ve kötü birbirinden ayrı tutulur (Taşkent, 2010).

2.3.2.1.8. *İnkâr (Denial)*

Zorlayıcı durumlarla, bunların hiç olmadığını varsayarak başa çıkma bir tür ilkel savunma mekanizmasıdır. Çocuğun benmerkezci yapısında bir şeyin varlığını inkâr etmek, onu hiç olmamış kılmak anlamına gelmektedir. Inkâr mekanizmasının kolaylıkla fark edildiği psikopatolojilerden biri de manidir. Manide, kişi fiziksel sınır ve gereksinimleri de dâhil olmak üzere birçok şeyi inkâr etme eğilimindedir (McWilliams, 2013). Inkâr, çoğunlukla dış gerçeklikten kaynaklanan tehditler ile başa çıkmada kullanılan bir savunma mekanizmasıdır. Örneğin çocuğunun hastalığını kabul etmeyen bir baba, bu durumun yarattığı zorlanma ile inkâr savunma mekanizmasına başvurarak başa çıkmaktadır (Yazgan İnanç ve Yerlikaya, 2008). Anna Freud, inkârı düşlemde ve söz ile eylemde inkâr olmak üzere ikiye ayırır. Bastırma düzeneği içsel süreçlerden kaynaklanan tehlikeler karşısında kullanılırken inkâr dışarıdan gelen tehlikeler karşısında kullanır (Freud, 1937). Örneğin özel gereksinime sahip çocukların ebeveynleri, çocuklarının özel durumlarını inkâr etmeye

eğilim gösterebilirler. Bu durum karşısında hissettikleri olumsuz duygularla yokmuş gibi davranarak başa çıkmaya çalışırlar (Şahin, 2007).

2.3.2.1.9. Kendine Çevirme (Turning against the self)

Olumsuz duygulanım ve tutumları dışsal bir nesneye yansıtmak yerine kişinin kendine döndürmesidir (McWilliams, 2013). İçer atma ve yer değiştirme mekanizmaları ile birlikte düşünülebilir. Kimi zaman içer atılan nesneye karşı duyulan yıkıcılık kendiliğe yönelik gerçekleştirilir. Kimi intiharlarda ya da kendini yaralama davranışlarında içer atılan nesneyi yok etmeye ya da ona zarar vermeye yönelik bilinçdışı bir arzu söz konusudur. Yanı sıra dış dünyadaki bir nesneye karşı duyulan yıkıcı arzuları, ifade etmenin doğurabileceği olumsuz sonuçlar nedeniyle kişinin kendine yöneltmesi mümkün olabilmektedir (Anlı, 2001).

2.3.2.1.10. Mantiğa Bürüme (Rationalization)

Literatüre Ernest Jones tarafından kazandırılan bir savunma mekanizmasıdır (Quinodoz, 2016). Kişi, sergilediği herhangi bir tutum ya da davranıştan ötürü haklı olduğuna inanmak üzere kimi argümanlar üretir. Böylelikle söz konusu tutum ve davranış mantığa uygun bir forma sokar. Yanı sıra kimi zaman bu mekanizma, yadsıma ile birlikte kullanılır ve yaşanan engellenme ve hayal kırıklıklarının etkilerinin seyretilmesine hizmet eder (Taşkent, 2010). Rasyonalizasyon, günlük yaşamda sıklıkla başvurulmuş bir savunma mekanizmasıdır (Yazgan İnanç ve Yerlikaya, 2008). İşlevsel bir savunma mekanizması olmakla birlikte hemen her şeyin akılcılaştırılarak gerçek mahiyetinden uzaklaşılmasına yol açma gibi bir risk söz konusudur. McWilliams (2013), bir çocuğu döven hastasının bunu çocuğun iyiliği için

yaptığını söz ettiğinden örnek verir. Burada saldırganlığın rasyonalize edilmesi söz konusudur.

2.3.2.1.11. Otistik Fantezi (Autistic fantasy)

Düş yolu ile yadsıma olarak da bilinen bu savunma mekanizmasında iç ya da dış gerçeklikten kaynaklanan çatışma, endişe, engellenme, hayal kırıklığı ve benzer durumların yarattığı hoşnutsuzluğun düşlem yolu ile hem inkar hem de telafi edilmesi söz konusudur. Çocukluk çağında dış gerçeklik ve düşlem çoğu zaman birbirine yakındır ve çocuklar arzuladıklarına ulaşmalarının önünde birçok engelle karşılaşır. Bu karşılaşmalar, onları düşlem yolu ile yadsıma yöneltir (Taşkent, 2010). Yetişkinler de zaman zaman zorlayıcı durumlarla başa çıkmak ya da iyi hissetmek için düş kurabilir (Şahin, 2007). Diğer yandan yetişkinlikle birlikte benlik gelişiminin de ilerlemesiyle gerçeklik ve düşlem birbirinden daha kesin sınırlarla ayrılır. Yetişkinlikle birlikte olgunlaşan benlik, düşlemsel yadsıma daha az gereksinim duyar. Yetişkinlik yaşamında dış gerçekliğin inkârı ve düşlemin gerçeğin önüne geçişi psikotik bir tabloyu akla getirmektedir (Taşkent, 2010).

2.3.2.1.12. Pasif Saldırganlık (Passive aggression)

Kişinin yıkıcı duygularını dolaylı araçlarla ifade etmesi durumudur. Bu savunma mekanizmasında agresyon maskelenir. Surat asmak, işleri yavaşlatmak, kasıtlı sakarlık, unutma, erteleme gibi görünümlerine rastlamak mümkündür (Taşkent, 2010).

2.3.2.1.13. Tümgüçlü Kontrol (Omnipotent control)

Kendilik ve nesne tasarımlarının tam olarak ayrılmadığı dönemde, çocuk dış gerçeklikte olanların kendi arzu ve kontrolü ile mümkün olduğuna

inanır. Bu dönem Freud'un birincil narsisizm adını verdiği döneme denk gelir. Bu dönemde bebek dış dünyanın kendi kontrolünde olduğunu hissettiği arkaik bir büyülenmecilik yaşar. Erken dönemde deneyimlediği optimal düzeyde kırılmalar sayesinde çocuk güç ve kontrolünün sınırları ile birlikte gerçeklik ilkesini de tanımaya başlar (McWilliams, 2013).

2.3.2.1.14. Yalıtma (Isolation)

Freud (1894)'un kaleme aldığı Savunma Psikonevrozları başlıklı makalesinde yer verdiği savunmalardan biri de yalıtmadır. Bu savunma mekanizmasında düşünsel ve duygusal olan birbirinden ayrıştırılır. İçsel ya da dışsal süreçlere ait yaşantılarda duyguların yalıtılması düşünsel olanın daha çok önüne geçmesine neden olur. Duygulardan yalıtılan yaşantılar ise daha kontrol edilebilir gibi görünse de kişinin duygularına yabancılaşmasına ve duygusal olarak küntleşmesine neden olur. Yalıtma mekanizmasına başvurulması bazı durumlarda gerekli ve koruyucudur. Örneğin insanların bedenlerini kesme, dikme gibi operasyonlarda bulunan bir cerrah, savaş alanındaki bir asker ya da türlü suçlara tanıklık eden polisler işlerini yapmak üzere duygularını yalıtırlar. Yalıtımda zorlayıcı yaşantıyı inkârı söz konusu değildir. Sadece yaşantının duygusal karşılığı ile olan bağlantı koparılmıştır (McWilliams, 2013).

2.3.2.1.15. Yansıtma (Projection)

Yansıtma mekanizmasında kişi, benlikte hoşnutsuzluğa neden olan bir düşünce ya da duyguyu kendinden uzaklaştırmak gayesi ile bir ötekine mal eder. Diğer bir deyişle, aslında benlikte hoşnutsuzluk yaratan şeyi o düşünmüyor ya da hissetmiyor, öteki düşünüyor ya da hissediyordur. Bu durum, aynı zamanda kendilik ve öteki arasındaki sınırların da belirsizleşmesine neden olur. İçte olan, dışarıdan geliyormuş gibi hissedilir

(McWilliams, 2013). Örneğin cinsel arzuları, bilinç düzeyinde rahatsızlık yaratan bir kimse, başkalarının onu cinsel açıdan baştan çıkardığını düşünmesi yansıtma mekanizması ile ilişkilidir (Yazgan İnanç ve Yerlikaya, 2008).

2.3.2.1.16. Yansıtma Özdeşleşme (*Projective identification*)

Yansıtma özdeşleşme Melanie Klein tarafından kullanılmış ve literatüre kazandırılmıştır (Klein, 1946). Bölme mekanizması ile yakından ilişkilidir. Benliğin iyi ve kötü olarak bölünmesinin ardından kötü olan ötekine yansıtılır. Quinodoz (2016)'a göre ötekine yansıtılan yalnız dürtü değil aynı zamanda benliğin parçalarıdır da. Yani sıra yalnız kötü olanlar değil nesneyi kontrol edebilmek için benliğin iyi kısımları da nesneye yansıtılır. Yansıtma mekanizmasında öteki, ayrı bir kişi olarak varlığını sürdürürken yansıtma özdeşleşimde kötü olanın yansıtıldığı kişi ile özdeşleşme bağı sürdürülür. Yansıtmanın yapıldığı kişi, kendisine yansıtılan gibi davranmaya zorlanır (Anlı, 2001). Diğer yandan Gunthrie ve Mattison (1971)'a göre yansıtma özdeşleşmeden söz edebilmek için yansıtılan nesnenin de bu sürece bilinçdışı bir yanıt vermesinin gerekliliğinden söz eder (Akt: Epözdemir, 2014). Yansıtma özdeşleşmede yansıtma ve içe atma mekanizmaları birlikte işler. Her iki süreçte de iç ve dış, kendi ve ötekine ilişkin sınırlar belirsizdir. Teoride daha çok borderline kişilik örgütlenmesi olan hastalara özgü bir süreç gibi görülse de farklı gelişimsel düzeyde psikopatolojilerde ve “normal” günlük yaşam rutinlerinde dahi yansıtma özdeşleşme süreçlerini görmek mümkündür (McWilliams, 2013). Ogden (1982)'e göre ağır psikopatolojilerde gerçekleşen yansıtma özdeşleşme süreçlerinde kendilik tasarımları yansıtılırken, daha olgun düzeyde gerçekleşen yansıtma özdeşleşmede ise nesne tasarımları yansıtılır (Akt: Epözdemir, 2014).

2.3.2.1.17. Yer Değiştirme (Replacement)

Bir tepkinin asıl hedefinden uzaklaştırılarak başka bir nesne üzerine ifade edilmesi ile karakterize bir savunma mekanizmasıdır. Bir dürtü, duygulanım, düşünce ya da eylem, gerçek nesnesine yönelmesi halinde ortaya çıkan endişe durumu nedeniyle başka bir nesneye yöneltilir (McWilliams, 2013). Yöneltilen bu nesne ise asıl hedefe göre daha güvenilir ya da kabul edilebilir bir nesnedir (Yazgan İnanç ve Yerlikaya, 2008). Freud; saplantı nevrozu, fobi ve rüya oluşumunda yer değiştirme mekanizmasının etkili olduğunu söylemiştir (Taşkent, 2010).

2.3.2.2. Nevrotik Savunma Mekanizmaları

2.3.2.2.1. Ahlaksallaştırma (Morality)

Ahlaksallaştırma mekanizması bir yönüyle mantığa bürümeye benzer. Mantığa bürümeye mekanizmasında ruhsallıkta rahatsızlık yaratan bir durum, bilişsel açıdan daha kabul edilebilir bir hale getirilirken, ahlaksallaştırmada kişi bu durumu görevi addeder. McWilliams (2013) ahlaksallaştırma için sömürgeci devletlerin kaynaklarını kullandıkları halklar için üst düzey uygarlık götürdüklerine dair bir inanışa sahip olmaları örneğini verir. Olgun bir savunma mekanizması olmakla birlikte katı ve cezalandırıcı bir üstbenliğin devrede olduğunu söylemek mümkündür (McWilliams, 2013).

2.3.2.2.2. Bölmeleme (Partition)

Birbirinden farklı ve çatışan iki ayrı durumu aynı anda muhafaza etmek olarak tanımlanabilir. Bölme savunma mekanizmasından ya da çiftedeğerlilikten farklıdır. Kişinin çatışan bu iki durum arasındaki çelişkiyi dikkate almadan davranması söz konusudur. Bölmeleme savunma

mekanizması, günlük bir bakış ve ifadeyle ikiyüzlülük gibidir. McWilliams (2013), kuralların herkes için geçerli olduğunu savunurken bir yandan da kimi durumlarda kural ihlali yapan birini örnek olarak verir.

2.3.2.2.3. Cinselleştirme (Sexualization)

Kimi yazarlar cinselleştirmeyi eyleme dökme olarak yorumlasa da McWilliams (2013) ayrı bir savunma mekanizması olarak ele alır; çünkü yazara göre cinselleştirme kimi zaman eylem olmaksızın da gerçekleşebilir. Stoller (1975), mazoşistik kimselerle yürüttüğü bir çalışmada katılımcıların büyük bir çoğunluğunun çocukluk çağında acı verici tıbbi tedavi ve müdahalelere tabii tutulduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu örnekte duyumsanan acı cinselleştirilmiştir (Akt: McWilliams, 2013).

2.3.2.2.4. İdealizasyon (Idealization)

Bu savunma mekanizmasında, çoğunlukla bir kişinin ya da grubun kötü yönlerinin tamamen yok sayılması, iyi yönlerinin ise fazlasıyla öne çıkarılması söz konusudur. Borderline kişilik örgütlenmesi olan kimselerde değersizleştirme savunma mekanizması ile birlikte görülür (Taşkent, 2010).

2.3.2.2.5. Karşıt Tepki Oluşturma (Reaction formation)

Başlangıçta yüceltme mekanizması ile benzer bir işleyişte olduğu düşünülmüştür. Her iki savunma mekanizmasında da benlik tarafından kabul edilemeyen dürtülerin kabul edilebilir bir forma dönüştürülmesi söz konusudur. Bu dönüştürmede tam tersi olan eğilim çoğunlukla abartılarak sergilenir (Anlı, 2001). Karşıt tepki oluşturma, benlik tarafından kabul edilmeyen dürtülerin tam zıddına dönüştürülmesiyle yüceltmeden ayrılır. Örneğin yoğun hissedilen düşmanlık duyguları ve yıkıcı arzular, sevgi gösterileri gibi tam zıddı bir

görünümle ifade edilebilir (Taşkent, 2010). Karşıt tepki oluşturma mekanizması, iki aşamalı bir süreç izler. Öncelikle hoş gitmeyen malzeme bastırılır. Ardından bastırılan bu malzeme tam zıddı bir nitelikte abartılarak ifade bulur (Yazgan İnanç ve Yerlikaya, 2008). McWilliams (2013), bu savunmanın en çok fark edilmeye başlandığı üç dört yaşlarından söz etmiştir. Eve yeni gelen kardeşin harekete geçirdiği olumsuz duygularla baş etmeye çalışan çocuk, bunu kardeşine abartılı sevgi gösterileri sergileyerek yapar.

2.3.2.2.6. Özgecilik (*Alturism*)

Özgecilikte kişinin arzularından başkaları adına vazgeçmesi söz konusudur. Kişi, kendi arzularını doyumak yerine başkalarının arzularını doyurmaya çabalar ve bu çaba oldukça yoğundur. Özgecilikte başkasının duyduğu hazzı edilen ortaklık söz konusudur. Diğer bir deyişle kişi, ötekinin hazzı üzerinden haz duymaktadır. Bunun gerçekleşmesi için ise iki savunma düzeneğinin varlığına gereksinim duyulur: yansıtma ve özdeşleşme. Kişi kendi arzularını ötekine yansıtır ve ötekinin bu arzuyu doyurması için çabalarken aynı zamanda duyduğu hazzı da özdeşleşme aracılığıyla ortaklık eder. Anne babaların çocukları ile kurdukları ilişkide bu düzeneğe sıklıkla rastlamak mümkündür. Ebeveynlerin fedakârca davranışları, kendi sahip olamadıklarını çocuklarına sağlamaları ve onların duyduğu hoşnutluktan haz almaları bir tür özgeciliktir (Freud, 1937).

2.3.2.2.7. Tersine Çevirme (*Reversal*)

İçsel süreçlerde tehlike arz eden ve endişeye yol açan durumlarda kişinin kendisini özne durumundan nesneye ya da nesne durumundan özneye çevirmesi ile karakterize bir savunma mekanizmasıdır. Örneğin bir kişi bakım verilme, ilgi görme ve sevilme arzularından ötürü utanç duyuyor ve bunları

kabul edilemez buluyorsa nesnesi olmayı arzuladığı durumun öznesi olabilir. Diğer bir deyişle sevilen değil, seven kişi olarak, ötekine gösterdiği ilgi ve bakım üzerinden bilinçdışı olarak kendi gereksinimlerini doyurur (McWilliams, 2013).

2.3.2.2.8. Yapma Bozma (Undoing)

Obsesyonel tarzda bir savunma olan yapma bozmada, kişi üstbenlik tarafından onaylanmayan bir düşünce ya da davranış ifadesinin ardından bundan vazgeçer ya da bunu onaracak ve çoğunlukla da zıt nitelikte yeni bir düşünce ya da davranışa başvurur (Taşkent, 2010). Böylece başlangıçta gerçekleşeni iptal etmiş olur (Anlı, 2001). Bu yönüyle yapma-bozma mekanizması tüm güçlü kontrolle yakından ilgilidir. Birçok dini ritüelde yapma-bozma dikkat çeker. Günah olduğu kabul edilen ve suçluluk duygusu uyandıran kimi durumlar bir kefaretle telafi edilir (Yazgan İnanç ve Yerlikaya, 2008; McWilliams, 2013).

2.3.2.3. Matür (Olgun) Savunma Mekanizmaları

2.3.2.3.1. Bastırma (Repression)

Bastırma, olgun savunma mekanizmaları arasındaki en temel olanıdır ve birçok nevrotik psikopatolojide temel bir unsurdur (McWilliams, 2013). Freud (1915), bastırmayı nevrotik semptom oluşumunun koşulu ve psikanalitik çalışmanın dayandırıldığı temellerden biri olarak tanımlamıştır (Akt: Quinodoz, 2016). Bastırma mekanizması; dürtüler, hoş gitmeyen anılar ve deneyimlerin bilinçdışına gönderilmesi ve orada tutulması ile karakterizedir (Anlı, 2001). Libidinal ve yıkıcı dürtüler karşısında temel bir savunma düzeneği olarak benliği korumaya hizmet eder. Freud (1930)'a göre bastırılan içgüdülerin

libidinal olanları nevrotik belirtilere dönüşebilirken, yıkıcı olanları ise bir suçluluk duygusu ile temsil edilir. Bastırma düzeneğini aşan ve doyum sağlamaya doğru ilerleyen dürtü türevleri için ise diğer savunma düzenekleri devreye girer (Freud, 1937). Freud (1915), psikanalizin ilk yıllarında bastırmanın endişeye neden olduğunu düşünmüştür. Bu anlayışa göre, histerik nevrozda görülen endişenin nedeni, bilinçdışında tutulan ve bilince gelmemesi üzere bastırılan dürtü ve duygulanımlardır. Bunlar, bilince ulaşmayı ve doyumunu hedeflediklerinden süregelen bir endişe haline yol açıyorlardı. Sonraları Freud, bu nedensellik bağının tam zıt yönde işlediğini fark etmiştir. Yani kişiler bastırdıkları için endişe duymuyorlar, endişe duydukları için bastırıyor ya da diğer savunma mekanizmalarına başvuruyorlardı (Akt: McWilliams, 2013). Freud (1915), bastırmadan söz edebilmek için bilinç ve bilinçdışı arasındaki ayrımın belirginleşmesi gerektiğinden söz etmiştir. O nedenle bastırma mekanizması ruhsallığın başından beri olan bir savunma mekanizması değil; bilinç ve bilinçdışının ayrışması ile beliren bir yapıdadır (Akt: Quinodoz, 2016). Bastırmayı kendi içerisinde birincil ve ikincil olarak sınıflandırmak mümkündür. Birincil bastırmada alt benlikten gelen doyum taleplerinin bilince ulaşmadan bilinçdışına itilmesi ve orada kalmasına yönelik çaba söz konusuysa; ikincil bastırmada daha önce bastırılmış ve bilince ulaşmak üzere hareketlenen ruhsal malzemenin bilince ulaşmasının engellenmesi söz konusudur (Anlı, 2001).

2.3.2.3.2. *Beklenti (Anticipation)*

Kişilerin, endişe yaratacak bir durumu dış gerçeklikte deneyimlemeden önce o durum ve olası çözümler hakkında düşünmesidir. Bu yönüyle olgun,

gerçekliğe uygun ve kişiyi olası zorluklara karşı hazırlayıcı işlevi olan bir savunma mekanizmasıdır (Lichtenberg ve Slap, 1972; Taşkent, 2010).

2.3.2.3.3. *Düşünselleştirme (Intellectualization)*

Düşünselleştirme mekanizması, bir yönüyle yalıtmanın daha olgun bir versiyonudur. Yalıtımda kişi belirli bir durum ya da durumlar karşısında hissettiği duyguyu inkâr eder. Oysa düşünselleştirmede duygular inkâr edilmez. Hatta kimi zaman ifade de edilir; fakat bu ifade “duygusuzdur” (McWilliams, 2013). Düşünsel süreçlere, duygusal olanın önüne geçecek denli yatırım yapılmasıdır. Psikoterapi sürecinde bir direnç olarak karşılaşılabılır (Anlı, 2001).

2.3.2.3.4. *Gerileme (Regression)*

McWilliams (2013) gerilemeyi karmaşık olmayan bir savunma mekanizması olarak tanımlamıştır. Ruhsallık, zorlayıcı bir durumla karşılaştığında daha önceki gelişim dönemlerinden birine doğru geriler. Yani sıra gerileme doğal gelişim seyrinin de bir parçasıdır; çünkü gelişim bir salınım halinde devam eder. Özerkleşmek üzere annesinin elini bırakan çocuk az sonra geri dönerek yeniden annesine koşabilir (McWilliams, 2013). McDougall (1989)’a göre bedenselleştirme de bir tür gerilemedir. Kimi zaman zorlayıcı durumlar karşısında hastalanma, ruhsal süreçlerden kaynaklanan ve organik etken saptanmayan hastalıklarda böylesi bir gerileme yaşanır. Söz ile ifade edilemeyen beden ile ifade edilmesi söz konusudur ki bu da infantil (dil öncesi) döneme ait bir ifade biçimidir (Akt: McWilliams, 2013).

2.3.2.3.5. Mizah (Humor)

Mizah, kişinin gerçeklikle bağıını koruduğu ve zorlayıcı durumların yarattığı etkiyi seyrelterek başa çıkmasını kolaylaştıran olgun bir savunma mekanizmasıdır (Albucher ve ark., 1998).

2.3.2.3.6. Özdeşim (Identification)

McWilliams (2013)'a göre özdeşim, günlük yaşam süreçlerinde birini örnek almak, rol model olan birine benzemeye çalışmak gibi görünümelerde karşımıza çıkmaktadır. Günlük yaşamdaki görünümünün yanı sıra özdeşimi psikanalitik açıdan önemli kılan şey kişinin kimi zorlayıcı durumlar karşısında özdeşim kurarak baş etmesinin kolaylaşmasıdır. Yansıtımlı özdeşleşme ve saldırganla özdeşleşmeden farklıdır ve onlara göre daha olgun düzey bir savunma mekanizmasıdır; çünkü özdeşim kurulan kişi ile özne arasındaki kendilik ve nesne sınırları belirgindir. Yaklaşık olarak 3-6 yaşlarını kapsayan fallik evrede çocuk öidipal çatışmaları deneyimler. Örneğin oğlan çocuğu annesi için babası ile rekabet eder; fakat zamanla babasının kendisinden çok daha güçlü bir rakip olduğunu ve onunla başa çıkmayacağını fark ederek ona benzemeye çalışır (McWilliams, 2013).

2.3.2.3.7. Saldırganla Özdeşleşme (Identification with aggressor)

Özdeşleşme, yaşamın erken yıllarında üstbenliğin oluşturulması sürecine hizmet eden bir düzenektir. Çocuklar, çoğunlukla ebeveynleri ile özdeşim kurarak onlardan doğrudan ve dolaylı olarak iletilen ahlak ve değer yargılarını, yasayı, yasakları da içselleştirmiş olur. Saldırganla özdeşleşmede ise tehdit ile baş etmek üzere tehdidin kaynağı kimse ile özdeşim kurulması söz konusudur (Freud, 1937).

2.3.2.3.8. *Telafi Etme (Compensation)*

Adler (1918), organ eksikliği, aşağılık kompleksi ve üstünlük çabasına ilişkin süreçlerde kişinin telafi mekanizmasına başvurduğunu ifade etmiştir. Dış ya da iç gerçeklikte hissedilen bir eksikliğin başka bir alana yapılan fazlaca yatırımla telafi edilmesi ile karakterize bir savunma mekanizmasıdır (Anlı, 2001).

2.3.2.3.9. *Yüceltme (Sublimation)*

Toplum tarafından kabul edilmeyen, üstbenlikle çaltışmalara yol açan dürtü ve türevlerinin sanat, spor ve toplum tarafından kabul edilebilecek yararlı kanallarla ifade edildiği savunma mekanizmasıdır (Taşkent, 2010). Freud (1930), Uygarlığın Huzursuzluğu başlıklı çalışmasında yüceltme mekanizmasının uygarlaşmadaki işlevinden etraflıca söz etmiştir. Freud (1930)'a göre bilimsel, sanatsal, kültürel ve ideolojik faaliyetler, içgüdülerin uygarlığın gereksinim duyduğu gibi dönüştürülmesini kolaylaştırmaktadır.

2.4. Kişilik Örgütlenmeleri

Kişiliği tanımlamak için kimi zaman farklı kavramlara başvurulmaktadır. Huy ve karakter bunlardan bazılarıdır. Oysa huy ve karakter kişilikten farklı kavramlardır ve kişiliğin farklı bileşenleridir. Huy; kalıtımla aktarılan ve yaşam boyunca neredeyse hiç değişmeyen stabil bir yapıdır. Karakter ise çevrenin etkisiyle sonradan edinilenlerin bütünüdür. Bu doğrultuda kişilik; huy ve karakterin bir araya gelerek oluşturduğu, tutum ve davranışlar üzerinde belirleyici olan dinamik bir örgütlenmedir (Sayın ve Aslan, 2005; Aslan, 2008).

Kişilik; ruhsal eğilim ve örüntülerin kalıcı ve süreklilik arz eden yönüdür. Aynı zamanda kişilik, bireyi diğerlerinden farklı kılan, tutarlı, yapılaşmış ve kendine has özellikler

kümesidir (Yazgan İnanç ve Yerlikaya, 2008). Günümüze değin birçok çalışmacı kişiliğin oluşumunda etkili ve belirleyici faktörler hakkında düşünmüş ve çeşitli savlar ileri sürmüştür. Hipokrat, vücut sıvıları ve kişilik özellikleri arasında ilişki kurmuştur. Hipokrat'ın bu önermesi uzun yıllar boyunca tıpta geçerliliğini korumuştur. Kretschmer, vücut tipleri ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkiye dikkat çekmiştir. Prichard, kişilik ile ilgili sapmaların yaşam boyu süren, değişmeye karşı dirençli, bir akıl hastalığından ya da zihinsel yetersizlikten kaynaklanmayan bir durum olarak tanımlamıştır (Taymur ve Türkçapar, 2012).

1900'lü yıllar itibariyle psikanalitik anlayışla birlikte kişilik kavramına yeni bakış açıları getirilmiştir. Freud ve takipçileri, dürtüler ve ruhsal-cinsel gelişim basamakları ve kişilik örgütlenmeleri arasındaki ilişkiler hakkında düşünürken, Freud sonrası kimi kuramcılar erken dönem anne bebek ilişkilerine, benlik ve kendilik gelişiminde etkili olan süreçlere dikkat çekmiştir (Taymur ve Türkçapar, 2012).

Freud'un erken dönem dürtü kuralına göre psikoseksüel gelişim basamaklarından birinde çocuk aşırı düzeyde engellenmiş ya da yine aşırı düzeyde doyurulmuşsa o döneme saplanma gelişmektedir. Gerçekleşen bu saplanmanın uzun dönemli sonuçları ise bireyin ruhsal ve kişilik örgütlenmesinde etkili olmaktadır (McWilliams, 2013).

Freud' un 1920'de kaleme aldığı Haz İlkesinin Ötesinde ve 1923'te kaleme aldığı Benlik ve Altbenlik makalesi ile birlikte ruhsal örgütlenmede psikoseksüel gelişim ve bilinçdışı üzerinde toplanan odağı benlik, altbenlik ve üstbenlik arasındaki dinamiklere odaklanmıştır. Sonraki yıllarda Anna Freud ve Heinz Hartmann'ın öncüleri arasında olduğu benlik psikologları etkili olmuştur. 1950'li yıllardan itibaren psikanalitik yönelimli kuramcılardan Erik Erikson, Freud'un dürtü kuramından hareketle kişiliğin örgütlenmesinde

etkili olan psikoseksüel gelişim dönemlerini tamamlayıcı nitelikte psikososyal gelişim teorisi üzerine yoğunlaşmıştır (McWilliams, 2013).

İlerleyen yıllarda nesne ilişkileri okulu geleneğini inşa eden kuramcı ve pratisyenler, Freud'un psikanalizle tedavilerinin mümkün olmadığı gruplarla çalışmaya başlamıştır. Bu çalışmacılar; bebeğin dünyasındaki nesneler, onlarla kurduğu ilişkinin niteliği ve onları nasıl içselleştirdiği üzerine odaklanmıştır. Erken dönemde deneyimlenen bu nesne ilişkilerinin yetişkin yaşamdaki etkisinin analiziyle birlikte Freud'un tedavisinin mümkün olmadığını düşündüğü gruplar da psikanalizle tedavi edilmeye başlanmıştır. 1960'lı yıllarla birlikte benlik psikolojisi ve nesne ilişkileri okulundan beslenen; fakat karşılaştıkları yeni hasta gruplarını anlamakta ve tedavi etmekte güçlük çeken çalışmacılar yeni bir formülasyona gereksinim duymaya başlamıştır. Daha çok borderline ve narsisistik kişilik örgütlenmeleri olan hastalarla karşılaşan çalışmacılar, mevcut psikanalitik çerçevede kimi farklılıklara gitmiştir. Heinz Kohut'la birlikte anılmaya başlanan kendilik psikolojisi ekolü ile birlikte borderline ve narsisistik kişilik örgütlenmeleri olan hastaların tedavisi mümkün hale gelmiştir. Kohut ve Kernberg bu yeni psikanalitik okulun en çok öne çıkan ve görüşleri birbirine muhalefet eden iki çalışmacısı olarak bilinmektedir (McWilliams, 2013).

Kendilik psikolojisi, oldukça kapsamlı bir kavram olan kendiliğin merkezde olduğu, kendiliğin nasıl oluştuğu, geliştiği ve bileşenlerinin hem sağlık hem de hastalık durumlarında nasıl görüldüğü ile ilgilenen bir teoridir (Kohut, 1977). Kendilik psikolojisi okulundan gelen kuramcılar, kişide kimlik ve özdeğer duygularının gelişmesi için yaşamın erken dönemlerinden itibaren onaylayan, destekleyen ve güçlendiren kişilerin varlığından söz etmiş, bu kişileri de kendilik nesnesi olarak tanımlamışlardır. Erken dönemde kendilik nesnelerinden alınan onay ve destek sağlıklı bir kimlik gelişimi için önemlidir. Bunun eksikliği halinde kimlik ve kişilik örgütlenmesinde kimi aksaklıklar meydana gelmektedir (McWilliams, 2013).

Kohut (1977)'a göre kişilik bozuklukları önceleri oral evrede yaşanan bir saplantı ve bu saplantıya eşlik eden infantilite olarak ele alınıyordu. Oysa artık kişilik bozukluklarını anlamak için dürtünün merkezde olduğu bu anlayış yetersiz gelmeye başlamıştır. Ona göre kişilik bozuklukları, ebeveynlerin bozulmuş ve uygun olmayan yanıtları nedeniyle sağlıklı bir biçimde kurulamayan kendiliğin bir görünümüdür.

Bergeret (1974) kişiliği psikotik, sınır ve nevrotik olmak üzere üç farklı yapısal düzeyde ele almıştır. Psikotik tarzdaki işleyişlerde, yaşamın ilk yılında deneyimlenen ve başa çıkılamayan çatışmalar; sınır örgütlenmelerde ise nesneyi kaybetmeye ilişkin erken travmatik deneyimler söz konusudur. Bergeret (1974) bu travmanın duygulanımsal olduğunu ve nesne kaybının deneyimlenmesiyle birlikte çocuğun öidipal döneme vakitsiz ve hazırlıksız girdiğini söyler. Nevrotik tarzdaki işleyişlerde ise çoğunlukla fallik evreye ilişkin çatışmalar hakimdir ve nevrotikler psikoseksüel gelişimin oral ve anal evrelerine ilişkin çatışmaları büyük oranda çözümleyebilmiş kişilerdir (Akt: Tychev, 2011).

McWilliams (2013) kişilik örgütlenmelerini gelişimsel ve tipolojik boyutları ile ele almıştır. Kişilik örgütlenmesinin gelişimsel boyutu ile kast edilen patolojik derecesidir. Diğer bir deyişle kişiliğin normal, nevrotik, sınır ve psikotik olarak sınıflandırılmasıdır. Tipolojik boyutu ise kişilik örgütlenmesinin paranoid, depresif ya da şizoid gibi tanımlanmasıdır. Reich (1933) psikopatolojiyi, semptom nevrozu ve karakter nevrozu olarak ayırmıştır. Semptom nevrozunda, herhangi bir nevrotik bozukluğa özgü spesifik belirtiler görülmesi söz konusu iken karakter nevrozunda kişilik örgütlenmesi bir takım nevrotik örüntülerle yapılanmıştır. Bu yönüyle Reich (1933) kişiliğe ilişkin semptomların kalıcılığına da gönderme yapmıştır (Akt: McWilliams, 2013).

DSM-III itibariyle kişilik bozuklukları, ikinci eksen tanı grubunun içerisinde belirli kümelerde kategorize edilerek ele alınmaktadır. Kişilik örgütlenmelerinin birbirinden kesin sınırlarla ayrılması tanı koyma sürecini zorlaştırmakta ve güvenilirliği sorgulatmaktadır. Özellikle kişilik bozukluklarında komorbiditenin yüksek olması, kişilik bozukluklarının kategorik değil; sürerlik arz eden bir yelpaze modeliyle ya da farklı kişilik tiplerinin aynı kişide farklı yoğunluklarda toplanabileceğini kabul eden boyutsal yaklaşımla anlaşılmasının gerekliliğini düşündürmektedir (Aslan, 2008; Morey ve Stagner, 2012).

Kişilik örgütlenmelerini boyutsal olarak ele alan çalışmaların başlıcalarından biri Cattell ve Eysenck'in belirttiği özelliklerden yola çıkarak oluşturulan Beş Faktör Modeli'dir. Bu modele göre **ruhsal dengesizlik**, **dışa dönüklük**, **açıklık**, **uzlaşmacılık** ve **dürüstlük** kişiliğin alt boyutlarıdır (Aslan, 2008).

Kişilik örgütlenmeleri hakkında yapılan tanımlamaların ortak noktalarından biri de kişiliğin kalıcılığı ve sürekliliğidir. Kişiliğin bu özelliği, psikoterapi ya da başka bir müdahale ile değiştirilip değiştirilemeyeceği sorusunu akla getirmektedir. McWilliams (2013) kişiliğin psikoterapi ile birlikte değiştirilebileceği; fakat dönüştürülemeyeceği yönünde görüş bildirmiştir. Başka bir ifadeyle narsisistik kişilik örgütlenmesi olan bir hastaya; kendilik algısını, kişiler arası ilişkilerini, duygu ifade biçimlerini düzenlemesi konusunda yardım edilebilir; fakat narsisistik kişilik örgütlenmesi histerik ya da şizoid bir kişilik örgütlenmesine dönüştürülemez.

Kişilik DSM-IV'te kişinin kendisini ve çevresini algılaması, ilişki kurma biçimleri ve düşüncelerine ilişkin süregelen bir örüntü olarak tanımlanmıştır. Bu örüntü esnekliğini yitirip, içinde yaşanan kültüre uyum sağlamayı bozan bir yapıya dönüştüğünde ise kişilik bozukluğu söz konusu olmaktadır. Ergenlik ve genç yetişkinlik dönemlerinde görülmeye başlanan kişilik

bozuklukları duruma göre farklılık göstermeyen, kalıcı ve süreğen bir yapıya sahiptir. DSM-IV'te üç küme içerisinde kategorize edilen on farklı kişilik bozukluğu tanımlanmıştır. A kümesinde yer alan şizotipal, şizoid ve paranoid Kişilik Bozuklukları, B kümesinde antisosyal, borderline, histiryonik ve narsisistik kişilik bozuklukları, C kümesinde ise çekingen, bağımlı ve obsesif kompulsif kişilik bozuklukları yer almaktadır. A kümesinde yer alanlar, tuhaf ve aykırı; B kümesinde yer alanlar, dramatik ve dengesiz, C kümesinde yer alanlar ise endişeli ve ketlenmiş olmaları ile karakterizedir (Amerikan Psikiyatri Birliği, 1994; Taymur ve Türkçapar, 2012).

2.4.1. Borderline Kişilik Örgütlenmesi

Psikiyatrik Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı'nda (DSM) eksen iki bozuklukları arasında yer alan borderline kişilik bozukluğu literatürde farklı kavramlar ile ifade edilmektedir. Stern (1938) sınır kavramına ilk değinen çalışmacılardan biri olmuştur. Görünürde nevrotik bir seyre sahip; fakat bilhassa psikanalitik tedavi esnasında psikotik bir görünüm sergileyen hastaları tanımlamak üzere sınır kavramına başvurmuştur. (Akt: Çelik, 2014). Knight (1953)'in "sınır durumlar", Rapaport ve arkadaşlarının (1945) "şizofreni öncesi kişilik yapısı", Zilboorg (1941)'un "yatırılması gerekmeyen şizofreni", Hoch ve Polatin (1949)'in "sahte nevrotik şizofreni", Deutsch (1942)'un "mış gibi kişilik", Fairbairn (1951)'in "şizoid kişilik yapısı" gibi tanımlamaları borderline kişilik örgütlenmesini anlatmak için kullanılan diğer terimlerdir (Akt: Kernberg, 1975).

Bu kimseler, psikotik bireylerde görülen sanrı ya da varsanılarının olmaması ya da belirli durumlarda ortaya çıkan akut belirtiler halinde görülmesi ile psikozlardan, daha çok acı çekmeleri, istikrarlı biçimde istikrarsız oluşları ile de nevrozlardan oldukça farklıdır (McWilliams, 2013). Genel bir anlayış doğrultusunda sınır kavramı, nevrotik ve psikotik görünümleri tam olarak karşılamayan hastaları tanımlamak için kullanılmıştır. Chabert (1999)

ruhsallığa ilişkin böyle bir hiyerarşiye karşı çıkmış ve bu kişilik örgütlenmesine sahip kimseleri tanımlamak için sınır işleyişler kavramını önermiştir; çünkü ona göre sınır işleyişler kavramı; ruhsal yapılar arasındaki geçişlere de imkan sunmaktadır.

Kernberg (1975)'e göre bu grupta yer alan hastalarla klasik psikanaliz ile çalışmak onların gerçekliği değerlendirme yetilerini bozmakta, klasik psikanalizde gerçekleşmesi beklenen ve analiz edilmesi ile tedavinin mümkün olduğu aktarım nevrozu, aktarım psikozuna dönüşmektedir. Bu kimselerin dış gerçekliği değerlendirme yetileri, psikotiklerde olduğu gibi bozulmasa da özellikle yoğun stres ya da alkol ve madde etkisi altında psikotik çözümler yaşayabilirler.

Borderline kişilik örgütlenmesi olan kimseler klinik ortamlara nevroitik görünümde belirtiler ile başvururlar. Oysa Kernberg (1975)'e göre bu hastaların nevroitik görünümdeki yakınmalarının ardında borderline kişilik örgütlenmesine özgü işleyişler söz konusudur. Psikotik kimselerden farklı olarak benlik sınırları ve gerçeği değerlendirme yetisi tam olarak bozulmamıştır. Kernberg (1975), borderline kişilik örgütlenmesi olan kimselerin betimsel değerlendirilmesinde bir takım belirtilere dikkat edilmesi gerektiğini vurgulamıştır ve bunlar aşağıda belirtildiği gibidir:

- **Endişe:** Bu hastaların endişeleri dağınık, süregelen ve nesnesizdir.
- **Çok Semptomlu Nevroz:** Paranoid ve sosyal ketlenmelere yol açacak düzeyde fobi, rasyonalize ve idealize edilen obsesif-kompulsif eğilimler, konversiyon, hipokondri ve dissosiasyon semptomlarından en az ikisinin görülmesi borderline kişilik tanısına ilişkin olasılığı arttırır.

- **Polimorfik Perversiyonlar:** Saldırganlık barındıran, genital doyumdan ziyade ürofilik ve koprofilik düşlem ve eylemlerin yer aldığı sapkın eğilimler de Kernberg (1975)'e göre borderline kişilik örgütlenmesine ilişkin önemli belirtilerdir.
- **Psikotik Prodrom:** Dönemsel olarak paranoid, siklotimik ve şizoidik görünüm sergileyebilirler.
- **Dürtüsellik ve Madde Kötüye Kullanımı:** Borderline kişilik örgütlenmesi olan kimselerde eyleme dökme sıklıkla görülen bir durumdur. Aşırı yeme, bedenini yaralama, öz kıyım teşebbüsleri, kontrolsüz cinsel davranışlar, kleptomani ve madde kötüye kullanımına rastlamak mümkündür.
- **İlkel Karakter Örgütlenmesi:** Son olarak, pregenital döneme saplanmış, savunmaları ve nesne ilişkileri yeterince olgunlaşmamış, Kernberg (1975)'in çocuksu kişilik olarak ifadelendirdiği karakter örgütlenmesine ait özellikler de borderline kişilik örgütlenmesine ilişkin psikopatolojinin betimsel boyutunda önemli bir belirleyicidir.

Kernberg (1975), borderline kişilik örgütlenmesinin yapısal analizinde öne çıkan unsurlara da değinmiştir:

- **Ben İşlevlerine İlişkin Zayıflık:** Kaygıya tahammül etmekte ve dürtüleri denetlemekte güçlük çekmenin yanı sıra, dürtüsel işleyişi dönüştürebilecek yüceltme mekanizmaları yeterince gelişmemiştir. Hartmann ve arkadaşları (1946) ve Rapaport (1958), borderline işleyişlerdeki ben zayıflığını benliğin alt benlikten gelenler karşısındaki düzenlemedeki yetersizliği ile anlamlandırmanın yanı sıra alt ve üst benlik işleyişlerinin yer değiştirdiğini ileri sürerler.
- **Birincil Düşünce Süreçlerinin Hakimiyeti:** Kernberg (1975)'e göre borderline kişilik örgütlenmesine ilişkin en önemli belirtilerden biri birincil düşünce süreçlerinin görülmesidir.

- **İlkel Savunma Düzenekleri:** Borderline kişilik örgütlenmesinde kullanılan en temel savunma düzeneği bölmedir. Bölme mekanizması, yaşamın ilk yılında kullanılan ve düşünce süreçlerinin olgunlaşmasıyla birlikte yerini bastırma, karşıt tepki geliştirme, yapıp bozma gibi ileri düzey savunmalara bırakır. Oysa borderline kişilik örgütlenmesinde bölme mekanizması kullanılmaya devam eder. İlkel idealizasyon, yansıtımlı özdeşim, inkar ve tümgüçlülük sıklıkla görülen diğer ilkel savunma düzenekleridir (Kernberg, 1975).
- **Patolojik Nesne İlişkileri:** Ben sınırları, psikoza göre daha gelişmiş olsa da özellikle yansıtımlı özdeşim süreçlerinde benlik sınırları belirsizleşerek nesne ile iç içe geçme durumu söz konusudur. Bu kişilerde bölme ve değersizleştirme mekanizmalarının öne çıkmasıyla ebeveynlerine ilişkin imgeler de değersizleşir. Bu değersizleşme ise üstbenliğin oluşumunda önemli olan bu imgelerin içselleştirilmesini zorlaştırır. Yansıtımlı özdeşim süreçlerinde ilişki kurduğu nesneler tehditkar olarak algılandığı için yakınlık kurmak bir tehlike arz eder. Borderline kişilik örgütlenmesi olan kimseler; ilişkilendikleri nesneleri kontrol etme, manipüle etme ve değersizleştirme örüntüsüne sahiptir. Bunda başarısız olduklarında ise geri çekilirler ve deneyimledikleri kırılmayı düş yolu ile telafi etme çabasına girişirler (Kernberg, 1975).

Kernberg (1975), borderline kişilik örgütlenmesinin analizinde son olarak oluşumsal ögelere dikkat çeker. Ona göre pregenital dönemde her iki cinsiyette de oral saldırganlığın fazla gelişmesi, öidipal örüntünün beklenenden erken harekete geçmesi, pregenital dönemdeki saldırganlığın eşlik ettiği erken öidipalite, polimorfik perversiyona ve patolojik bir görünüme yol açar.

Gunderson ve Singer (1975) de borderline kişilik örgütlenmesinde en çok belirgin olan şu özellikleri vurgulamıştır: kişiler arası ilişkilerde zorluk, tekrarlayıcı intihar teşebbüsleri, kimlik duygusunda yaşanan değişkenlik, çoğunlukla öfkenin öne çıktığı olumsuz duygular, kişiye zarar veren dürtüsel eğilimler, kısa süreli ve geçici psikotik yapılanma ve iş/akademik gibi alanlarda görülen istikrarsızlık. Chagnon (2012) da borderline kişilik örgütlenmesinin; benlik zayıflığı, birincil düşünce süreçlerinin öne çıkması, yarıılma, inkar, yansıtımlı özdeşim, ilkel idealleştirme, değersizleştirme ve tümgüçlülük gibi olgunlaşmamış savunmaların kullanılması ve içselleştirilmiş nesne ilişkilerinde oluşan patoloji ile karakterize olduğunu ifade etmiştir.

Grinker ve arkadaşları (1968)'nın kaleme aldığı “The Borderline Syndrome” başlıklı kitapta, yazarlar borderline kişilik örgütlenmesini dört kategoriye ayırmışlardır. Bunlardan ilkini **psikotik düzeyde sınır** olarak nitelemiş ve bu kimselerin özellikle hastane ortamındaki davranış örüntülerinden yola çıkarak hastalara ve hastane personeline yönelik uygunsuz ve olumsuz duygu ve davranışlar sergilediklerini öne sürmüşlerdir. **Asıl sınır sendrom** olarak niteledikleri grupta ise kaotik bir yapının hakim olduğu duygu ve davranışların yanı sıra, eyleme vurmanın sıklıkla görüldüğünü savunmuşlardır. Üçüncü grubu ise **görünürde uyum sağlayan kimseler** olarak tanımlamışlardır. Bu tanımlamaya göre, görünürde uyum sağlayan kimseler, aslında -mış gibi davranmanın yanı sıra, gerçek bir duygu içermeyen uyum sergilerler. Grinker ve arkadaşları (1968), son grubu **nevrotik sınır** olarak tanımlamış ve bu gruptaki kimselerin daha çocuksu bir karakter örgütlenmesine sahip ve yanı sıra yaslanmacı bir depresif işleyişe sahip olduklarını ifade etmişlerdir.

Epidemiyolojik olarak kadınlarda erkeklere oranla üç kat daha fazla görüldüğü bilinmektedir (Ançel ve ark., 2010). Borderline kişilik bozukluğunun, yetişkin örneklemede

görölme sıklığı, %0.5 ile %6; yetişkin hastalar arasında ise %20 oranındadır (Kaplan ve ark., 2016).

Borderline kişilik bozukluğunun DSM-IV'te yer alan tanı ölçütleri aşağıda belirtildiği gibidir:

Aşağıdakilerden beşinin (ya da daha fazlasının) olması ile belirli, genç erişkinlik döneminde başlayan ve değişik koşullar altında ortaya çıkan, kişilerarası ilişkilerde, benlik algısında, ve duygulanımda tutarsızlık ve belirgin dürtüsellik olduğu sürekli bir örüntü:

(1) gerçek ya da hayali bir terk edilmekten kaçınmak için çılgınca çabalar gösterme.

Not: 5'inci tanı ölçütünün kapsamına giren intihar ya da kendine kıyım davranışını buraya sokmayınız.

(2) gözünde aşırı büyütme (göklere çıkarma) ve yerin dibine sokma uçları arasında gidip gelen, gergin ve tutarsız kişilerarası ilişkilerin olması

(3) kimlik karmaşası: belirgin olarak ve sürekli bir biçimde tutarsız benlik algısı ya da kendilik duygusu

(4) kendine zarar verme olasılığı yüksek en az iki alanda dürtüsellik (örn. para harcama, cinsellik, madde kötüye kullanımı, pervasızca araba kullanma, tıknırcasına yemek yeme) Not: 5'inci tanı ölçütün kapsamına giren intihar ya da kendine kıyım davranışını buraya sokmayınız

(5) yineleyen intiharla ilgili davranışlar, girişimler, göz korkutmalar ya da kendine kıyım davranışı

(6) duygudurumda belirgin bir tepkiselliğin olmasına bağlı affektif instabilite (örn. yoğun epizodik disfori, irritabilite ya da genellikle birkaç saat süren, nadiren birkaç günden daha uzun süren anksiyete)

(7) kendini sürekli boşlukta hissetme

- (8) uygunsuz, yoğun öfke ya da öfkesini kontrol altında tutamama (örn. sık sık hiddetlenme, geçmek bileyen öfke, sık sık kavgalara karışma)
- (9) stresle ilişkili gelip geçici paranoid düşünce ya da ağır dissosiyatif semptomlar (Amerikan Psikiyatri Birliği, 1994).

2.4.1.1. Borderline Kişilik Örgütlenmesinin Etiyolojisi

Kernberg (1975), kişilik örgütlenmelerini nevrotik, sınır ve psikotik olmak üzere üç gruba ayırır. Borderline kişilik örgütlenmesinin etyolojik olarak anlamlandırılmasında ise Mahler ve arkadaşlarının (1975) gelişim kuramından yararlanır. Buna göre beş farklı gelişim evresinden söz eder. Bunlardan ilki yaşamın ilk birinci ayını kapsayan **normal otistik** dönemdir. Bu dönemde kendilik ve nesne tasarımları ayrışmamıştır. İkinci aydan itibaren altı-sekizinci aya kadar süren **simbiyotik** dönemde de kendilik ve nesne tasarımları henüz ayrışmamıştır ve dönemin sonuna doğru kendilik ve nesne tasarımları ayrışmaya başlar. Bu dönemde gerçekleşen bir saplanma, psikotik bir örgütlenmeye yol açar. Bu dönemin sona ermesiyle birlikte on sekiz-otuz altı aylara dek sürecek **ayırışma-bireyselleşme** dönemi başlar. Bu evrede artık kendilik ve nesne tasarımları birbirinden ayrılmıştır. Bu ayrılmayla birlikte benlik sınırları da kurulmaya, benlik ve nesne tasarımlarının iyi ve kötü olarak yarıldığı bu dönemin sonlarına doğru da bu tasarımlar bütünleşmeye başlar. Kernberg'e göre bu dönemde yaşanan saplanma borderline kişilik örgütlenmesine neden olur; çünkü bölme mekanizmasının aktif olarak kullanılması ile birlikte kendiliğe ve nesnelere ilişkin tasarımlar birbirinden ayrı tutulur ve bütünleştirilemez. Bu nedenle kişi tam ve bütünleşmiş bir kimlik duygusunu deneyimlemekte zorlanır. Dördüncü evrede, kendilik ve nesne tasarımlarının bütünleştirilmesi, bölme yerine daha olgun savunma mekanizmalarının kullanılması beklenir. Bu evredeki çatışmalar öidipal niteliktedir ve benlik ile üstbenlik arasındadır. Son olarak Kernberg (1967), benlik ve üstbenliğin

bütünleştigi ve aralarındaki çatışmanın azaldığı beşinci evreden söz etmiştir (Akt: Keser, 1998).

Kernberg (1967)'in Mahler ve arkadaşlarının (1975) kuramına da gönderme yaparak ifade ettiği kişilik örgütlenmesi süreci göz önünde bulundurulduğunda, borderline kişilik örgütlenmesi olan kişilerin simbiyotik evreyi önemli bir aksaklık yaşamadan geçtiklerini; fakat ayrışma ve bireyselleşme döneminde takıldığı söylenebilir. Kernberg, bu dönem içerisinde Mahler'in yeniden yakınlaşma olarak tanımladığı evreye gönderme yapmıştır. Yeniden yakınlaşma döneminde çocuk annesini/bakım vereni bıraktığı yerde bulamamaya ilişkin derin bir endişe duyar. Adeta terk edilmeye ilişkin alarm halindedir. Borderline kişilik örgütlenmesi olan yetişkinlerin de terk edilme konusunda aşırı düzeyde hassas oldukları bilinmektedir. Bu kimselerde nesne sürekliliği tam anlamıyla gelişmemiştir (Akt: Keser, 1998). Kernberg, bu örgütlenmenin oluşumunda çevresel deneyimlerin önemini vurgulamakla birlikte, pregenital dinamiklerin etkili olduğu, geç oral dönemdeki aksaklıkların psikopatolojinin dinamiğinde etkili olduğunu da öne sürmüştür (Kernberg, 1975).

Masterson (1972)'a göre ise kişinin ayrışma ve bireyselleşme evresinde annesinden ayrışma çabaları karşısında annenin bir misilleme yapar gibi bütün kaynaklarını geri çekmesiyle oluşan terk edilmişlik hissi borderline örgütlenmenin ortaya çıkmasında etkilidir. Bu terk edilme karşısında hastanın hayatta kalma ve kendini savunmaya yönelik başvurduğu yöntemler ise ruhsal gelişimin olağan akışını bozar ve borderline kişilik örgütlenmesine yol açar. Yanı sıra bu kimselerde kendi başına kalma kapasitesi olgunlaşmamıştır. Kendi başınlık; onlarda boşluk, umutsuzluk ve çaresizlik duygularını ortaya çıkarır (Adler, 1981). McWilliams (2013) da Masterson (1972)'a benzer bir biçimde borderline kişilik örgütlenmesi olan

kimselerin çocukluk çağındaki ayrışma ve bireyselleşme sürecine gönderme yapmıştır. Bu kimselerin anneleri ya başlangıçta cesaretlerini kırarak ayrılığa izin vermemiş ya da ayrılmanın belirli bir düzeyde gerçekleşmesinin ardından duyduğu gerileme gereksinimi sonrasında ortalıktan yok olmuşlardır.

Adler (1985), borderline kişilik örgütlenmesinde “kendini yatıştırmaya” ilişkin yetersizliğe vurgu yapar. Ona göre kendi kendini yatıştırabilme yetisi, erken dönemde bakım verenlerle kurulan yeterince iyi ilişkiler sayesinde kazanılabilir. Oysa erken dönemde gerçekleşen kayıplar ve ihmal yaşantıları bu yetinin kazanılmasını zorlaştırır (Akt: Karlıdağ ve Ünal, 1997). Chabert (1999) de borderline kişilik örgütlenmesinin etyolojisinde nesne kaybının önemine dikkat çekmiştir.

Gunderson ve arkadaşları (2018) birlikte kaleme aldıkları derlemede borderline kişilik örgütlenmesinin dinamiğini dört farklı teorik bakıştan tartışmıştır. Bunlardan ilki “yoğun saldırganlık” olarak adlandırılan Kernberg (1967)’in teorisidir. Buna göre erken dönemde türlü engellenmelerle karşılaşan bebek, yoğun bir öfke hisseder. Hissedilen bu yoğun öfke ya katı bir biçimde bastırılır ya da ifade edilir. Hissedilen bu yoğun duygu ya kötü olan kendiliğe ya da kötü olan ötekine yöneltilir. Kernberg (1967)’e göre borderline kişilik örgütlenmesi; kendilik ve nesne sınırlarının belirsiz, ilişkilerde yansıtma ve bölmenin hakim olduğu, eyleme koymanın öne çıktığı ve stabil olmayan bir kendilik algısının söz konusu olduğu klinik bir tablodur.

Borderline kişilik örgütlenmesinin etyolojisine ilişkin bir diğer teori ise Linehan (1993)’a aittir. Bu teoriye göre borderline kişilik örgütlenmesindeki davranışsal ve kişiler arası ilişkilere dair sorunlar duygu düzenlemeye ilişkin güçlüklerden ileri gelmektedir. Linehan (1993) duyguların düzenlenmesinde yaşanan

güçlüğün nörobiyolojik bir yetersizlik olabileceği üzerinde durmuştur. Fonagy ve Luyten (2009)'ın başarısız zihinselleştirme teorisi, borderline kişilik örgütlenmesinin nedenbilimsel süreçleri üzerinde duran bir diğer teoridir. Bu teoriye göre erken dönemde ebeveynlerden kaynaklanan kimi eksiklikler nedeniyle çocuk, hem kendine hem de başkalarına ait duygu ve tutum gibi zihinsel süreçleri anlamakta ve eşduyum kurmakta güçlük çeker.

Gunderson ve arkadaşlarının (2018) ele aldığı son teori ise Gunderson (2008)'un “kişilerarası aşırı duyarlılık” teorisidir. Gunderson (2008) da Linehan (1993) gibi kişilerarası aşırı duyarlılığın genetik yönü üzerinde durmuş, borderline kişilik örgütlenmesi olan kişilerin kendi başına kalmada zorlandığını vurgulamıştır. Borderline kişilik örgütlenmesine sahip kimseler var olmak için bir ötekine ihtiyaç duyar; fakat bu ötekiyle kurduğu ilişkide, ilişki kurmayı ve sürdürmeyi neredeyse olanaksız hale getiren bir duyarlılıkla davranır.

Günümüzde borderline kişilik örgütlenmesinin etyolojisine ilişkin genetik, nörobiyolojik ve psikososyal faktörlerin bileşeninden oluşan bütünsel bir anlayış hakimdir. Psikososyal faktörler olarak daha çok çocukluk çağı örselenme yaşantıları, işlevsiz ebeveyn-çocuk ilişkisi ve güvensiz bağlanma örüntüsü üzerinde durulmaktadır (Ançel ve ark., 2010; Laporte ve ark., 2011; Kaplan, 2016; Baryshnikov ve ark., 2017). Erken dönem örselenme yaşantılarının ruhsal örgütlenme üzerindeki etkisi, Sandor Ferenczi ile birlikte düşünülmeye başlanmıştır (Chagnon, 2012). Erken dönemdeki örseleyici yaşantıların tipi ve yoğunluğu, borderline kişilik örgütlenmesine ilişkin semptomların da yoğunluğuna etki etmektedir (Baryshnikov ve ark., 2016). McFetridge ve arkadaşlarının (2015) borderline kişilik bozukluğu tanısı almış kadın katılımcılarla yürüttüğü araştırmasında katılımcıların %75'i çocukluk çağına ilişkin

cinsel istismar yaşantısı bildirmiştir. Kaplan ve arkadaşlarının (2016) alışmasında borderline kişilik bozukluğu tanısını karşılayan ergenlerin %50'sinde çocukluk çağına ait fiziksel ya da cinsel istismar yaşantısı saptanmıştır. Arslan ve arkadaşlarının (1997) yürüttüğü çalışmada da psikiyatri kliniğine başvurmuş borderline kişilik bozukluğu tanısı almış katılımcılarla yürütülen çalışmada katılımcıların %72.2'sinin ykwsnde çocukluk ağı örselenme yaşantıları saptanmıştır. Çocukluk ağına ait örselenme yaşantısı olan katılımcıların %38.9'u cinsel, %30.6'sı ise fiziksel olarak çocukluk çağında istismara uğradıklarını ifade etmiştir. Örselenme yaşantısı olan katılımcıların %30.6'sı ise erken dönemde anne baba ölüm ve ayrılığı bildirmişlerdir. Keser (1998)'in araştırmasında borderline kişilik bozukluğu tanısı alan katılımcıların %42.5'i aile içinde fiziksel; %27.5'i aile içi %10'u da aile dışı olmak üzere toplam %37.5'inin de cinsel istismara maruz bırakıldığı saptanmıştır. Fassler ve arkadaşları (2005) ile O'Leary ve arkadaşlarının (2010) alışmalarında çocukluk çağında cinsel istismara maruz bırakılan yetişkinlerde borderline kişilik bozukluğu, alkol ve madde kötüye kullanımı, depresyon, bulimia nervosa ve kayęı bozuklukları kontrol grubuna oranla daha yüksek saptanmıştır (Selvi ve ark., 2011). Uzun süre izlemeye dayalı çalışmalar da çocukluk ağı örselenme yaşantılarının kendini yaralama ve intihar riskini artırdığını göstermiştir (Kaplan, 2016; Aaltonen ve ark., 2017). Coleman ve arkadaşlarının (2016) narsisizm ve intihar arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmalarında, narsisizm ve intihar girişimi arasında bir ilişki saptanmezken; intihar girişimi ve borderline kişilik bozukluğu arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Kendini yaralama davranışı, oldukça yoğun hissedilen duygular karşısında baş etmeyi "kolaylaştıran" bir tür duygu düzenleme güçlüğüdür (Terzi ve ark., 2017).

2.4.1.2. Borderline Kişilik Örgütlenmesinde Ayırıcı Tanı

Borderline kişilik örgütlenmesi olan kimseler psikotik yapıdaki hastalar ile sıklıkla karıştırılabilirler. Kernberg (1975)'e göre en temel farklılık gerçeği değerlendirme yetisi ve kendilik-nesne imgelerindeki ayrışmanın düzeyidir. Borderline kişilik örgütlenmesi olan kimselerin dış gerçekliği değerlendirme yetileri tamdır ve ancak ağır stres durumları ile birlikte alkol ve madde kullanımı sırasında bu yetide kısmi bir gerileme meydana gelebilir. Yanı sıra bu kimselerde psikoterapi sürecinde gelişen aktarım psikozu nedeniyle yalnız aktarımsal ortamlarla sınırlı olmak üzere kimi zaman gerçeği değerlendirme yetisinde bozulmalar meydana gelir. Oysa psikotik yapıdaki kimselerin seanslar dışında da gerçeği değerlendirme yetisi önemli ölçüde bozulmuştur. Kernberg (1975)'e göre bir diğer unsur ise kendilik ve nesne imgeleri arasındaki ayrışmanın gerçekleşip gerçekleşmemesidir. Borderline kişilik örgütlenmesi olan kimselerde kendilik ve nesne imgeleri önemli ölçüde farklılaşmıştır. Psikotik yapıda olan kimselerde ise kendilik ve nesne imgeleri birbiri ile kaynaşmış ve kendilik ile nesne arasındaki sınırlar ortadan kalkmıştır.

İlkel savunma düzeneklerine çoğunlukla psikotik ve borderline kişilik örgütlenmesi olan kimselerde rastlanır (McWilliams, 2013). Kernberg (1975)' e psikoterapi sürecinde savunma düzeneklerinin analiz edilmesine verilen tepkiler borderline kişilik örgütlenmesi ile psikotik yapı arasında bir ayırıcı tanı işlevi dahi görebilir. Kernberg (1975)'e göre borderline kişilik örgütlenmesi olan kimselerin başvurdukları ilkel savunma düzenekleri analiz edilip hastaya yorumlandığında kısa sürede bir iyilik hali meydana gelirken, psikotik yapıdaki bireylerin başvurdukları ilkel savunma düzeneklerinin analizi ve yorumlanması daha kötü bir tabloya ve hastanın gerilemesine yol açmaktadır.

Borderline kişilik örgütlenmesinin bir duygudurum bozukluğu olduğu yönünde görüş bildiren araştırmacıların yanı sıra borderline kişilik örgütlenmesinin gelişimsel örselenmeler nedeniyle yalnız duygudurum düzenlenmesinde ortaya çıkan güçlükler olarak ele alan araştırmacılar da mevcuttur. Bu araştırmacılara göre borderline kişilik örgütlenmesi olan kimselerde görülen duygudurum dalgalanmaları ve dürtüsellik ikincil ve bağımsız niteliktedir (Soloff ve ark., 2001; akt. Sayın ve Aslan, 2005).

Akiskal (2000), borderline kişilik örgütlenmesi olan bireylerin aslında bipolar II olarak tanılanması gereken bir duygudurum bozukluğu olarak tanılanması gerektiğini ileri sürmüştür. Borderline kişilik örgütlenmesi olan bireylerin duygudurum ve duygulanımlarındaki istikrarsızlık, aslında bipolar II'deki hipomanik ve depresif duygulanımlar arasındaki dalgalanmalar olarak değerlendirilmelidir. Bu görüşün aksine, borderline kişilik örgütlenmesi ve bipolaritenin ortak görünimleri olmakla birlikte iki ayrı patoloji olduğunu düşünen araştırmacılar da mevcuttur.

Pope ve arkadaşlarının (1985) borderline kişilik bozukluğu tanısı almış ve psikotik belirtileri olan 33 hasta ile yürüttükleri çalışmada, katılımcıların 12'sinin psikotik belirtilerinin yapay olduğu saptanmıştır. Çalışmacılar, yapay psikotik belirtiler gösteren hastaların borderline kişilik bozukluğu olasılığının literatürle de uyumlu olarak yüksek olduğunu ifade etmiştir (Akt: Özçürümez ve ark., 2002).

2.4.1.3. Borderline Kişilik Örgütlenmesinin Psikoterapisi

Eren (2006)'ın araştırmasında ruh sağlığı çalışanları en çok zorlandıkları hasta grubunu %69.1 oranında borderline kişilik bozukluğu olarak belirtmiştir (Akt: Ançel ve ark., 2010). Katılımcıların %32.1'i hastalara karşı öfke ve nefret gibi olumsuz duygular hissettiklerini iletmışlerdir. Ruh sağlığı çalışanlarının borderline kişilik

örgütlenmesi olan kişilere karşı hissettikleri bu duygular karşıt aktarım kapsamında düşünülebilir. Öyleyse borderline kişilik örgütlenmesinin psikoterapisine değinmeden önce aktarım ve karşıt aktarım kavramlarına değinilmelidir; çünkü borderline örgütlenmelerinin psikoterapi aracılığıyla tedavi edileceğine dair anlayış ve pratiğin gelişmesinde bu iki kavramın, bilhassa karşıt aktarımın geçirdiği değişimin önemi büyüktür (Kernberg, 1975).

Kernberg (1975), karşıt aktarımın anlamlandırılmasındaki yaklaşımları klasik ve bütünlükçü yaklaşım olarak ikiye ayırır. Klasik yaklaşıma göre psikanalist, karşıt aktarımından kurtulmalıdır. Freud'a göre karşıt aktarım psikanaliz sürecinde analistten kaynaklanan bir güçlütür ve analiz sürecini olumsuz etkiler. Bütünlükçü yaklaşımda ise karşıt aktarım, psikanalistin analitik ortamın kolaylaştırıcılığı ile birlikte gerek analizanın aktarımına yanıt olarak gerek de kendi ruhsal işleyişinden temellenen duygusal tepki olarak ele alınır. Klasik yaklaşıma göre psikanalistin, analiz sürecinde karşıt aktarımını izlemesi onu yansız olmaktan uzaklaştırır. Oysa bütünlükçü yaklaşım; psikanalistin karşıt aktarımı hakkında düşünmesinin analizanın bilinçdışı aktarımlarını daha iyi anlama olanağı sunduğunu savunur (Kernberg, 1975).

Borderline kişilik örgütlenmesi olan kimselerin kullandığı ilkel düzey savunma düzenekleri, aktarım tepkilerinin tamamen olumlu ve olumsuz olarak bölünmesine neden olur. İyi ve kötüyü bütünleştirmedeki güçlük aktarım tepkilerinde de görülür. Bununla birlikte ilkel savunma düzeneklerinden olan yansıtımlı özdeşimin analizi de aktarım ve karşıt aktarım süreçlerinin etkileşiminde oldukça önemlidir (Kernberg, 1975).

Borderline kişilik örgütlenmesi olan bireylerin psikanalitik yaklaşımın hangi formu ile tedavi edilebileceği tartışmalı bir konudur. Bu kimselerin klasik psikanalitik yöntemden yararlanabileceğine ilişkin görüşlerin yanı sıra klasik psikanalitik yöntemin farklılaştırılması gerektiğini savunan görüşler de öne çıkmaktadır (Kernberg, 1975). Borderline kişilik örgütlenmesi olan kimselerin destekleyici psikoterapi ile tedavi edilebileceğini ileri sürenlere karşı Kernberg (1975), bu yöntemin başarısız olacağını savunur. Ona göre; destekleyici psikoterapi bu kimselerin ilkel aktarım süreçlerinin ortaya çıkmasını zorlaştırır ve aktarım görünümünü bölerek dış dünyada eyleme dökmeleri artarken psikoterapi ortamında sahte bir uyuma neden olur. Böylesi bir süreç ise uzun bir süre çalışılsa dahi ruhsalılıkta kaydadeğer bir değişiklik sağlamaz. Kernberg (1975), borderline kişilik örgütlenmesi olan kimselerin divanda değil; yüz yüze sürdürülen bir psikanalitik psikoterapiden yararlanabileceğini savunur. Ona göre süreç, haftada en az iki seans olarak düzenlenmeli ve sıklığı vakaya bağlı olarak dört ya da beş seansa kadar çıkarılabilmelidir. Nadiren de olsa kimi borderline örgütlenmelerin divanda sürdürülen klasik psikanalize uygun olduğunu belirtmekle birlikte yüz yüze sürdürülen psikanalitik psikoterapi sürecinden sonra klasik psikanaliz uygulanabileceğini öne sürer.

Kernberg (1975), bu hastalar ile çalışılırken yüz yüze psikanalitik psikoterapi uygulanmasını önerse de yüz yüze çalışmanın doğurabileceği kimi olumsuz durumlardan da söz etmiştir. Yüz yüze çalışma sürecinde hastanın terapisti üzerinde daha çok kontrol geliştirme eğilim ve gayretinde olacağına dikkat çekmiştir. Yanı sıra terapistin de olumsuz karşıt aktarım tepkilerini dışa vurması ve bunun da hasta tarafından fark edilmesi olasılığını arttırabileceğini de vurgulamıştır. Kernberg (1975)'e göre klasik psikanalitik yaklaşımda kimi değişikliklere gidilerek borderline kişilik örgütlenmesi olan kimseleri tedavi etmek mümkündür. Ona göre

farklılaştırılmış psikanalitik yönelimli psikoterapi; olumsuz aktarımın terapötik ortam ve dış gerçeklikteki görünümünün analizi, patolojik düzey savunma düzeneklerinin yorumlanması ve kişinin bunlarla yüzleştirilmesi, yansızlığı optimal düzeyde koruyarak psikoterapi ortamındaki sınırların kesin bir ifadeyle belirlenip, sözel olmayan aktarımsal eyleme vuruların yasaklanması, hastanın dış gerçeklikteki kronik ve riskli eylemleri karşısında hastane ve benzeri kuruluşlara iş birliği yapılması, olumlu aktarımın terapötik işbirliğinin sürdürülmesi amacıyla kullanılması ve genital ruhsal örgütlenmenin pregenital döneme ait saldırgan yoğunluğundan kurtarılmasını içermelidir. Psikoterapistin, süreçte tutarlı ve sürdürülebilir tutumları da hastanın kendilik ve nesne temsillerinin ayrışmasını kolaylaştırır (Kernberg, 1975).

Borderline kişilik örgütlenmesine ilişkin Kernberg (1975)'in belirttiği betimleyici görünümelerde bu kimselerin alkol, madde ya da yoğun stresör altındayken gerçeklik algısının bozulabileceği bilinmektedir. Kernberg (1975), borderline kişilik örgütlenmesi olan kimselerin değiştirilmiş psikanalitik yöntem ile tedavi edildiği süreçte kullanılacak herhangi bir psikiyatrik medikasyonun kontrendike olduğunu savunmuştur; fakat endişe düzeyinin terapötik ilişkinin kurulmasına engel olacak düzeyde yüksek olduğu ya da gerçeklik algısının bozulduğu durumlarda psikofarmakolojik tedavinin de bir seçenek olarak düşünülmesi gerektiğinden söz etmiştir.

Kernberg (1975), borderline kişilik örgütlenmesi olan kimselerin psikoterapisinde karşılaşılması muhtemel kimi spesifik güçlüklerden de söz etmiştir. Bu güçlükler; hastanın ruhsal malzemeyi bilinçli olarak saklaması, terapistin çabalarını değersizleştirilmesi, terapötik etkileşimi sıklıkla anlamsız bulması, paranoid bir denetim kurması ve bu nedenle kimi bilgileri saklaması, erken dönemde eyleme koyması,

önceki psikoterapi süreçlerine ilişkin bilgi ve tecrübelerini kötüye kullanması olarak sıralanabilir. Yanı sıra kendi başına kalma ve nesne sürekliliği ile ilgili güçlüklerinden ötürü tatiller ya da başka nedenlerle seanslara ara verildiğinde psikoterapist karşı öfkeli olurlar ve gerileme yaşarlar ve ilkel savunmalara başvururlar. Bu durumda psikoterapist bu tepkilerin anlamını hastaya çözümlemelidir (Adler, 1981).

2.4.1.4. Borderline Kişilik Örgütlenmesinin Diğer Değişkenlerle İlişkisi

Günümüzde borderline kişilik örgütlenmesinin etyolojisine ilişkin genetik, nörobiyolojik ve psikososyal faktörlerin bileşeninden oluşan bütünsel bir anlayış hakimdir. Psikososyal faktörler olarak daha çok çocukluk çağı örselenme yaşantıları, işlevsiz ebeveyn-çocuk ilişkisi ve güvensiz bağlanma örüntüsü üzerinde durulmaktadır (Ançel ve ark., 2010; Laporte ve ark., 2011; Kaplan, 2016; Baryshnikov ve ark., 2017). Çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile borderline kişilik örgütlenmesi arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaların birçoğunda çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile borderline kişilik örgütlenmesi arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptamıştır (Herman ve ark., 1989; Arslan ve ark., 1997; Keser, 1998; Fassler ve ark., 2005; Sansone ve ark., 2011; McFetridge ve ark., 2015; Frias ve ark., 2017). Bu çalışmalar, çocukluk çağında maruz kalınan örselenme yaşantılarının borderline kişilik özelliklerinin gelişimi ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Diğer yandan çocukluk çağı örselenmelerinin borderline kişilik özellikleri üzerinde nasıl bir etki oluşturduğunun anlaşılması için, bu ilişkinin ortaya çıkmasında etkili diğer aracı değişkenler de araştırılmalıdır (Carvalho Fernando ve ark., 2013). İlgili literatürde, çocukluk çağı örselenme yaşantıları ve borderline kişilik örgütlenmesi arasındaki ilişkide aracı değişkenlerden biri olarak duygu düzenleme güçlüğüne işaret edilmektedir. Çocuklar, maruz bırakıldıkları örseleyici yaşantılar karşısında onları durdurabilecek, ve onlarla baş edebilecek düzeyde gelişmiş bir benliğe sahip değildir.

O nedenle, çocukluk çağında maruz kalınan örseleyici yaşantılar duygusal gelişim ve duygu düzenleme süreçleri için önemli bir risk faktörüdür (Marusak ve ark., 2015). Burns ve arkadaşlarının (2010) araştırmasında tüm çocukluk çağı istismar türleri ile duygu düzenleme güçlüğü arasında pozitif yönü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Aynı çalışmada duygusal istismarın, duygu düzenleme güçlüğü üzerinde en güçlü yordayıcı olduğu da bildirilmiştir.

Glenn ve Klonsky (2009) yürüttükleri nicel araştırmanın, duygu düzenleme güçlüğü'nün borderline kişilik örgütlenmesinin en temel özelliklerinden biri olduğuna ilişkin teorileri doğrular nitelikte olduğunu bildirmiştir. Kim ve arkadaşlarının (2018) borderline kişilik bozukluğunun eşlik ettiği ve etmediği majör depresif bozukluğu olan hastalarla yürüttüğü çalışmada borderline kişilik bozukluğu tanısı eşlik eden grubun çocukluk çağı örselenme yaşantıları ve duygu düzenleme güçlüğü'nden aldığı puanlar diğer gruba oranla anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Kuo ve arkadaşlarının (2015) araştırmalarında ise duygusal istismar borderline kişilik özelliklerinin yoğunluğuna etki eden tek örselenme yaşantısı olarak bildirilmiştir. Yanı sıra aynı çalışmada duygu düzenleme güçlüğü'nün çocukluk çağı duygusal istismarı ve borderline kişilik örgütlenmesi arasında kısmi aracı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Carvalho Fernando ve arkadaşlarının (2014) araştırmasında da duygu düzenleme güçlüğü'nün çocukluk çağı duygusal istismarı ile borderline kişilik örgütlenmesi arasında kısmi aracı rolü olduğu bulunmuştur. Rosenstein ve arkadaşlarının (2018) çalışmasında cinsel, fiziksel ve duygusal istismar yaşantılarının tümü ile borderline kişilik özellikleri ve duygu düzenleme güçlüğü arasında pozitif yönde bir ilişki saptanmıştır. Yapılan regresyon analizinde ise yalnız duygusal istismarın borderline kişilik özellikleri üzerinde yordayıcı olduğu bildirilmiştir. Aynı çalışmada duygusal istismar ve borderline kişilik özellikleri arasında duygu düzenleme güçlüğü'nün güçsüz olmakla birlikte istatistiksel

olarak anlamlı düzeyde bir doğrudan etkisi olduğu anlaşılmıştır. Demirkapı Şahin (2013)'in çalışmasında duygusal istismar başta olmak üzere çocukluk çağı örselenmeleri ile kimlik bocalaması arasındaki ilişkide duygu düzenleme güçlüğü'nün kısmi aracı olduğu görülmüştür. Kimlik bocalaması borderline kişilik örgütlenmesinde en çok öne çıkan özelliklerden ve tanı ölçütlerinden biridir (Wilkinson-Ryan, 2000). O nedenle bu çalışmanın sonucu da çocukluk çağı örselenmeleri ve borderline kişilik özellikleri arasında duygu düzenleme güçlüğü'nün rolü açısından önem arz etmektedir.

Yukarıda çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile borderline kişilik örgütlenmesi arasındaki ilişkide duygu düzenleme güçlüğü'nün rolüne ilişkin literatürde yer alan bilgi ve çalışmalar paylaşılmıştır. Bu çalışma kapsamında borderline kişilik örgütlenmesi ile ilişkili bir diğer değişken de savunma mekanizmalarıdır; çünkü savunma mekanizmaları, istismar edici yaşantılara maruz kalan çocukların duygu düzenleme süreçlerinde de anlamlı bir işleve sahiptir. Çocuklar, maruz kaldıkları örseleyici yaşantılar karşısında onları durdurabilecek, ve onlarla baş edebilecek düzeyde gelişmiş bir benliğe sahip değildir (Marusak ve ark., 2015). O nedenle maruz kaldıkları örselenme yaşantıları, onların benlik fonksiyonlarının gelişimini, savunma mekanizmalarının olgunlaşmasını, dürtülerin düzenlenmesi ve sağlıklı kişiler arası ilişkiler geliştirmesini engeller niteliktedir. Örselenme yaşantılarıyla birlikte olgunlaşması olumsuz etkilenen savunma mekanizmaları ise ruhsal gelişim, kişilik özellikleri ve psikopatolojiler ile yakından ilgilidir (Finzi ve ark., 2003). Ebeveynleri tarafından fiziksel olarak istismar edilen çocuklarla yürütülen klinik çalışmalar, bu çocukların yaşadıkları örselenme ile baş etmek üzere yoğun olarak immatür savunma mekanizmalarına başvurduklarını göstermiştir. İstismar mağduru çocuklar, sevgi ve düşmanlık duygularını entegre edemediklerinden dolayı maruz kaldıkları örselenme yaşantıları karşısında inkar,

bölme, yansıtma, içe alma ve saldırganla özdeşleşme gibi immatür savunma mekanizmalarını kullanabilmektedir (Pearce ve Pezzot-Pearce, 1997; akt: Finzi ve ark., 2003) Bu savunma mekanizmalarının uzun süre kullanılması ise çocukların dış gerçekliği algılama, duyguları tanıma ve ifade etme, içsel ve dışsal kaynaklardan gelen endişeyi düzenleme, dürtüler üzerinde bir denetim sağlama gibi benlik işlevlerinde anlamlı bir düzensizlik ve bozulmaya yol açabilmektedir (Finzi ve ark., 2003).

Warren (2000)'ın araştırmasında immatür savunma mekanizmaları, çocukluk çağı istismarları ile travma sonrası stres bozukluğu başta olmak üzere psikopatoloji gelişiminde aracı değişken olduğu saptanmıştır. Strandholm ve arkadaşlarının (2016) ergenlerin kullandıkları savunma mekanizmalarının düzeyleri ile yetişkinlikteki kişilik bozuklukları arasındaki ilişkiyi inceleyen uzun süreli izlem çalışmalarında, immatür savunma mekanizmalarının kişilik bozukluklarını yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Aynı çalışmada immatür savunma mekanizmalarının borderline kişilik bozukluğunun yordayıcılarından biri olduğu bildirilmiştir.

Çocukluk çağı örselenme yaşantıları, savunma mekanizmaları, duygu düzenleme güçlüğü ve borderline kişilik örgütlenmesi arasındaki ilişkilere değinen çalışmalara yukarıda yer verilmiştir. Bu çalışma kapsamında çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile borderline kişilik örgütlenmesi arasındaki ilişkide savunma mekanizmaları ve duygu düzenleme güçlüğü'nün etkili olup olmadığı araştırılacaktır. Son yıllarda üzerinde sıklıkla durulan çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile borderline kişilik örgütlenmesi arasındaki ilişkide etkili olan iki faktörün yer aldığı bir modelin araştırılmasının literatüre katkı sunacağı düşünülmektedir.

2.4.2. Narsisistik Kişilik Örgütlenmesi

Kendilik; kişinin bedenini, benliğini, bilinçli ve bilinçdışı arzu ve eğilimlerini, tutum ve davranışlarını, kendini ve dış dünyayı algılama ve anlama biçimlerini kapsar. Bu yönüyle oldukça kapsamlı bir kavramdır (Ozan ve ark., 2008).

Narsisizm, kavramsal olarak ilk kez Havelock Ellis (1898) tarafından kullanılmıştır (Akt: Akhtar ve Thomson, 1982). Ellis, narsisizm kavramını mitolojik bir karakter olan Narkissos ile ilişkilendirmiştir. Narkissos, mitolojiye göre sudaki yansımasının kendisi olduğunu bilmeden aşık olan ve ona ulaşmak isterken suya düşerek boğulan bir karakterdir (Demirci ve Ekşi, 2017).

Ellis'in narsisizme ilişkin mitolojik göndermesinin ardından Paul Nache 1899 yılında kişinin kendi bedenini cinsel arzu nesnesi olarak seçmesi durumunu narsisizm olarak tanımlamıştır. Nache, narsisizm kavramı ile kişinin kendi bedenini fazlasıyla beğenmesi, izlemesi, uyarılması ve doyum sağlamasını kast etmiştir. (Freud, 1914; Demirci ve Ekşi, 2017). Narsisizm, psikanalitik bir kavram olarak ise ilk kez 1908 yılında Isidor Sadger tarafından kullanılmıştır (Erten, 2015). Sadger da Nache ile benzer olarak narsisizmi, kişinin cinsel arzu nesnesi olarak hemcinslerini seçmesi olarak tanımlamıştır (Freud, 1914).

Narsisizm, ruhsallığa ilişkin bir kavram olarak ele alındığı ilk zamanlardan itibaren birçok farklı anlamı karşılamak üzere kullanılmıştır. Başlangıçta bir tür cinsel sapmayı tarif etmek için kullanılan narsisizm; sonraları bebeğin gelişiminin erken bir evresi, libidinal enerjinin yerleşme biçimi, kişiler arası ilişki biçimi ve benlik saygısı gibi anlamları karşılamak üzere kullanılmıştır (Akhtar ve Thomson, 1982).

Freud, 1905 yılında kaleme aldığı Cinsellik Üzerine Üç Deneme ve 1910 yılında Leonardo Da Vinci hakkında kaleme aldığı makalesinde narsisizmden söz etmiştir. Her iki makalesinde de narsisizmi daha çok eşcinseller üzerinden bir nesne seçimi olarak tarif etmiştir (Padar, 2015; Quinodoz, 2016). 1914 yılında Narsisizm Üzerine başlıklı makalesi Freud'un tamamen narsisizme ayırdığı ilk eseridir. Freud (1914) bu eserinde narsisizmi libido kuramı ekseninde ele alır. Yaşamın erken döneminde bebek, hayatta kalmasını kolaylaştırmak adına libidosunu öze yatırır, diğer bir ifadeyle otoerotik süreci deneyimler ve bu dönemde tümgüçlü olduğuna ilişkin yanılsamaya sahiptir. Freud (1914) bu durumu birincil ya da kökensele narsisizm olarak tarif etmiştir. Kökensele narsisizm, tüm insanların ortak deneyimidir. İlerleyen dönemlerde nesne yatırımlarının başlamasıyla birlikte bebek tamamen öze yatırdığı libidosunun bir kısmını ilişki kurduğu nesnelere yöneltir. Bu, bir yandan da tümgüçlülüğe ilişkin yanılsamanın ortadan kalktığı ve gerçeklik ilkesinin tanınmaya başladığı süreçtir. Libidonun bir kısmının benlikten çekilip nesneye yatırıldığı süreçte gerçekleşen bir engellenme ya da zorluk deneyimlenirse libido yeniden öze yatırılarak kökensele narsisizme geri dönlür. Freud (1914) Narsisizm Üzerine Bir Giriş başlıklı makalesinde şöyle bir ifade kullanır: “Narsisistik tatmin, gerçek engellerle kaşındığı durumda ikame edici bir tatmin olarak kullanılabilir.” Freud, o dönem için narsisistiklerin psikanalizle tedavilerinin mümkün olmadığını düşünmüştür (Erten, 2015).

Narsisizm, libidinal yatırımların kendilik üzerinde yoğunlaşmasıdır (Anlı ve Bahadır, 2012). Narsisizmde ötekine duyulan ihtiyaç kabul edilemez; çünkü ötekine duyulan gereksinim narsisist için acı verici ve aşağılayıcı bir konumdur. Narsisistik kişilik örgütlenmesinde ötekine duyulan gereksinim reddedilir ve bu duyguyla baş etmenin kolaylaştırılması için ötekine yansıtılır. Diğer bir ifadeyle artık ihtiyaç duyan değil, ihtiyaç duyulandır (Padar, 2015). Ötekinden gelenler onda bir şükran duygusu yerine yoğun bir kıskançlığa neden olur ve ötekini değersizleştirerek bu duyguyla baş etmeye çalışır.

Narsisistik kimseler; hayal kırıklığına uğradıklarında, engellendiklerinde ya da reddedildiklerinde yoğun bir çökkünlük ve öfke hissederler (Svrakic, 1985).

Dışarıdan bakıldığında öyle görülmesi de narsisistik birey içsel süreçlerinde yoğun bir yetersizlik, utanç, zayıflık, aşağılık ve haset duygusu hisseder ya da bu duygulardan yoğun bir biçimde korku duyar (McWilliams, 2013). Narsisistik birey için kendilik saygısı ve değerlilik duygusunu belirleyen şey çoğunlukla dışsal faktörlerdir. Fiziksel, sosyal, mesleki ve finansal koşullar; onlar için öz saygı ve değer için belirleyicidir. Bunların eksikliğinde ise yoğun bir değersizlik duygusu yaşantılanır (Ronningstam, 2017). Narsisistik bireyin dışarıdan görülen şişkin benlik saygısı, hissedilen bu değersizlik duygusunu örtmek üzere kullanılan bir maske gibidir (Marissen ve ark., 2016). O nedenle Horney (1939), narsisizmin kişinin kendisini sevmesi ve beğenmesinden çok kendisine yabancılaşma hali olduğunu ileri sürmüştür. Kişi, hem kendisini hem de ötekini gerçekçi sınırlar içerisinde sevmeye yetisini kazanamadığı ya da yitirdiği için kendiliğe ilişkin çok değerli ve biricik olduğu gibi yanılsamalara sahiptir. Horney, normal ve patolojik narsisizmin birbirinden ayrı tanımlanması gerektiğini savunmuştur (Akt: Demirci ve Ekşi, 2017).

Narsisistik kişilik örgütlenmesinin anlaşılması ve tedavisinde en çok katkı sağlayan kuramcılardan ikisi Kernberg ve Kohut'tur. Her ikisinin de narsisizmi ele alış ve tedavi etme biçimi birbirinden anlamlı düzeyde farklıdır. Her iki kuramcının en az görüş ayrılığına düştüğü konu narsisizmin tanıtısal özellikleridir (Adler, 1986).

Kohut (1971)'a göre narsisizm sağlıklı bir gelişim sürecinde meydana gelen bir duraksama olarak ele alınmalıdır. Kohut, narsisistik örgütlenmeyi iki görünüm üzerinden değerlendirmiştir. Bunlardan ilki “büyüklenmeci kendilik”, diğeri ise “idealleştirilmiş ebeveyn imagosu”dur. Ebeveynler, çocuğun erken dönemdeki gereksinimlerini yeterince

karşılamazsa bu çocuk açısından örseleyici olur ve gelişim seyrinde duraksama ve takılmalara neden olur. Kohut’a göre bu erken travmalar “idealleştirilmiş ebeveyn imagosu” hattında gerçekleşirse, yetişkinlik dönemlerinde kişi kendisini endişe altında hissettiğinde ya bir öteki ile kaynaşacak ya da savunmacı nitelikte bir büyüklenme sergileyecektir. Yaşamın erken yıllarında ebeveynleri tarafından gereksinimlerinin yeterince karşılanmaması, sakinleşmeye ilişkin beceriden de yoksun kalmasına yol açmıştır. O nedenle özellikle borderline kişilik örgütlenmesi gösteren kişilerde yoğun stres altındayken dağılma endişesi hissedilir (Anlı ve Bahadır, 2012).

Kohut ve Wolf (1978) narsisistik kişilik örgütlenmesini kendi içerisinde beş grupta açıklamıştır. İçte hissettiği eksikliği telafi etmek ve onunla başa çıkmak için sürekli ötekinin onay ve hayranlığına ihtiyaç duyan **ayna açlığı olan**, idealize ettiği kişilerle ilişki kurup onların bir parçası olarak kendiliği güçlendirmeye çalışan **ideal açlığı olan**, kendinde eksik gördükleri kısımları tamamlayacak benzerleri ile ilişki kuran **alter-benlik olan**, ilişki kurduğu kimselere yapışan ve onları kontrol etmeye çalışarak farklılığa izin vermeyerek **kaynaşma açlığı içinde olan**, son olarak da ötekine olan gereksinimlerini inkar etmek üzere her türlü ilişkisel bağdan uzak duran, **temastan kaçan kişiliklerdir**. Akhtar (2009) Kohut ve Wolf (1978)’un tanımladığı kaynaşma açlığı içinde olan tipin sınırda kişilik örgütlenmesi ile temastan kaçan kişiliklerin ise şizoid kişilik örgütlenmesi ile örtüştüğünü ifade etmiştir (Akt: Erten, 2015).

Kernberg’in narsisizmi ele alış biçimi Kohut’tan farklıdır. Kernberg (1975), narsisizm kavramının suitismal edildiğini düşünmekle birlikte kullanım alanının asıl maksadı aştığını ifade etmiştir. Ona göre bu betimleme, kendilik saygısı ve nesne ilişkilerinin patolojik bir görünüme ulaştığı kimseler için kullanılmalıdır. Her bireyin narsisistik gereksinimleri vardır; fakat kişilik örgütlenmesi narsisistik düzeyde olan kimseler yaşamda karşılaştıkları

engellenmeler, hayal kırıklıkları ve kendilerine yönelik bir tehdit karşısında oldukça zorlanırlar (Bachar ve ark., 2005).

Benzer bir farklılığa Horney (1939)'in de işaret ettiği bilinmektedir. Bu kimselerin işlevsellikleri görünürde bozulmamış olabilir. Narsisistik kişilik örgütlenmesi olan kimseler; ilişkilerinde sıklıkla kendilerinden söz eder, hayranlık ve onay arayışı ile ilişki kurarlar. Bu gereksinimleri karşılanmadığında huzursuz ve öfkeli olurlar. İlişkide oldukları kimseler ile eşduyum göstermekte güçlük çekerler, o nedenle çoğunlukla sömürücüdürler. Sosyal ilişkilerinde çekici ve yakın ilişkiler kurabilen bir görünüme sahip olsalar dahi içte acımasız ve uzaktırlar (Kernberg, 1975).

Son yıllarda yapılan çalışmalar, narsisizmi normal ve patolojik; patolojik narsisizmi ise büyüklenmeci ve kırılgan olmak üzere iki grupta incelemektedir (Karaaziz ve Erdem Atak, 2013; Bachar ve ark., 2005). Akhtar (1989)'a göre normal narsisizmde kişi kendisi ve çevresi ile uyum halindedir. Kendisine duyduğu güven ve beslediği sevgi, dışarıdaki kaynaklar yerine kendi iç kaynaklarından beslenir. Normal narsisizmde kişi kendisine yönelik ifade edilen olumlu geri bildirimleri kabul eder ve bundan doyum sağlarken, eleştiri ve diğer olumsuz geri bildirimlere de açıktır (Akt: Karaaziz ve Erdem Atak, 2013). Patolojik narsisizmin büyüklenmeci görünümünde kendini üstün görme ve bunu gösterecek şekilde davranma, yoğun bir haset duygusu, sömürücülük ve düşük endişe düzeyi gibi belirtiler söz konusu iken kırılgan narsisizmde bunlara zıt bir görünüm öne çıkmaktadır. Kırılgan narsisistik kimselerde; endişeli, içe dönük, alçak gönüllü, eleştiriye karşı kırılgan bir tablo dikkat çekmektedir (Akhtar ve Thomson, 1982). Kırılgan narsisistik kimselerin de büyüklenmeci fantezileri vardır; fakat bunu ifade etmek konusunda ürkek davranırlar (Wright ve Furnham, 2015). Russ ve arkadaşları (2008), büyüklenmeci ve kırılgan narsisizmin yanı sıra bir üçüncü bir

kategoriyi tanımlamak üzere “yüksek işleve sahip/teşhirci” ifadesini kullanmaktadır (Akt: Roepke ve Vater, 2014).

Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı’nda (DSM) narsisizmin daha çok büyüklenmeci boyutu üzerinde durulmaktadır (Wright ve Furnham, 2015; Eaton ve ark., 2016). Buna rağmen klinik pratik içerisinde narsisizmin kırılğan görünümü kimi kuramcılar tarafından fark edilmiş ve farklı isimlerle tanımlanmıştır. Akhtar (2009) “utangaç narsisistik”, Gabbard (1989) Türkçe karşılığı teyakkuz halinde olan “hypervigilant”, Rosenfeld (1987) “ince derili narsisistik”, Masterson (1993) “kapalı narsisist” olarak isimlendirmiştir (Akt: Erten, 2015). Freud (1965) da utangaçlığın ve alçak gönüllülüğün teşhirciliğin dönüştürülmüş bir biçimi olduğunu ifade etmiştir. Miller ve arkadaşları (2014) büyüklenmeci boyutun narsisizmin tanısal süreçlerinde merkezde tutulmasının, kırılğanlığın ise, tek başına yeterli olmamakla birlikte, narsisizmin bir bileşeni olarak görülmesinin önemli olduğunu vurgulamıştır.

Ronningstam (2011), narsisistik kişilik örgütlenmesinin tanılanmasında kullanılmak üzere aşağıdaki tanı ölçütlerini önermiştir:

- Büyüklenme, tek ve özel olduğuna ilişkin gerçek dışı abartılmış inanış
- Kendine aşırı güvenme ile yetersizlik arasında dalgalanan benlik saygısı
- Benlik saygısına yönelik algıladığı tehditlere karşı gösterilen yoğun tepkiler
- Kişiler arası ilişkilerde sürekli kendini öne çıkarmak ve göstermek
- Öfke
- Benlik saygısına yönelik tehditlerden korunmak üzere sergilenen geri çekilme
- Empati yetisindeki yetersizlik ve bozulma
- Mükemmeliyetçilik ve yüksek kişisel idealler.

Narsisistik bireyler; ilişkilerinde olağan dışı düzeyde kendilerinden söz eden, öteki tarafından onaylanmaya ve takdir edilmeye fazlaca gereksinim duyan, bir çelişkiyi düşündürecek düzeyde şişkin bir benliğin ardında yatan eksiklikle baş etmeye çalışan kimselerdir. Çoğu zaman kendiliğe ait hissedilen bu eksikleri ise ötekine yansıtarak baş etmeye çalışır (Kernberg, 1975). Narsisistik bireyin içerisinde adeta iki kendilik vardır. Bu iki kendilikten biri büyüklenen sahte kendiliği, diğeri ise değersiz gerçek kendiliği. Narsisistik bireyin işleyişi, bu iki kendilik arasındaki salınımla karakterizedir. Görünürde büyüklenen sahte kendilik fark edilirken; bunun ardında değersiz, hiçlik duygularının hakim olduğu gerçek kendiliği yatıyordur. Bu iki kendilik algısı aynı anda yaşantılanmaz; çünkü bütünleşmiş değildir (Ozan ve ark., 2008).

Kohut (1977) narsisizmin psikopatolojisinde iki durum üzerine dikkat çeker. Bunlardan ilki çocukluk döneminde kendilikte meydana gelen eksiklikler, diğeri ise bu eksiklikler ile baş etmek üzere geliştirilmiş savunucu ve telafi edici yapılardır. Eğer bu yapı yalnız eksikliği örtmeyi ve gizlemeyi amaçlıyorsa Kohut (1977) bunu savunucu yapılar; örtmek yerine bu eksikliğin telafisi için işliyorsada da telafi edici yapılar olarak adlandırmıştır. Kohut (1977) narsisistik bireylerin çocukluk çağında uygun duygusal yanıtlar alamamış ve yaşadıkları bu güçlüklerin yarattığı depresif durumla cinsel ve büyüklenmeci fanteziler aracılığıyla başa çıkmaya çalıştıklarından söz etmiştir.

Kohut (1971) normal ve patolojik narsisizmin bir sürerlik arz ettiğini ifade ederken, Kernberg (1975) buna karşı çıkmıştır. Ona göre patolojik narsisizmi normal olandan kesin sınırlarla ayıran birçok faktör söz konusudur (Karaaziz ve Erdem Atak, 2013). Kernberg (1975), narsisistik örgütlenmenin tarifinde Heinz Kohut ile arasındaki görüş farklılıklarını tartışmıştır. Kohut; patolojik narsisizmi normal gelişim sürecinde, herhangi bir nedenden dolayı meydana gelen bir engellenme nedeniyle çocuksu narsisizme saplanma olarak

tanımlamıştır. Kernberg (1975) ise patolojik narsisizmde öne çıkan ve Kohut'un önerdiği büyüklenmeci kendilik kavramını kabul etmekle birlikte patolojik narsisizmin normal gelişim sürecindeki bir saplanmanın çok ötesinde olduğunu savunmuştur. Ona göre patolojik narsisizm; kendiliğe yapılan libidinal yatırımdan farklıdır. Patolojik narsisizm, kendiliğe değil patolojik bir kendiliğe yapılan libidinal yatırımdır (Kernberg, 1975).

Kernberg (1975), Kohut'la arasındaki temel görüş farklılığını açıklarken ilk olarak çocuksu narsisizmdeki anneyi denetleme ve ilgi merkezi olma arzusunun, patolojik narsisizme nispeten daha gerçekçi olduğu görüşünü savunmuştur. Çocuksu narsisizmde görülen eksikliğe karşı hassasiyet ve ilgi merkezi olma arzusunun yanı sıra nesnelerle güvenli ilişki kurma ve onlara bağımlı olduğunu kabul etmenin mevcut olduğuna işaret etmiştir. Çocuksu narsisizmdeki talepkarlığın gereksinim odaklı olmasına rağmen patolojik narsisizmdeki talepkarlığın aşırı ve doyumsuz olduğunu ifade etmiştir. Patolojik düzeyde narsisistik kimselerin yaşadığı engellenmeler sonucu takındıkları soğuk ve mesafeli tutumun da çocuksu narsisizmdeki sıcaklıktan oldukça farklı olduğuna vurgu yapan Kernberg (1975), normal ve patolojik narsisizmi birbirinden ayrı yapılar olarak ele almıştır. Oysa Kohut, bunu sürerlilik arz eden bir yelpaze gibi görmüştür.

Kendiliğe yapılan libidinal yatırım, patolojik narsisizimden uzaktır. Aksine kendiliğe yapılan libidinal yatırım, yanı sıra nesne ilişkilerinin gelişmesi ve ilişkilenen nesnelere de yatırım yapmayı mümkün kılar. Kernberg (1975)' e göre normal bir kendiliğe yapılan libidinal yatırımla birlikte sevmeye, şükran duyma, öteki için endişelenme, cinsel yakınlık kurma, yüceltme ve yaratıcılık gibi yetileri de geliştirmektedir. Kernberg (1975)'e göre narsisistik kimselerde gerçek ve ideal benlik ile ideal nesne bir füzyona uğramıştır.

Bach (1975, 1977) narsisistik kişilik örgütlenmesi olan bireylerin; **kendini algılama, dil ve düşünsel organizasyon, niyet ve irade, duygulanım düzenleme ile zaman, mekan ve nedensellik algısı** olmak üzere beş farklı alanda zorlandıklarını ifade etmiştir (Akt: Akhtar ve Thomson, 1982).

Volkan (1973, 1976, 1979)'a göre narsisistik bireyler, büyüklenmeci kendiliklerini dış gerçekliğin saldırılarından korumak üzere kimi savunmalar geliştirmiştir. Bunlardan ilki çatışmanın dışsallaştırılması ve gerçekliğin yeniden yapılandırılmasıdır. Narsisistik birey, içsel olarak deneyimlediği değersizlik duygusunu ötekine yansıtır. Böylece değersiz olanın kendisi değil öteki olduğu yönünde gerçeği yeniden yapılandırır. Bir diğer savunma ise fanus fantezileridir. Narsisistik kimseler, dış gerçeklikte etraflarında kalabalıklar olsa dahi içsel dünyalarında yalnızdırlar ve geçirgen olmayan; fakat şeffaf bir cam fanusun içindedirler. Volkan' ın belirttiği son savunma ise geçiş fantezilerinin kullanılmasıdır. Volkan burada, Winnicott (1953)'ın geçiş nesnelere gönderme yaparak, narsisistik bireyin zorlandığı kimi durumlarda kendiliğin aldığı hasarı onarmak adına kendisini iyi hissettirecek büyüklenmeci fantezilere başvurduğunu ifade etmiştir (Akt: Akhtar ve Thomson, 1982).

Narsisistik kişilik bozukluğunun DSM-IV'te yer alan tanı ölçütleri aşağıda belirtildiği gibidir:

Aşağıdakilerden beşinin (ya da daha fazlasını) olması ile belirli genç erişkinlik döneminde başlayan ve değişik koşullar altında ortaya çıkan, üstünlük duygusu (düşlemlerde ya da davranışlarda)beğenilme gereksinmesi ve empati yapamamainın olduğu sürekli bir örüntü:

(1) kendisinin çok önemli olduğu duygusunu taşır (örn. başarılarını ve yeteneklerini abartır, yeterli bir başarı göstermeksizin üstün biri olarak bilinmeyi bekler

- (2) sınırsız başarı, güç, zeka ve güzellik ya da kusursuz sevgi düşlemleri üzerine kafa yorar
- (3) “özel” ve eşi bulunmaz biri olduğuna ve ancak başka özel ya da toplumsal durumu üstün kişilerin (ya da kurumların) kendisini anlayabileceğine ya da ancak onlarla arkadaşlık etmesi gerektiğine inanır
- (4) çok beğenilmek ister
- (5) hak kazandığı duygusu vardır: kendisinin özellikle kayırılacak olduğu bir tedavi biçiminin uygulanacağı beklentileri ya da bu beklentilerine göre uyum gösterme
- (6) kişilerarası ilişkileri kendi çıkarı için kullanır: kendi amaçlarına ulaşmak için başkalarının zayıf yanlarını kullanır
- (7) empati yapamaz: başkalarının duygularını ve gereksinimlerini tanıyıp tanımlama konusunda isteksizdir
- (8) çoğu zaman başkalarını kıskanır ya da başkalarının kendisini kıskandığına inanır
- (9) küstah, kendini beğenmiş davranış ya da tutumlar sergiler (Amerikan Psikiyatri Birliği, 1994).

2.4.2.1. Narsisistik Kişilik Örgütlenmesinde Etyoloji

Narsisizmin etyolojisinde birden çok faktörün etkili olduğu kabul edilmektedir. Bunlardan bazıları; genetik, mizaç, erken dönem ruhsal travmalar, uygun olmayan rol atıflarıdır. Bu ve benzer nitelikteki faktörler, kişilik örgütlenmesinde aşırı duyarlılık, utanç, öfke ve saldırganlık, benlik saygısında dalgalanmalar ve kimlik karmaşası gibi durumların görülmesinde etkilidir (Ronningstam, 2017).

Freud (1914), yaşamın erken dönemlerinde bebeğin ötekinden önce kendisine yatırım yaptığı ve hayatta kalabilmek için gerekli olan birincil narsisizmden söz etmiştir. Ona göre yetişkinlik yaşamında görülen narsisizm, kişinin birincil narsisizme

saplanmasından ileri geliyordu. İlerleyen yıllarda özellikle nesne ilişkileri okulundan gelen kuramcılar yetişkinlikte görülen narsisizmin birincil narsisizme saplanma durumundan çok erken dönem ilişkilerde yaşanan örselenmeler ve hayal kırıklıkları karşısında görülen bir telafi olduğunu ileri sürmüştür (McWilliams, 2013; Ronningstam, 2017).

Çocukluk çağına ait gereksinimlerin ebeveynlerden kaynaklanan kayıp, hastalık ve benzer zorunlu nedenler ya da ihmal edici tutumlar nedeniyle karşılanmaması, tutum ve davranışlarından dolayı sert biçimde eleştirilmesi patolojik narsisizmin gelişmesi için birer risk faktörüdür (Karaaziz ve Erdem Atak, 2013). Kernberg (1975)'in formülasyonu doğrultusunda narsisizm, erken dönemde yaşanan örselenmeler sonucunda gelişen bir savunma niteliğindedir (Akt: Vater ve ark., 2013). Dickinson ve Pincus (2003) da araştırmalarında narsisistik kişilik örgütlenmesinin daha çok kırılgan görünümünde çocukluk çağına ilişkin istismar ve ihmal yaşantılarının etkili olabileceğini ifade etmiştir. Bu çalışmacılara göre örseleyici yaşantılar, çocuğun bağlanma stillerini de olumsuz etkilediği için yakın ilişki kurma ve sürdürme süreçlerini de etkilemektedir. Gabbard ve Themlow (1994) narsisizmin etyolojisinde genelleme yapmanın mümkün olmadığını da ekleyerek anne oğul enstestinin etkili olduğunu savunmuştur. Adı geçen yazarlar birlikte kaleme aldıkları makalelerinde bir de vaka sunumuna da yer vererek Gabbard (1989)'ın hypervigilant olarak tanımladığı narsisizmin alt boyutunda anne oğul enstestinin etkili olduğunu klinik bir örnekle desteklemişlerdir.

Millon (1981) yukarıdaki formülasyona tezat oluşturacak bir sav ileri sürmüştür. Ona göre narsisizm, erken dönemde ebeveynlerden kaynaklanan eksiklik ve örselenmelerden çok ebeveynler tarafından fazlaca şımartılmaktan ileri

gelmektedir. Bu ebeveynler, çocuklarını gerçek dışı düzeyde idealize eder ve fazla değer atfederler. Millon (1981)'a göre böyle büyütülen çocuklar, dış gerçekliğe uygun ve objektif bir kendilik algısı geliştirmekte zorlanırlar (Akt: Vater ve ark., 2013). Bu kimselerin, ebeveynleri tarafından gördükleri bu muameleyi ilerleyen dönemlerde ilişki kurdukları kimselerden göremeyince güçlük yaşadıklarını ve tıpkı ebeveynleri gibi kendilerini sürekli onaylayacak ve idealize edecek kimseler aradıklarını da eklemiştir (Akt: Eldoğan, 2016).

Narsisistik kişilik örgütlenmesi olan bireylerin yaşam öyküsünde agresif ve soğuk ebeveyn figürleri öne çıkmaktadır. Erken dönemdeki bağlanma nesnelerinin reddedici, değersizleştiren, endişeli, uzak ve zihni başka şeylerle meşgul kimseler olması, narsisizm için birer risk faktörüdür (Ronningstam, 2017). Kernberg (1975), bu kimselerin yüzeyde iyi görünen; fakat önemli ölçüde duygulardan uzak, soğuk ve sözel olarak ifade edilmeyen öfkenin hakim olduğu anneler ya da anne yerine ikame olan bakım verenler tarafından büyütüldüğünü ifade etmiştir. Anne bebek ilişkisinde deneyimlenen bu eksikler, borderline kişilik örgütlenmesi olan kişilerde annenin iyi ve kötüyü bir bütün olarak algılanmasını güçleştirirken narsistik kişilik örgütlenmesinde annenin bu tutumuna karşı büyüklenmeci bir kendilik geliştirilmesine yol açar.

Kohut (1971), narsisizmin gelişimsel çizgisinde erken dönemde annenin ya da bakım verenin aynalama işlevi üzerinde durmuştur. Aynalama işlevinden kast edilen bakım verenin çocuğun gereksinimleri ile eş duyum kurması, onları karşılaması ve çocuğun varlığından duyduğu memnuniyeti “gözlerindeki ışıltı” ile ifade etmesidir. Bu ifade, çocuğun kendine ilişkin ilk algılarının da temelidir. Annenin ya da diğer bir ifadeyle bakım verenin bebeğin gereksinimlerine verdiği doğru yanıtlar kendilik gelişimini destekler (Anzieu-Premmereur, 2015). Bu süreçte bir aksama gerçekleşir,

anne bebeği yeteri kadar iyi aynalayamazsa bir kırılma yaşanır ve çocukta savunmacı tarzda **büyüklenmeci bir kendilik** gelişmeye başlar. Kohut'un kendilik gelişiminde üzerinde durduğu diğerk bir kavram da **idealleştirilmiş ebeveyn imagosudur**. Çocuk başlangıçta kendisinde duyumsadığı mükemmellik algısını burada ebeveyne yansıtmaktadır. Burada kusursuz ve eşsiz olan kendisi değil ebeveyndir. Süreç içerisinde çocuk kimi kırılmalar yaşar; çünkü ebeveynlerine yansıttığı şey gerçek dışı düzeyde kusursuzdur. Bu kırılmaların optimal düzeyde olması çocukta gerçeklik ilkesini de geliştirir, çocuğun ebeveynlerine ilişkin iyi ve kötü olarak bölünmüş algılarının bütünleştirilmesini sağlar. Diğerk yandan yeteri kadar aynalanamayan, dramatik düzeyde kırılma ve yoksunluklarla karşılaşan bir bebek; kendisini anneden ayırılmış, özerk ve değerli olarak hissedemez. Bunun için daima bir kendilik nesnesinin varlığına ve onayına ihtiyaç duyar. Narsisistik kişilik örgütlenmesi olan kimselerin en çok öne çıkan özellikleri de sürekli bir onay arayışı içerisinde olmalarıdır (Ozan ve ark., 2008).

Grunberger (1989) annenin çocuğa yönelik narsisistik yatırım ve onaylarının eksik oluşu ya da hiç olmayışının çocuğun bu onayı kendi kendine vermesine neden olduğunu ileri sürmüştür (Akt: Padar, 2015). Fonagy ve arkadaşları (2004) da bebeğin erken dönemde bakım veren tarafından gereksinimlerinin karşılanmaması durumunun da narsisistik bir örgütlenmeye yol açabileceğini savunmuşlardır (Akt: Eldoğan, 2016). Eldoğan ve Tuncel (2017)'in sosyal endişe ve kırılğan narsisizm arasındaki benzerlik ve farklılıklardaki ebeveyn stillerinin rolünü inceledikleri araştırmalarında her iki grupta da ortak ebeveyn stiline küçümseyici ve aşırı kontrolcü olduğu sonucuna ulaşlmıştır.

2.4.2.2. Narsisistik Kişilik Örgütlenmesinde Ayırıcı Tanı

Bir kişinin zaman zaman narsisistik savunmalar kullanması ya da narsisistik düzlemde çözümlenememiş kimi sorunsallarının olması narsisistik kişilik örgütlenmesine sahip olduğu anlamına gelmeyebilir (McWilliams, 2013). Kernberg (1975) de narsisizmin bu genellenmiş ifade biçiminden kaçınılması ve narsisizmin kendiliği ve nesne ilişkileri anlamlı düzeyde patolojikleşmiş kimseler için kullanılması gerektiğini ifade etmiştir.

Ronningstam (2010) narsisizmi ele aldığı derlemesinde, narsisizm ile diğer kişilik örgütlenmeleri arasındaki benzerliklere dikkat çekmiştir. Yazara göre narsisizm eleştiriye karşı hassasiyet ve öfke yönünden borderline; büyüklenmeci fantezileri ve hayranlık ihtiyacı yönünden antisosyal; teşhirci, dramatize eden ve ayartıcı olma yönünden histriyonik; mükemeliyetçilik ve duygusal uzaklık yönünden obsesif-kompulsif kişilik bozukluğu ile benzeşmektedir. Aynı yazarın diğer bir makalesinde ise narsisistik kişilik bozukluğu; tekrarlayan antisosyal davranışların yokluğu ve sistematik biçimde sömürücü olmanın azlığı ile antisosyal; kimlik bunalımı, kendini yaralama ve yalnız kalamama gibi özelliklerin olmayışı ile borderline; kişiler arası ilişkilerdeki samimiyet ve yakınlığın olmayışı ile de histriyonik ve obsesif kompulsif kişilik bozukluklarından farklılık gösterdiği üzerinde durulmuştur (Ronningstam, 2011).

Ronningstam ve Gunderson (1990) araştırmalarında narsisizm ile borderline ve antisosyal kişilik bozukluğu tanısı alanlar ile bazı eksen 1 bozukluğu tanısı almış hastaları karşılaştırmıştır. Araştırmanın sonucunda; üstünlük, teklik, yeteneklerini abartma, gösterişli, kibirli ve ben merkezci davranışlar, büyüklenmeci fanteziler,

beğenilme ve hayranlık ihtiyacı ve yüksek başarı gibi özelliklerin narsisistik bireylerde diğer gruplara oranla anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Narsisistik bireyler, antisosyal eğilimleri olanlarla benzerlik gösterir; fakat üstbenlik işleyişi narsisistik ve antisosyal kimseler arasındaki ayrımın belirlenmesinde önemli bir faktördür. Antisosyal kişilik örgütlenmesinde, narsisistik yapılanmanın yanı sıra ileri düzeyde bir üstben patolojisi söz konusudur (Kernberg, 1975).

Narsisistik ve borderline kişilik örgütlenmeleri, özellikle kullandıkları savunma düzeneklerinin ortaklığı göz önünde bulundurulduğunda, benzer bir görünüme sahiptir. Bölme, inkar etme, yanıstmalı özdeşleşme, tümgüçlülük ve ilkel idealizasyon gibi ortak savunma düzeneklerinin varlığının yanı sıra narsisistik kişilik örgütlenmesi; sosyal ilişkilerdeki işlevselliği, dürtü denetiminin iyi oluşu ve yüceltme düzeneklerine başvurma gibi yetileri ile borderline kişilik örgütlenmesinde ayrılır (Kernberg, 1975). Annesi ile erken dönem ilişkisinde telafi etmesi güç kırılma ve örselenmeler yaşayan narsisistik birey yatırımını dış dünyadan çekerek kendiliğine yatırır. Bakım vereni ile ilişkisinde deneyimlediği eksiklikleri inkâr ederek kendi kendine yettiği bir düşünme çekilir. Bu düşünme yalnızdır. Kendisine yetiyordur ve bir ötekine gereksinim duymaz. Borderline kişilik örgütlenmesi ile arasındaki temel farklılıklardan biri de budur. Sınırdaki kişilik örgütlenmesi olan kimseler, bir ötekine fazlasıyla ihtiyaç duyarken, narsisistik birey bunu reddeder (Ozan ve ark., 2008).

Vater ve arkadaşlarının (2013) araştırmasında borderline kişilik bozukluğu ile narsisistik kişilik bozukluğu tanısı almış hastaların benlik saygıları karşılaştırılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre narsisistik kişilik bozukluğu olan hastaların açık ve örtük benlik saygıları, borderline kişilik bozukluğu olanlara oranla anlamlı düzeyde

yüksek çıkmıştır. Kernberg ve Yeomans (2013) birlikte kaleme aldıkları derlemede, narsisistik ve borderline kişilik örgütlenmesi olan kimseler arasındaki temel farklılıklardan birinin de içsel dünyanın ifadesi olduğuna dikkat çekmiştir. Borderline kimseler içsel dünyalarında olup biteni bir ötekine fazlasıyla açarken; narsisistik kimseler içsel süreçlerini gizlemenin yanı sıra büyüklenmeci tutum ve davranışlarla da içsel dünyadaki eksiklikleri telafi etmeye çalışırlar.

Narsisistik bireyler kimi durumlarda dürtüsellik, iş ve özel yaşamdaki ilişkilerde sorunlar, kendini yaralama davranışları gibi borderline kişilik örgütlenmesi olan kimselerle benzer semptomlar sergileyebilirler. Kernberg ve Yeomans (2013) bu iki kişilik örgütlenmesi arasındaki öne çıkan ve ayırıcı tanıyı kolaylaştıracak üç özelliğe değinmiştir. Bunlardan ilki narsisistik kimselerin bağımlı bir ilişki örüntüsünü kabul edememeleridir. Narsisistikler, borderline kimselerin aksine sömürücü oldukları ilişkiler dışında yakın ve bağımlı ilişki kurmakta oldukça zorlanırlar. İkinci temel farklılık ise narsisistik bireyler kendilerini engellenmiş ve başarısız hissettiklerinde ağır depresif duygulanım gösterirler. Borderline kimselerde de benzer bir duygulanım görmek mümkünken, narsisistikler farklı olarak terapistleri de dahil olmak üzere etrafındakileri değersizleştirir, onlara karşı aşağılayıcı ve küçümseyici davranır. Son olarak Kernberg ve Yeomans (2013)'a göre üçüncü ve son temel farklılık ise yine yakınlığa ilişkindir. Narsisistik kimseler sosyal bir ağın parçası olsalar dahi aslında kendilerini tecrit ederler ve yalnızdırlar. Oysa borderline kişilik örgütlenmesi olan kimseler ilişkileri karmaşık ve çatışmalı olsa dahi yalnız kalmakta güçlük çekerler.

Narsisistik kimselerin, benlikleri hakkında duydukları endişe kimi zaman bedensel bir endişeye dönüşebilmektedir. Bunun gerçekleşmesi halinde beden

sağlıkları ile ilgili endişe duymaya, ölüm korkularından söz etmeye başlarlar (McWilliams, 2013).

Obsesif işleyişler ile narsisistik kişilik örgütlenmesi inatçılık, dikkat çekici ölçüde muhalif olma ve soğuk görünme gibi ortaklıklara rağmen obsesif kimselerin ilişkilerindeki yakınlık ve derinlik fark edilir. Oysa narsisistik kimselerin ilişkilerinde bir derinlikten söz etmek güçtür (Kernberg, 1975).

2.4.2.3. Narsisistik Kişilik Örgütlenmesinin Psikoterapisi

Narsisistik kişilik bozukluğu olan bireyler, psikiyatrik ya da psikoterapötik yardım almak üzere çoğunlukla duygudurum bozukluğu, madde kötüye kullanımı ve travma sonrası stres bozukluğu gibi eksen 1 bozukluklarından biri ile başvururlar. Başvuru sebepleri bunlar olsa dahi klinik ortamda sergiledikleri özellikler ile narsisistik bir kişilik örgütlenmesine sahip oldukları kolaylıkla fark edilmektedir (Ronningstam, 2011).

Kernberg ve Kohut, narsisistik kişilik örgütlenmesinin tedavi süreci ile ilgili olarak görüş farklılıkları olsa da her ikisi de narsisizmin psikanalitik yöntem ile tedavi edilebileceğini öne sürmüştür (Adler, 1986).

Narsisistik kişilik bozukluğu olan kimseleri psikoterapi sürecinde tutmak oldukça güçtür. Çoğunlukla psikoterapinin erken dönemlerinde tek taraflı olarak psikoterapi sürecini sonlandırırlar (Marissen ve ark., 2016; Ronningstam, 2011; Ronningstam, 2017). Narsisizmin kliniğine ilişkin zorluklar nedeniyle McWilliams (2013), tedavi edebilmek için en önemli enstrümanın sabır olduğunu ifade etmiştir.

Narsisistik kişilik örgütlenmesi olan kimseler psikoterapistlerini kendilerinden bağımsız bir nesne gibi algılamakta güçlük çekerler. Onun için psikoterapist kendiliğinin bir uzantısıdır. Psikoterapistin farklı bir nesne olduğu anlaşıldığında ise yoğun bir öfke ve haset duygusu yaşarlar. Bu duygular ile birlikte psikoterapisti değersizleştirir, psikoterapi sürecini reddetme eğilimi gösterirler. Bu tutum, diğer yandan da ötekine duyulan gereksinimin reddidir (Kernberg, 1975). Narsisistik kimseler, psikoterapistlerine yönelik güçlü duygular hissederler. Temelde kullandıkları savunma düzenekleri olan idealize etme ve değersizleştirmeyi psikoterapist üzerinden yeniden yaşantılarlar. Kimi zaman kendiliğe ait büyüklenmeci yönü psikoterapiste yansıtarak onu idealize eder, kimi zaman da değersiz bulduğu parçasını yansıtır ve onu değersizleştirir (McWilliams, 2013).

Kernberg (1975)' e göre narsisistik kişilik örgütlenmesinin psikoterapisinde kimi değişkenler seyir açısından belirleyicidir. Depresyon, endişe ve yas duygularına tahammül edebilme, yüceltme düzeneğini kullanabilme, bütünleşmiş ve iyi işlev gören bir üstbene sahip olma, dürtüleri denetleyebilme ve psikoterapiden geçmek üzere motive olma gibi değişkenler psikoterapi sürecindeki seyre olumlu etki etmektedir.

Kernberg, ileri düzey patolojik görünüme sahip, benlik zayıflığı yaşayan narsisistik hastaların tedavisinde destekleyici psikoterapiyi önermiştir (Adler, 1986). Ben zayıflığı göstermeyen narsisistik kimseler için psikanalizin ya da açıklayıcı psikoterapinin endike olduğu görüşünü savunmuştur ve Kohut'un uyguladığı tekniğinin tedavide önemli bir unsur olan olumsuz aktarımın gelişmemesine neden olabileceği argümanı ile eleştirmiştir (Kernberg, 1975). Kohut, hastanın olumlu aktarımının kabul edilmesi ve kendi yaşamında eksik olan onaylanma ya da takdir edilme gibi doyumların sağlanması gerektiğini savunmuştur. Bu husus, Kernberg ile

Kohut arasındaki temel ayrılık noktalarından bir diğeridir. Kernberg (1975), olumsuz aktarımın gelişmesi gerektiği ve bu olumsuz aktarımın psikoterapi sürecinde tedrici olarak analiz edilmesinin hastayı rahatlatacağını ifade etmiştir.

Kernberg, oral saldırganlığın narsisistik kişilik örgütlenmesinde önemli bir rolü olduğunu ileri sürmüştür. Ona göre psikoterapiste yönelik saldırı ve değersizleştirmeler de bu oral agresyondan ileri gelmektedir. Yanı sıra narsisistik hasta, duyduğu öfke ve hasetin psikoterapistle olan ilişkisine zarar vereceğinden ve psikoterapistten bu nedenle yardım göremeyeceğinden dolayı endişe duyar. Kohut da narsisistik hastanın öfkesine dikkat çekmiştir; fakat Kernberg'ten farklı olarak bu öfkenin erken dönemde ebeveynler tarafından yaşantılanan hayal kırıklıklarına yönelik bir tepki olduğunu savunmuştur (Adler, 1986).

Kohut'un, daha önce psikanalizden geçmiş; fakat yeterince tedavi olmamış narsisistik hastalarla çalışması onu narsisistik bireylerin psikanalitik tedavisinde yeni bir yöntem düşünmeye sevk etmiştir (Adler, 1986). Kohut ve Kernberg'in narsisizmin oluştumsal süreçlerine ilişkin görüş farklılıkları psikoterapide de öne çıkmaktadır. Kohut, narsisistik hastanın idealizasyon ve değersizleştirmelerinin kabul edilmesi ve daha eş duyumlu yaklaşılması gerektiğini savunurken; Kernberg, hastanın narsisistik savunma ve saldırılarının ısrarla yorumlanması ve yüzleştirilmesi gerektiğini öne sürmüştür. Kernberg, hastadan gelen idealizasyonu, ilkel bir savunma mekanizması ve hastanın kendi büyüklenciliğini psikoterapiste yansıtmaları olarak ele alırken; Kohut, bunu çocukluk çağına ilişkin ve ebeveynlere ait başarısız idealleştirmeler olarak değerlendirir ve kabul eder (Adler, 1986). Kernberg, Kohut'un yönteminin, bir tür destekleyici psikoterapi olarak tanımlanabileceği ve psikotik düzeye yakın ağır hastalar için işlevsel olabileceğini belirtmiştir (McWilliams, 2013).

Kohut (1977) suskun ve mesafeli klasik psikanalitik anlayışın narsisistik kişilik bozukluğu olan hastaların tedavisinde işlevsel olmayacağını ileri sürmüştür. Kohut (1977)'a göre bu klasik anlayış; yapısal çatışmaları olan, fazla uyarılmış ve öidipal patolojilere sahip hastaların tedavisinde etkili olabilir; fakat uygun yanıtlar alamamış, yeterince uyarılmamış ve kendiliğe ilişkin eksiklikler duyan bir hastanın tedavisinde etkili değildir.

2.4.2.4. Narsisistik Kişilik Örgütlenmesinin Diğer Değişkenlerle İlişkisi

Narsisizmin etyolojisinde birden çok faktörün etkili olduğu kabul edilmektedir. Bunlardan bazıları; genetik, mizaç, erken dönem ruhsal travmalar, çocukluk çağına ait gereksinimlerin ebeveynlerden kaynaklanan kayıp, hastalık ve benzer zorunlu nedenler ya da ihmal edici tutumlar nedeniyle karşılanmaması, anne oğul ensesti, ebeveynler tarafından gerçek dışı düzeyde idealize edilme ve fazla değer atfedilmesi, agresif ve soğuk ebeveyn figürleri, annenin çocuğa yönelik narsisistik yatırım ve onaylarının eksik oluşu ya da hiç olmayışıdır (Millon, 1981; Gabbard, 1989; Grunberger, 1989; Gabbard ve Themlow, 1994; Fonagy ve arkadaşları, 2004; Karaaziz ve Erdem Atak, 2013).

Çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile narsisizm arasındaki ilişkiyi inceleyen ampirik araştırmalar sayıca oldukça azdır (Cohen ve ark., 2014). Örselenme yaşantıları ve narsisizm arasındaki ilişki üzerinde duran çalışmacılar daha çok erken dönemde yaşanan deneyimlere gönderme yapmıştır. Ferenczi (1931), erken dönemde maruz kalınan örselenme yaşantıları ile baş etmek üzere narsisistik tarzda savunmalara başvurulduğundan söz etmiştir (Akt: Gutiérrez Peláez, 2009).

Narsisistik tarzda savunmalar, Kohut (1977)'un sözünü ettiği erken dönemde kendilikte meydana gelen olumsuz yaşantılar ve bu yaşantılarla başetmek üzere gelişen savunucu ve telafi edici yapılar olarak düşünülebilir. Kohut (1977)'a göre çocukluk çağında uygun yanıtlar alamamış ve bunun yarattığı güçlüklerle baş etmeye çalışan narsisistik birey, savunucu ve telafi edici yapılara başvurur. Eğer bu yapı yalnız eksikliği örtmeyi ve gizlemeyi amaçlıyorsa Kohut (1977) bunu savunucu yapılar; örtmek yerine bu eksikliğin telafisi için işliyorsa da telafi edici yapılar olarak adlandırmıştır.

Narsisistik kişilik örgütlenmesi olan kimselerin daha çok tümgüçlü kontrol, değersizleştirme, bölme, inkar, yansıtma, idealizasyon gibi immatür savunma mekanizmalarına başvururlar (Adler, 1986; Karaaziz ve Erdem Atak, 2013; Perry, 2014). Narsisistik bireyler, borderline kişilik örgütlenmesi olan kimselerden farklı olarak bastırma savunma mekanizmasını da kullanırlar (Ozan ve ark., 2008).

Diğer yandan narsisistik kişilik örgütlenmesi ile duygu düzenleme güçlüğü arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışma sayısı da oldukça yetersizdir (Zhang, 2015). Oysa narsisistik kişilik örgütlenmesine sahip kimseler kendilerinin ve başkalarının duygularını anlamada ve eşduyum kurmakta oldukça zorlanırlar (Svrakic, 1985; Fan ve ark., 2011). Özellikle utanç ve öfke duygusunu çok yoğun yaşamakla birlikte bu duyguları ifade etmekte güçlük çekerler ve uyumsuz bir biçimde saldırganlık gösterirler (Washburn ve ark., 2004; Ritter ve ark., 2014; Ronningstam, 2017). Aktaş (2017), çalışmasında narsisizm ve duygu düzenleme güçlüğü ile narsisistik kişilik özellikleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki saptarken, Zhang ve arkadaşlarının (2015) çalışmalarında narsisizm açık ve örtük olmak üzere iki görünümüyle ele alınmıştır. Bahsedilen çalışmada açık narsisizm ile duygu düzenleme güçlüğü arasında

negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunurken, örtük narsisizmle ile pozitif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Duygu düzenleme güçlüğü'nün kırılğan narsisizm üzerindeki etkisi daha çok bilinmekle birlikte büyüklenmeci narsisizm ve duygu düzenleme arasındaki ilişki o kadar belirgin değildir (Czarna ve ark., 2018). Örneğin Rogier ve Velotti (2018)'nin patolojik kumar bağımlılığı olan kimselerle yürüttüğü araştırmada hem kırılğan hem de büyüklenmeci narsisizmle duygu düzenleme güçlüğü arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Bu ilişki kırılğan narsisizmde daha kuvvetlidir. Diğer yandan, Amiri ve Navab (2018)'ın kişilik özellikleri ve duygu düzenleme güçlüğü arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmasında narsisizm ile duygu düzenleme güçlüğü arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

İlgili literatürde, yukarıda da değinildiği üzere çocukluk çağı örselenme yaşantıları, savunma mekanizmaları ve duygu düzenleme güçlüğü arasındaki ilişkileri ayrı ayrı inceleyen niceliksel çalışmalara, sayıca az da olsalar, ulaşmak mümkündür. Diğer yandan çocukluk çağı örselenmeleri ile narsistik kişilik örgütlenmesi arasındaki ilişkide etkili olabilecek yordayıcılar olarak savunma mekanizmaları ve duygu düzenleme güçlüğü'nü bir model içerisinde inceleyen çalışmaya rastlanmamıştır. O nedenle, bu çalışma kapsamında, ilgili literatürde narsistik kişilik örgütlenmesinin oluşumunda etkili olan faktörlerden biri olarak bildirilen çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile narsistik kişilik örgütlenmesi arasındaki ilişkide savunma mekanizmalarının ve duygu düzenleme güçlüğü'nün rolü araştırılacaktır. Bu yönüyle araştırmanın literatüre önemli bir katkı sunacağı düşünülmektedir.

3. Gereç ve Yöntem

3.1. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evreni, okuma yazma bilen ve yaş aralığı 18-65 yaş arası olan kadın ve erkeklerden oluşmaktadır. Örneklem oluşturulurken kolayda örneklem türünden yararlanılmış ve katılımcıların tamamına internet üzerinden ulaşılmıştır. Verileri değerlendirilen katılımcı sayısı 349’u kadın, 181’i erkek olmak üzere toplam 530 kişidir. Katılımcıların yaş ortalaması 32.11 (SS: 10.01) yaş olup yaş aralığı 18-65 yaştır. Kadın katılımcıların yaş ortalaması 32.4 (SS: 9.61) yaş olup yaş aralığı 18-65 yaş; erkek katılımcıların yaş ortalaması 31.56 (SS: 10.7) yaş olup yaş aralığı 18-63 yaştır.

3.2. Kullanılan Ölçme Araçları

3.2.1. Görüşme Formu

Araştırmacılar tarafından hazırlanan “Görüşme Formu”nda katılımcıların sosyodemografik bilgilerinin yanı sıra çocukluk çağında maruz bırakıldıkları örseleyici yaşantılar (fiziksel, duygusal, cinsel ve diğer yaşantılar) ve bu yaşantılara ilişkin “davranışın türü, kimler tarafından sergilendiği, şiddeti, sıklığı ve maruz kalınan yaşa ilişkin detaylar hakkında sorular yer almaktadır.

3.2.2. Borderline Kişilik Envanteri

Leichsenring (1999) tarafından geliştirilen Borderline Kişilik Envanteri’nin Türkçe’ye tercüme edilmesi, geçerlik ve güvenirlik çalışması Aydemir ve arkadaşları (2006) tarafından gerçekleştirilmiştir. Çalışma, Celal Bayar Üniversitesi Psikiyatri Polikliniği’ne başvuran ve DSM-IV’e göre tanı almış 40 borderline kişilik bozukluğu, 35 majör depresif bozukluğu ve 30 şizofreni tanısı olan toplam 105 katılımcının yer aldığı deney grubu ve herhangi bir psikiyatrik bozukluk tanısı olmayan 61 katılımcının yer aldığı kontrol grubu ile

yürütülmüştür. Güvenirlik analizinde tüm katılımcıların cronbach's alpha değeri 0.92 olarak hesaplanırken, borderline kişilik bozukluğu tanısı alan grubun cronbach's alpha değeri 0.84 olarak bulunmuştur. Ölçekten alınan puanlar arttıkça borderline kişilik örgütlenmesinin düzeyi de artmaktadır. Ölçeğin orijinal çalışmasında kesme puanı 20 olarak bildirilmiştir. Bu puan Türkçe uyarlama çalışmasında 15/16 olarak hesaplanmıştır (Aydemir ve ark., 2006).

3.2.3. Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeği

Bernstein ve arkadaşları (1994) tarafından geliştirilen, toplam kırk maddeden oluşan, beşli likert tipi bir ölçektir. Ölçeğin duygusal kötüye kullanım-duygusal ihmal, fiziksel kötüye kullanım ve cinsel kötüye kullanım olmak üzere üç alt boyutu mevcuttur. Bernstein ve arkadaşları (1994) tarafından yapılan geçerlik ve güvenilirlik çalışmasında cronbach's alpha değeri 0.79 ile 0.94 arasında bulunmuştur. Ölçeğin Türkçe'ye tercüme edilmesi, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları Aslan ve Alparslan (1999) tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu uyarlamada cronbach's alpha değeri ise 0.96 olarak bulunmuştur. Ölçekten alınabilecek toplam puan aralığı 40-200 arasındadır. Fiziksel kötüye kullanım alt ölçeğinin puan aralığı 16-80, duygusal kötüye kullanım ve ihmal alt ölçeğinin puan aralığı 19-95, cinsel kötüye kullanım alt ölçeğinin puan aralığı ise 5-25 puandır. Ölçekten alınan puanın yüksek olması, çocukluk çağında maruz kalınan örseleyici yaşantıların fazlalığı anlamına gelmektedir (Aslan ve Alparslan, 1999).

3.2.4. Duygu Düzenleme Güçlüğü Ölçeği

Gratz ve Roemer (2004) tarafından geliştirilen Duygu Düzenleme Güçlüğü Ölçeği, farkındalık, açıklık, kabul etmeme, stratejiler, dürtü ve amaçlar olmak üzere toplam altı alt ölçekten oluşmaktadır. Beşli likert tipi olan ölçekte 36 madde yer almaktadır. Gratz ve Roemer (2004) tarafından geliştirilen özgün formunda cronbach's alpha değeri 0.93 olarak hesaplanmıştır. Türkçe'ye tercüme edilmesi, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları Rugancı (2008) tarafından gerçekleştirilmiştir. Rugancı (2008) tarafından gerçekleştirilen uyarlama

sürecinde ölçekten bir madde, ölçeğin tamamı ile düşük bir korelasyona sahip olması nedeniyle çıkarılmış ve cronbach's alpha değeri 0.94 olarak hesaplanmıştır. Ölçekten alınan puanların artması duygu düzenleme gücünün düzeyinin de fazlalığını göstermektedir.

3.2.5. Narsistik Kişilik Envanteri

Narsistik Kişilik Envanteri, başlangıçta Raskin ve Hall (1979) tarafından geliştirilmiştir. Ardından, Raskin ve Terry (1988) tarafından revize edilerek günümüzde de kullanılan formuna getirilmiştir. Ölçeğin Türkçe'ye tercüme edilmesi, geçerlik ve güvenirlik çalışması Kızıltan (2000) tarafından "Narcissistic Personality Inventory (NPI) Ölçeğinin Türkçe Formu Dil Eşdeğerliliği, Güvenirlik ve Geçerlik Çalışmaları" adlı yüksek lisans teziyle yapılmıştır. Ölçek, 2006 yılında kısaltılmak üzere 16 soruya indirilerek yeniden düzenlenmiştir (Ames, 2006). Ölçeğin 16 soruluk formunun Türkçe'ye tercüme edilmesi, geçerlik ve güvenirlik çalışması Atay (2009) tarafından yapılmıştır. Örneklemi, üniversite öğrencilerinden oluşan ilk çalışmada cronbach's alpha değerinin beklenenin altında 0,57 olarak bulunması nedeniyle yeni bir çalışmaya gereksinim duyulmuştur. Ulusal ve uluslararası firmaların çalışanlarından oluşan ikinci örneklemle yürütülen çalışmada ise ölçekte olumsuz etki yaratan yer alan dört madde çıkarılmış ve cronbach's alpha değeri bu kez 0.627 olarak hesaplanmıştır. Ölçekten alınan yüksek puanlar narsistik kişilik örgütlenmesindeki artışa işaret etmektedir (Atay, 2009).

3.2.6. Savunma Biçimleri Testi

Bond ve arkadaşları (1983) tarafından 26 farklı savunma biçimini ölçmek üzere geliştirilen ve toplam 88 maddeden oluşan bir ölçektir. Özgün hali gelişmemiş, imge çarpıtan, kendiliği gizleyen ve olgun olmak üzere savunma biçimlerini dört kategoride ölçmektedir. Andrews ve arkadaşları (1989; 1993) ilk olarak ölçeği 72 maddeye indirmiş ardından 1993 yılında savunma biçimlerini ölçen sorular arasındaki sayısal eşitsizlik nedeniyle 40 maddeye indirmiştir. Bu hali ile 20 savunma biçimini immatür, nevrotik ve matür olmak üzere üç

kategoride ölçmektedir. İmmatür savunmalar, yansıtma, pasif saldırganlık, dışa vurma, yalıtma, değersizleştirme, otistik fantezi, inkar, yer değiştirme, disosiyasyon, bölünme, mantıksallaştırma, bedenselleştirme; nevrotik savunmalar, yapma-bozma, yapay özgecilik, idealleştirme, karşıt tepki geliştirme; matür savunmalar ise yüceltme, mizah, beklenti ve baskılamadır. Türkçe'ye tercüme edilmesi, geçerlik ve güvenirlik çalışmaları Yılmaz ve arkadaşları (2007) tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada iç-tutarlılık katsayısı matür, nevrotik ve immatür savunma biçimi için sırasıyla .70, .61 ve .83 olarak hesaplanmıştır. Yanı sıra, her üç savunma biçimi için de iki-yarım-test güvenilirliği ve test-tekrar test güvenilirliği katsayılarının kabul edilir aralıkta yer aldığı bulunmuştur. Savunma Biçimleri Testi'nden alınacak puan aralığı; immatür savunmalar alt için 24-216, nevrotik savunmalar için 8-72 ve matür savunmalar için 8-72 arasında değişmektedir. Her bir alt ölçekten alınan puanın düzeyi o savunma mekanizması grubunun daha çok kullanıldığı anlamına gelmektedir (Yılmaz ve ark., 2007).

3.3. Verilerin Toplanması

Çalışmanın veri toplama sürecine başlamadan önce etik kurula başvuru yapılmış ve 10.11.2017 tarihinde İstanbul Üniversitesi, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Bilimsel Etik Kurulu tarafınca çalışma etik açıdan uygun bulunmuştur. Etik kurul onayının ardından çalışma kapsamında kullanılan tüm veri toplama araçları, Ölçek-1, Ölçek-2... gibi isimlendirilerek online veri ortamına yüklenmiştir. Ardından birkaç deneme uygulaması yapılmış, verilerin kaydedilmesinde herhangi bir hata olup olmadığı kontrol edilmiş, katılımcıların yanlış anlamasına yol açacak yazım hataları düzenlenmiştir. Pilot çalışmaların tamamlanmasının ardından online veri toplama süreci başlatılmış; elektronik posta ve sosyal medya kanalları aracılığıyla daha çok kullanıcıya ulaşması yönünde çalışılmıştır. Pilot uygulamalarda okuma hızına bağlı olarak uygulamanın 12-18 dakika arasında sürdüğü fark edilmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde SPSS20 (Statistical Package for Social Sciences) istatistik programı kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde Ki Kare Analizi testi, One Sample T testi, One Way ANOVA, pearson korelasyon ve lineer regresyon analizleri yapılmıştır. Yapılan istatistiksel analizlerde anlamlılık düzeyleri $p<0.05$, $p<0.01$, $p<0.001$ ve $p<0.0001$ olarak incelenmiştir.

4. Bulgular

Bu bölümde çalışmada gerçekleştirilen istatistiksel değerlendirmenin sonuçlarına yer verilmiştir. Değerlendirme sonuçları betimleyici istatistikler, ölçeklerin analiz ve hipotezlerin sınanması olarak üç başlık altında verilmektedir. Çalışma kapsamında toplam 530 katılımcının verileri değerlendirilmiştir.

4.1. Betimleyici İstatistikler

Katılımcıların 349'u (%65.8) kadın, 181'i (%34.2) ise erkektir. Katılımcıların yaş ortalaması 32.11 (SS: 10.01) yaş olup yaş aralığı 18-65 yaştır. Kadın katılımcıların yaş ortalaması 32.4 (SS: 9.61) yaş olup yaş aralığı 18-65 yaş; erkek katılımcıların yaş ortalaması 31.56 (SS: 10.7) yaş olup yaş aralığı 18-63 yaştır. Yaş değişkeni açısından incelendiğinde cinsiyetler arası istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($t(528)=.910$, $p>0.05$).

Tablo I: Katılımcıların Eğitim Durumu

	Lise ve Altı	Üniversite	Lisansüstü	Toplam
Kadın N	32	240	77	349
%	9.2	68.8	22.0	100.0
Erkek N	21	119	41	181
%	11.6	65.7	22.7	100.0
Toplam N	53	359	118	530
%	10.0	67.7	22.3	100.0

X²: .885, df: 2, p>0.05

Katılımcıların eğitim durumu incelendiğinde %67.7'sinin üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Eğitim durumunda cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Tablo II: Katılımcıların Medeni Durumu

	Bekâr	Birlikte Yaşıyor	Evli	Boşanmış	Toplam
Kadın N	119	12	195	23	349
%	34.1	3.4	55.9	6.6	100.0
Erkek N	108	4	64	5	181
%	59.7	2.2	35.4	2.8	100.0
Toplam N	227	16	259	28	530
%	42.5	3.0	48.9	5.3	100.0

X²: 34.393, df: 3, p<0.05

Katılımcıların medeni durumu incelendiğinde %48.9'unun evli; %42.5'inin ise bekâr olduğu görülmektedir. Medeni durum açısından bakıldığında cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık söz konusudur. Katılımcılar arasında evlilik oranının kadınlarda erkeklere oranla yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo III: Katılımcıların Çalışma Durumu

	Çalışıyor	Çalışmıyor	Emekli	Toplam
Kadın N	184	153	12	349
%	52.7	43.8	3.4	100.0
Erkek N	103	67	11	181
%	56.9	37.0	6.1	100.0
Toplam N	287	220	23	530
%	54.2	41.5	4.3	100.0

X²: 3.635, df: 2, p>0.05

Katılımcıların çalışma durumu incelendiğinde %54.2'sinin çalıştığı görülmektedir. Çalışma durumu açısından cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Tablo IV: Katılımcıların Aylık Ortalama Kazançları

	0-1000	1001-2000	2001-3000	3001 ve üstü	Toplam
Kadın N	114	39	47	149	349
%	32.7	11.2	13.5	42.7	100.0
Erkek N	60	25	24	72	181
%	33.1	13.8	13.3	39.8	100.0
Toplam N	174	64	71	221	530
%	32.8	12.1	13.4	41.7	100.0

X²: 0.942, df: 3, p>0.05

Katılımcıların aylık ortalama kazançları incelendiğinde %41.7'sinin 3001 TL ve üzerinde bir aylık kazançla sahip olduğu anlaşılmaktadır. Aylık ortalama kazanç açısından cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Tablo V: Katılımcıların Çocukluk Çağı Fiziksel İstismar Yaşantıları

	Çocukluğunuzda yetişkinler tarafından tokat, yumruk, tekme atma vb. davranışlar aracılığıyla fiziksel olarak şiddete maruz bırakıldınız mı?		
	Evet	Hayır	Toplam
Kadın N	240	109	349
%	68.8	31.2	100
Erkek N	133	48	181
%	73.5	26.5	100
Toplam N	373	157	530
%	70.4	29.6	100

X²: 1.270, df: 1, p>0.05

Kadın katılımcıların %68.8'i, erkek katılımcıların ise %73.5'i çocukluk çağında yetişkinler tarafından fiziksel istismara maruz bırakıldıklarını belirtmiştir. Çocukluk çağında fiziksel istismara maruz bırakılma açısından cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Tablo VI: Katılımcıların Çocukluk Çağı Fiziksel İstismar Yaşantı Sıklığı

	N	M	SS
Kadın	240	2.29	0.78
Erkek	133	2.10	0.67
Toplam	373	2.22	0,75

1: Bir kez, 2: Nadiren, 3: Sıklıkla, 4: Çok sık

t(371)=2.411, p<0.05

Katılımcıların çocukluk çağı fiziksel istismar sıklıklarını 1-4 arasında puanlamaları istenmiştir. Sonuçlar doğrultusunda kadınların ortalamalarının erkeklerle oranla yüksek olduğu ve istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık oluşturduğu görülmektedir.

Tablo VII: Katılımcıları Çocukluk Çağında Fiziksel Olarak İstismar Edenler

	Kadın		Erkek		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Anne	171	33.27	74	21.64	245	28.62
Baba	145	28.21	90	26.32	235	27.46
Ağabey	32	6.23	29	8.48	61	7.12
Abla	26	5.06	6	1.75	32	3.74
Öğretmen/Eğitici	102	19.84	92	26.90	194	22.66
Akraba	27	5.25	18	5.27	45	5.26
Bakıcı	3	0.58	2	0.58	5	0.58
Komşu	4	0.78	7	2.04	11	1.28
Yabancı	4	0.78	24	7.02	28	3.28
TOPLAM	514	100.0	342	100.0	856	100.0

Katılımcıların çocukluk çağında fiziksel olarak kimler tarafından istismar edildiği sorulmuş ve bu soruda birden çok seçenek işaretleyebilmeleri sağlanmıştır. Yanıtlar incelendiğinde verilen toplam yanıtların %28.6'sının anne olduğu görülmektedir. En yüksek oranlı anne yanıtına yakın iki diğer yanıt da sırasıyla %27.5 ile baba ve %22.7 ile öğretmen/egitici olmuştur. Sonuçlar cinsiyete göre incelendiğinde, kadınların verdiği yanıtlar arasında en yüksek oranın %33.27 ile anne; erkeklerin verdiği yanıtlar arasında ise %26.90 ile öğretmen/egitici olduğu görülmektedir.

Tablo VIII: Katılımcıların Çocukluk Çağı Duygusal İstismar Yaşantıları

Çocukluğunuzda yetişkinler tarafından küfür, hakaret, tehdit, küçük düşürme, aşağılama, alay etme, görmezden gelme gibi tutum ve davranışlara maruz bırakıldınız mı?			
	Evet	Hayır	Toplam
Kadın N	229	120	349
%	65.6	34.4	100
Erkek N	99	82	181
%	54.7	45.3	100
Toplam N	328	202	530
%	61.9	38.1	100

X²: 6.025, df: 1, p<0.05

Kadın katılımcıların %65.6'sı, erkek katılımcıların ise %54.7'si çocukluk çağında yetişkinler tarafından duygusal istismara maruz bırakıldıklarını belirtmiştir. Tablo VIII incelendiğinde kadınların erkeklere oranla çocukluk çağında daha fazla duygusal istismara maruz bırakıldığı ve istatistiksel açıdan cinsiyetler arası anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir.

Tablo IX: Katılımcıların Çocukluk Çağı Duygusal İstismar Yaşantı Sıklığı

	N	M	SS
Kadın	229	2.74	0.75
Erkek	99	2.42	0.76
Toplam	328	2.64	0,77

1: Bir kez, 2: Nadiren, 3: Sıklıkla, 4: Çok sık

t(326)=3.468, p<0.05

Katılımcıların çocukluk çağı duygusal istismar sıklıklarını 1-4 arasında puanlamaları istenmiştir. Sonuçlar doğrultusunda kadınların ortalamalarının erkeklerle oranla yüksek olduğu ve istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık oluşturduğu görülmektedir.

Tablo X: Katılımcıları Çocukluk Çağında Duygusal Olarak İstismar Edenler

	Kadın		Erkek		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Anne	131	25.05	39	14.55	170	21.49
Baba	137	26.20	51	19.03	188	23.77
Ağabey	36	6.89	22	8.21	58	7.33
Abla	27	5.16	8	2.99	35	4.43
Öğretmen/Eğitici	75	14.34	46	17.16	121	15.30
Akraba	66	12.62	34	12.69	100	12.64
Bakıcı	6	1.15	4	1.49	10	1.26
Komşu	18	3.43	20	7.46	38	4.80
Yabancı	27	5.16	44	16.42	71	8.98
TOPLAM	523	100.0	268	100.0	791	100.0

Katılımcıların çocukluk çağında duygusal olarak kimler tarafından istismar edildiği sorulmuş ve bu soruda birden çok seçenek işaretleyebilmeleri sağlanmıştır. Yanıtlar incelendiğinde verilen yanıtların %23.70'sinin baba olduğu görülmektedir. En yüksek oranlı baba yanıtına yakın iki diğer yanıt da sırasıyla %21.49 ile anne ve %15.30 ile öğretmen/egitici olmuştur. Sonuçlar cinsiyete göre incelendiğinde, kadınların verdiği yanıtlar arasında en yüksek oranın %26.20 ile baba; erkeklerin verdiği yanıtlar arasında da %19.03 ile baba olduğu görülmektedir.

Tablo XI: Katılımcıların Çocukluk Çağı Cinsel İstismar Yaşantıları

Çocukluğunuzda yetişkinler tarafından, sizi rahatsız eden ve kasıtlı olarak sergilenen cinsel söz, davranış ve eylemlere maruz bırakıldınız mı?			
	Evet	Hayır	Toplam
Kadın N	116	233	349
%	33.2	66.8	100
Erkek N	23.0	158	181
%	12.7	87.3	100
Toplam N	139	391	530
%	26.2	73.8	100

X²: 25.965, df: 1, p<0.05

Kadın katılımcıların %33.2'si erkek katılımcıların ise %23.0'ü çocukluk çağında yetişkinler tarafından cinsel istismara maruz bırakıldıklarını belirtmiştir. Tablo XI incelendiğinde kadınların erkeklere oranla çocukluk çağında daha fazla cinsel istismara maruz bırakıldığı ve istatistiksel açıdan cinsiyetler arası anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir.

Tablo XII: Katılımcıların Çocukluk Çağı Cinsel İstismar Yaşantı Sıklığı

	N	M	SS
Kadın	116	1.78	0.73
Erkek	23	1.96	0.64
Toplam	139	1.81	0,72

1: Bir kez, 2: Nadiren, 3: Sıklıkla, 4: Çok sık

$t(137)=-1.050, p>0.05$

Katılımcıların çocukluk çağı cinsel istismar sıklıklarını 1-4 arasında puanlamaları istenmiştir. Sonuçlar doğrultusunda erkeklerin ortalamalarının kadınlara oranla yüksek olduğu fakat istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık oluşmadığı görülmektedir.

Tablo XIII: Katılımcıların Çocukluk Çağı Cinsel İstismar Yaşantılarının Türü

	Kadın		Erkek		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Cinsel İçerikli Konuşma	27	16.67	13	50.0	40	21.28
Teşhir	15	9.26	0	0	15	7.98
Röntgen	6	3.70	0	0	6	3.19
Cinsel İçerikli Materyal İzletme	10	6.17	1	3.85	11	5.85
Özel Bölgelere Dokunma Dokundurma	98	60.49	10	38.45	108	57.45
Cinsel İlişki	5	3.09	1	3.85	6	3.19
Para Karşılığı Cinsel İlişkiye Zorlama	1	0.62	1	3.85	2	1.06
TOPLAM	162	100.0	26	100.0	188	100.0

Katılımcılara çocukluk çağında maruz bırakıldıkları cinsel istismar yaşantılarının türü sorulmuş ve bu soruda birden çok seçenek işaretleyebilecekleri belirtilmiştir. Sonuçlar incelendiğinde yanıtların %57.45'inin özel bölgelere dokunma/dokundurma olduğu görülmektedir. En yüksek olan “özel bölgelere dokunma/dokundurma” yanıtının ardından %21.8 ile “cinsel içerikli konuşma” gelmektedir. Yanıtlar cinsiyete göre incelendiğinde ise kadınların yanıtlarının %60.49'unun “özel bölgelere dokunma/dokundurma”; erkeklerin yanıtlarının ise %50'sinin “cinsel içerikli konuşma” olduğu görülmektedir.

Tablo XIV: Katılımcıların Maruz Kaldığı Temas İçeren ve İçermeyen Cinsel İstismar Yaşantıları

	Temas İçeren	Temas İçermeyen	Temas İçeren ve İçermeyen	Toplam
Kadın N	68	12	31	111
%	61.3	10.8	27.9	100
Erkek N	9	11	2	22
%	40.9	50.0	9.1	100
Toplam N	77	23	33	133
%	57.9	17.3	24.8	100

Temas İçeren: Özel Bölgelere Dokunma Dokundurma, Cinsel İlişki, Para Karşılığı Cinsel İlişkiye Zorlama

Temas İçermeyen: Cinsel İçerikli Konuşma, Teşhir, Röntgen, Cinsel İçerikli Materyal İzletme

X²: 20.246, df: 2, p<0.05

Tabo XIV'te verilen katılımcıların maruz kaldıkları cinsel istismar yaşantıları, temas içeren, temas içermeyen ve her ikisi olarak kategorize edildiğinde cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Cinsel istismara maruz kalan erkeklerin %50'si temas içermeyen cinsel istismar yaşantılarına maruz kalırken, kadınların %61.3'ü temas içeren cinsel istismar yaşantılarına maruz kaldığını bildirmiştir.

Tablo XV: Katılımcıları Çocukluk Çağında Cinsel Olarak İstismar Edenler

	Kadın		Erkek		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Anne	4	2.72	1	2.70	5	2.72
Baba	4	2.72	4	10.81	8	4.35
Ağabey	7	4.77	3	8.11	10	5.43
Abla	1	0.68	1	2.70	2	1.09
Öğretmen/Eğitici	8	5.44	2	5.41	10	5.43
Akraba	48	32.65	8	21.62	56	30.43
Bakıcı	2	1.36	0	0	2	1.09
Komşu	26	17.69	7	18.92	33	17.93
Yabancı	47	31.97	11	29.73	58	31.53
TOPLAM	147	100	37	100	184	100.0

Katılımcıların çocukluk çağında cinsel olarak kimler tarafından istismar edildiği sorulmuş ve bu soruda birden çok seçenek işaretleyebilmeleri sağlanmıştır. Yanıtlar incelendiğinde yanıtların %31.53'ünü yabancıların oluşturduğu görülmektedir. En yüksek oranlı yabancı yanıtına yakın iki diğer yanıt da sırasıyla %30.43 ile akraba ve %17.93 ile komşu olmuştur. Yanıtlar cinsiyete göre incelendiğinde kadınların yanıtlarının %32.65'inin "akraba"; erkeklerin yanıtlarının ise %29.73'inin "yabancı" olduğu görülmektedir.

Tablo XVI: Katılımcıları Çocukluk Çağında Cinsel Olarak İstismar Edenlerin Aile İçi ve Aile Dışı Olarak Kategorize Edilmesi

	Aile İçi	Aile Dışı	Her İkisi	Toplam
Kadın N	45	56	15	116
%	38.8	48.3	12.9	100
Erkek N	7	12	4	23
%	30.4	52.2	17.4	100
Toplam N	52	68	19	139
%	37.4	48.9	13.7	100

Aile İçi: Anne, Baba, Ağabey, Abla, Akraba

Aile Dışı: Öğretmen/Eğitici, Bakıcı, Komşu, Yabancı

X²: .697, df: 2, p>0.05

Tablo XV’de verilen katılımcıları çocukluk çağında istismar eden kimseler aile içi, aile dışı ve her ikisi de olacak şekilde kategorize edildiğinde cinsiyetler arası istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşmadığı görülmektedir. Kadınların %38.8’i, erkeklerin ise %30.4’ü aile içinde yer alan kimseler tarafından cinsel olarak istismar edilmiştir.

Tablo XVII: Katılımcıların Çocukluk Çağı İstismar Yaşantılarına Maruz Bırakılma Yaşları

	N	M	S.D.
Fiziksel İstismar			
Kadın	158	7.14	3.26
Erkek	84	7.39	2.85
Toplam	242	7.23	3.12
t(240)=-0.601, p>0.05			
Duygusal İstismar			
Kadın	189	7.41	3.02
Erkek	94	7.98	2.98
Toplam	283	7.60	3.01
t(281)=-1.505, p>0.05			
Cinsel İstismar			
Kadın	111	8.77	3.12
Erkek	20	8.85	3.44
Toplam	131	8.78	3.16
t(129)=-0.109, p>0.05			

Katılımcıların istismar edici yaşantılara ilk kez maruz bırakıldıklarında kaç yaşında oldukları sorulmuştur. Tablo XVII incelendiğinde fiziksel istismara maruz bırakılma yaşının 7.23 ile en erken yaş ortalaması olduğu fark edilmektedir. Üç istismar türü için de başlangıç yaşı açısından cinsiyetler arası karşılaştırma da yapılmış; fakat istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Tablo XVIII: Katılımcıların Çocuklukta Maruz Kaldığı Diğer Örseleyici Yaşantılar

	Kadın	Erkek	Toplam
Doğal Afet	74	31	105
Trafik Kazası	29	23	52
Zorunlu Göç	36	21	57
Aile İçi Ölümler	90	41	131
Boşanma	35	11	46
Terör Eylemleri	17	14	31
Önemli Ameliyatlar	34	10	44
Aile İçi Şiddet	50	15	65
Sosyoekonomik Sorunlar	13	4	17
Diğer(*)	9	11	20
TOPLAM	387	181	568

*Diğer: Cinsiyet Ayrımcılığı (1), Din Baskısı (1), Ölüm Tehlikesi (1), Sünnet (2), Uyuşturucu (2), Yatılılık (2), Zorbalık (4), Hastalık (7)

Katılımcıların çocukluk çağında maruz kaldığı diğer örseleyici yaşantılar sorulmuş ve birden çok seçenek işaretleyebilmeleri sağlanmıştır. Sonuçlar incelendiğinde katılımcıların çocukluk çağında maruz kaldığı diğer örselenme yaşantılarının en çok aile içi ölümler, doğal afet ve aile içi şiddet olduğu görülmektedir.

4.2. Ölçeklerin Analizi

Tablo XIX: Katılımcıların Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeği Puanları

	Cinsiyet	N	M	SS
Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları	Kadın	349	86.73	28.407
Toplam t(528)=3.584, p<0.05	Erkek	181	77.71	25.644
	Toplam	530	83.65	27.802
Fiziksel Kötüye Kullanım	Kadın	349	35.06	11.567
t(528)=3.469, p<0.05	Erkek	181	31.59	9.500
	Toplam	530	33.87	11.047
Cinsel Kötüye Kullanım	Kadın	349	7.21	3.798
t(528)=3.439, p<0.05	Erkek	181	6.14	2.459
	Toplam	530	6.85	3.436
Duygusal Kötüye Kullanım ve İhmal	Kadın	349	44.46	16.598
t(528)=2.946, p<0.05	Erkek	181	39.98	16.617
	Toplam	530	42.93	16.725

Katılımcıların Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeği'ne verdikleri yanıtlar incelendiğinde hem toplam puan açısından hem de fiziksel, cinsel, duygusal kötüye kullanım ve ihmal alt ölçeklerinde cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Her bir örselenme yaşantısında kadınların ölçek puanının erkeklere oranla anlamlı düzeyde yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo XX: Katılımcıların Savunma Biçimleri Testi Puanları

	Cinsiyet	N	M	SS
İmmatür Savunmalar t(528)=-1.534, p>0.05	Kadın	349	89.07	25.520
	Erkek	181	92.72	26.921
	Toplam	530	90.31	26.032
Nevrotik Savunmalar t(528)=0.792, p>0.05	Kadın	349	36.90	10.242
	Erkek	181	36.14	10.770
	Toplam	530	36.64	10.422
Matür Savunmalar t(528)=-0.997, p>0.05	Kadın	349	41.58	11.825
	Erkek	181	42.66	11.603
	Toplam	530	41.95	11.750

Katılımcıların Savunma Biçimleri Testi'nden aldıkları puanlar incelendiğinde immatür, nevrotik ve matür savunma mekanizmalarını kullanmak açısından ölçekten aldıkları toplam puanlar yakın olduğu ve istatistiksel açıdan cinsiyetler arası anlamlı bir farklılık oluşmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo XXI: Katılımcıların Duygu Düzenleme Güçlüğü Ölçeği Puanları

	Cinsiyet	N	M	SS
Duygu Düzenleme Güçlüğü Toplam t(528)=1.119, p>0.05	Kadın	349	90.95	24.6
	Erkek	181	88.44	24.5
	Toplam	530	90.09	24.6
Farkındalık Alt Ölçeği t(528)=-0.159 p>0.05	Kadın	349	15.48	3.49
	Erkek	181	15.50	3.37
	Toplam	530	15.48	3.45
Açıklık Alt Ölçeği t(528)=-0.596, p>0.05	Kadın	349	11.42	4.06
	Erkek	181	11.65	4.68
	Toplam	530	11.50	4.28
Kabul Alt Ölçeği t(528)=0.491, p>0.05	Kadın	349	13.79	6.12
	Erkek	181	13.51	6.24
	Toplam	530	13.70	6.15
Stratejiler Alt Ölçeği t(528)=1968, p>0.05	Kadın	349	20.21	7.76
	Erkek	181	18.82	7.55
	Toplam	530	19.74	7.71
Dürtü Alt Ölçeği t(528)=1186, p>0.05	Kadın	349	13.92	5.63
	Erkek	181	13.31	5.37
	Toplam	530	13.71	5.54
Amaçlar Alt Ölçeği t(528)=1145, p>0.05	Kadın	349	16.14	4.75
	Erkek	181	15.64	4.94
	Toplam	530	15.97	4.82

Katılımcıların Duygu Düzenleme Güçlüğü Ölçeği'nden aldığı puanlar incelendiğinde ölçekten alınan toplam puan ve tüm alt ölçeklerde cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo XXII: Katılımcıların Narsistik Kişilik Envanteri Puanları

	Cinsiyet	N	M	SS
Narsisistik Kişilik Envanteri Toplam t(528)=-0.866, p>0.05	Kadın	349	5.14	3.03
	Erkek	181	5.38	2.85
	Toplam	530	5.22	2.97
Otorite Alt Ölçeği t(528)=-0.168 p>0.05	Kadın	349	0.81	0.81
	Erkek	181	0.80	0.81
	Toplam	530	0.80	0.81
Teşhircilik Alt Ölçeği t(528)=1518, p>0.05	Kadın	349	1.06	1.05
	Erkek	181	0.91	1.05
	Toplam	530	1.01	1.05
Sömürücülük Alt Ölçeği t(528)=-2.551, p<0.05	Kadın	349	0.97	0.92
	Erkek	181	1.18	0.95
	Toplam	530	1.05	0.93
Hak İddia Etme Alt Ölçeği t(528)=1890, p>0.05	Kadın	349	0.52	0.66
	Erkek	181	0.40	0.62
	Toplam	530	0.48	0.65
Kendine Yeterlilik Alt Ölçeği t(528)=-1.613, p>0.05	Kadın	349	0.80	0.84
	Erkek	181	0.92	0.77
	Toplam	530	0.84	0.82
Üstünlük Alt Ölçeği t(528)=-1.866, p>0.05	Kadın	349	0.99	0.99
	Erkek	181	1.15	0.98
	Toplam	530	1.04	0.99

Katılımcıların Narsistik Kişilik Envanteri'nden aldıkları puanlar incelendiğinde sömürücülük alt ölçeği hariç toplam puan ve diğer alt ölçekler açısından cinsiyetler arası anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Cinsiyetler arası farklılığın olduğu tek alt ölçek sömürücülük olmuştur. Sömürücülük alt ölçeğinde erkek katılımcıların aldığı puan kadınlara oranla istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Tablo XXIII: Katılımcıların Borderline Kişilik Envanteri Puanları

	Cinsiyet	N	M	SS
Borderline Kişilik Envanteri $t(528)=-1.854, p>0.05$	Kadın	349	9.53	6.54
	Erkek	181	8.43	6.33
	Toplam	530	9.15	6.49

Katılımcıların Borderline Kişilik Envanteri'nden aldıkları puanlar incelendiğinde kadınların ortalama puanlarının erkeklere oranla yüksek olmasıyla birlikte bu farklılığın istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı bulunmuştur.

4.3. Hipotezlere İlişkin İstatistikler

H1: Çocukluk çağı örselenme yaşantıları, kişilerde borderline kişilik örgütlenmesi olasılığını artırır.

Tablo XXIV: Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları ve Borderline Kişilik Örgütlenmesi Arasındaki Korelasyon Analizi Sonuçları

	Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Toplam	Fiziksel Kötüye Kullanım	Cinsel Kötüye Kullanım	Duygusal Kötüye Kullanım ve İhmal
Borderline Kişilik Örgütlenmesi	.419**	.397**	.276**	.377**

** $p<0.01$

Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeği ile Borderline Kişilik Envanteri'nden alınan puanlar arasındaki korelasyon incelendiğinde, borderline kişilik örgütlenmesi ile çocukluk çağı örselenme yaşantıları toplam puanı ($r=.419$) arasında orta düzeyde; fiziksel kötüye kullanım alt ölçeği ($r=.397$), cinsel kötüye kullanım alt ölçeği ($r=.276$) ve duygusal kötüye kullanım ve ihmal alt ölçeği ($r=.377$) arasında ise zayıf düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Tablo XXV: Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları ve Borderline Kişilik Örgütlenmesi Arasındaki Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

	β	t	F	df	R	R ²
Fiziksel Kötüye Kullanım	.222	3.297*				
Cinsel Kötüye Kullanım	.152	3.631*	40.461	3	.433	.187
Duygusal Kötüye Kullanım ve İhmal	.151	2.276*				

* $p<0.05$

Çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile borderline kişilik örgütlenmesi arasında yapılan doğrusal regresyon analizinde kurulan model istatistiksel açıdan bulunmuştur. Tablo XXV incelendiğinde çocukluk çağı örselenmelerinin borderline kişilik örgütlenmesi üzerinde etkisinin olduğu görülmektedir. Açıklanan varyans oranına bakıldığında ise çocukluk çağı örselenmelerinin borderline kişilik örgütlenmesinin %18.7'lik bir kısmını açıklamaktadır.

H2: Çocukluk çağı örselenme yaşantıları, kişilerde narsistik kişilik örgütlenmesi olasılığını artırır.

Tablo XXVI: Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları ve Narsistik Kişilik Örgütlenmesi Arasındaki Korelasyon Analizi Sonuçları

	Örselenme Yaşantıları Toplam	Fiziksel Kötüye Kullanım	Cinsel Kötüye Kullanım	Duygusal Kötüye Kullanım ve İhmal
Narsistik Kişilik Envanteri Toplam	-.030	-.013	.030	-.048
Otorite Alt Ölçeği	.011	.027	-.045	.009
Teşhircilik Alt Ölçeği	-.004	-.003	.133**	-.032
Sömürücülük Alt Ölçeği	-.134**	-.090	-.020	-.159**
Hak İddia Etme Alt Ölçeği	.185**	.170**	.064	.182**
Kendine Yeterlilik Alt Ölçeği	-.089*	-.057	-.117**	-.087
Üstünlük Alt Ölçeği	-.017	-.038	.060	-.016

* $p<0.05$, ** $p<0.01$

Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeği'nden alınan toplam puanı ve alt ölçek puanları ile Narsistik Kişilik Envanterinden alınan toplam puan arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Narsistik Kişilik Envanteri'nin teşhircilik alt boyutu ile cinsel kötüye kullanım arasında ($r=.133$), Narsistik Kişilik Envanteri'nin hak iddia etme alt boyutu ile örselenme yaşantıları toplam puanı ($r=.185$), fiziksel kötüye kullanım ($r=.170$) ve duygusal kötüye kullanım ve ihmal ($r=.182$) alt ölçekleri arasında düşük düzeyde ve pozitif

yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Narsistik Kişilik Envanteri'nin sömürücülük alt boyutu ile örselenme yaşantıları toplam puanı ($r=-.134$) ve duygusal kötüye kullanım ve ihmal alt ölçeği arasında ($r=-.159$) düşük düzeyde ve negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Son olarak Narsistik Kişilik Envanteri'nin kendine yeterlilik alt ölçeği ile örselenme yaşantıları toplam puanı arasında ($r=-.089$) ve cinsel kötüye kullanım alt ölçeği arasında ($r=-.117$) düşük düzeyde ve negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Tablo XXVII: Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları ve Narsistik Kişilik Örgütlenmesi Alt Ölçekleri Arasındaki Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

	β	t	F	df	R	R ²
Teşhircilik	.133	3.072*	9.437*	1	.133	.018
Cinsel Kötüye Kullanım						
Sömürücülük	-.159	-3.712*	13.782*	1	.159	.025
Duygusal Kötüye Kullanım ve İhmal						
Hak iddia etme	.180	3.992*	9.099*	2	.183	.033
Duygusal Kötüye Kullanım ve İhmal						
Kendine yeterlilik	-.117	-2.708*	4.823*	1	.117	.014
Cinsel Kötüye Kullanım						

Çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile Narsistik Kişilik Envanteri'nin toplam ve alt ölçekleri arasındaki korelasyon analizinde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunan teşhircilik, sömürücülük, hak iddia etme ve kendine yeterlilik alt ölçekleri ile fiziksel kötüye kullanım, duygusal kötüye kullanım ve ihmal ve cinsel kötüye kullanım arasında doğrusal regresyon analizleri yapılmıştır. Tablo XXVII incelendiğinde cinsel kötüye kullanımın teşhircilik alt ölçeği üzerinde etkisinin olduğu (β : .133) ve %1.8'lik bir kısmını açıkladığı;

duygusal kötüye kullanım ve ihmalin sömürücülük alt ölçeği üzerinde negatif yönlü bir etkisinin olduğu (β : -.159), ve %2.5’lik bir kısmını açıkladığı; duygusal kötüye kullanım ve ihmalin hak iddia etme alt ölçeği üzerinde etkisinin olduğu (β : .180), ve %3.3’lük bir kısmını açıkladığı; son olarak cinsel kötüye kullanımın kendine yeterlilik alt ölçeği üzerinde negatif yönlü bir etkisinin olduğu (β : -.117) ve %1.4’lük bir kısmı açıkladığı görülmektedir.

H3: Çocukluk çağı örselenme yaşantıları, duygu düzenleme güçlüğüne yol açar.

Tablo XXVIII: Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları ve Duygu Düzenleme Güçlüğü Arasındaki Korelasyon Analizi Sonuçları

	Duygu Düzenleme Güçlüğü Toplam	Farkındalık Alt Ölçeği	Açıklık Alt Ölçeği	Kabul Alt Ölçeği	Stratejiler Alt Ölçeği	Dürtü Alt Ölçeği	Amaçlar Alt Ölçeği
Örselenme Yaşantıları Toplam	.352**	.240**	.276**	.190**	.337**	.330*	.219**
Fiziksel Kötüye Kullanım	.281**	.149**	.212**	.155**	.266**	.296**	.185**
Cinsel Kötüye Kullanım	.218**	.097*	.196**	.197**	.188**	.176**	.112*
Duygusal Kötüye Kullanım ve İhmal	.355**	.281**	.279**	.173**	.345**	.324**	.219**

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$

Çocukluk çağı örselenme yaşantıları toplam puanı ile duygu düzenleme güçlüğü toplam puanı ($r=.352$) orta düzeyde, farkındalık alt ölçeği ($r=.240$), açıklık alt ölçeği ($r=.276$), kabul alt ölçeği ($r=.190$), stratejiler alt ölçeği ($r=.337$), dürtü alt ölçeği ($r=.330$) ve amaçlar alt

ölçeği ($r=.219$) arasında zayıf düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır. En güçlü ilişki duygusal kötüye kullanım ile duygu düzenleme güclüğü toplam puanı arasında ($r: 0.355$) bulunmuştur. Fiziksel kötüye kullanım alt ölçeği puanı ile duygu düzenleme güclüğü toplam puanı ($r=.281$), farkındalık alt ölçeği ($r=.149$), açıklık alt ölçeği ($r=.212$), kabul alt ölçeği ($r=.155$), stratejiler alt ölçeği ($r=.266$), dürtü alt ölçeği ($r=.296$) ve amaçlar alt ölçeği ($r=.185$) arasında zayıf düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Cinsel kötüye kullanım puanı ile duygu düzenleme güclüğü toplam puanı arasında ($r=.218$), farkındalık alt ölçeği ($r=.097$), açıklık alt ölçeği ($r=.196$), kabul alt ölçeği ($r=.197$), stratejiler alt ölçeği ($r=.188$), dürtü alt ölçeği ($r=.176$) ve amaçlar alt ölçeği ($r=.112$) arasında zayıf düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Duygusal kötüye kullanım alt ölçeği puanı ile duygu düzenleme güclüğü toplam puanı arasında ($r=.355$), farkındalık alt ölçeği ($r=.281$), açıklık alt ölçeği ($r=.279$), kabul alt ölçeği ($r=.173$), stratejiler alt ölçeği ($r=.345$), dürtü alt ölçeği ($r=.324$) ve amaçlar alt ölçeği ($r=.219$) arasında zayıf düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

Tablo XXIX: Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları ve Duygu Düzenleme Güclüğü Arasındaki Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

	Duygu Düzenleme Güclüğü					
	β	t	F	df	R	R^2
Fiziksel Kötüye Kullanım	-.052	-.756				
Cinsel Kötüye Kullanım	.126	2.914*	28.615	3	.375	.140
Duygusal Kötüye Kullanım ve İhmal	.359	5.254*				

* $p<0.05$

Çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile duygu düzenleme güçlüğü arasında yapılan doğrusal regresyon analizinde kurulan model istatistiksel açıdan bulunmuştur ($p < 0.05$). Tablo XXIX incelendiğinde çocukluk çağı örselenmelerinin duygu düzenleme güçlüğü üzerinde etkisinin olduğu ($R^2: .140$) ve %14'lük bir kısmını açıkladığı görülmektedir. Etkinin gücü incelendiğinde ise duygusal kötüye kullanım ve ihmalin duygu düzenleme güçlüğü üzerinde diğer örselenme yaşantılarına oranla daha fazla etkili ($\beta : .359$) olduğu ve yine tabloya göre fiziksel kötüye kullanımın duygu düzenleme süreçlerinde anlamlı bir etkisi olmadığı ($p > 0.05$) anlaşılmıştır.

H4: Çocukluk çağı örselenme yaşantıları olan kişiler, daha çok immatür savunma mekanizmalarını kullanırlar.

Tablo XXX: Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları ve Kullanılan Savunma Mekanizmaları Arasındaki Korelasyon Analizi Sonuçları

	İmmatür Savunmalar	Nevrotik Savunmalar	Matür Savunmalar
Örselenme Yaşantıları Toplam	.208**	-.054	-.156**
Fiziksel Kötüye Kullanım	.216**	-.021	-.100*
Cinsel Kötüye Kullanım	.093*	.064	-.013
Duygusal Kötüye Kullanım ve İhmal	.184**	-.090*	-.191**

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$

Çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile kullanılan savunma mekanizmaları arasındaki ilişki incelendiğinde örselenme yaşantıları toplam puanı ile kullanılan immatür savunma mekanizmaları arasında ($r=.208$) düşük düzeyde pozitif yönlü; matür savunma mekanizmaları arasında ise ($r=-.156$) düşük düzeyde ve negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Örselenme yaşantıları toplam puanı ile kullanılan nevrotik savunma mekanizmaları arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki belirlenmemiştir. İmmatür savunma mekanizmaları ile fiziksel kötüye kullanım ($r=.216$), cinsel kötüye kullanım ($r=.093$), duygusal kötüye kullanım ve ihmal ($r=.184$) alt ölçekleri arasında düşük düzeyde pozitif yönlü, anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Matür savunma mekanizmaları ile fiziksel kötüye kullanım ($r=-.100$) ve duygusal kötüye kullanım ve ihmal ($r=-.191$) alt ölçekleri arasında düşük düzeyde ve negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Nevrotik savunma mekanizmaları ile ise sadece duygusal kötüye kullanım ve ihmal ($r=-.090$) alt ölçeği arasında çok zayıf ve negatif yönlü anlamlı bir ilişki belirlenmiştir.

Tablo XXXI: Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları ve Kullanılan Savunma Mekanizmaları Arasındaki Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

	β	t	F	df	R	R ²
İmmatür Savunmalar	.216	5.092*	25.928**	1	.216	.047
Fiziksel Kötüye Kullanım						
Matür Savunmalar	-.100	-2.315*	5.360*	1	.100	.010
Fiziksel Kötüye Kullanım						
İmmatür Savunmalar	.184	4.294*	18.437*	1	.184	.034
Duygusal Kötüye Kullanım ve İhmal						
Nevrotik Savunmalar	-.090	-2.081*	4.331*	1	.090	.008
Duygusal Kötüye Kullanım ve İhmal						
Matür Savunmalar	-.191	-4.475*	20.028*	1	.191	.037
Duygusal Kötüye Kullanım ve İhmal						
İmmatür Savunmalar	.093	2.137*	4.569*	1	.093	.009
Cinsel Kötüye Kullanım						

*p<0.05

Çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile kullanılan savunma mekanizmaları arasında gerçekleştirilen korelasyon analizinde istatistiksel olarak anlamlı ilişki saptanan değişkenler arasında doğrusal regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Tablo XXXI incelendiğinde, fiziksel kötüye kullanımın immatür savunmalar üzerinde pozitif (β : .216); matür savunmalar üzerinde ise negatif (β : -.100) yönlü bir etkisinin olduğu; duygusal kötüye kullanım ve ihmalin matür savunmalar (β : -.090) ve nevrotik savunmalar (β : -.191) üzerinde negatif; immatür savunmalar üzerinde ise pozitif (β : .184) bir etkisinin olduğu; son olarak cinsel kötüye kullanımın immatür savunmalar üzerinde pozitif yönlü bir etkisinin olduğu (β : .093) görülmektedir.

H5: İmmatür savunma mekanizmalarının kullanılması kişilerde narsisistik kişilik örgütlenmesi olasılığını arttırır.

Tablo XXXII: Kullanılan Savunma Mekanizmaları ve Narsisistik Kişilik Örgütlenmesi Arasındaki Korelasyon Analizi Sonuçları

	İmmatür Savunmalar	Nevrotik Savunmalar	Matür Savunmalar
Narsistik Kişilik Envanteri Toplam	.147**	.075	.137**
Otorite Alt Ölçeği	.091*	.003	.087*
Teşhircilik Alt Ölçeği	.078	.093*	.083
Sömürücülük Alt Ölçeği	.009	.019	.180**
Hak İddia Etme Alt Ölçeği	.236**	.006	-.193**
Kendine Yeterlilik Alt Ölçeği	-.012	-.029	.175**
Üstünlük Alt Ölçeği	.131**	.127**	.066

* p<0.05, **p<0.01

Kullanılan savunma mekanizmaları ve narsisistik kişilik örgütlenmesi arasındaki ilişki incelendiğinde Narsisistik Kişilik Envanterinden alınan toplam puan ile immatür savunmalar ($r=.147$) ve matür savunmalar ($r=.137$) arasında düşük düzeyde ve pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunurken, nevrotik savunmalar ile istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki saptanmamıştır ($p>0.05$). Narsistik Kişilik Envanteri'nin otorite alt ölçeği ile immatür ($r=.091$) ve matür ($r=.087$) arasında; teşhircilik alt ölçeği ile nevrotik savunma mekanizmaları ($r=.093$) arasında; sömürücülük alt ölçeği ile matür savunma mekanizmaları ($r=.180$) arasında düşük düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Hak iddia etme alt ölçeği ile immatür savunma mekanizmaları ($r=.236$) arasında düşük düzeyde pozitif; matür savunma mekanizmaları arasında ($r=-.193$) düşük düzeyde negatif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

Tablo XXXIII: Kullanılan Savunma Mekanizmaları ve Narsisistik Kişilik Örgütlenmesi Arasındaki Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

	β	t	F	df	R	R ²
Otorite Alt Ölçeği	.091	2.088*	4.066*	1	.087	.008
İmmatür Savunmalar						
Otorite Alt Ölçeği	.087	2.016*	4.362*	1	.091	.008
Matür Savunmalar						
Teshircilik Alt Ölçeği	.093	4.006*	4.584*	1	.093	.009
Nevrotik Savunmalar						
Sömürücülük Alt Ölçeği	.180	4.197*	17.613*	1	.180	.032
Matür Savunmalar						
Hak İddia Etme Alt Ölçeği	.236	5.572*	31.043*	1	.236	.056
İmmatür Savunmalar						
Hak İddia Etme Alt Ölçeği	-.193	2.137*	-4.511*	1	.193	.037
Matür Savunmalar						
Kendine Yeterlilik Alt Ölçeği	.175	4.087*	16.705*	1	.175	.031
Matür Savunmalar						
Üstünlük Alt Ölçeği	.131	3.037*	9.221*	1	.131	.017
İmmatür Savunmalar						

*p<0.05

Kullanılan savunma mekanizmalarının narsisistik kişilik örgütlenmesi üzerindeki etkisini anlamak üzere, korelasyon analizinde aralarında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunan değişkenler arasında doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Tablo XXXIII incelendiğinde; en güçlü ilişkinin immatür savunmalar ile hak iddia etme arasında bulunduğu görülmektedir. İmmatür savunmaların hak iddia etme alt ölçeği üzerinde pozitif yönlü bir etkisinin olduğu (β : .236) ve açıklanan varyans analizinin %5.6 olduğu görülmektedir.

H6: İmmatür savunma mekanizmalarının kullanılması kişilerde borderline kişilik örgütlenmesi olasılığını arttırır.

Tablo XXXIV: Kullanılan Savunma Mekanizmaları ile Borderline Kişilik Örgütlenmesi Arasındaki Korelasyon Analizi Sonuçları

	İmmatür Savunmalar	Nevrotik Savunmalar	Matür Savunmalar
Borderline Kişilik Örgütlenmesi	.462**	.107*	-.078

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$

Kullanılan immatür savunma mekanizmaları ile borderline kişilik örgütlenmesi arasında ($r = .462$) orta düzeyde ve pozitif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Matür düzeydeki savunmalar ile borderline kişilik örgütlenmesi arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmazken ($p > 0.05$) nevrotik savunmalar ile arasında ($r = .107$) düşük düzeyde ve pozitif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

Tablo XXXV: Kullanılan Savunma Mekanizmaları ve Borderline Kişilik Örgütlenmesi Arasındaki Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

	Borderline Kişilik Örgütlenmesi					
	β	t	F	df	R	R²
İmmatür Savunmalar	.534	12.263*	79.148	2	.481	.231
Nevrotik Savunmalar	-.149	-3.431*				

* $p < 0.05$

Kullanılan savunma mekanizmaları ile borderline kişilik örgütlenmesi arasında yapılan doğrusal regresyon analizinde kurulan model istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p < 0.05$). Tablo XXXV incelendiğinde immatür ve nevrotik savunma mekanizmalarının

borderline kişilik örgütlenmesi için bir yordayıcı olduğu (R^2 : .231) ve %23.1'lik bir kısmını açıkladığı görülmektedir. Kullanılan savunma mekanizmalarının olgunluk düzeyleri incelendiğinde ise immatür savunma mekanizmalarının nevrotik savunmalara oranla borderline kişilik örgütlenmesi üzerinde daha fazla etkili olduğu (β : .531) anlaşılmıştır.

H7: İmmatür savunma mekanizmalarını kullanan kişiler duygu düzenleme gücünü yaşarlar.

Tablo XXXVI: Kullanılan Savunma Mekanizmaları ve Duygu Düzenleme Güçlüğü Örgütlenmesi Arasındaki Korelasyon Analizinin Sonuçları

	İmmatür Savunmalar	Nevrotik Savunmalar	Matür Savunmalar
Duygu Düzenleme Güçlüğü Toplam	.475**	.113**	-.427**
Farkındalık Alt Ölçeği	.134**	-.034	-.318**
Açıklık Alt Ölçeği	.376**	.071	-.295**
Kabul Alt Ölçeği	.377**	.154**	-.230**
Stratejiler Alt Ölçeği	.427**	.066	-.417**
Dürtü Alt Ölçeği	.427**	.116**	-.369**
Amaçlar Alt Ölçeği	.339**	.100*	-.302**

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$

Korelasyon tablosu incelendiğinde duygu düzenleme gücünü toplam puanı ile immatür savunmalar arasında ($r=.475$) orta düzeyde ve pozitif yönlü; matür savunmalar ile de ($r=-.427$) orta düzeyde ve negatif yönlü bir ilişki olduğu anlaşılmaktadır. Duygu düzenleme

güçlüğü toplam puanı ile nevrotik savunma mekanizmaları arasında ($r=.113$) ise düşük düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Alt ölçeklerin birbiri ile olan ilişkisi incelendiğinde, Duygu Düzenleme Güçlüğü Ölçeği'nin farkındalık alt ölçeği ile immatür savunma mekanizmaları arasında ($r=.134$) düşük düzeyde pozitif, matür savunma mekanizmaları arasında ($r=-.318$) düşük düzeyde negatif; açıklık alt ölçeği ile immatür savunma mekanizmaları arasında ($r=.376$) düşük düzeyde pozitif, matür savunma mekanizmaları arasında ($r=-.295$) düşük düzeyde negatif; kabul alt ölçeği ile immatür savunma mekanizmaları arasında ($r=.377$) düşük düzeyde pozitif, nevrotik savunma mekanizmaları arasında ($r=.154$) düşük düzeyde pozitif, matür savunma mekanizmaları arasında ($r=-.230$) düşük düzeyde negatif; stratejiler alt ölçeği ile immatür savunma mekanizmaları arasında ($r=.427$) orta düzeyde pozitif, matür savunma mekanizmaları arasında ($r=-.417$) orta düzeyde negatif; dürtü alt ölçeği ile immatür savunma mekanizmaları arasında ($r=.427$) orta düzeyde pozitif, nevrotik savunma mekanizmaları arasında ($r=.116$) düşük düzeyde pozitif, matür savunma mekanizmaları arasında ($r=-.369$) düşük düzeyde negatif; amaçlar alt ölçeği ile immatür savunma mekanizmaları arasında ($r=.339$) ve, nevrotik savunma mekanizmaları arasında ($r=.100$) düşük düzeyde pozitif, matür savunma mekanizmaları arasında ise ($r=-.302$) düşük düzeyde negatif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

Tablo XXXVII: Kullanılan Savunma Mekanizmaları ve Duygu Düzenleme Güçlüğü Arasındaki Doğrusal Regresyon Analizinin Sonuçları

	Duygu Düzenleme Güçlüğü					
	β	t	F	df	R	R ²
İmmatür Savunmalar	.475	11.863*	154.186	1	.475	.226
Nevrotik Savunmalar	.113	2.607*	6.796	1	.113	.013
Matür Savunmalar	-.427	-10.846*	117.631	1	.427	.182

*p<0.05

Duygu düzenleme güçlüğü ve savunma mekanizmaları arasındaki doğrusal regresyon analizinde savunma mekanizmaları bağımlı değişken olarak alınmıştır. Gerçekleştirilen istatistiksel değerlendirmede duygu düzenleme güçlüğüne savunma mekanizmalarının olgunluk düzeyi üzerinde etkili olduğu saptanmıştır. Etkinin gücü incelendiğinde ise duygu düzenleme güçlüğüne immatür savunma mekanizmaları üzerinde pozitif yönde (β : .475); matür savunmalar üzerinde ise negatif yönde (β : -.427) etkisinin olduğu anlaşılmaktadır.

H8: Duygu düzenleme güçlüğü narsistik kişilik örgütlenmesi olasılığını arttırır.

Tablo XXXVIII: Duygu Düzenleme Güçlüğü ve Narsistik Kişilik Örgütlenmesi Arasındaki Korelasyon Analizinin Sonuçları

	Duygu Düzenleme Güçlüğü Toplam	Farkındalık Alt Ölçeği	Açıklık Alt Ölçeği	Kabul Alt Ölçeği	Stratejiler Alt Ölçeği	Dürtü Alt Ölçeği	Amaçlar Alt Ölçeği
Narsistik Kişilik Toplam	-.057	-.082	-.072	-.014	-.034	-.007	-.088
Otorite Alt Ölçeği	-.002	-.040	-.024	-.007	.026	.011	-.006
Teşhircilik Alt Ölçeği	-.013	-.037	-.000	.008	-.017	.008	-.032
Sömürücülük Alt Ölçeği	-.186**	-.099	-.151**	-.115**	-.182**	-.116**	-.170**
Hak İddia Etme Alt Ölçeği	.357**	.128**	.251**	.265**	.363**	.307**	.237**
Kendine Yeterlilik Alt Ölçeği	-.256**	-.179**	-.265**	-.146**	-.195**	-.199**	-.213**
Üstünlük Alt Ölçeği	-.006	-.018	-.002	.009	-.013	.032	-.044

* p<0.05, **p<0.01

Narsistik kişilik örgütlenmesi ile duygu düzenleme güçlüğü arasındaki korelasyon analizinde her iki ölçeğin toplam puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki saptanmamıştır ($p>0.05$). Narsistik Kişilik Envanteri'nin toplam puanı ile duygu düzenleme güçlüğü amaçlar alt ölçeği arasında ($r=-.088$) çok düşük düzeyde negatif yönlü; Narsistik Kişilik Envanteri'nin sömürücülük alt ölçeği ile duygu düzenleme güçlüğü toplam puanı arasında ($r=-.186$), açıklık alt ölçeği arasında ($r=-.151$), kabul alt ölçeği arasında ($r=-.115$), stratejiler alt ölçeği arasında ($r=-.182$), dürtü alt ölçeği arasında ($r=-.116$), amaçlar alt ölçeği arasında ($r=-.170$) düşük düzeyde negatif yönlü, anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Narsistik

Kişilik Envanteri'nin hak iddia etme alt ölçeği ile duygu düzenleme güçlüğü toplam puanı arasında ($r=.357$), stratejiler alt ölçeği arasında ($r=.363$) ve dürtü alt ölçeği arasında ($r=.307$) orta düzeyde pozitif yönlü; farkındalık alt ölçeği arasında ($r=.128$), açıklık alt ölçeği arasında ($r=.251$), kabul alt ölçeği ($r=.265$) ve amaçlar alt ölçeği arasında ($r=.237$) düşük düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Narsistik Kişilik Envanteri'nin kendine yeterlik alt ölçeği duygu düzenleme güçlüğü toplam puanı arasında ($r=-.256$), farkındalık alt ölçeği arasında ($r=-.179$), açıklık alt ölçeği arasında ($r=-.265$), kabul alt ölçeği arasında ($r=-.146$), stratejiler alt ölçeği arasında ($r=-.195$), dürtü alt ölçeği arasında ($r=-.199$) ve amaçlar alt ölçeği arasında ($r=-.213$) düşük düzeyde negatif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

Tablo XXXIX: Duygu Düzenleme Güçlüğü ve Narsistik Kişilik Örgütlenmesi Arasındaki Doğrusal Regresyon Analizinin Sonuçları

	Duygu Düzenleme Güçlüğü					
	β	t	F	df	R	R ²
Sömürücülük Alt Ölçeği	-.186	-4.341*	18.842	1	.186	.034
Hak İddia Etme Alt Ölçeği	.357	3.848*	77.356	1	.357	.128
Kendine Yeterlik Alt Ölçeği	-.256	-6.073*	36.787	1	.256	.065

* $p<0.05$

Duygu düzenleme güçlüğü ile narsistik kişilik örgütlenmesi arasındaki korelasyon analizinde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunan sömürücülük, hak iddia etme ve kendine yeterlik alt ölçekleri ile doğrusal regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Tablo XXXIX'a göre açıklanan varyans analizleri incelendiğinde modelin bağımsız değişkeni olan duygu düzenleme güçlüğü sömürücülük alt ölçeğinin %3.4'ünü, hak iddia etme alt ölçeğinin %12.8'ini, kendine yeterlik alt ölçeğinin ise %6.5'lik bir kısmını açıklamaktadır. Etkinin yönü incelendiğinde duygu düzenleme güçlüğü'nün sömürücülük ($\beta:-.186$) ve kendine yeterlik ($\beta:-$

.256) alt ölçekleri üzerinde negatif yönlü hak iddia etme (β : .357) alt ölçeği üzerinde pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin olduğu görülmektedir.

H9: Duygu düzenleme güçlüğü borderline kişilik örgütlenmesi olasılığını artırır.

Tablo XXXX: Duygu Düzenleme Güçlüğü ve Borderline Kişilik Örgütlenmesi Arasındaki Korelasyon Analizinin Sonuçları

	Duygu Düzenleme Güçlüğü Toplam	Farkındalık Alt Ölçeği	Açıklık Alt Ölçeği	Kabul Alt Ölçeği	Stratejiler Alt Ölçeği	Dürtü Alt Ölçeği	Amaçlar Alt Ölçeği
Borderline Kişilik Envanteri	.518**	.167**	.468**	.354**	.484**	.443**	.368**

**p<0.01

Korelasyon tablosu incelendiğinde Borderline Kişilik Envanteri'nden alınan puan ile Duygu düzenleme güçlüğü toplam puan arasında ($r=.518$), açıklık alt ölçeği ($r=.468$), stratejiler alt ölçeği ($r=.484$) ve dürtü alt ölçeği ($r=.443$) arasında orta düzeyde pozitif yönlü, kabul alt ölçeği ($r=.354$), amaçlar alt ölçeği ($r=.368$) ve farkındalık alt ölçeği ($r=.167$) arasında düşük düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Tablo XXXXI: Duygu Düzenleme Güçlüğü ve Borderline Kişilik Örgütlenmesi Arasındaki Doğrusal Regresyon Analizinin Sonuçları

Borderline Kişilik Envanteri						
	β	t	F	df	R	R ²
Duygu Düzenleme Güçlüğü	.518	13.904*	193.304	1	.518	.268

*p<0.05

Duygu düzenleme güçlüğü ve borderline kişilik örgütlenmesi arasındaki doğrusal regresyon analizinde borderline kişilik örgütlenmesi bağımlı değişken olarak alınmıştır. Kurulan model istatistiksel açıdan anlamlıdır ($p<0.05$). Gerçekleştirilen istatistiksel değerlendirmede duygu düzenleme güçlüğü'nün borderline kişilik örgütlenmesi üzerinde yordayıcı olduğu ($R^2: 0.268$) ve %26.8'lik bir kısmını açıkladığı saptanmıştır Etkinin gücü incelendiğinde ise duygu düzenleme güçlüğü'nün borderline kişilik örgütlenmesi üzerindeki etkisinin $\beta: .518$ oranında olduğu anlaşılmaktadır.

H10: İstismar yaşantısının başladığı yaş küçüldükçe ve istismar yaşantı sıklığı arttıkça borderline kişilik örgütlenmesi, narsisistik kişilik örgütlenmesi, duygu düzenleme güçlüğü ve immatür savunma mekanizmalarının kullanım olasılığı artmaktadır.

Tablo XXXXII: Çocukluk Çağı Örselenmelerine Maruz Kalma Yaşı İle Diğer Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizi

	Matür Savunmalar	Nevrotik Savunmalar	İmmatür Savunmalar	Duygu Düzenleme Güçlüğü	Borderline Kişilik Örgütlenmesi	Narsisistik Kişilik Örgütlenmesi
Fiziksel İstismar Yaş	.048	-.003	-.121	-.124	-.187**	.031
Duygusal İstismar Yaş	.117*	.035	-.111	-.161*	-.209**	.083
Cinsel İstismar Yaş	.102	-.057	-.009	-.053	.048	.162

* $p<0.05$, ** $p<0.01$

Katılımcılara her bir istismar türü için ilk kez maruz kaldıklarında kaç yaşında oldukları sorulmuştur. Verilen yanıtlarla diğer değişkenler arasındaki korelasyon tablosu incelendiğinde fiziksel istismara maruz kalınan yaş ile borderline kişilik örgütlenmesi arasında ($r: -.187$) düşük düzeyde negatif; duygusal istismara maruz kalınan yaş ile matür

savunmalar arasında ($r = .117$) düşük düzeyde pozitif, duygu düzenleme güçlüğü ($r = -.161$) ve borderline kişilik örgütlenmesi ($r = -.209$) düşük düzeyde negatif yönlü, istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

Tablo XXXXIII: Çocukluk Çağı Örselenmelerinin Sıklığı İle Diğer Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizi

	Matür Savunmalar	Nevrotik Savunmalar	İmmatür Savunmalar	Duygu Düzenleme Güçlüğü	Borderline Kişilik Örgütlenmesi	Narsisistik Kişilik Örgütlenmesi
Fiziksel İstismar	.025	.062	.171*	.181*	.269*	-.019
Duygusal İstismar	-.198**	-.085	.189**	.321**	.367**	-.087
Cinsel İstismar	-.119	-.051	-.036	.169*	.114	-.092

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$

Katılımcılara çocukluk çağında maruz kaldığı istismar türünün sıklığı sorulmuş ve yanıtlar birkez (1), nadiren (2), sıklıkla (3) ve çok sık (4) olarak kategorize edilmiştir. Maruz kalınan şiddetin sıklığı ile çalışma kapsamında yer alan diğer değişkenler arasındaki ilişki incelendiğinde; fiziksel istismarın sıklığı ile immatür savunma mekanizmaları arasında ($r = .171$), duygu düzenleme güçlüğü arasında ($r = .181$) ve borderline kişilik örgütlenmesi arasında ($r = .269$) düşük düzeyde; fakat istatistiksel açıdan anlamlı pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Duygusal istismarın sıklığı ile matür savunmalar arasında ($r = -.198$) negatif yönlü, immatür savunmalar arasında ($r = .189$) pozitif yönlü ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Duygusal istismarın sıklığı ile duygu düzenleme güçlüğü ($r = .321$) ve borderline kişilik örgütlenmesi ($r = .367$) arasında orta düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Son olarak cinsel istismarın sıklığı ile yalnız duygu düzenleme güçlüğü arasında ($r = .169$) düşük düzeyde; fakat istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur.

H11: İmmatür savunma mekanizmaları ve duygu düzenleme güçlüğü, çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile borderline kişilik örgütlenmesi arasındaki ilişkide yordayıcıdır.

Tablo XXXIV: Borderline Kişilik Örgütlenmesi ile Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları, Duygu Düzenleme Güçlüğü ve İmmatür Savunma Mekanizmaları Arasındaki Hiyerarşik Regresyon Analizi

Borderline Kişilik Örgütlenmesi				
Adımlar	β	t	R	R²
1. Adım				
F: 40.461 df:3 p<0.001				
Fiziksel Kötüye Kullanım	.222	3.297*		
Cinsel Kötüye Kullanım	.152	3.631*	.433	.187
Duygusal Kötüye Kullanım ve İhmal	.151	2.276*		
2. Adım				
F: 69.222 df:4 p<0.001				
Fiziksel Kötüye Kullanım	.245	4.038*		
Cinsel Kötüye Kullanım	.098	2.591*		
Duygusal Kötüye Kullanım ve İhmal	-.003	-.043	.588	.345
Duygu Düzenleme Güçlüğü	.426	11.249*		
3. Adım				
F: 68.868 df:5 p<0.001				
Fiziksel Kötüye Kullanım	.189	3.212*		
Cinsel Kötüye Kullanım	.109	2.984*		
Duygusal Kötüye Kullanım ve İhmal	.035	.596	.630	.397
Duygu Düzenleme Güçlüğü	.305	7.425*		
İmmatür Savunma Mekanizmaları	.260	6.671*		

*p<0.05

Borderline kişilik örgütlenmesi ile çocukluk çağı örselenme yaşantıları, duygu düzenleme güçlüğü ve immatür savunma mekanizmalarının dahil edildiği hiyerarşik regresyon analizinin birinci adımında, bağımlı değişken olan borderline kişilik örgütlenmesi ile çocukluk çağı örselenme yaşantıları (fiziksel kötüye kullanım, cinsel kötüye kullanım ve

duygusal kötüye kullanım ve ihmal) açıklanan varyans analizi %18.7 olarak bulunmuştur. Ardından ikinci adımda modele duygu düzenleme güçlüğü de dahil edilmiştir. Duygu düzenleme güçlüğü'nün dahil olmasıyla birlikte açıklanan varyans analizi %34.5'e yükselmiştir. Diğer yandan duygu düzenleme güçlüğü'nün modele dahil edilmesiyle birlikte duygusal kötüye kullanım ve ihmalin borderline kişilik örgütlenmesi üzerindeki etkisi ortadan kalkmıştır ($p<0.05$). Modelin son adımında ise immatür savunma mekanizmaları eklenmiş ve açıklanan varyans analizinin %39.7'ye yükseldiği görülmüştür. Burada da duygusal kötüye kullanım ve ihmalin istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin olmadığı görülmüştür ($p<0.05$).

H12: İmmatür savunma mekanizmaları ve duygu düzenleme güçlüğü, çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile narsisistik kişilik örgütlenmesi arasındaki ilişkide yordayıcıdır.

Tablo XXXXV: Narsisistik Kişilik Örgütlenmesi (Hak İddia Etme Alt Ölçeği) ile Duygu Düzenleme Güçlüğü ve İmmatür Savunma Mekanizmaları Arasındaki Hiyerarşik Regresyon Analizi

Narsisistik Kişilik Örgütlenmesi Hak İddia Etme Alt Ölçeği				
Adımlar	β	t	R	R²
1. Adım				
F: 6.312 df:3 p<0.001				
Fiziksel Kötüye Kullanım	.063	.863		
Cinsel Kötüye Kullanım	.002	.049	.186	.035
Duygusal Kötüye Kullanım ve İhmal	.131	1.804		
2. Adım				
F: 20.382 df:4 p<0.001				
Fiziksel Kötüye Kullanım	.081	1.166		
Cinsel Kötüye Kullanım	-.041	-.929		
Duygusal Kötüye Kullanım ve İhmal	.008	.119	.367	.134
Duygu Düzenleme Güçlüğü	.341	7.775*		
3. Adım				
F: 16.908 df:5 p<0.001				
Fiziksel Kötüye Kullanım	.065	.921		
Cinsel Kötüye Kullanım	-.037	-.857		
Duygusal Kötüye Kullanım ve İhmal	.020	.278	.373	.139
Duygu Düzenleme Güçlüğü	.304	6.199*		
İmmatür Savunma Mekanizmaları	.077	1.655		

*p<0.05

Yukarıdaki analizlerde çalışma kapsamında ele alınan değişkenlerin tümüyle ilişkili olan ve ilişki gücü diğerlerine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olan hak iddia etmenin Narsistik Kişilik Envanteri’ni en iyi temsil eden alt ölçeği olduğu düşünülerek

hiyerarşik regresyon analizinde bağımlı değişken olarak hak iddia etme alt ölçeği belirlenmiştir. Hak iddia etme alt ölçeği ile çocukluk çağı örselenme yaşantıları, duygu düzenleme güçlüğü ve immatür savunma mekanizmalarının dahil edildiği hiyerarşik regresyon analizinin birinci adımında, bağımlı değişken olan hak iddia etme alt ölçeği ile çocukluk çağı örselenme yaşantıları (fiziksel kötüye kullanım, cinsel kötüye kullanım ve duygusal kötüye kullanım ve ihmal) açıklanan varyans analizi %3.5 olarak bulunmuştur; fakat bu etki istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0.05$). Ardından ikinci adımda modele duygu düzenleme güçlüğü de dahil edilmiştir. Duygu düzenleme güçlüğüne dahil olmasıyla birlikte açıklanan varyans analizi %13.4'e yükselmiştir. İkinci adımda çocukluk çağı örselenme yaşantılarının anlamlılığında bir değişiklik olmamakla birlikte duygu düzenleme güçlüğüne etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir ($p>0.05$). Modelin son adımında ise immatür savunma mekanizmaları eklenmiş ve açıklanan varyans analizinin 0.5 puanlık bir artış gözlenmiştir; fakat bu artış istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0.05$).

5. Tartışma

Çalışmada çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile borderline ve narsisistik kişilik örgütlenmeleri arasındaki ilişkisiyi ve kişilerin savunma mekanizmaları ve duygu düzenleme güçlüğü'nün kişilik örgütlenmelerindeki aracı rolünü incelemek amacıyla toplam 530 katılımcıdan elde edilen veriler analiz edilmiştir. Bu bölümde, çalışmadan elde edilen bulgular literatürle karşılaştırılarak tartışılacaktır.

5.1. Betimleyici İstatistiklerin Tartışılması

Katılımcıların 349'u kadın (%65.8), 181'i (%34.2) erkektir. Katılımcıların yaş aralığı 18-65, yaş ortalaması ise 32.11'dir. Örneklemenin eğitim ve çalışma durumları incelendiğinde %67.7'sinin üniversite mezunu olduğu, %54.2'sinin de aktif olarak çalıştığı görülmektedir. Katılımcıların %41.7'sinin aylık kazancı 3000 TL üzerindedir. Araştırmanın internet üzerinden gerçekleştirilmesi, katılımcıların internet kullanan ve internet ortamında karşılaştıkları bir bilimsel araştırmaya katılma motivasyonu gösteren kimselerden oluşmasını da beraberinde getirmiştir. Örneklemenin büyük çoğunluğunun üniversite mezunu olması bu durumla birlikte açıklanabilir.

Katılımcıların görüşme formunda yer alan çocukluk çağına ilişkin fiziksel istismar yaşantıları incelendiğinde, katılımcıların % 70.4'ünün fiziksel istismara maruz kaldığı, erkeklerin %73.5'i, kadınların ise %68.8'inin çocukluk çağında yetişkinler tarafından fiziksel olarak örselendiği ve cinsiyetlerarası istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık oluşmadığı görülmektedir. Fiziksel istismara kimler tarafından maruz bırakıldıkları sorusuna ise katılımcılar en çok anne (%28.6), baba (%27.5) ve öğretmen (%22.7) yanıtını vermiştir. Çağatay (2014)'ın araştırmasında da fiziksel olarak istismar edenlerin %40'4'ünün ebeveynleri olduğu saptanmıştır. Literatürde fiziksel istismarın yaygınlığına ilişkin farklı sonuçlara rastlamak mümkündür. Güler ve arkadaşarının (2002) anneler ile yürüttükleri

araştırmada annelerin %87.4'ü çocuklarını fiziksel olarak istismar ettiklerini bildirmişlerdir. Gündüz ve Gökçakan (2004)'ın üniversite öğrencileri ile yürüttükleri çalışmada, fiziksel istismar sıklığı %60.4 olarak saptanmıştır. MacMillan ve arkadaşlarının genel popüasyonla yürüttükleri çalışmanın sonucunda erkeklerin %29.9'unda kadınların ise %21.2'sinde çocukluk çağı fiziksel istismar öyküsü bildirilmiştir. Briere ve Elliott (2003)'un genel popülasyonla gerçekleştirdiği çalışmada da erkeklerin %22.2'si, kadınların da % 19.5'i çocukluk çağında fiziksel olarak istismar edildiklerini bildirmiştir. Ayan (2007)'ın ergenlerle yürüttüğü araştırmasında fiziksel şiddet yaygınlığı %43.4 olarak hesaplanmış, bunların %46.1'inin kız öğrenci, %53.9'unun ise erkek öğrenci olduğu bildirilmiştir. Çocukluk çağı fiziksel istismar yaşantısının cinsiyetler arası karşılaştırılmasına ilişkin literatürde farklı verilere rastlamak mümkündür. Bazı araştırmalara göre erkekler kadınlara oranla çocukluk çağında daha fazla fiziksel istismara maruz kalmaktayken (MacMillan, 2001; Thompson ve ark., 2004; Ayan, 2007) bazı çalışmalarda da fiziksel şiddete ilişkin cinsiyetler arası anlamlı bir farklılık saptanmamıştır (Briere ve Elliott, 2003; Tuna, 2010; Alpay, 2015). Çalışmada fiziksel istismara ilk maruz bırakıldığınızda kaç yaşındaydınız sorusuna verilen yanıtların ortalaması 7.23 olarak hesaplanmıştır. Briere ve Elliot (2003)'un araştırmasında fiziksel istismarın başlangıç yaşı 9 olarak bildirilmiştir.

Katılımcıların görüşme formunda yer alan çocukluk çağına ilişkin duygusal istismar yaşantıları incelendiğinde katılımcıların %61.9'u duygusal istismara maruz kaldığı, kadınların %65.6'sı, erkeklerin ise %54.7'sinin çocukluk çağında yetişkinler tarafından duygusal olarak örselendiği ve cinsiyetlerarası istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Duygusal istismara kimler tarafından maruz bırakıldıkları sorusuna ise katılımcılar en çok baba (%23.70), anne (%21.49) ve öğretmen (%15.30) yanıtını vermiştir. Rich ve arkadaşlarının araştırmasında (1997) katılımcılar kendilerini duygusal olarak istismar eden kimseler olarak %35.1 oranında anne, %30.6 oranında ise baba sonucunu bildirmiştir.

Duygusal istismarın yaygınlığına ilişkin literatürde farklı bilgilere rastlamak mümkündür. Rich ve arkadaşlarının (1997) üniversite öğrencileriyle yürüttüğü çalışmada %35.9; Yılmaz-Irmak (2008)'ın ergenlerle yürüttüğü araştırmada %60; Acierno ve arkadaşlarının (2010) araştırmalarında %58.2 olarak bildirilmiştir. Stoltenborgh ve arkadaşlarının (2012) 29 çalışmayı inceledikleri meta-analiz çalışmalarında duygusal istismarın yaygınlığı %36.3 olarak saptanmıştır. Bu meta-analiz çalışmasında cinsiyetin duygusal istismara maruz bırakılmada temel bir etken olmadığı; yalnız meta-analize dahil edilen birkaç çalışmada kadınların çocukluk çağı duygusal istismar yaşantı sıklığının erkeklere oranla daha fazla olduğu bulunmuştur. Milletich (2010) araştırmasında kadınların çocukluk çağı duygusal istismar yaşantılarının erkeklere oranla anlamlı düzeyde yüksek olduğunu bildirmiştir. Zoroğlu ve arkadaşlarının (2001)'nin araştırmasında ise istatistiksel açıdan anlamlı olmamakla birlikte kız öğrencilerin erkeklere oranla daha fazla duygusal istismara maruz kaldığı saptanmıştır. Çalışmada duygusal istismarın başlangıç yaşı 7.60 olarak hesaplanmış; bu rakam Rich ve arkadaşlarının (1997) çalışmasında 8.8 olarak bildirilmiştir.

Katılımcıların görüşme formunda yer alan çocukluk çağına ilişkin cinsel istismar yaşantıları incelendiğinde katılımcıların %26.2'sinin cinsel istismara maruz kaldığı, kadınların %33.2'si, erkeklerin ise %12.7'sinin çocukluk çağında yetişkinler tarafından cinsel olarak örselendiği ve cinsiyetlerarası istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Cinsel istismara kimler tarafından maruz bırakıldıkları sorusuna ise katılımcılar en çok yabancı (%31.53), akraba (%30.43) ve komşu (%17.93) yanıtını vermiştir. Katılımcıların maruz bırakıldığı cinsel istismar yaşantı türleri incelendiğinde en çok özel bölgelere dokunma/dokundurma (%57.45), cinsel içerikli konuşma (%21.8) ve teşhir (%7.98) olduğu görülmektedir. Wurr ve Partridge (1996)'ın araştırmasında çocukluk çağı cinsel istismarının yaygınlığı erkeklerde %39, kadınlarda ise %52 olarak; Molnar ve arkadaşlarının (2001) araştırmasında kadınlarda %13.5; erkeklerde %2.5; Soylu ve arkadaşlarının (2012)

cinsel istismara maruz bırakılan çocuk ve ergenlerle yürüttüğü araştırmalarında cinsel istismara uğrayan çocuk ve ergenlerin %77.4'ü kız; %22.6'sı erkek olarak bildirilmiştir. Birere ve Elliott (2003)'ın genel popülasyonla yürüttüğü araştırmada erkeklerin %14.2'si; kadınların ise %32.2'ü çocukluk çağı cinsel istismar yaşantısı olduğunu bildirmiş ve cinsiyetler arası istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Literatürdeki birçok çalışmada da çocukluk çağı cinsel istismarı kız çocuklarında erkek çocuklara oranla daha yüksek olarak bulunmuştur (Baker ve Duncan, 1985; Fergusson ve ark., 1996; Wurr ve Partridge, 1996; Finkelhor ve ark., 2000; Molnar ve ark., 2001; Zoroğlu ve ark., 2001; Stoltenborgh ve ark., 2011). Cinsel istismarın kimler tarafından gerçekleştirildiğine ilişkin literatürde yer alan bilgiler incelendiğinde şu sonuçlara ulaşılmaktadır: Baker ve Duncan (1985)'ın araştırmasında cinsel istismar faillerinin %14'ü aile üyesi, %49'u tanıdık; Fergusson ve arkadaşlarının (1996) araştırmasında %23.5'i aile üyesi, %47.7'si tanıdık; Wurr ve Partridge (1996)'ın araştırmasında %27 aile üyesi, %44 tanıdık, %29 yabancıdır. Finkelhor ve arkadaşlarının araştırmasında (2000) erkeklerin %40'ı kızların ise %21'i yabancılar tarafından cinsel olarak istismar edildiğini bildirirken tanıdık faillerin oranı erkeklerde %31; kızlarda ise %33'tür. Briere ve Elliott (2003)'un araştırmasında faillerin %46.8'i aile üyesi olarak; Soylu ve arkadaşlarının (2012) araştırmasında faillerin %14.5'i çekirdek aile üyesi, %49.6'sı aile dışı tanıdık, %26.5'i ise yabancı olarak bildirilmiştir. Literatürde yer alan veriler sayısal açıdan farklılık göstermekle birlikte faillerin büyük çoğunluğunun aile üyesi ya da aile üyesi olmayan tanıdıklarından oluştuğu görülmektedir. Bu tez kapsamında da ulaşılan sonuçlarla benzerlik göstermektedir. Bu çalışma kapsamında katılımcıların %37.4'ü aile içi, %48.9'u aile dışı ve %13.7'si ise her iki grupta yer alan kimseler tarafından cinsel olarak istismar edilmiştir. Cinsel istismara ilk maruz bırakılma yaşları incelendiğinde, bu çalışma kapsamında elde edilen sonuçlar ile literatürdeki diğer çalışmalar arasında benzerlik görülmektedir. Cinsel istismara ilk maruz kalma yaşının ortalaması bu çalışmada 8.78 olarak

bulunmuş; Finkelhor ve arkadaşları (2000) erkeklerde 9.9, kızlarda 9.6; Briere ve Elliott (2003) ise 9.7 olarak bildirmiştir.

5.2. Ölçek Puanlarının Tartışılması

Katılımcıların çocukluk çağı örselenme yaşantıları ayrıca Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeği kullanılarak da ölçülmüştür. Ölçekten elde edilen puan ortalamaları incelendiğinde katılımcıların toplam puanlarının $\bar{X}=83.65$, kadınların $\bar{X}=86.73$, erkeklerin ise $\bar{X}=77.71$ olduğu ve cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Fiziksel kötüye kullanım alt ölçeği puanları incelendiğinde; katılımcıların toplam puanın $\bar{X}=33.87$, kadınların $\bar{X}=35.06$, erkeklerin $\bar{X}=31.59$ olduğu; duygusal kötüye kullanım ve ihmal alt ölçeği puanları incelendiğinde toplam puanın $\bar{X}=42.93$, kadınların $\bar{X}=44.46$, erkeklerin $\bar{X}=39.98$ olduğu; cinsel kötüye kullanım alt ölçeği puanları incelendiğinde ise toplam puanın $\bar{X}=6.85$, kadınların $\bar{X}=7.21$, erkeklerin ise $\bar{X}=6.14$ olduğu görülmektedir. Tüm alt ölçekler açısından düşünüldüğünde kadınların ortalama puanları erkeklere oranla istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeği kullanılarak gerçekleştirilen diğer çalışmaların sonuçları incelendiğinde Toker (2008)'in araştırmasında çocukluk çağı örselenme yaşantıları toplam puanı $\bar{X}=75.1$, fiziksel kötüye kullanım puanı $\bar{X}=26.5$, cinsel kötüye kullanım puanı $\bar{X}=5.2$, duygusal kötüye kullanım ve ihmal puanı ise $\bar{X}=43.4$ olarak bildirilmiş ve bu çalışmanın sonuçları ile benzerlik gösterdiği fark edilmiştir. Genel popülasyonla yürütülen diğer çalışmalarda da benzer sonuçlar elde edildiği görülmektedir (Kaya, 2010; Erol ve ark., 2013). Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeği'nin dışında kullanılan benzer nitelikteki ölçeklerle yürütülen çalışmalarda çocukluk çağı örselenme yaşantılarının cinsiyet değişkenine göre farklılaşmasına ilişkin farklı sonuçlara rastlamak mümkündür. Sofuoğlu ve arkadaşlarının (2014) 11-16 yaş gurubu ergenlerle yürüttüğü araştırmasında duygusal istismarda cinsiyetler arası anlamlı bir farklılık çıkmazken, fiziksel istismarın erkeklerde, ihmalin ise kız

öğrencilerde daha yüksek olduğu bildirilmiştir. Abalı (2017)'nın 18 yaş üstü evli erkek ve kadınlarla yürüttüğü araştırmasında toplam çocukluk çağı örselenme yaşantılarının ve fiziksel istismar ve ihmalinn kadınlarda daha yüksek olduğu, diğer örselenme tiplerinde cinsiyetler arası anlamlı bir farklılık oluşmadığı görülmektedir.

Katılımcıların savunma biçimlerini belirlemek amacıyla Savunma Biçimleri Testi kullanılmıştır. Ölçekten alınan puanlar incelendiğinde, immatür savunmalar için katılımcıların toplam puanı $\bar{X}=90.31$, kadınların puanı $\bar{X}=89.07$, erkeklerin puanı $\bar{X}=92.72$; nevrotik savunmalar için katılımcıların toplam puanı $\bar{X}=36.64$, kadınların puanı $\bar{X}=36.90$, erkeklerin puanı $\bar{X}=36.14$; matür savunmalar için katılımcıların toplam puanı $\bar{X}=89.07$, kadınların puanı $\bar{X}=41.58$, erkeklerin puanı ise $\bar{X}=42.66$ olarak hesaplanmıştır. Her bir alt ölçek için yapılan t testinde cinsiyetler arası istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Literatürde cinsiyet değişkeninin savunma mekanizmaları üzerindeki etkisini bildiren bazı çalışmalarda cinsiyet ile savunma mekanizmalarının olgunluk düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir (Whitty, 2003; Yurtseven, 2010; Yaşar, 2014; Hurşitoğlu, 2017). Yılmaz ve arkadaşları (2007) ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışmasını sağlıklı ve klinik grup verilerini karşılaştırarak gerçekleştirmiştir. Bahsedilen çalışmanın sonuçlarında göre sağlıklı grupta immatür savunmalar puanı $\bar{X}=90.00$, nevrotik savunmalar puanı $\bar{X}=38.00$, matür savunmalar puanı ise $\bar{X}=44.00$ olarak bildirilmiştir. Ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışmasında elde edilen sonuçlar ile bu çalışmanın sonuçları birbirine oldukça yakın bulunmuştur. Taşkent (2010)'in alkol bağımlıları ile yürüttüğü çalışmada araştırma grubunda yer alan katılımcıların savunma mekanizmaları incelendiğinde, kadınların immatür savunma mekanizmaları puanı erkeklere oranla anlamlı düzeyde yüksek bulunurken, nevrotik ve matür savunmalar açısından bir farklılık oluşmamıştır. Domino ve arkadaşlarının (2002) araştırmasında ise pasif saldırganlık ve özgecilik savunma mekanizmaları kadınlarda, eyleme dökme savunma mekanizması ise erkeklerde daha yüksek bulunmuştur. Çakar (2015)'in

hemşirelerle yürüttüğü çalışmada ise immatür savunmalar $\bar{X}=104.77$, nevrotik savunmalar $\bar{X}=41.79$ ve matür savunmalar $\bar{X}=44.36$ puan olarak bildirilmiştir. Genel popülasyonla yürütülen bir başka çalışmada ise immatür savunmalar $\bar{X}=100.32$ nevrotik savunmalar $\bar{X}=38.4$ ve matür savunmalar $\bar{X}=42.48$ puan olarak saptanmıştır (Prout ve ark., 2018).

Çalışma kapsamında katılımcıların Duygu Düzenleme Güçlüğü Ölçeği'nden aldıkları puanlar değerlendirildiğinde, toplam puan ve alt ölçeklerden alınan puanlar açısından cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık çıkmamıştır. Tüm örneklemin ölçekten aldıkları toplam puan $\bar{X}=90.09$, kadınların ölçekten aldıkları toplam puan $\bar{X}=90.95$ iken erkeklerin toplam puanı $\bar{X}=88.44$ olarak hesaplanmıştır. Literatürdeki çalışmalar incelendiğinde duygu düzenleme güçlüğüne ilişkin cinsiyetler arası anlamlı bir farklılık bildirmeyen çalışmalara rastlamak mümkündür (Akhun, 2012; Erpınar, 2017; Aydın, 2018; Saruhan, 2018). Aktaş (2017)'ın üniversite mezunu ve öğrencileriyle yürüttüğü çalışmada katılımcıların duygu düzenleme güçlüğü toplam puanı $\bar{X}=80.63$ olarak bildirilmiştir. Bu puan Saruhan (2018)'ın üniversite öğrencileri ile yürüttüğü araştırmasında $\bar{X}=84.77$ olarak bildirilmiştir. Aydın (2018)'ın ve Hocaoglu (2014)'nun yürüttüğü araştırmalarda Duygu Düzenleme Güçlüğü Ölçeği'nin alt ölçeklerinden alınan puanlar ile bu çalışmada elde edilen alt ölçek puanları benzerlik göstermektedir. Harris ve arkadaşlarının (2018) intihar girişimi olan ve olmayan psikiyatrik hasta grubu ile yürüttüğü çalışmasında intihar girişimi olan grubun toplam puanı $\bar{X}=104.6$, intihar girişimi olmayan grubun ise $\bar{X}=94.6$ olarak bildirilmiştir. Bu çalışma kapsamında Duygu Düzenleme Güçlüğü Ölçeği'nden alınan toplam puan ve alt ölçeklerin puan ortalamaları ile birlikte cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık olmayışı yönünden literatürdeki diğer çalışmaların sonuçları ile benzerlik gösterdiği anlaşılmaktadır.

Katılımcıların narsisistik kişilik örgütlenmesinin belirlenmesi için uygulanan Narsistik Kişilik Envanteri'nden aldığı puanlar, cinsiyet değişkenine göre incelenmiştir. Katılımcıların toplam puanı $\bar{X}=5.22$ iken, kadınların ölçekten aldıkları toplam puanı $\bar{X}=5.14$, erkeklerin ise $\bar{X}=5.38$ olarak hesaplanmıştır. Erkeklerin puan ortalaması kadınlara oranla yüksek olmasına rağmen bu farklılık, istatistiksel açıdan anlamlı değildir. Alt ölçeklerden alınan puanlarda da, sömürücülük alt ölçeği dışında, cinsiyetler arası anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Sömürücülük alt ölçeğinde, erkeklerin ortalama puanı kadınlara oranla anlamlı düzeyde yüksektir. Narsistik Kişilik Envanteri'nin geçerlik ve güvenirlik çalışmasında kadınların toplam puanları $\bar{X}=7.32$, erkeklerin ise $\bar{X}=6.36$ olarak bildirilmiştir. Ölçekten alınan toplam puanların ortalamaları dikkate alındığında cinsiyetler arası anlamlı bir farklılık oluşmadığı görülmektedir. Teşhircilik ve sömürücülük alt ölçeklerinde kadınların aldıkları puanların ortalaması erkeklerden yüksek bulunmuştur ve bu farklılık istatistiksel açıdan anlamlıdır (Atay, 2009). Narsistik Kişilik Envanteri kullanılan Amirigargari (2013)'nin çalışmasında testten alınan puanın $\bar{X}=8.11$ olduğu ve erkeklerin ölçekten aldıkları puanların kadınlara oranla anlamlı düzeyde yüksek olduğu bildirilmiştir. Eren (2012)'in çalışmasında da erkeklerin toplam puanı $\bar{X}=8.37$, kadınların puanına $\bar{X}=6.81$ oranla yüksek bulunmuştur. Koç Ekinci (2018)'nin çalışmasında da erkeklerin toplam puanı $\bar{X}=6.29$, kadınların puanına $\bar{X}=5.01$ oranla istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Aynı çalışmada toplam puanın yanı sıra teşhircilik, sömürücülük, kendine yeterlik ve üstünlük alt ölçeklerinde de erkeklerin puanlarının kadınlara oranla anlamlı düzeyde yüksek olduğu bildirilmiştir. Her üç çalışma da genel popülasyonla yürütülmüş ve ölçek puanları ve cinsiyetler arası farklılık dikkate alındığında çalışmamızdan farklı sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Diğer yandan cinsiyetin narsisistik kişilik özellikleri üzerinde bir etkisinin olup olmadığının da incelendiği birçok araştırmada da narsisistik kişilik özellikleri açısından cinsiyetler arası anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (Richman ve Flaherty, 1988; Ekselius ve ark., 2001; Cheek ve ark.,

2009; Kiraz, 2011; Kocakula ve Altunoğlu, 2017; Kahveci ve ark., 2018; Kim ve Jang, 2018; Yalın, 2018).

Katılımcıların borderline kişilik örgütlenmesini belirlemek için uygulanan Borderline Kişilik Envanteri'nden aldıkları puanlar incelendiğinde, tüm katılımcıların puan ortalaması 9.15 olarak bulunmuştur. Cinsiyete göre değerlendirdiğimizde kadınların ölçekten aldıkları puanın $\bar{X}=9.53$ erkeklerin puanından $\bar{X}=8.43$ yüksek olduğu görülmektedir; fakat bu farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$). Borderline kişilik bozukluğu, genel popülasyonda %2 oranında görülmekte ve erkeklere oranla kadınlara %75 oranında daha fazla tanı konmaktadır (Amerikan Psikiyatri Birliği, 2004). Kadınlarda üç kat daha fazla olduğu bilinmekle birlikte literatürde yer alan ve genel popülasyonla yürütülen çalışmaların büyük bir çoğunluğunda kadınların puanlarının erkeklere oranla yüksek oluşuna ilişkin bir trend söz konusu olmakla birlikte bu farklılık istatistiksel açıdan anlamlı değildir (Aydın, 2005; Grant ve ark., 2008; Zanarini ve ark., 2011). Borderline Kişilik Envanteri kullanılarak gerçekleştirilen çalışmalarda elde edilen puan ortalamaları incelendiğinde Şaşmaz (2014)'ın genel popülasyonla yürüttüğü çalışmada tüm katılımcıların puan ortalaması $\bar{X}=11.58$, Tunç (2016)'un borderline kişilik bozukluk tanısı olan kişilerle yürüttüğü çalışmadaki sağlıklı grubun puan ortalaması $\bar{X}=8.41$, Yılmaz (2018)'ın herhangi bir tanı nedeniyle psikiyatrik tedavi gören ve sağlıklı grup ile birlikte yürüttüğü çalışmada, tedavi gören grubun puan (tanı ayrımı olmaksızın) $\bar{X}=16.6$, sağlıklı grubun puanı ise $\bar{X}=8.8$ olarak bildirilmiştir. Ten Have ve arkadaşlarının (2016) yürüttüğü çalışmada katılımcılar, karşıladıkları borderline kişilik bozukluğu tanı kriterine göre kategorize edilmiştir. Cinsiyet farklılığı 5 ve daha üzeri tanı kriterini karşılayan grup içerisinde oluşmuştur. 5 ve daha fazla tanı kriterini karşılayan grupta kadınların yüzdesi, erkeklere oranla istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Literatürde klinik dışı çalışma sonuçları ile bu çalışmanın sonucunda elde edilen puanlar arasında benzerlik söz konusudur.

5.3. Hipotezlerin Tartışılması

Stern (1938), klinik gözlemlerine dayanarak borderline kişilik örgütlenmesi olan kimselerde çocukluk çağına ilişkin aile içi şiddet ve parçalanma, ihmal, annenin duygulanımsal küntlüğü ve ebeveynlerin saldırganlığı gibi faktörlerin etkili olduğunu öne sürmüştür (Akt: Fossati ve ark., 1999). Literatürde çocukluk çağı örselenme yaşantılarının borderline kişilik örgütlenmesinde etkili olduğu ve bu iki değişken arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişkinin bulunduğuna ilişkin sonuçlara ulaşan çalışma sayısı oldukça fazladır (Herman ve ark., 1989; Oldham ve ark., 1996; Arslan ve ark., 1997; Keser, 1998; Yen, 2002; Widom ve ark., 2009; McFetridge, 2015; Frias ve ark., 2017, Weibel ve ark., 2017; Westbrook ve Berenbaum, 2017). Cutajar ve arkadaşlarının (2010) uzun süreli izlem çalışmalarında çocukluk çağı cinsel istismarının, sınırda kişilik bozukluğu olasılığını kadınlarda erkeklere oranla yedi kat arttırdığı saptanmıştır. Erkeklerde ise sınırda kişilik bozukluğu tanısına daha az rastlanırken, antisosyal eğilimlerin anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. Sansone ve arkadaşlarının (2011) araştırmasında tüm çocukluk çağı istismarları ile borderline kişilik bozukluğu belirtileri arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Söz konusu araştırmada yapılan regresyon analizinde ise cinsel istismarın borderline kişilik bozukluğu semptomatolojisinde tek ve bağımsız yordayıcısı olduğu saptanmıştır. Çalışmamızda da çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile borderline kişilik örgütlenmesi arasındaki ilişki ve bu yaşantıların borderline kişilik örgütlenmesine olan etkisi korelasyon ve doğrusal regresyon analizleri ile sınanmış ve çocukluk çağı örselenme yaşantılarının, borderline kişilik örgütlenmesi üzerinde etkili olduğu saptanmıştır. Doğrusal regresyon analizinin sonuçları da çocukluk çağı örselenme yaşantılarının borderline kişilik örgütlenmesi üzerinde etkili olduğu yönündedir. Tezde elde edilen sonuçlar, literatürdeki sonuçlarla paralellik göstermekte ve “çocukluk çağı örselenme yaşantıları, kişilerde borderline kişilik örgütlenmesi olasılığını artırır” hipotezimizi destekler niteliktedir.

İkinci hipotezimiz olan çocukluk çağı örselenme yaşantıları, kişilerde narsisistik kişilik örgütlenmesi olasılığını artırır yönündeki hipotezimizi sınamak amacıyla çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile Narsistik Kişilik Envanteri toplam puanı arasında pearson korelasyon analizi yapılmış ve istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Her iki ölçeğin de alt faktörleri incelendiğinde bazı alt faktörler arasında düşük düzeyde ilişkiler bulunmuştur. Bu ilişkiler istatistiksel açıdan anlamlı olmakla birlikte ilişki gücü oldukça zayıftır ve “çocukluk çağı örselenme yaşantıları, kişilerde narsisistik kişilik örgütlenmesi olasılığını artırır” hipotezimizi destekler nitelikte değildir. Burada hipotezin desteklenmemesi birkaç açıdan ele alınabilir. Bunlardan ilki, çalışmanın klinik olmayan genel popülasyonla, online yürütülen bir araştırma olmasıdır. Bu durum narsisistik kişilik örgütlenmesine sahip kimselerin çalışmaya katılmaktan geri durmasına yol açmış olabilir; çünkü narsisistik kişilik örgütlenmesinde içsel zorlukları ve yetersizlikleri maskelemek oldukça öne çıkan özelliklerden biridir (Marissen ve ark., 2016). Diğer yandan kullanılan ölçeğin güvenirlik katsayısı ilk çalışmada 0.57, ikinci çalışmada ise 0.627 olarak bulunmuştur. Ölçeğin geçerlik güvenirlik çalışmasında elde edilen güvenirlik katsayısının düşük olmasının da ölçülmek istenen şeye ilişkin bir dezavantaj oluşturabileceği düşünülmüştür. Ferenczi, psikopatolojilerin oluşumunda erken dönem travmatik deneyimlerin etkisi üzerinde duran psikanalistlerden biri olmuştur. Ona göre ruhsal oluşumunu henüz tamamlamamış ve yeterince güçlü olmayan bir benliğe sahip çocuk, travmatik yaşantının etkileri ile baş edebilmek için narsisistik savunmalar geliştirmektedir (Frankel, 2017). Cesarei (2005) yaşamın erken döneminde anne bebek ilişkisinde annenin depresyonu, beklenmeyen bir ayrılık ya da kayıp, plansız bir gebelik, babanın fiziksel ve/veya ruhsal yokluğu nedeniyle annenin bakım verme süreçlerinde yalnız kalması gibi örselenmeler yaşayan hastalarının ruhsal yapısını analiz etmiştir. Bu ve benzer kimselerde erken dönemde maruz kalınan örseleyici yaşantılar kendilikleri için bir tehdit unsurudur. Bu tehdidin üstesinden gelebilmek

için ilkel bir savunma düzenekleri geliştirirler. Düşünsel ve duygusal olan yarılr ve düşünsel olana yapılan yatırım daha çok öne çıkar. Cesarei (2005), bu hastaların yetişkinlikte profesyonel yaşamda daha çok bilmek, güçlü olmak, öne çıkmak ve prestij sahibi olmak gibi arzu ve çabaları olduğunu vurgulamıştır; çünkü maruz kalınan örseleyici yaşantılar sonucunda temel güven duygusu ve kendilikte meydana gelen boşluk, katı bir ideal benlik ile dolmuştur. Cesarei (2005) bu kimselerin gördükleri rüyaya da gönderme yapmıştır. Görkemli ama soğuk katedraller, kocaman fakat buzlarla kaplı dağlar; bu kimselerdeki büyüklenmeci; fakat uzak ve soğuk yapıyı özetler niteliktedir. Anzieu-Premmureau (2015) deri benlik ve narsisizm hakkında derlediği çalışmasında, erken travmaların gözlemlenmesi güç olmakla birlikte deri benlik oluşumu ve narsisistik bütünlüğe zarar verebileceğinin üzerinde durmuştur. Son yıllarda travma ve narsisizm arasındaki ilişkiye dikkat çekilmekte, “travma ile ilişkili narsisistik semptomlar” kavramı önerilmektedir. Bu anlayışa göre dış dünyada gerçekleşen travmatik yaşantılar kişide utanç, aşağılık duygusu ve öfke gibi narsisistik duyguları harekete geçirebilir. Kişi, dış dünyada maruz bırakıldığı bu örselenmenin hissettirdikleri ile narsisistik bir “kalkan” kullanarak baş etmektedir (Ronningstam, 2010). Diğer yandan travma ve narsisizm arasındaki ilişkiye ampirik olarak araştıran çalışmalar sayıca azdır (Cohen ve ark., 2014).

Çalışmamızda, düşük düzeyde olmakla birlikte diğer alt ölçeklere göre en yüksek ilişki hak iddia etme alt ölçeği ile çocukluk çağı örselenme yaşantıları, fiziksel kötüye kullanım ve duygusal kötüye kullanım ve ihmal arasında bulunmuştur. Çalışma kapsamındaki diğer birçok analizde de en güçlü ilişkiler çoğunlukla Narsistik Kişilik Envanteri’nin hak iddia etme alt boyutu ile bulunmuştur. Hak iddia etme, ilgili literatürde narsisizmin en çok incelenen alt boyutudur. Hak iddia etmede, kişinin tüm beklentilerine karşılık görme isteği, başkalarını sömürebileceğine ilişkin inanç ve eşduyum kurmada yetersizlik söz konusudur. Bunlar, narsisistik kişilik örgütlenmesinin en temel özelliklerindendir (Atay, 2009). Bu açıdan

düşünüldüğünde hak iddia etme alt ölçeğinin Narsistik Kişilik Envanteri'ni en iyi temsil eden alt ölçek olduğu ifade edilebilir. Bu verinin çalışmamız açısından önem arz eden bir diğer boyutu ise hak iddia etmenin, çocukluk çağında yaşanan zorluklar ve örselenmeler karşısında hak edilen bir takım ayrıcalıklar olarak görülmesidir. Diğer bir deyişle; hak iddia etme örselenmiş kendilikte hissedilen yoğun haksızlığa uğrama, utanç, suçluluk, kıskançlık ve öfkeye karşı bir savunma olarak da ortaya çıkmaktadır (Atay, 2009). Korelasyon analizinde istatistiksel olarak anlamlı bulunan ilişkilerden biri de cinsel kötüye kullanım ile narsisizmin teşhircilik alt ölçeği arasındadır. Teşhircilik; narsistik kişilik örgütlenmesinin gösterişin sevildiği, heyecan aranan ve dürtü kontrol süreçlerinde zorluk yaşanan alt boyutudur (Atay, 2009). Raskin ve Terry (1988)'in araştırmalarında teşhircilik boyutu ile birçok kavramı cinsel içerikli olarak algılama arasında bir ilişki saptanmıştır. Cinsel istismarın en çok üzerinde durulan sonuçlarından biri de zedelenmiş cinselliktir. Gelişimin herhangi bir aşamasında gerçekleşen cinsel istismar çocuğun olağan cinsel gelişim sürecini bozar ve cinsel davranışların sapmasına neden olur. Raskin ve Terry (1998)'nin bulgusu ve çalışmamızda cinsel kötüye kullanım ile teşhircilik alt ölçeği arasında saptanan ilişki bu açıdan düşünülebilir.

Çocukluk çağı örselenme yaşantıları, duygu düzenleme güçlüğüne yol açar hipotezimiz korelasyon ve doğrusal regresyon analizleri ile sınanmıştır. Gerçekleştirilen analizlerin sonucunda çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile duygu düzenleme güçlüğü arasında, tüm alt ölçekler de dahil olmak üzere pozitif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Doğrusal regresyon analizinde ise duygusal istismar ve ihmalin diğer örseleyici yaşantılara göre duygu düzenleme güçlüğünde daha fazla etkili olduğu ve fiziksel kötüye kullanımın duygu düzenleme güçlüğünde bir etkisinin olmadığı anlaşılmıştır. Literatürdeki çalışmalar incelendiğinde birçok çalışmada çocukluk çağı örselenme yaşantısı olan kimselerde daha fazla duygu düzenleme güçlüğü görüldüğüne ilişkin sonuçlara rastlamak mümkündür (Ay,

2003; Marusak ve ark., 2015; Fosatti ve ark., 2015; Bedirhanbeyoğlu, 2018). Berzenski ve Yates (2010) ile Fernando ve arkadaşlarının (2014) araştırmasında duygusal istismar ve ihmalin duygu düzenleme güçlüğünde daha fazla etkili olduğu vurgulanmıştır. Sarisoy (2017)'un araştırmasında da annesini aşırı reddedici, koruyucu ve duygusal açıdan soğuk bulan katılımcıların duygu düzenleme güçlüğüünün diğer katılımcılara oranla anlamı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. Gürgen (2017)'in alkol kötüye kullanımı ile çocukluk çağı örselenmeleri ve duygu düzenleme güçlüğü arasındaki ilişkinin çalışıldığı araştırmasında; alkol kötüye kullanımı olan katılımcılarda çocukluk çağı örselenmelerinin yaygınlığı %89.2 olarak tespit edilmiştir. Yine aynı çalışmada çalışma grubundaki katılımcıların duygularını tanıma ve olumsuz duygularla baş etme konusunda kontrol grubuna oranla anlamlı düzeyde güçlük yaşadıkları anlaşılmıştır. Hussain ve Bhushan (2011)'in yetişkin mülteciler ile yürüttükleri araştırmalarında travmatik yaşantılar ile travma sonrası belirtiler arasındaki ilişkide bilişsel duygu düzenleme stratejilerinin aracı bir rolü olduğu saptanmıştır. Psikanalitik teori, olumlu ve olumsuz duyguların düzenlenmesinde erken dönem deneyimlere vurgu yapmaktadır. Çocuklar, maruz bırakıldıkları örseleyici yaşantılar karşısında onları durdurabilecek ve onlarla baş edebilecek düzeyde gelişmiş bir benliğe sahip değildir. Yanı sıra ruhsallığa ait uyarım kalkanları, dışarıdan gelen bu örseleyici yaşantıyı kapsamakta yetersiz kalmaktadır. O nedenle, çocukluk çağında maruz kalınan örseleyici yaşantılar duygusal gelişim ve duygu düzenleme süreçleri için önemli bir risk faktörüdür (Marusak ve ark., 2015). Kohut (1977) çocuğun kendilik gelişiminde önemli olan kendilik nesnelerinin, çoğunlukla ebeveyn ve bakım verenler, çocuğa duygusal açıdan uygun yanıtlar verememesi halinde çocuğun kimi olumsuz ve yoğun duygularla başa çıkabileceği ruhsal yapılar kurmakta güçlük çekeceğini ifade etmiştir; çünkü bakım veren aynı zamanda çocuğa duygularını nasıl ifade edeceğini, kendisinin ve başkalarının duygularını nasıl ayıracağını da öğretmekte yetersiz kalmıştır (Zlotnick ve ark., 2001). Duygusal olarak istismar edilen, duygusal gereksinimleri karşılanmayan ve ihmal edilen çocuklarda duygu düzenleme süreçlerinde bir

zorluk meydana geldiği kuramsal ve niceliksel çalışmalarda sıklıkla bildirildiği görülmektedir; Çalışmamızda da literatürle benzer sonuçlar elde edilmiş ve “çocukluk çağı örselenme yaşantıları, duygu düzenleme güçlüğüne yol açar” hipotezimiz doğrulanmıştır.

Çocukluk çağında örseleyici yaşantılara maruz kalan kişi, uyum sağlamasını kolaylaştıracak kimi savunmalara başvurmakla birlikte geçici ya da uzun süreli kimi psikopatolojik belirtiler sergileyebilirler (Roques ve ark., 2014). Price (2007)’a göre örseleyici yaşantılar sonrasında kişilerin immatür savunma mekanizmaları kullanıyor oluşu daha yüksek bir olasılıktır; çünkü bu kişiler çocukluk çağında olumlu nesne ilişkilerine sahip olmayan kimselerdir. O nedenle de zorlayıcı yaşantılar karşısında etkili savunma ve baş etme stratejileri geliştirememişlerdir. Bu görüş doğrultusunda oluşturulan “çocukluk çağı örselenme yaşantıları olan kişiler, daha çok immatür savunma mekanizmalarını kullanırlar.” hipotezimizi sınamak için yapılan korelasyon analizi sonucunda, çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile immatür savunma mekanizmaları arasında pozitif; matür savunmalar ile ise negatif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Doğrusal regresyon analizi sonuçları incelendiğinde de çocukluk çağı örselenme yaşantılarının immatür savunma mekanizmalarının kullanımında pozitif; matür savunma mekanizmalarının kullanımında ise negatif yönde bir etkisinin olduğu bulunmuştur. Yanı sıra çocukluk çağı örselenmelerinin nevrotik savunmaların kullanımında herhangi bir etkisinin olmadığı anlaşılmıştır. Finzi-Dottan ve Karu (2006)’nın araştırmasında çocukluk çağında maruz kalınan duygusal istismar ile immatür savunmaların kullanımında pozitif yönlü bir ilişki saptanmıştır. Literatürdeki diğer birçok çalışmada da çocukluk çağı örselenme yaşantılarının immatür savunma mekanizmalarının kullanımında etkili olduğuna ilişkin sonuçlara rastlamak mümkündür (Schmidt ve ark., 1993; Romans ve ark., 1999; Taşkent, 2010; Çağatay, 2014). Çalışmamızın sonuçları da literatürdeki diğer sonuçlarla paralellik göstermekte ve “çocukluk çağı örselenme

yaşantıları olan kişiler, daha çok immatür savunma mekanizmalarını kullanırlar” hipotezimizi desteklemektedir.

Kullanılan savunma mekanizmaları ve narsisistik kişilik örgütlenmesi arasındaki ilişki incelendiğinde ise narsisistik kişilik envanterinden alınan toplam puan ile immatür savunmalar ve matür savunmalar arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunurken, nevrotik savunmalar ile istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Narsistik Kişilik Envanteri’nin alt ölçekleri incelendiğinde, en güçlü ilişki olarak, hak iddia etme alt ölçeğinin immatür savunma mekanizmaları ile pozitif, matür savunma mekanizmaları ile negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Doğrusal regresyon analizinde de immatür savunmaların etkinin gücü düşük olmakla birlikte narsisistik kişilik örgütlenmesi üzerinde etkili olduğu anlaşılmaktadır. İlgili literatür incelendiğinde narsisistik bireylerde daha çok immatür savunma düzeneklerine rastlandığı görülmektedir (Karaaziz ve Erdem Atak, 2013). Kişilik örüntüleri ve savunma mekanizmaları arasındaki ilişkiyi inceleyen uzun süreli izleme dayalı bir çalışmanın sonuçlarına göre narsisistik ve antisosyal kimseler çoğunlukla, yansıtma, eyleme dökme ve dissosiasyon savunma mekanizmalarına başvurmuştur (Vaillant, 1994). Narsisistik bireyler, bölünmüş değersiz gerçek kendilik ile büyükenen sahte kendiliğe ait olanları ayrı tutabilmek adına bastırma, bölme, inkar ve yansıtma mekanizmalarına başvurur. İdealizasyon ve değersizleştirme de sıklıkla kullandıkları immatür savunmalardandır. İdealizasyonda, narsisistik birey ilişki kurduğu kişiye kendi patolojik büyülenmeci kendiliğini yansıtırken değersizleştirmede, ötekine duyulan gereksinimini inkar edilmektedir (Adler, 1986). Çalışmada elde edilen sonuçlar ve literatürde yer alan bilgiler “immatür savunma mekanizmalarını kullanılması kişilerde narsisistik kişilik örgütlenmesi olasılığını arttırır” hipotezini destekler niteliktedir. Yanı sıra hipotez oluşturulurken yer verilmemekle birlikte matür savunmalarının da narsistik kişilik örgütlenmesi ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Narsisistik kişilik örgütlenmesinde matür bir savunma mekanizması olan bastırmanın

kullanılması onu borderline kişilik örgütlenmesi olan kimselerden ayıran etmenlerden biridir (Ozan ve ark., 2008).

Kullanılan savunma mekanizmalarının olgunluk düzeyi ve borderline kişilik örgütlenmesi arasındaki ilişki ve savunma mekanizmalarının olgunluk düzeyinin borderline kişilik örgütlenmesi üzerindeki etkisinin araştırılması amacıyla korelasyon ve doğrusal regresyon analizleri gerçekleştirilmiştir. Korelasyon testi sonuçlarına göre immatür savunma mekanizmaları ile borderline kişilik örgütlenmesi arasında, pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Doğrusal regresyon testinin sonuçları incelendiğinde immatür savunma mekanizmalarının borderline kişilik örgütlenmesinin %24.5'lik bir kısmını yordadığı görülmektedir. Matür ve nevrotik savunma mekanizmalarının borderline kişilik örgütlenmesi üzerinde negatif yönlü bir etkisinin olduğu saptanmakla birlikte bu etkinin gücü immatür savunma mekanizmalarına oranla zayıf bulunmuştur. Literatürdeki birçok çalışmada borderline kişilik örgütlenmesi ile immatür savunma mekanizmaları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır (Simeon ve ark., 2003; Perry ve ark., 2013; Bilge, 2018). Zanarini ve arkadaşlarının (2009) çalışmasında borderline kişilik bozukluğu tanısı alan 290 ve diğer Eksen II bozukluklarından tanı alan 72 kişinin savunma mekanizmaları araştırılmıştır. Çalışmanın sonucunda borderline kişilik bozukluğu tanısı alan grubun, diğer kişilik bozukluğu tanısı alan gruba oranla immatür savunma mekanizmalarını daha fazla kullandığı kaydedilmiştir. Cramer (1999)'in B kümesi kişilik bozukluklarının savunma mekanizmalarını incelediği çalışmasında da borderline kişilik bozukluğu olan grubun antisosyal, narsisistik ve histriyonik kişilik bozukluğu olan gruba oranla daha fazla immatür savunmalara başvurduğu vurgulanmıştır. Aynı çalışmada borderline kişilik bozukluğunu en çok yordayan savunma mekanizması immatür inkâr iken Perry ve arkadaşlarının (2013) araştırmasında bölme (splitting), dissosiasyon ve eyleme dökme (acting out) mekanizmalarının borderline kişilik bozukluğunu yordayan savunmaları olduğu bildirilmiştir. Borderline kişilik bozukluğunun

tanı ölçütleri incelendiğinde “gözünde aşırı büyütme (göklere çıkarma) ve yerin dibine sokma uçları arasında gidip gelen, gergin ve tutarsız kişilerarası ilişkilerin olması” ilkel **idealizasyon ve değersizleştirme**; “kendine zarar verme olasılığı yüksek en az iki alanda dürtüsellik (örn. para harcama, cinsellik, madde kötüye kullanımı, pervasızca araba kullanma, tıknırcasına yemek yeme)” ile “yineleyen intiharla ilgili davranışlar, girişimler, göz korkutmalar ya da kendine kıyım davranışı” **eyleme dökme**; “stresle ilişkili gelip geçici paranoid düşünce ya da ağır dissosiyatif semptomlar” ise **dissosiasyon** savunma mekanizmaları ile ilişkilidir. Bu üç savunma mekanizması da olgunluk düzeyi açısından incelendiğinde immatür savunma mekanizmaları olarak katgorize edilmektedir (Amerikan Psikiyatri Birliği, 1994; McWilliams, 2013). Literatürdeki ilgili sonuçlar, çalışmada ulaşılan sonuçlarla paralellik göstermekte ve “immatür savunma mekanizmalarını kullanılması kişilerde borderline kişilik örgütlenmesi olasılığını artırır” hipotezini destekler niteliktedir.

Kullanılan savunma mekanizmaları ve duygu düzenleme güçlüğü arasındaki ilişki ve bu iki değişkenin birbiri üzerindeki etkisinin incelenmesi amacıyla korelasyon ve doğrusal regresyon analizleri yapılmıştır. Korelasyon analizi sonuçlarına göre duygu düzenleme güçlüğü ile immatür savunma mekanizmaları arasında orta düzeyde pozitif, matür savunma mekanizmaları arasında ise orta düzeyde negatif yönlü bir ilişki saptanmıştır. Yanı sıra duygu düzenleme güçlüğü ile nevrotik savunma mekanizmaları arasında düşük düzeyde pozitif yönlü bir ilişki saptanmıştır. İlişkinin gücü düşük olmakla birlikte istatistiksel açıdan anlamlıdır; fakat doğrusal regresyon analizinde nevrotik savunmaların duygu düzenleme güçlüğü üzerinde istatistiksel açıdan anlamlı bir etkisinin olmadığı görülmüştür. Doğrusal regresyon modelinde, savunma mekanizmaları bağımlı değişken olarak alınmış ve kullanılan duygu düzenleme güçlüğüne savunma mekanizmalarının üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Analiz sonuçlarına göre duygu düzenleme güçlüğüne immatür savunmalar üzerinde pozitif, matür savunmalar üzerinde ise negatif yönlü bir etkisinin olduğu bulunmuştur. Savunma

mekanizmaları; kişilerin duygusal çatışmalar ile içsel ve dışsal kaynaklı stresörler karşısında vereceği tepkileri düzenlenmesine aracılık etmektedir ve çoğunlukla bilinçdışı işleyen süreçlerdir. Bu yönüyle otomatiktir ve devreye girmesi için bilinçli bir gayrete gereksinim söz konusu değildir. Bu yönüyle duygu düzenleme süreçlerinden farklıdır; çünkü duygu düzenleme süreçleri savunma mekanizmalarından çok bilinçli baş etme stratejilerine benzemektedir (Rice ve Hoffman, 2014). Son yıllarda duygu düzenleme süreçleri de kendi içerisinde açık ve örtük olarak ikiye ayrılmaktadır. Açık duygu düzenleme daha çok bilinç düzeyinde gerçekleşir ve bir gayrete gereksinim duyarken; örtük duygu düzenleme savunma mekanizmalarına benzer biçimde otomatik gerçekleşen ve kişinin gerçekleşmesi için çaba sarf etmediği süreçler olarak tanımlanmaktadır (Koole ve Rothermund, 2011; Gyurak ve ark., 2011). Waqas ve arkadaşlarına (2015) göre matür düzeyde savunma mekanizmalarının kullanılması, ideal duygu düzenleme süreçleri için önemli bir gerekliliktir. Savunma mekanizmaları ve duygu düzenleme güçlüğü arasındaki ilişkiyi araştıran çalışmaların ulusal ve uluslararası literatürde çok sınırlı olduğu fark edilmiştir. Literatürde savunma mekanizmaları ve duygu düzenlemeye ilişkin çalışmalar çoğunlukla aleksitimi ve savunma mekanizmaları arasındaki ilişkiyi inceler niteliktedir. Pandey ve arkadaşları (2011) aleksitimi ve duygu düzenleme güçlüğü arasındaki ilişkiyi ele alan çalışmalarının sonucunda aleksitiminin bağımsız; fakat duygu düzenleme güçlüğü ile yakın ilişki içerisinde bulunan bir yapı olduğunu vurgulamıştır. Aynı çalışmanın sonuçlarına göre aleksitimik bireylerin yoğun biçimde duygu düzenleme güçlüğü yaşadığı da saptanmıştır. Gross (1998), duygu düzenlemeyi duyguları fark ve kabul etme, deneyimleme ve ifade etme süreçleri olarak tanımlamıştır. Gross (1989)'un duygu düzenlemeye ilişkin tanımlarına benzer bir biçimde aleksitimi için de beş boyut üzerinde durulmaktadır. Bunlar; bir başkasının duyguları ile özdeşim kurmaktaki zorluk, kendi duygularını sözel olarak ifade etmeye ilişkin zorluk, duyguları deneyimlemeye ilişkin kapasitedeki eksiklik, bir başkasının duygusu ya da dışsal bir düşünce biçimini düşlemeye ilişkin yoksunluk ile düşlemsel ve sembolik düşünebilmeye

ilişkin zayıflıktır (Chen ve ark., 2011). Bu yönüyle aleksitimi, duygu işleme sürecine ilişkin spesifik bir zorluktur ve literatürdeki çalışmalar incelendiğinde hem klinik hem de klinik olmayan gruplarda aleksitimi ile immatür savunma mekanizmaları arasında pozitif yönlü bir ilişki saptanmıştır (Wise ve ark., 1991; Parker ve ark., 1998; Helmes ve ark., 2008; Çağıl, 2011). Shehata ve Hussein Ramadan (2017)'in duygu düzenleme güçlüğü ve savunma mekanizmaları arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalarında immatür savunma düzenekleri ile baskılayıcı duygu düzenleme süreçleri arasında pozitif yönlü bir ilişki saptanmıştır. Literatürde yer alan sonuçlar, çalışmamızın sonuçlarıyla paralellik göstermekte ve “immatür savunma mekanizmalarını kullanan kişiler duygu düzenleme güçlüğü yaşarlar.” hipotezini destekler niteliktedir.

“Duygu düzenleme güçlüğü narsisistik kişilik örgütlenmesi olasılığını artırır” hipotezimizi sınamak amacıyla duygu düzenleme güçlüğü ve narsisistik kişilik örgütlenmesi arasındaki ilişkiye korelasyon ve doğrusal regresyon analizleri ile bakılmış ve sonuçlarına göre Narsisistik Kişilik Envanteri'nden alınan toplam puan ile Duygu Düzenleme Güçlüğü Ölçeği'nden alınan toplam puan arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Alt ölçeklerin birbiri ile olan ilişkisi incelendiğinde ise narsisizmin sömürücülük alt ölçeği ile, duygu düzenlemenin farkındalık alt ölçeği hariç bütün alt ölçekleri arasında düşük düzeyde, negatif yönlü; narsisizmin hak iddia etme alt ölçeği ile duygu düzenlemenin bütün alt ölçekleri arasında düşük düzeyde, pozitif yönlü; son olarak narsisizmin kendine yeterlilik alt ölçeği ile duygu düzenlemenin bütün alt ölçekleri arasında düşük düzeyde, negatif yönlü ve istatistiksel açıdan anlamlı ilişkiler saptanmıştır. Bu üç alt ölçekle gerçekleştirilen regresyon analizinde duygu düzenleme güçlüğünün sömürücülük alt ölçeğinin %3.4'ünü, hak iddia etme alt ölçeğinin %12.8'ini, kendine yeterlik alt ölçeğinin ise %6.5'ini yordadığı görülmektedir. Literatürde narsisistik kişilik örgütlenmesi ile duygu düzenleme güçlüğü arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışma sayısı oldukça yetersizdir (Zhang ve ark., 2015). Fan ve arkadaşlarının

(2011) çalışmasında narsisistik bireylerin kendilerinin ve başkalarının duygularını değerlendirmede zorlandıkları saptanmıştır. Marissen ve arkadaşlarının (2012) yürüttükleri çalışmada narsistik kişilik bozukluğu tanısı alan hastalarda, eşduyum düzeyi ile yüz ifadesinden yola çıkarak duyguları anlama arasında olumlu yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Diğer bir ifadeyle eşduyum yetisi kontrol grubuna oranla düşük olan narsisistik hastalar yüz ifadelerinden yola çıkarak duyguları anlamada da güçlük çekmişlerdir. Aktaş (2017) çalışmasında katılımcıların narsisistik kişilik özellikleri ile duygu düzenleme güçlüğü yaşamaları arasında olumlu yönde anlamlı bir ilişki saptamıştır. Zhang ve arkadaşlarının (2015) çalışmalarında narsisizm açık ve örtük olmak üzere iki görünümüyle ele alınmıştır. Bahsedilen çalışmada açık narsisizm ile duygu düzenleme güçlüğü arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunurken, örtük narsisizmle ile pozitif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Narsisistik kimseler ötekinin duygularını tanımlama, anlama ve işleme konusunda yetersizdirler. Onlar için kendilerinin ya da başkalarının duyguları; ödüllendirici, zorlayıcı ya da tehdit edicidir (Svrakic, 1985; Ronningstam, 2017). Besser ve arkadaşları (2013) patolojik narsisizm ile travmatik yaşantılara verilen endişe yanıtı arasındaki ilişkiyi araştırdıkları çalışmalarında bu iki değişken arasında olumlu yönde anlamlı bir ilişki saptamıştır. Diğer bir ifadeyle katılımcıların patolojik narsisizm düzeyi arttıkça travmatik bir yaşantı karşısında daha yüksek düzeyde akut stres belirtisi gösterdiği anlaşılmıştır. Araştırmacılar bu sonucu şöyle anlamlandırmıştır: travmatik yaşantılar, patolojik narsisistik bireylerin yaşam üzerindeki kontrolleri ve tümgüçlü yanılsamalarını bozmaktadır. O nedenle bu kimseler travmatik yaşantılar karşısında daha yüksek düzeyde endişe belirtileri göstermektedir. Bu çalışmada narsistik kişilik örgütlenmesinin ölçülmesinde kullanılan Narsistik Kişilik Envanteri, narsisizmin yalnız büyüklenmeci boyutunu ölçmektedir. Zhang ve arkadaşlarının (2015) çalışmasında narsisizmin örtük (kırılgan) yönü ile duygu düzenleme güçlüğü arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Bu ilişki, narsisizmin açık (büyüklenmeci) boyutu ile negatif yönlü bir ilişkiye sahiptir. “Duygu düzenleme güçlüğü narsisistik kişilik örgütlenmesi

olasılığını arttırır” hipotezimiz yalnız hak iddia etme alt ölçeği ile sınırlı olarak desteklenmiştir. Hak iddia etme, ilgili literatürde narsisizmin en çok incelenen alt boyutudur. Hak iddia etmede, kişinin tüm beklentilerine karşılık görme isteği, başkalarını sömürebileceğine ilişkin inanç ve eşduyum kurmada yetersizlik söz konusudur. Bunlar, narsistik kişilik örgütlenmesinin en temel özelliklerindendir (Atay, 2009). Bu açıdan düşünüldüğünde hak iddia etme alt ölçeğinin Narsistik Kişilik Envanteri’ni en iyi temsil eden alt ölçek olduğu ifade edilebilir. Bu verinin çalışmamız açısından önem arz eden bir diğer boyutu ise hak iddia etmenin, çocukluk çağında yaşanan zorluklar ve örselenmeler karşısında hak edilen bir takım ayrıcalıklar olarak görülmesidir. Diğer bir deyişle; hak iddia etme örselenmiş kendilikte hissedilen yoğun haksızlığa uğrama, utanç, suçluluk, kıskançlık ve öfkeye karşı bir savunma olarak da ortaya çıkmaktadır (Atay, 2009). Diğer yandan duygu düzenleme güçlüğü ile sömürücülük ve kendine yeterlilik alt ölçekleri arasında hipotez oluşturulurken öngörülme-yen negatif yönlü bir ilişki de tespit edilmiştir. Literatürde bu ilişkiyi açıklayacak bir veriye rastlanmamıştır.

“Duygu düzenleme güçlüğü borderline kişilik örgütlenmesi olasılığını arttırır” hipotezimiz, korelasyon ve doğrusal regresyon analizleri ile sınanmıştır. Korelasyon analizi sonuçlarına göre duygu düzenleme güçlüğü ile Borderline Kişilik Envanteri arasında orta düzeyde pozitif yönlü bir ilişki saptanmıştır. Duygu düzenleme güçlüğü ve borderline kişilik örgütlenmesi arasındaki doğrusal regresyon analizinde duygu düzenleme güçlüğü’nün borderline kişilik örgütlenmesi üzerinde yordayıcı olduğu bulunmuştur. Adler (1985), borderline kişilik örgütlenmesinde “kendini yatıştırmaya” ilişkin yetersizliğe vurgu yapar. Adler (1985)’in gönderme yaptığı kendini yatıştırma becerisi duygu düzenleme süreçleri ile yakından ilişkilidir; çünkü duygu düzenleme; zorlayıcı yaşantılar karşısında çözülme belirtileri ya da işlevselliği bozan kimi davranışlar göstermeden içsel gerilimin azaltabilmesidir (Briere ve Scott, 2016). DSM-IV’te borderline kişilik bozukluğu tanı

ölçütlerinden “kendine zarar verme olasılığı yüksek en az iki alanda dürtüsellik (örn. para harcama, cinsellik, madde kötüye kullanımı, pervasızca araba kullanma, tıknırcasına yemek yeme)”, “yineleyen intiharla ilgili davranışlar, girişimler, göz korkutmalar ya da kendinekiyim davranışı”, “duygudurumda belirgin bir tepkiselliğin olmasına bağlı affektif instabilite (örn. yoğun epizodik disfori, irritabilite ya da genellikle birkaç saat süren, nadiren birkaç günden daha uzun süren anksiyete)”, “uygunsuz, yoğun öfke ya da öfkesini kontrol altında tutamama (örn. sık sık hiddetlenme, geçmek bileyen öfke, sık sık kavgalara karışma)”, “stresle ilişkili gelip geçici paranoid düşünce ya da ağır dissosiyatif semptomlar”ın duygu düzenleme güçlüğü ile yakından ilişkili olduğu görülmektedir (Amerikan Psikiyatri Birliği, 1994). Axelrod ve arkadaşlarının (2011) madde kullanımı ve borderline kişilik bozukluğu tanısı olan kadınlarla yürüttüğü araştırmada, duygu düzenleme güçlüğü ve madde kullanımı arasında bir ilişki olduğu, duygu düzenleme güçlüğü'nün borderline kişilik örgütlenmesindeki uyumsuz ve yıkıcı davranışların görülmesinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Salsman ve Linehan (2012)'ın çalışmasında duygu düzenleme güçlüğü'nün borderline kişilik örgütlenmesi üzerinde dolaylı bir etkisinin olduğu saptanmıştır. Çalışmada elde edilen niceliksel bulgular ve literatürde konuya ilişkin yer alan bilgiler, “duygu düzenleme güçlüğü borderline kişilik örgütlenmesi olasılığını artırır” hipotezini destekler niteliktedir.

Örselenme yaşantılarının başlangıç yaşı ve gerçekleşme sıklığı, birtakım ruhsal sonuçlarının ortaya çıkmasında etkili olan faktörlerdendir (Putnam ve Trickett, 1993). Çocukluk çağında maruz kalınan uzun süreli ve tekrarlayıcı nitelikteki örselenme yaşantıları, ruhsal yapının çoğu zaman eş tanılarının da söz konusu olduğu, çok katmanlı psikopatolojilere yol açmaktadır (Bulut, 2007; Taycan ve Yıldırım, 2015). Örneğin tekrarlayıcı olmayan örselenme yaşantılarında dissosiyatif belirtiler daha akut nitelikteyken, süregelen ve tekrarlayıcı örselenme yaşantılarında dissosiyatif yaşantıların daha kalıcı nitelikte olduğu bilinmektedir (McWilliams, 2013). Literatürde yer alan bu bilgiler doğrultusunda oluşturduğumuz “istismar

yaşantısının başladığı yaş küçüldükçe ve istismar yaşantı sıklığı arttıkça borderline kişilik örgütlenmesi, narsisistik kişilik örgütlenmesi, duygu düzenleme güçlüğü ve immatür savunma mekanizmalarının kullanım olasılığı artmaktadır” hipotezimizi sınamak için her bir istismara maruz kalma yaşı ve istismar yaşantılarının sıklığı ile diğer değişkenler arasında korelasyon analizleri gerçekleştirilmiştir. Sonuçlar incelendiğinde, fiziksel istismara maruz kalma yaşı ile borderline kişilik örgütlenmesi arasında negatif yönlü, duygusal istismara maruz kalma yaşı ile matür savunmalar arasında pozitif, duygu düzenleme güçlüğü ve borderline kişilik örgütlenmesi arasında negatif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir. Cinsel istismara maruz kalma yaşı ile diğer değişkenler arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Çocukluk çağı istismar yaşantılarının sıklığı ile diğer değişkenler arasındaki ilişki incelendiğinde fiziksel istismarın süreğenliği ile immatür savunmalar ve duygu düzenleme güçlüğü arasında pozitif; duygusal istismarın süreğenliği ile matür savunmalar arasında negatif; immatür savunmalar, duygu düzenleme güçlüğü ve borderline kişilik örgütlenmesi arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur.

Çocukluk çağında maruz kalınan örselenmeler; çocuğun bilişsel ve ruhsal gelişiminin tamamlanmayışı, maruz bırakıldığı örselenme yaşantısı ile baş etme kapasitesinin yetersizliği gibi nedenlerden ötürü kısa ya da uzun vadede ruhsal birtakım sonuçlar doğurur. Bu sonuçlar, kimi zaman kısa sürede ortadan kalkan akut belirtiler şeklinde görülürken, kimi zaman ruhsal işleyişte ve kişilik örgütlenmesinde kalıcı etkiler bırakır (Paris, 1998; Briere ve Scott, 2016). Diğer yandan çocukluk çağında maruz kalınan örseleyici yaşantılar ruhsal işleyişte ya da kişilikte bir bozulmaya yol açmak için tek başına yeterli değildir (Paris, 1998). Çalışmada, çocukluk çağında maruz kalınan örseleyici yaşantıların kişilik örgütlenmesinde etkiye yol açabilmesi için etkili olan aracı değişkenleri sınamak için; “immatür savunma mekanizmaları ve duygu düzenleme güçlüğü, çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile borderline kişilik örgütlenmesi arasındaki ilişkide yordayıcıdır” ve “immatür savunma mekanizmaları ve duygu

düzenleme güçlüğü, çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile narsisistik kişilik örgütlenmesi arasındaki ilişkide yordayıcıdır” hipotezleri oluşturulmuştur.

Çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile borderline kişilik örgütlenmesi arasındaki ilişkide duygu düzenleme güçlüğü ve immatür savunma mekanizmalarının etkisi olup olmadığının araştırılması üzere hiyerarşik regresyon analizi yapılmıştır. Borderline kişilik örgütlenmesinin bağımlı değişken olduğu analizin birinci adımında çocukluk çağı örselenme yaşantılarının açıklayıcılığı %18.7 bulunmuştur. Ardından modele duygu düzenleme güçlüğüne dahil edilmesiyle birlikte açıklanan varyans analizi %34.5’e, üçüncü adımda immatür savunma mekanizmalarının eklenmesiyle de %39.7’ye yükselmiştir. Her bir değişkenin eklenmesiyle birlikte açıklanan varyans analizindeki artış istatistiksel olarak anlamlıdır. Burada gerçekleştirilen analizin sonuçlarına göre çocukluk çağı örselenme yaşantılarının borderline kişilik örgütlenmesini açıklamakta tek başına yeterli olmadığı, duygu düzenleme süreçlerinde meydana gelen güçlükler ve immatür savunma mekanizmalarının da eklenmesiyle birlikte açıklayıcılığın anlamlı bir şekilde arttığı görülmektedir. Diğer yandan yukarıda gerçekleştirilen korelasyon ve regresyon analizlerinde çocukluk çağı örselenme yaşantılarının hem duygu düzenleme güçlüğü (Tablo XXIX) hem de immatür savunma mekanizmaları (Tablo XXXI) üzerinde etkili olduğu görülmektedir. Hiraoka ve arkadaşlarının (2016), ebeveynlerle yürüttükleri araştırmada çocukları fiziksel olarak istismar etme riski yüksek olan ebeveynlerin %33.3’ünde sınırda kişilik bozukluğu belirtileri de yüksek düzeyde saptanmıştır. Yanı sıra bu ebeveynlerin duygu düzenleme güçlüğü puanları da anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Bu üç değişkenin birbiri ile olan ilişkisine bakıldığında ise fiziksel istismar riski, sınırda kişilik bozukluğu özellikleri ve duygu düzenleme güçlüğü arasında anlamlı düzeyde olumlu bir korelasyon olduğu anlaşılmaktadır. Axelrod ve arkadaşlarının (2011) madde kullanımı ve borderline kişilik bozukluğu tanısı olan kadınlarla yürüttüğü araştırmada, duygu düzenleme güçlüğü ve madde kullanımı arasında bir ilişki

olduğu, duygu düzenleme güçlüğü'nün borderline kişilik örgütlenmesindeki uyumsuz ve yıkıcı davranışların görülmesinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Salsman ve Linehan (2012)'in çalışmasında duygu düzenleme güçlüğü'nün borderline kişilik örgütlenmesi üzerinde dolaylı bir etkisinin olduğu saptanmıştır. Gaher ve arkadaşlarının (2013) araştırmasında duygu düzenleme güçlüğü ve borderline kişilik örgütlenmesi arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu, çocukluk çağı örseleme yaşantıları ile borderline kişilik bozukluğu belirtileri arasında da duygu düzenleme güçlüğü'nün belirleyici olduğu bildirilmiştir. Fosatti ve arkadaşlarının (2015) çalışmasında da benzer biçimde duygu düzenleme güçlüğü ile borderline kişilik özellikleri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğuyla birlikte duygusal istismar ve borderline kişilik özellikleri arasında duygu düzenleme güçlüğü'nün önemli bir aracı rolü olduğu saptanmıştır. Fosatti ve arkadaşlarının (2015) çalışmasında da benzer biçimde duygu düzenleme güçlüğü ile borderline kişilik özellikleri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğuyla birlikte duygusal istismar ve borderline kişilik özellikleri arasında duygu düzenleme güçlüğü'nün önemli bir aracı rolü olduğu saptanmıştır. Fossati ve arkadaşlarının (1999) cinsel istismar ve borderline kişilik bozukluğu arasındaki ilişkiyi araştıran yirmi bir çalışma üzerinden gerçekleştirdikleri meta analiz çalışmasına göre çocukluk çağı cinsel istismarını borderline kişilik bozukluğunda temel bir belirleyici olarak görmek güçtür. Bu çalışmaya göre cinsel istismar, borderline kişilik bozukluğunda kimi semptomların ortaya çıkışında etkili olmakla birlikte sendromun belirlenmesinde tek başına yeterli değildir. Çalışmamızda da örseleyici yaşantıların tüm alt faktörleri ile borderline kişilik örgütlenmesi arasında anlamlı bir ilişki saptanmakla birlikte regresyon analizinde yalnız cinsel kötüye kullanım değil; fiziksel kötüye kullanım ve duygusal kötüye kullanım ve ihmalin de borderline kişilik örgütlenmesi açısından yordayıcı olduğu anlaşılmıştır. Cramer (1999)'in B kümesi kişilik bozukluklarının savunma mekanizmalarını incelediği çalışmasında da borderline kişilik bozukluğu olan grubun antisosyal, narsisistik ve histriyonik kişilik bozukluğu olan gruba oranla daha fazla immatür savunmalara başvurduğu vurgulanmıştır.

Aynı çalışmada borderline kişilik bozukluğunu en çok yordayan savunma mekanizması immatür inkar iken Perry ve arkadaşlarının (2013) araştırmasında bölme (splitting), dissosiasyon ve eyleme dökme (acting out) mekanizmalarının borderline kişilik bozukluğunu yordayan savunmaları olduğu bildirilmiştir. Çocuklar, maruz bırakıldıkları örseleyici yaşantılar karşısında onları durdurabilecek, ve onlarla baş edebilecek düzeyde gelişmiş bir benliğe sahip değildir (Maruask ve ark., 2015). Herman (2007)'a göre de çocukluk çağında maruz kalınan örselenme yaşantıları, çocuğun benlik gelişiminin tamamlanmayışı nedeniyle de başa çıkmak ve hayatta kalmak üzere immatür savunmalara başvurmasına neden olur. Örselenme yaşantıları ile baş etmek üzere kullandığı savunma mekanizmaları ise bir süre sonra hakim bir kişilik işleyişine dönüşme olasılığını taşımaktadır.

İlgili literatürde yer alan verilerle birlikte düşünüldüğünde “immatür savunma mekanizmaları ve duygu düzenleme güçlüğü, çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile borderline kişilik örgütlenmesi arasındaki ilişkide yordayıcıdır” hipotezimiz desteklenmiştir.

Çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile narsistik kişilik örgütlenmesi arasındaki ilişkide duygu düzenleme güçlüğü ve immatür savunmaların etkisinin olup olmadığını sınamak için de hiyerarşik regresyon analizi gerçekleştirilmiş, hiyerarşik regresyon analizinde Narsistik Kişilik Envanteri toplam puanı yerine, diğer korelasyon ve regresyon analizlerinde en güçlü ilişkilerin bulunduğu hak iddia etme alt ölçeğine yer verilmiştir. Hak iddia etme alt ölçeğinin bağımlı değişken olduğu bu analizde, çocukluk çağı örselenme yaşantılarının narsistik kişilik örgütlenmesinin %3.5'lik bir dilimini açıkladığı; fakat bu açıklayıcılığın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir. Modele duygu düzenleme güçlüğü eklenmesiyle birlikte açıklayıcılığın 13.4'e yükseldiği ve açıklanan varyans analizindeki bu artışın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir. Son adımda immatür savunma mekanizmalarının eklenmesiyle ise açıklanan varyans analizinin 13.9'a yükseldiği ve bu artışın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptanmıştır. Bu modelde istatistiksel olarak

anlamli ve en etkili yordayıcının duygu düzenleme güçlüğü olduğu görölmektedir. Bu durumda “immatür savunma mekanizmaları ve duygu düzenleme güçlüğü, çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile narsistik kişilik örgütlenmesi arasındaki ilişkide yordayıcıdır” hipotezimizin kısmen doğrulandığı görölmektedir. Hipotezin elde edilen bulgularla desteklenmeyişi birkaç açıdan ele alınabilir. Bunlardan ilki narsistik kişilik örgütlenmesinin ölçülmesi için kullanılan ölçeğin, cronbach alpha değeri de göz önünde bulundurularak, narsistik kişilik örgütlenmesinin ölçülmesinde yetersiz kalması olarak değerlendirilebilir. Bir diğer neden olarak örselenme yaşantıları ve narsisizm arasındaki ilişki üzerinde duran çalışmacıların daha çok erken dönemde yaşanan deneyimlere gönderme yapmış olması düşünülebilir. Ferenczi (1931), erken dönemde maruz kalınan örselenme yaşantıları ile baş etmek üzere narsistik tarzda savunmalara başvurulduğundan söz etmiştir (Akt: Gutiérrez Peláez, 2009). Karaaziz ve Erdem Atak (2013) da erken dönemde yaşanan örselenme yaşantılarının narsisizm için bir risk oluşturduğunu ifade etmiştir. Yaşamın ilk yıllarında maruz kalınan örselenme yaşantılarının hatırlanması ve öz bildirim ölçekleri ile yürütülen bir çalışmada ifade edilmesi, yaşamın erken dönemlerindeki anıların hatırlanmasına ilişkin güçlüğü gönderme yapan çocukluk amnezisi kavramı açısından düşünüldüğünde güç, hatta olanaksız olabilmektedir (Usher ve Neisserr, 1993; Hayne, 2004; Hayne ve Jack, 2011). Son olarak genel popülasyonla yürütülen bu çalışmada narsistik kişilik örgütlenmesine sahip kimseler daha kontrollü yanıtlar vermiş olabilir; çünkü narsistik kişilik örgütlenmesinde içsel zorlukları ve yetersizlikleri maskelemek oldukça öne çıkan özelliklerden biridir (Marissen ve ark., 2016).

6. Sonuç ve Öneriler

Bu çalışma kapsamında çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile borderline ve narsistik kişilik örgütlenmeleri arasındaki ilişki ve bu ilişkide duygu düzenleme güçlüğü ile immatür savunma mekanizmalarının nasıl bir etkisi olduğu araştırılmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre çocukluk çağı örselenme yaşantılarının borderline kişilik örgütlenmesinde etkili olmakla birlikte tek başına yeterli olmadığı, duygu düzenleme ve güçlüğü ve immatür savunma mekanizmalarının da devreye girmesiyle çocukluk çağı örselenme yaşantılarının borderline kişilik örgütlenmesi üzerindeki etkisinin arttığı anlaşılmaktadır. Yanı sıra benzer güçteki bir etkinin çocukluk çağı örselenmeleri ve narsistik kişilik örgütlenmesi arasında söz konusu olmadığı görülmektedir. Bu sonuç birkaç farklı açıdan ele alınabilir. Bunlardan biri ölçeğin, ölçülmek istenen özellikleri ölçmekte yetersiz kalması olasılığıdır. Bu çalışmada kullanılan Narsistik Kişilik Envanteri'nde narsisizm yalnız büyüklenmeci boyutu ile ele alınmıştır. İlerleyen çalışmalarda narsisizmin kırılman ve büyüklenmeci boyutlarının da ölçüldüğü farklı ölçeklerle çalışılabilir. İlerleyen çalışmalarda kullanılacak farklı ölçeklerle narsisizmin iki boyutunun da ölçülmesi; çocukluk çağı örselenmeleri, savunma mekanizmaları ve duygu düzenleme güçlüğü ile narsisizmin ilişkisine dair farklı sonuçlar doğurabilir. Örneğin Irwin (1995) çocukluk çağı travmaları ve narsisizme ilişkin araştırmasında bu çalışmada da kullanılan Narsistik Kişilik Envanteri ile bir başka ölçek olan Narsistik Kişilik Bozukluğu ölçeğini kullanmış ve çalışmasında bu iki ölçek arasında anlamlı bir ilişki çıkmamasını tartışmıştır. Irwin (1995)'e göre narsisizmin karmaşık ve çok boyutlu bir kişilik örgütlenmesi olması nedeniyle bazı ölçekler, bu yapıyı ölçmekte yetersiz kalabilmektedir. Diğer yandan narsistik kişilik örgütlenmesi olan kimselerin kendilerini açmak ve öznel bilgilerini paylaşmakla ilgili çekincelerinin olabileceği bilinmektedir. Bu durumun da çalışmanın narsisizmle ilgili sonuçlarına etki etmiş olabileceği düşünülmektedir. Son olarak literatürde travma ve narsisizm ilişkine dair yaşamın ilk yıllarında maruz kalınan öreleyici yaşantılar üzerinde durulmaktadır. Oysa bu çalışmada katılımcıların öz bildirim

şeklinde doldurdıkları ve çocukluk çağına ilişkin hatırladıkları örselenme yaşantılarını paylaştıkları bilinmektedir. Diğer yandan çocukluk çağı örselenmeleri ile narsistik kişilik örgütlenmesi arasındaki ilişki ve bu ilişkide etkili olabilecek faktörlerin araştırılmasında tanı almış klinik bir grupta çalışılması, daha belirgin sonuçlar elde edilmesini sağlayabilir.

Kaynakça

Aaltonen, K. I., Rosenström, T., Baryshnikov, I., Karpov, B., T. Melartin, Suominen, K. ve diğerleri (2017). Mediating role of borderline personality traits in the effects of childhood maltreatment on suicidal behaviour among mood disorder patients, *Journal of European Psychiatry*, 3507, 1-8. doi: 10.1016/j.eurpsy.2017.03.011.

Abalı, C. (2017). *Çocukluk çağı travmalarının evlilik uyumu ve yaşam kalitesi üzerindeki etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.

Acerno, R., Hernandez, M. A., Amstadter, A. B., Resnick, H. S., Steve, K., Muzzy, W., Kilpatrick, D. G. (2010). Prevalence and correlates of emotional, physical, sexual, and financial abuse and potential neglect in the United States: The national elder mistreatment study. *American Journal of Public Health*, 100(2), 292–297. doi:10.2105/ajph.2009.163089.

Adler, A. (1918). *Bireysel psikolojinin uygulaması ve kuramı*, (A. Kılıçoğlu, Çev.). İstanbul: Say Yayıncılık.

Adler, G. (1981). The borderline-narcissistic personality disorder continuum. *Am J Psychiatry*, 138 (1), 46-50.

Adler, G. (1985). *Borderline psychopathology and its treatment*, (A. Jarson, ed.) New York.

Adler, G. (1986). Psychotherapy of the narcissistic personality disorder patient: two contrasting approaches. *Am J Psychiatry*, 143, 430-436.

Akan, Ş. (2014). *Obsesif kompulsif bozukluk ve depresyon tanısı alan kişilerde duygu düzenleme süreçlerinin gross'un süreç modeline göre incelenmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Akhtar, S. (1989). Narcissistic personality disorder: descriptive features and differential diagnosis. *Psychiatr Clin North Am* 12.

Akhtar, S. (2009). *Compherensive dictionary of psychoanalysis*, London: Karnac Books.

Akhtar, S., Thompson, J. A. (1982). Overview: Narcissitic personality disorder. *American Journal of Psychiatry*, 139 (1), 12-20.

Akhun, M. (2012) *Üniversite öğrencilerinde, algılanan ebeveynlik biçimleri, erken dönem uyumsuz şemaları, benlik kurguları, ayrılma-bireyleşme ve duygu düzenleme güçlüğünün psikolojik belirtilerle ilişkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Akiskal, H. S. (2000). Temperament and mood disorders. *The Harvard Mental Health Letter*, 1-4.

Aktan, Ö. (2009). *Depresyon tanısı konulmuş hastalar ile depresif şikayetleri olmayan kişilerin kullandıkları savunma mekanizmaları açısından karşılaştırılması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul.

Aktaş, A. (2017). *Türkiye örnekleminde narsisistik özellik, öz-şefkat ve duygu düzenleme güçlüğü arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Arel Üniversitesi, İstanbul.

Aktepe, E. (2009). Çocukluk çağı cinsel istismarı, *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*. 1, 95-119.

Albucher, R. C., Abelson, J. L., Nesse, R. M. (1998). Defense mechanism changes in successfully treated patients with obsessive-compulsive disorder. *American Journal of Psychiatry*, 155(4), 558–559. doi:10.1176/ajp.155.4.558

Aldao, A., Nolen-Hoeksema, S., Schweiser, S. (2010). Emotion-regulation strategies across psychopathology: a meta-analytic review. *Clinical Psychology Review*, 30, 217–237. doi:10.1016/j.cpr.2009.11.004.

Algül, A., Ateş, M. A., Gülsün, M., Doruk, A., Semiz, Ü. B., Başoğlu, C. ve diğerleri (2009). Antisosyal kişilik bozukluğu olgularında kendini yaralama davranışının saldırganlık, çocukluk çağı travmaları ve dissosiyasyon ile ilişkisi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 10, 278-285.

Amerikan Psikiyatri Birliği (1994). *Mental bozuklukların tanısai ve sayımsal el kitabı*. Dördüncü Baskı (DSM-IV) (E Köroğlu, çev.ed.). Ankara: Hekimler Yayın Birliği, 1995.

Amiri, S., Navab, A. G. (2018). The association between the adaptive/maladaptive personality dimensions and emotional regulation. *Neuropsychiatria i Neuropsychologia*, 13(1), 1-8. doi:10.5114/nan.2018.77448.

Amirigargari, A. (2013). *Kadına yönelik şiddet, narsizm ve saldırganlık arasındaki ilişki*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi, İstanbul.

Alpay, E. H. (2015). *Çocukluk çağı cinsel ve fiziksel istismarı ile yineleyen mağduriyet ve psikopatoloji ilişkisinde duygu düzenlemenin aracı rolü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Mersin.

Ames, D. R., Rose, P., Anderson, P. C. (2006). The NPI-16 as a short measure of narcissism, *Journal of Research in Personality*, 40, 440-450.

Ançel, G., Durmuş, Ö., Doğaner, G. (2010). Borderline kişilik bozukluğu: tedavi ve hemşirelik bakımı, *Psikiyatri Hemşireliği Derg.*, 1(3), 133-138.

Andrews, G., Pollock, C., Stewart, G. (1989). The determination of defense style by questionnaire. *Archives of General Psychiatry*, 46, 455- 460.

Andrews, G., Singh, M., Bond, M. (1993). The defense style questionnaire. *Journal of Mental Disorders*, 181, 246-256.

Anlı, İ. (2001). *EEG ve savunma mekanizmaları arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Anlı, İ., Bahadır, G. (2012). Kendilik psikolojisine göre narsisistik ve sınır kişilik bozukluğu. *Psikoloji Çalışmaları Derg.*, 27, 1-12.

Anzieu-Premmereur, C. (2015). The skin-ego: dyadic sensuality, trauma in infancy, and adult narcissistic issues. *Psychoanalytic Review*, 102 (5), 659-681.

Arnoux, D. (2005). Narsisizm ve ergenlikte aşk nesnesi seçimi. (N. Zabcı, çev.) içinde *Psikanaliz Yazıları Baharlık Kitap Dizisi*, Bağlam Yayıncılık: İstanbul.

Arslan, S. H., Karlıdağ, R., Alparslan, Z. N., Tamam, L., Ünal, M. (1997). Borderline kişilik bozukluğunda örseleyici çocukluk yaşantıları ve ruhsal bulgular. *Düşünen Adam Derg.*, 10 (3), 33-39.

Aslan, S. (2008). Kişilik, huy ve psikopatoloji, *Psikiyatride Derlemeler Olgular ve Varsayımlar Derg.*, 2(1-2): 7-18.

Aslan, H., Alparslan, N. (1999). Çocukluk örselenme yaşantıları ölçeği'nin bir üniversite öğrencisi örnekleminde geçerlik, güvenirlik ve faktör yapısı. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 10 (4), 275- 285.

Atagün, M. İ., Atagün, Z., Doğan, S., Evren, C., Yalçınkaya, E. Y., Öneş, K. (2013). Fibromiyaljisi olan kadın hastalarda cinsel işlev bozuklukları çocukluk çağı travmalarıyla ilişkilidir, *Anadolu Psikiyatri Derg.*, 14, 200-209.

Atay, S. (2009). Narsistik kişilik envanterinin Türkçe'ye standardizasyonu, *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 11 (1): 181-196.

Axelrod, S. R., Perepletchikova, F., Holtzman, K., Sinha, R. (2011). Emotion regulation and substance use frequency in women with substance dependence and borderline personality disorder receiving dialectical behavior therapy. *The American Journal of Drug and Alcohol Abuse*, 37: 37–42. doi: 10.3109/00952990.2010.535582

Ay, N. D. (2013). *Çocukluk çağı travmasının şizofreni kliniği ile ilişkisi*. Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi, On Dokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.

Ayadi, F. (2010). Rorschach deneyimi ve savaş travması. *Yansıtma Psikopatoloji ve Projektif Testler Dergisi*, 13, 151-160.

Ayan, S. (2007). Aile içinde şiddete uğrayan çocukların saldırganlık eğilimleri. *Anatolian Journal of Psychiatry*, 8, 206-214.

Aydemir, Ö., Demet, M. M., Danacı, A. E., Deveci, A., Taşkın, E. O., Mızrak, S. ve diğerleri. (2006). Borderline kişilik envanterinin türkçe'ye uyarlanması, güvenirlik ve geçerliliği. *Türkiye'de Psikiyatri Derg.*, 8 (1), 6-10.

Aydın, M. (2018) *Üniversite öğrencilerinde duygu düzenleme güçlüğü ve sosyal kaygı arasındaki ilişkinin araştırılması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.

Aydın, Y. E. (2005). *Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travmatik yaşantıları ve aile işlevlerinin ruhsal belirti açısından değerlendirilmesi*. Tıpta Uzmanlık Tezi, Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.

Bach, S. (1975). Narcissism continuity and the uncanny. *Int J Psychoanal*, 56, 77-86.

Bach, S. (1977). On the narcissistic state of consciousness. *Int J Psychoanal*, 58, 209-233.

Bachar, E., Hadar, H., Shalev, A. Y. (2005). Narcissistic vulnerability and the development of PTSD. *J Nerv Ment Dis*, 193(11), 762–765.

Baker, A. W., Duncan, S. P. (1985). Child sexual abuse: A study of prevalence in Great Britain. *Child Abuse & Neglect*, 9(4), 457–467. doi:10.1016/0145-2134(85)90054-7.

Barnow, S., Limberg, A., Stopsack, M., Spitzer, C., Grabe, H. J., Freyberger, H. J. ve diğeri. (2011). Dissociation and emotion regulation in borderline personality disorder. *Psychological Medicine*, 42, 783–794. doi:10.1017/S0033291711001917.

Baryshnikov, I., Joffe, G., Koivisto, M., Melartin, T., Aaltonen, K., Suominen, K. ve diğeri (2017). Relationships between self-reported childhood traumatic experiences, attachment style, neuroticism and features of borderline personality disorders in patients with mood disorders. *Journal of Affective Disorders*, 210, 82-89. doi: 10.1016/j.jad.2016.12.004.

Baryshnikov, I., Aaltonen, K., Suvisaari, J., Koivisto, M., Heikkinen, M., Joffe, G. ve diğeri (2018). Features of borderline personality disorder as a mediator of the relation between childhood traumatic experiences and psychosis-like experiences in patients with mood disorder. *Journal of European Psychiatry*, 48, 9-15.

Bedirhanbeyoğlu, H. (2018). *Çocukluk çağı travmaları, bilişsel duygu düzenleme stratejilere ve riskli davranışlar arasındaki ilişkiler*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul.

Bergeret, J. (1974). *La personnalité normale et pathologique*, Paris, Bordas.

Bernstein D. P., Fink, L., Handelsman, L., Foote, J., Lovejoy, M., Wenzel, K. ve diğeri (1994). Initial reliability and validity of a new retrospective measure of child abuse and neglect. *Am J Psychiatry*, 151(8), 1132-1136.

Berzenski, S. R., Yates, T. M. (2010). A developmental process analysis of the contribution of childhood emotional abuse to relationship violence. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 19(2), 180–203. doi:10.1080/10926770903539474.

Besser, A., Zeigler-Hill, V., Pincus, A. L., Neria, Y. (2013). Pathological narcissism and acute anxiety symptoms after trauma: a study of Israeli civilians exposed to war. *Journal of Psychiatry*, 76(4), 381-397. doi: 10.1521/psyc.2013.76.4.381.

Bilge, Y. (2018). Kişilik bozuklukları ve savunma mekanizmaları. *Turkish Studies*, 13(10), 145-167. doi: 10.7827/TurkishStudies.

Bilim, G. (2012). *Çocukluk çağı örselenme yaşantıları: Duygu düzenleme, kişilerarası tarz ve genel psikolojik sağlık açısından bir inceleme*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Bloch, D. (1989). Freud'un baştan çıkarma kuramını geri çekmesi ve Schreber vakası, içinde *Narsizm üzerine ve Schreber vakası*, (B. Büyükkal ve S. M. Tura, Çev). 5. Baskı, İstanbul: Metis Yayıncılık.

Bond, M., Gardner, S. T., Christian, J. (1983). Empirical study of self-rated defense styles. *Archives of General Psychiatry*, 40, 333-338.

Brette, F. (2002). *Dictionnaire Internationale de la Psychanalyse*, (A. Mijolla, Ed.) Paris: Calman-Levy.

Briere, J., Elliott, D. M. (2003) Prevalence and psychological sequelae of self-reported childhood physical and sexual abuse in a general population sample of men and women. *Child Abuse & Neglect*, 27, 1205–1222. doi:10.1016/j.chiabu.2003.09.008.

Briere, J. N., Scott, C. (2016). *Travma terapisinin ilkeleri: belirtiler, değerlendirme ve tedavi için bir kılavuz*, (B. D. Genç, Çev.) İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Bulut, S. (2007). Çocuk cinsel istismarı hakkında bir derleme. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derg.*, 3(28), 139-156.

Can, M., Tırtıl, L., Dokgöz, H. (2009). *Çocuk İstismarı Olgularında Hekim Sorumluluğu, Birinci Basamakta Adli Tıp*, Ed. S. Koç ve M. Can (Ed.) 2. Baskı, İstanbul Tabip Odası.

Carvalho Fernando, S., Beblo, T., Schlosser, N., Terfehr, K., Otte, C., Löwe, B., ve diğerleri (2014). The impact of self-reported childhood trauma on emotion regulation in borderline personality disorder and major depression. *Journal of Trauma & Dissociation*, 15(4), 384–401. doi:10.1080/15299732.2013.863262.

Celani, D. P. (2014). A Fairbairnian structural analysis of the narcissistic personality disorder. *Psychoanalytic Review*, 101(3), 385-409. doi: 10.1521/prev.2014.101.3.385.

Cesarei, A. O. (2005). Early trauma and narcissism–autism bipolarity, *Int J Psychoanal*, 86, 657–675.

Chabert, C. (1999). Sınır işleyişler: hangi sınırlar, (Z. Okçuoğlu ve T. Parman, Çev.), *Psikanaliz Yazıları Baharlık Kitap Dizisi*, İstanbul: Bağlam Yayıncılık. 2008.

Chagnon, J. Y. (2012). Sınır durumlar: çağdaş Fransız psikanalitik yaklaşımı, (L. Mete, Çev.) *Yanıstma Psikopatoloji ve Projektif Testler Derg.* 17: 9-21.

Cheek, J., Kealy, D., Joyce, A. S., Ogrodniczuk, J. S. (2018). Interpersonal problems associated with narcissism among psychiatric outpatients: A replication study. *Archives of Psychiatry and Psychotherapy*, 2, 26–33. doi: 10.12740/APP/90328.

Chen, J., Xu, T., Jing, J., Chan, R. C. K. (2011). Alexithymia and emotional regulation: a cluster analytical approach, *BMC Psychiatry*, 11, 33-38. doi:10.1186/1471-244X-11-33

Cohen, L. J., Tanis, T., Bhattacharjee, R., Nesci, C. (2014). Are there differential relationships between different types of childhood maltreatment and different types of adult personality pathology, *Psychiatry Research*, 215, 192-201, doi:10.1016/j.psychres.2013.10.036

Coleman, D., Lawrence, R., Parekh, A., Galfalvy, H., Blasco-Fontecilla, H., Brent, D. A. ve diğerleri (2017). Narcissistic personality disorder and suicidal behavior in mood disorders, *Journal of Psychiatric Research*, 85, 24-28. doi: 10.1016/j.jpsychires.2016.10.020.

Conklin, C. Z., Bradley, R., Westen, D. (2006). Affect regulation in borderline personality disorder. *J Nerv Ment Dis.*, 194, 69 –77. doi: 10.1097/01.nmd.0000198138.41709.4f.

Cramer, P. (1999). Personality, personality disorders and defense mechanisms. *Journal of Personality*, 67(3), 535–554. doi:10.1111/1467-6494.00064.

Copeland, W. E., Keeler, G., Angold, A., Costello, E. J. (2007). Traumatic events and posttraumatic stress in childhood. *Archives of General Psychiatry*, 64(5), 577-584. doi:10.1001/archpsyc.64.5.577

Costello, E. J., Erkanli, A., Fairbank, J. A., Angold, A. (2002). The prevalence of potentially traumatic events in childhood and adolescence. *Journal of Traumatic Stress*, 15(2), 99-112. doi:10.1023/a:1014851823163

Cutajar, M. C., Mullen, P. E., Ogloff, J. R. P., Thomas, S. D., Wells, D. L., Spataro, J. (2010). Psychopathology in a large cohort of sexually abused children followed up to 43 years, *Child Abuse & Neglect*, 34: 813-822.

Czarna, A. Z., Zajenkowski, M., Dufner, M. (2018). How does it feel to be a narcissist? narcissism and emotions. *Handbook of Trait Narcissism*, 255-263. doi:10.1007/978-3-319-92171-6_27.

Çağatay, S. E. (2014). *Üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeyi ile bağlanma stilleri arasında ve savunma mekanizmaları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul.

Çağıl, D. (2011). *Erkek alkol bağımlılarında savunma mekanizmalarının aleksitimi ve kişilik boyutları ile ilişkisi*, Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi, Bakırköy Prof. Dr. Mahzar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İstanbul.

Çakar, B. (2015). *Hemşirelerin dürtüsellik, anksiyete ve öfke düzeyleri ile savunma biçimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Ankara.

Çelik, O. (2014). *Rorschach testi lerner savunma ölçeği geçerlilik ve güvenilirlik çalışması*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Demirci, İ., Ekşi, F. (2017). Büyüklenmeci narsisizmin iki farklı yüzü: narsistik hayranlık ve rekabetin mutlulukla ilişkisi, *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Derg.*, 46, 37-58. doi: 10.15285/maruaebd.330008.

Demirkapı Şahin, E. (2013). *Çocukluk çağı travmalarının duygu düzenleme ve kimlik gelişimine etkisi ve bunların psikopatolojiler ile ilişkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.

Deutsch, H. (1942). Some forms of emotional disturbance and their relationship to schizophrenia. *Psychoanal. Q.*, 11, 301-321.

Dickinson, K., Pincus, A. (2003). Interpersonal analysis of grandiose and vulnerable narcissism. *Journal of Personality Disorders*, 17(3), 188-207.

Doğan, S. (2008). Cinsel istismar davranışı gösteren ergenler: iki olgu ve konunun gözden geçirilmesi. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Derg.*, 15(3), 157-162.

Domino, G., Short, J., Evans, A., Romano, P. (2002). Creativity and ego defense mechanisms: some exploratory empirical evidence. *Creativity Research Journal*, 14(1), 17-25. doi:10.1207/s15326934crj1401_2.

Dönmez, Y. E., Soylu, N., Özel Özcan, Ö., Yüksel, T., Çalışkan Demir, A. (2014). Cinsel istismar mağduru çocuk ve ergen olgularımızın sosyodemografik ve klinik özellikleri. *Journal of Turgut Ozal Medicine Centre*, 21(1), 44-48.

Eaton, N. R., Rodriguez-Seijas, C., Krueger, R. F., Campbell, W. K., Grant, B. F., Hasin, D. S. (2016). Narcissistic personality disorder and the structure of common mental disorders. *Journal of Personality Disorders*, 30, 1-13. doi:10.1521/pedi_2016_30_260.

Ekselius, L., Tillfors, M., Furmark, T., Fredrikson, M. (2001). Personality disorders in the general population: DSM-IV and ICD-10 defined prevalence as related to sociodemographic profile. *Personality and Individual Differences*, 30(2), 311–320. doi:10.1016/s0191-8869(00)00048-9.

Eldoğan, D. (2016). Hangi narsisizm? Büyüklenmeci ve kırılgan narsizmin karşılaştırılmasına ilişkin bir gözden geçirme. *Türk Psikoloji Yazıları*, 19(37), 1-10.

Eldoğan, D., Tuncel, E. (2017) Kırılgan narsisizm ve sosyal kaygı bozukluğu: benzerlikler ve farklılıklar. *Nesne Psikolojisi Derg.*, 5(11), 426-448.

Ellis, H. (1898). Auto-eroticism: a psychological study. *Alienes Neurology*, 19: 260-299

Epözdemir, H. (2014) *Seri evlilik yapan bireylerin ilk ve ikinci evliliğini yapmış bireyler ile nesne ilişkileri, yansıtmacı özdeşleşim, savunma mekanizmalarının düzeyi, psikolojik belirtiler ve ilişki doyumu açısından karşılaştırılması: nesne ilişkileri çift terapisi modeli çerçevesinde bir inceleme*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Eren, N. (2006, Kasım 1-5) Ağır kişilik bozuklukları ve yataklı psikiyatri servislerinde yarattıkları kaos. 42. Ulusal Psikiyatri Kongresi.

Eren, Z. (2012). *Spor salonuna giden yetişkinlerin yeme tutumları, sosyal fizik kaygıları ve narsistik yapılanmaları arasındaki ilişki*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul.

Erol, A., Ersoy, B., Mete, L. (2013). Majör depresyonda özkıyım girişimi ile çocukluk çağı örselenmeleri arasındaki ilişki. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 24(1), 1-6.

Erol Soy, E. (2015). *The assessment of attachment styles and mechanisms in an inpatient sample of major depressive disorder*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul.

Erpınar, Z. (2017). *Duygu düzenleme, depresyon ve anksiyete arasındaki ilişkiler: yaş ve cinsiyet farklılıkları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi, İstanbul.

Erten, Y. (2015). Tek kişilik balo: narsisizm üzerine kuramsal ve klinik notlar. *Yansıtma Psikopatoloji ve Projektif Testler Derg.*, 24, 11-32.

Ertürk, A. A. (2014). *Çocukluk çağı travmaları, travma sonrası stres bozukluğu, depresyon ve disosiyatif yaşantıların şizofreninin klinik özellikleri üzerindeki etkileri*. Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Fan, Y., Wonneberger, C., Enzi, B., Greck, M., Ulrich, C., Tempelmann, C. ve diğerleri (2011). The narcissistic self and its psychological and neural correlates: an exploratory fMRI study. *Psychol Med.*, 41(8), 1641–1650. doi:10.1017/S003329171000228X.

Fassler, I.R., Amodeo M., Griffin, M.L., Clay, C.M., Ellis, M.A. (2005). Predicting long-term outcomes for women sexually abused in childhood: contribution of abuse severity versus family environment. *Child Abuse Neglect*, 9, 269-284.

Ferenczi, S. (1931). Trauma and anxiety. *içinde Ferenczi*, 249–50. 1955

Fergusson, D. M., Lynskey, M. T., Horwood, L. J. (1996). Childhood sexual abuse and psychiatric disorder in young adulthood: I. prevalence of sexual abuse and factors associated with sexual abuse. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 35(10), 1355–1364. doi:10.1097/00004583-199610000-00023

Ferraro, F. (1995). Il trauma tra fantasia e realtà [Trauma between fantasy and reality]. In: Ammaniti M, Stern D, editors. Fantasia e realtà nelle relazioni interpersonali [Fantasy and reality in interpersonal relationships], p. 33–50. Bari: Laterza.

Fernando, S. C., Beblo, T., Schlosser, N., Terfehr, K., Otte, C., Löwe, B. ve diğerleri (2014). The impact of self-reported childhood trauma on emotion regulation in borderline personality disorder and major depression. *Journal of Trauma & Dissociation*, 15(4), 384-401, doi: 10.1080/15299732.2013.863262.

Finkelhor, D., Hotaling, G., Lewis, I., Smith, C. (1990). Sexual abuse in a national survey of adult men and women: Prevalence, characteristics, and risk factors. *Child Abuse & Neglect*, 14(1), 19–28. doi:10.1016/0145-2134(90)90077-7.

Finzi, R., Har-Even, D., Weizman, A. (2003). Comparison of ego defenses among physically abused children, neglected, and non-maltreated children. *Comprehensive Psychiatry*, 44(5), 388–395. doi:10.1016/s0010-440x(03)00106-8.

Finzi-Dottan, R., Karu, T. (2006). From emotional abuse in childhood to psychopathology in adulthood. *Journal of Nerv Ment Dis*, 194, 616–621. doi:10.1097/01.nmd.0000230654.49933.23.

Fonagy, P., Gergely, G., Jurist, E. L., Target, M. (2004). *Affect regulation, mentalization, and the development of the self*. New York: Other Press.

Fonagy, P., Luyten, P. (2009). A developmental, mentalization-based approach to the understanding and treatment of borderline personality disorder. *Development and Psychopathology*, 21, 1355–1381. doi: 10.1017/S0954579409990198.

Fosatti, A., Gratz, K. L., Somma, A., Maffei, C., Borroni, S. (2015) The mediating role of emotion dysregulation in the relations between childhood trauma history and adult attachment and borderline personality disorder features: a study of Italian nonclinical participants. *Journal of Personality Disorders*, 29, 1-24.

Fossati, A., Madeddu, F., Maffei, C. (1999). Borderline personality disorder and childhood sexual abuse: a meta-analytic study. *Journal of Personality Disorders*, 13(3), 268-280.

Frank W. Putnam, Penelope K. Trickett (1993). Child Sexual Abuse: A Model of Chronic Trauma, *Psychiatry*, 56:1, 82-95, doi: 10.1080/00332747.1993.11024623.

Frankel, J. (2017). Ferenczi's evolving conception of narcissistic pathology and its basis in trauma. *The American Journal of Psychoanalysis*, doi:10.1057/s11231-017-9097-2.

Freud, A. (1937). *Ben ve savunma mekanizmaları*, (Y. Erim, Çev.) 4. Basım, İstanbul: Metis Yayıncılık, 2015.

Freud, A. (1965). *Çocuklukta normallik ve patoloji*, (A. N. Babaoğlu, Çev.) 2. Basım, İstanbul: Metis Yayıncılık, 2013.

Freud, S. (1894). Les psychonévroses de défense, trad. A. Berman, Paris, PUF, 1946.

Freud, S. (1905). Trois essais sur la theorie sexuelle, trad. P. Koepfel, Paris, Gallimard, 1987.

Freud, S. (1910). Un souvenir d'enfance de Leonard de Vinci, trad. J. Altounian et al., Paris, Gallimard.

Freud, S. (1911). Remarques psychanalytiques sur l'autobiographie d'un cas de paranoia, trad, M. Bonaparte et R. Loewenstein, in Cinq psyhanalyses, Paris, PUF, 1954.

Freud, S. (1914). *Narsizm üzerine bir giriş, içinde narsizm üzerine ve schreber vakası*, (B. Büyükkal ve S. M. Tura, Çev.) 5. Basım, İstanbul: Metis Yayıncılık. 2015.

Freud, S. (1915). Le refoulment, trad. J. Laplanche et J. B. Pontalis, in Metapsychologie, Paris, Gallimard, 1968.

Freud, S. (1917). Deuil et melancolie, trad. J. Laplanche et J. B. Pontalis, in Metapsychologie, Paris, Gallimard, 1968.

Freud, S. (1920). Au-dela du principe de plaisir, trad. J. Laplanche et J. B. Pontalis, in Essais de psychanalyse, Paris, Payot, 1981.

Freud, S. (1920). Beyond the pleasure principle. Standart Edition, 18, 7-64.

Freud, S. (1923). The Ego and Id. Standart Edition, 19, 13-59.

Freud, S. (1926). Inhibition symptome et angoisse, trad. M. Tort, Paris, PUF, 1951.

Freud, S. (1930). *Uygarlığın huzursuzluğu*. (H. Barışcan, Çev.) 4. Basım, İstanbul: Metis Yayıncılık. 2011.

Freud, S., Breuer, J. (1895). *Histeri üzerine çalışmalar*. (E. Kapkın, Çev.) 2. Baskı, İstanbul: Payel Yayınları, 2013.

Frias, A., Gonzalez, L., Palma, C., Farriols, N. (2017). Is there a relationship between borderline personality disorder and sexual masochism in women. *Arch Sex Behav*, 46(3), 747-754. doi: 10.1007/s10508-016-0834-z.

Futa, K. T., Nash, C. L., Hansen, D. J., Garbin, C. P. (2003). Adult survivors of childhood abuse: an analysis of coping mechanisms used for stressful childhood memories and current stressors. *Journal of Family Violence*, 18(4), 227-239.

Gabbard, G. O. (1989). Two subtypes of narcissistic personality disorder, *Bulletin of Menninger Clinic*, 53, 527-532.

Gabbard, G. O., Themlow, S. W. (1994). The role of mother-son incest in the pathogenesis of narcissistic personality disorder. *Journal Am Psychoanal Assoc.*, 42(1), 171-189. doi: 10.1177/000306519404200109.

Gaher, R. M., Hofman, N. L., Simons, J. S., Hunsaker, R. (2013). Emotion regulation deficits as mediators between trauma exposure and borderline symptoms. *Cognitive Therapy Research*, 37(3), 466–475. doi: 10.1007/s10608-012-9515-y.

Giaconia, R. M., Reinherz, H. Z., Silverman, A. B., Pakiz, B., Frost, A. K., Cohen, E. (1995). Traumas and posttraumatic stress disorder in a community population of older adolescents. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry*. 34, 1369-1380.

Gibson, L. E., Cooper, S., Reeves, L. E., Anglin, D. M., Ellman, L. M. (2017). The association between traumatic life events and psychological symptoms from a conservative, transdiagnostic perspective. *Psychiatry Research*, 252, 70-74. <http://dx.doi.org/10.1016/j.psychres.2017.02.047>.

Glenn, C. R., Klonsky, E. D. (2009). Emotion dysregulation as a core feature of borderline personality disorder. *Journal of Personality Disorders*, 23(1), 20–28. doi:10.1521/pedi.2009.23.1.20.

Grant, B. F., Chou, S. P., Goldstein, R. B., Huang, B., Stinson, F. S., Saha, T. D., ve diğeri. (2008). Prevalence, correlates, disability, and comorbidity of DSM-IV borderline personality disorder: Results from the Wave 2 National Epidemiological Survey on Alcohol and Related Conditions. *Journal of Clinical Psychiatry*, 69, 533–545.

Gratz, K. L., Roemer, L. (2004). Multidimensional assessment of emotion regulation and dysregulation: development, factor structure, and initial validation of the difficulties in emotion regulation scale. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 26(1), 41–54. doi:10.1023/b:joba.00000007455.08539.94

Grinker, R. R., Werble, B., Drye, R. C. (1968) *The borderline syndrome: a behavioral study of ego functions*. New York: Basic Books.

Gross, J. J. (1998). The emerging field of emotion regulation: an integrative review. *Review of General Psychology*, 2(3), 271-299.

Gross, J. J., & Thompson, R.A. (2007). *Emotion regulation: conceptual foundations*. Gross, J.J. (Ed.), *Handbook of emotion regulation* (s.3-24). New York: Guilford Press.

Gross, J. J., Jazaieri, H. (2014). Emotion, emotion regulation, and psychopathology: an affective science perspective. *Clinical Psychological Science*, 2(4), 387-401. doi: 10.1177/2167702614536164

Grover, K. E., Carpenter, L. L., Price, L. H., Gagne, G. G., Mello, A. F., Mello, M. F. and Tyrka, A. R. (2007). The relationship between childhood abuse and adult personality disorder symptoms. *Journal of Personality Disorders*, 21: 442–447.

Grunberger, B. (1989). *New essay on narcissism*. London: Free Association Books.

Gunderson, J.G, Singer, M.T. (1975). Defining borderline patients: an overview, *American Journal of Psychiatry*, 13, 1-10.

Gunderson, J. G., & Lyons-Ruth, K. (2008). BPD's interpersonal hypersensitivity phenotype: A gene-environment-developmental model, *Journal of Personality Disorders*, 22, 22-41. doi: 10.1521/pedi.2008.22.1.22.

Gunthrie, L., Mattinson, J. (1971). *Brief casework with marital problems*. London: The Tavistock Institute.

Gutiérrez Peláez, M. (2009). Trauma theory in Sándor Ferenczi's writings of 1931 and 1932. *The International Journal of Psychoanalysis*, 90(6), 1217–1233. doi:10.1111/j.1745-8315.2009.00190.x

Güler, N., Uzun, S., Boztaş, Z., Aydoğan, S. (2002). Anneleri tarafından çocuklara uygulanan duygusal ve fiziksel istismar/ihtmal davranışı ve bunu etkileyen faktörler. *C. Ü. Tıp Fakültesi Dergisi*, 24(3), 128 – 134.

Gündüz, B., Gökçekan, Z. (2004). Fiziksel istismar açısından üniversite öğrencilerinden problem çözme becerilerinin incelenmesi. *Muğla Üniversitesi SBE Dergisi*, 13, 29-40.

Güner, Ş. İ, Güner, S., Şahan, M. H. (2010). Çocuklarda sosyal ve medikal bir problem; istismar. *Van Tıp Derg.*, 17(3), 108-113.

Gürdal, C. (2015). *Erken kayıplar, bağlanma, mizaç-karakter özellikleri ve duygu düzenlemenin psikopatoloji üzerine etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.

Gürgen, A. (2017). *Alkol kullanım bozukluğu olan hastalarda çocukluk çağı travmaları ve duygu düzenleme güçlüğü'nün araştırılması: kesitsel kontrollü çalışma*. Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Çanakkale.

Güz, H., Doğanay, Z., Çolak, E., Tomaç, A., Sarısoy, G., Özkan, A. (2003). Konversiyon bozukluğunda çocukluk çağı travma öyküsünün psikiyatrik belirtilere etkisi var mı, *Klinik Psikiyatri Derg.*, 6, 80-85.

Gyurak, A., Gross, J. J., Etkin, A. (2011). Explicit and implicit emotion regulation: A dual-process framework. *Cognition & Emotion*, 25(3), 400–412. doi: 10.1080/02699931.2010.544160

Harris, L., Chelminski, I., Dalrymple, K., Morgan, T., Zimmerman, M. (2018). Suicide attempts and emotion regulation in psychiatric outpatients. *Journal of Affective Disorders*, 232, 300–304. doi:10.1016/j.jad.2018.02.054.

Hartmann, H., Kris, E., Loewenstein, R. (1946). Comments on the formation of psychic structure. *Psychoanalytical Study Child*, 2, 11-38.

Hayne, H. (2004) Infant memory development: Implications for childhood amnesia. *Developmental Review*, 24(1): 33-73. <https://doi.org/10.1016/j.dr.2003.09.007>

Hayne, H., Jack, F. (2011). Childhood amnesia. *Cognitive Science*, 2(2), 136-145. doi: 10.1002/wcs.107

Helmes, E., McNeill, P. D., Holden, R. R., Jackson, C. (2008). The construct of alexithymia: associations with defense mechanisms, *Journal of Clinical Psychology*, 64(3), 318-331. doi: 10.1002/jclp.20461

Herman, J. (2007). *Travma ve iyileşme*. İstanbul: Literatür Yayıncılık.

Herman, J. L., Perry, J. C., Kolk, B. A. (1989). Childhood trauma in borderline personality disorder. *Am J Psychiatry*, 146(4), 490-495. doi:10.1176/ajp.146.4.490.

Hiraoka, R., Crouch, J. L., Reo, G., Wagner, M. F., Milner, J. S., Skowronski, J. J. (2016). Borderline personality features and emotion regulation deficits are associated with child physical abuse potential. *Child Abuse and Neglect*, 52, 177-184. doi: 10.1016/j.chiabu.2015.10.023

Hocaoğlu, A. (2014) *Son dönem Bulgaristan göçünü yaşayan yetişkinlerde travmanın etkilerinin kuşaklararası aktarımı: duygu düzenleme güçlüğü, aile işlevselliği ve temel varsayımların rolü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Hoch, P., Polatin, P. (1949). Pseudoneurotic forms of schizophrenia. *The Psychiatric Quarterly*, 23(2), 248–276. doi:10.1007/bf01563119.

Horney, K. (1939). *New ways in psychoanalysis*. New York: Norton & Co.

Hovens, J. G. F. M., Wiersma, J.E., Giltay, E. J., van Oppen, P., Spinhoven, P., Penninx, B. ve diğerleri (2010). Childhood life events and childhood trauma in adult patients with depressive, anxiety and comorbid disorders vs. controls, *Acta Psychiatr Scand*, 122, 66-74. doi: 10.1111/j.1600-0447.2009.01491.x.

Hurşitoğlu, O. (2017) *Araştırma görevlisi olarak çalışan doktorlarda tükenmişlik sendromunu etkileyen faktörler ve tükenmişlik sendromunun savunma biçimleri ile ilişkisi*. Tıpta Uzmanlık Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş.

Hussain, D., Bhushan, B. (2011). Posttraumatic stress and growth among Tibetan refugees: the mediating role of cognitive-emotional regulation strategies. *Journal of Clinical Psychology*, 67(7), 720-735. doi: 10.1002/j.clp.20801.

Irwin, H. J. (1995). Codependence, narcissism, and childhood trauma. *Journal of Clinical Psychology*, 51(5), 658–665. doi:10.1002/10971097-4679(199509)51:5<658::aid-jclp2270510511>3.0.co;2-n.

Izard, C. E. (2009). *Emotion theory and research: highlights, unanswered questions, and emerging issues*. *Annual Review of Psychology*, 60(1), 1-25. doi:10.1146/annurev.psych.60.110707.1

Johnson, T. C. (2000). Sexualized children and children who molest. *SIECUS Report* 29, 35-39.

Kahveci, G., Gülay, S. S., Avcı, T. (2018). Öğretmenlerin okulların örgütsel narsizm düzeyleri ile okul iklimine yönelik algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*, 32(2), 1-15.

Kaplan, C., Tarlow, N., Stewart, J. G., Aguirre, B., Galen, G., Auerbach, R. P. (2016). Borderline personality disorder in youth: The prospective impact of child abuse on non-suicidal self-injury and suicidality. *Comprehensive Psychiatry*, 71, 86–94. doi: 10.1016/j.comppsy.2016.08.016.

Kara, B., Biçer, Ü., Gökalp, A. S. (2004). Çocuk istismarı. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 47, 140-151.

Karaaziz, M., Erdem Atak, İ. (2013). Narsisizm ve narsisizmle ilgili araştırmalar üzerine bir gözden geçirme. *Nesne Dergisi*, 1(2), 44-59.

Karlıdağ, R., Ünal, M. (1997). Borderline kişilik bozukluğu olgusu. *Düşünen Adam Dergisi*, 10(1), 13-16.

Kaya, P. (2010). *Çocukluk döneminde yaşanan istismarın kişilerarası ilişki tarzları üzerindeki etkisi: Erken dönem uyum bozucu şemaların aracı rolü*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Kempe, C. H., Silverman, F. N., Steele, B. F., Droegemueller, W., Silver, H. K. (1962). The battered-child syndrome. *JAMA*, 181, 17-24.

Kernberg, O. F. (1967). Borderline personality organization, *Journal Am Psychoanalytical Assoc.*, 15, 641-685.

Kernberg, O. F. (1975). *Sınır durumlar ve patolojik narsisizm*. (M. Atakay, çev.) 4. Baskı, Metis Yayıncılık: İstanbul. 2016.

Kernberg, O. F., Yeomans, F. E. (2013). Borderline personality disorder, bipolar disorder, depression, attention deficit/hyperactivity disorder, and narcissistic personality disorder: practical differential diagnosis. *Bulletin of the Menninger Clinic*, 77(1), 1-22. doi: 10.1521/bumc.2013.77.1.1.

Keser, V. (1998). *Borderline kişilik bozukluğunda kendini yaralayıcı davranışın klinik değişkenler açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Kızıltan, H. (2000). *Narcissistic personality inventory (NPI) ölçeğinin Türkçe formu dil eşdeğerliliği güvenilirlik ve geçerlik çalışmaları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Kim, D., Jang, S. (2018). Online sharing behavior on social networking sites: Examining narcissism and gender effects. *International Journal of Hospitality Management*, 68, 89–93. doi:10.1016/j.ijhm.2017.09.015.

Kim, M.-K., Kim, J.-S., Park, H.-I., Choi, S.-W., Oh, W.-J., & Seok, J.-H. (2018). Early life stress, resilience and emotional dysregulation in major depressive disorder with comorbid borderline personality disorder. *Journal of Affective Disorders*, 236, 113–119. doi:10.1016/j.jad.2018.04.119.

Kiraz, C. (2011). *Eğitim fakültesi öğrencilerinin empatik eğilimleri ile narsistik kişilik özellikleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.

Klein, M. (1946). Notes on some schizoid mechanisms. *International Journal of Psycho-Analysis*, 27, 99-110.

Knight, R. P. (1953). Borderline states. *Bulletin of the Menninger Clinic*, 17, 1-12.

Kocakula, Ö., Altunoğlu, A. E.(2017). Narsistik kişilik özelliklerinin karar süreçlerine etkisi. *Istanbul Journal of Social Sciences*, 18, 50-68.

Koç Ekinci, C. (2018). *Erişkinlerde narsistik kişilik özelliklerinin mizaç ve karakter boyutları ile bağlanma stilleri açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Gaziantep.

Kohut, H. (1971). *The analysis of the self*. New York: International University Press.

Kohut, H. (1977). *Kendiliğin yeniden yapılanması*. (O. Cebeci, çev.) 3. Baskı, İstanbul: Metis Yayıncılık. 2013.

Kohut, H., Wolf, E. (1978). The disorder of the self and their treatment: an outline, *International Journal of Psychoanalysis*, 59, 413-425.

Koole, S. L., Rothermund, K. (2011). "I feel better but I don't know why": The psychology of implicit emotion regulation. *Cognition & Emotion*, 25(3), 389–399. doi:10.1080/02699931.2010.550505

Kramer, U., Roten, Y., Michel, L., Despland, J. N. (2009). Early change in defence mechanisms and coping in short-term dynamic psychotherapy: relations with symptoms and alliance, *Clinical Psychology and Psychotherapy*, 16, 408-417. doi: 10.1002/cpp.616.

Kuo, J. R., Khoury, J. E., Metcalfe, R., Fitzpatrick, S., Goodwill, A. (2015). An examination of the relationship between childhood emotional abuse and borderline personality disorder features: The role of difficulties with emotion regulation. *Child Abuse & Neglect*, 39, 147–155. doi:10.1016/j.chiabu.2014.08.008.

Laplanche, J., Pontalis, J. B. (1967). *Vocabulaire de la psychanalyse*. Paris: PUF. 1973.

Laplanche, J., Pontalis, J. B. (1988). *The language of psychoanalysis*. London: Karnac Books.

Laporte, L., Paris, J., Guttman, H., Russell, J. (2011). Psychopathology, childhood trauma and personality traits in patients with borderline personality disorder and their sisters. *Journal of Personality Disorders*, 25(4), 448–462. doi: 10.1521/pedi.2011.25.4.448.

Larsen, A., Boggild, H., Mortensen, T. J., Foldager, L., Hansen, J., Christensen, A. ve diğerleri (2015). Psychopathology, defence mechanisms and the psychosocial work environment. *International Journal of Social Psychiatry*, 56(6), 563–577. doi: 10.1177/0020764008099555.

Ledoux, J. E. (1989). Cognitive-emotional interactions in the brain. *Cognition & Emotion*, 3(4), 267–289. doi:10.1080/02699938908412709.

Leichsenring, F. (1999). Development and first results of the Borderline Personality Inventory: A self-report instrument for assessing borderline personality organization. *J Pers Assess*, 73, 45-63. doi: 10.1207/S15327752JPA730104.

Lichtenberg, J. D., Slap, J. W. (1972) On the defence mechanism: a survey and synthesis. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 20(4), 776-792. doi: 10.1177/000306517202000404.

Linehan, M. (1993). *Cognitive-behavioral treatment of borderline personality disorder*. New York: Guilford Press.

MacMillan, H. L., Fleming, J. E., Streiner, D. L., Lin, E., Boyle, M. H., Jamieson ve diğeri (2001). Childhood abuse and lifetime psychopathology in a community sample. *American Journal of Psychiatry*, 158(11), 1878–1883. doi:10.1176/appi.ajp.158.11.1878.

Mahler, S. M., Pine, F., Bergman, A. (1975). *İnsan yavrusunun psikolojik doğumu*, (A. N. Babaoğlu, çev.) İstanbul: Metis Yayıncılık. 2015.

Maricutoiu, L. P., Crasovan, D. I. (2016). Coping and defence mechanisms: What are we assessing. *International Journal of Psychology*, 51(2), 83-92. doi: 10.1002/ijop.12113.

Marissen, M. A. E., Deen, M. L., Franken, I. H. A. (2012). Disturbed emotion recognition in patients with narcissistic personality disorder. *Psychiatry Research* 198: 269–273, doi:10.1016/j.psychres.2011.12.042

Marissen, M. A. E., Brouwer, M. E., Hiemstra, A. M. F., Deen, M. L., Franken, H. A. (2016). A masked negative self-esteem implicit and explicit self-esteem in patients with narcissistic personality disorder. *Psychiatry Research*, 242, 28–33. doi: 10.1016/j.psychres.2016.04.070.

Marusak, H. A., Martin, K. R., Etkin, A., Thomason, M. E. (2015). Childhood trauma exposure disrupts the automatic regulation of emotional processing. *Neuropsychopharmacology*, 40, 1250–1258. doi:10.1038/npp.2014.311.

Masterson, J. (1993). *The emerging self a developmental, self and object relational approach to the treatment of the closet narcissistic disorder of the self*, New York: Brunner/Mazel.

McDougall, J. (1989) *Theaters of the body: A psychoanalytic approach to psychosomatic illness*. New York: Norton.

McFetridge, M. A., Milner, R., Gavin, V., Levita, L. (2015). Borderline personality disorder: patterns of self-harm, reported childhood trauma and clinical outcome. *B J Psych*, 1, 18–20. doi: 10.1192/bjpo.bp.115.000117.

McWilliams, N. (2013). *Psikanalitik tanı: klinik süreç içinde kişilik yapısını anlamak*. (E. Kalem, çev.) 3. Baskı, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Menninger, K. (1963). *The vital balance*. New York: Viking Press.

Miller, J. D., Campell, W. K., Widiger, T. A. (2014). Vulnerable narcissism: commentary for the special series narcissistic personality disorder new perspectives on diagnosis and treatment. *Personality Disorders: Theory, Research, and Treatment*, 5(4), 450-451. doi: 10.1037/per0000083.

Milletich, R. J., Kelley, M. L., Doane, A. N., Pearson, M. R. (2010). Exposure to interparental violence and childhood physical and emotional abuse as related to physical aggression in undergraduate dating relationships. *Journal of Family Violence*, 25(7), 627–637. doi:10.1007/s10896-010-9319-3

Millon, T. (1981). *Disorders of personality: DSM-III: Axis II*. New York: Wiley.

Molnar, B. E., Buka, S. L., Kessler, R. C. (2001). Child sexual abuse and subsequent psychopathology: results from the national comorbidity survey. *American Journal of Public Health*, 91(5), 753-760.

Morey, L. C., Stagner, B. H. (2012). Narcissistic pathology as core personality dysfunction: comparing the DSM-IV and the DSM-5 proposal for narcissistic personality disorder. *Journal of Clinical Psychology*. 68(8), 908-921. doi: 10.1002/jclp.21895.

Nolen-Hoeksema, S. (2012). Emotion regulation and psychopathology: the role of gender. *Annu. Rev. Clin. Psychol.*, 8, 161–187. doi: 10.1146/annurev-clinpsy-032511-143109.

Ogden, T. H. (1982). *Projective identification and psychotherapeutic technique*. New York: Jason Aranson.

Oğlağı, Z. (2012). *Yeme bozukluklarında çocukluk çağı travmalarının benlik saygısı ve beden algısı değişkenler üzerine etkisi*. Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Okan İbiloğlu, A., Atlı, A., Oto, R., Özkan, M. (2018). Çocukluk çağı cinsel istismar ve ensest olgularına çok yönlü bakış. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 10(1), 84-98. doi:10.18863/pgy.336520.

Oldham, J. M. (2006). Treatment of borderline personality disorder. *Cur Med Lit*, 16: 101-107.

O’Leary, P., Coohey, C., Easton, S.D. (2010). The effect of severe child sexual abuse and disclosure on mental health during adulthood. *Journal of Child Sex Abuse*, 19, 275-289. doi: 10.1080/10538711003781251.

Ornstein, A. (1981). Self-pathology in childhood: developmental and clinical considerations. *Psychiatr Clin North*, 4: 435-453.

Ovayolu, N., Uçan, Ö., Serindağ, S. (2007). Çocuklarda cinsel istismar ve etkileri, *Fırat Sağlık Hizmetleri Derg.*, 2(4): 13-22.

Ozan, E., Kırkpınar, İ., Aydın, N., Fidan, T., Oral, M. (2008). Narsisistik kişilik bozukluğu: gelişim süreçleri ve yaşamı. *Psikiyatride Derlemeler Olgular ve Varsayımlar Derg.*, 2(1-2), 25-36.

Özçürümez, G., Tanrıverdi, N., Zileli, L. (2002). Sınır kişilik organizasyonu temelinde narsisistik kişilik bozukluğu ve yapay bozukluk: psikanalitik psikoterapi süreci. *Türkiye Psikiyatri Derg.*, 13(2), 152-160.

Padar, P. (2015). Bir imkânsız hal olarak narsisizm. *Yansıtma Psikopatoloji ve Projektif Testler Dergisi*, 24, 49-58.

Pandey, R., Saxena, P., Dubey, A. (2008). Emotion regulation difficulties in alexithymia and mental health. *Europe’s Journal of Psychology*, 7(4), 604-623. doi:10.5964/ejop.v7i4.155.

Paris, J. (1998). Does childhood trauma cause personality disorders in adulthood. *Can J Psychiatry*, 43, 148-153.

Paris, J. (1998). Does childhood trauma cause personality disorders in adults. *The Canadian Journal of Psychiatry*, 43(2), 148–153. doi:10.1177/070674379804300203

Parman, T. (2017). *Nedenbilimsel bir unsur olarak travma ve psikanaliz*, Psikanaliz Yazıları Baharlık Kitap Dizisi, İstanbul: Bağlam Yayıncılık.

Parker, J. D. A., Taylor, G. J., Bagby, R. M. (1998). Alexithymia: relationship with ego defense and coping styles, *Comprehensive Psychiatry*, 39(2), 91-98. doi: 10.1016/S0010-440X(98)90084-0

Pearce, J. W., Pezzot-Pearce, T. (1997) *Psychotherapy of abused and neglected children*. New York, NY: Guilford.

Perry, J. C. (2014). Anomalies and specific functions in the clinical identification of defense mechanisms. *J. Clin. Psychol*, 70, 406-418.

Perry, J. C., Presniak, M. D., Olson, T. R. (2013). Defense mechanisms in schizotypal, borderline, antisocial and narcissistic personality disorders. *Psychiatry: Interpersonal and Biological Processes*, 76(1), 32–52. doi:10.1521/psyc.2013.76.1.32.

Polat, O. (2007). *Çocuk pornografisi*, İstanbul: Nokta Kitap.

Pope Jr H.G., Jonas J.M., Hudson J.H., Cohen, B. M., Tohen, M. (1985). An empirical study of psychosis in borderline personality disorder. *Am J Psychiatry*, 142, 1285-1290. doi: 10.1176/ajp.142.11.1285.

Price, J. P. (2007). Cognitive schemas, defence mechanisms and post-traumatic stress symptomatology. *Psychology and Psychotherapy: Theory, Research and Practice*, 80, 343-353. doi:10.1348/147608306X144178.

Prout, T. A., Gottdiener, W. H., Camargo, A., Murphy, S. (2018). The relationship between defense mechanisms and religious coping using a new two-factor solution for the Defense Style Questionnaire-40. *Bulletin of the Menninger Clinic*, 82(3), 224–252. doi:10.1521/bumc.2018.82.3.224.

Quinodoz, J. M. (2016). *Freud'u okumak*. (B. Kolbay, Ö. Soysal, çev.) İstanbul: Bağlam Yayıncılık.

Rapaport, D. (1958). The theory of ego autonomy: A generalization. *Bulletin of the Menninger Clinic*, 22, 13-35.

Rapaport, D. ve diğerleri. (1945). *Manual of diagnostic psychological testing*, 2. Cilt. Yearbook Publishers: Chicago.

Raskin, R. N., Hall, C. S. (1979). A narcissistic personality inventory. *Psychological Reports*, 45(2), 590. doi: 10.2466/pr0.1979.45.2.590.

Raskin, R. N., Hall, T. (1988). A principal-component analysis of the narcissistic personality inventory and further evidence of its construct validity. *Journal of Personality and Social Psychology Bulletin*, 54(5), 890-902.

Reich, W. (1933). *Character analysis*, New York: Farrar, Straus and Giroux. 1972.

Rice, T. R., Hoffman, L. (2014). Defense mechanisms and implicit emotion regulation. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 62(4), 693–708. doi:10.1177/0003065114546746

Rich, D. J., Gingerich, K. J., Rosen, L. A. (1997). Childhood emotional abuse and associated psychopathology in college students. *Journal of College Student Psychotherapy*, 11(3), 13–28. doi:10.1300/j035v11n03_04

Richman, J. A., Flaherty, J. A. (1988). “Tragic man” and “tragic woman”: Gender differences in narcissistic styles. *Psychiatry*, 51(4), 368–377. doi:10.1080/00332747.1988.11024413.

Ritter, K., Vater, A., Rüsç, N., Schröder-Abé, M., Schütz, A., Fydrich, T. ve diğerleri (2014). Shame in patients with narcissistic personality disorder. *Psychiatry Research*. 215, 429–437. doi: 10.1016/j.psychres.2013.11.019.

Roepke, S., Vater, A. (2014). Narcissistic personality disorder: an integrative review of recent empirical data and current definitions. *Current Psychiatry Rep*, 16(445), 1-9. doi: 10.1007/s11920-014-0445-0.

Rogier, G., Velotti, P. (2018). Narcissistic implications in gambling disorder: the mediating role of emotion dysregulation. *Journal of Gambling Studies*. doi:10.1007/s10899-018-9759-x.

Romans, S. E., Martin, J. L., Morris, E., Herbison, G. P. (1999) Psychological defense styles in women who reported childhood sexual abuse: a controlled community study. *Am J Psychiatry*, 156, 1080-1085.

Ronningstam, E. (2010). Narcissistic personality disorder: a current review. *Current Psychiatry Rep.*, 12, 68-75. doi: 10.1007/s11920-009-0084-z.

Ronningstam, E. (2011). Narcissistic personality disorder: a clinical perspective. *Journal of Psychiatric Practice*, 17(2), 89-98. doi: 10.1097/01.pra.0000396060.67150.40.

Ronningstam, E. (2017). Intersect between self-esteem and emotion regulation in narcissistic personality disorder implications for alliance building and treatment. *Borderline Personality Disorder and Emotion Dysregulation*, 4(3), 1-13. doi: 10.1186/s40479-017-0054-8.

Ronningstam, E., Gunderson, J. (1990). Identifying criteria for narcissistic personality disorder. *Am J Psychiatry*, 147, 918-922. doi: 10.1176/ajp.147.7.918.

Roques, M., Pommier, F., Mazoyer, A. V. (2014). Çocuklukta istismara uğramış yetişkinlerin somatik dağılıma durumundaki yılmazlıklarına projektif yaklaşım. (Z. Okçuoğlu Kadioğlu, çev.) *Yansıtma Psikopatoloji ve Projektif Testler Dergisi*, 22, 35-45.

Rosenberg, B. (1991). *Masochisme mortifere et masichisme gardien de la vie*. Paris: PUF.

Rosenfeld, H. (1987). *Impasse and interpretation: therapeutic and anti-therapeutic factors in the psychoanalytic treatment of psychotic, borderline and neurotic patients*. London: Tavistoc.

Rosenstein, L. K., Ellison, W. D., Walsh, E., Chelminski, I., Dalrymple, K., Zimmerman, M. (2018) The role of emotion regulation difficulties in the connection between childhood emotional abuse and borderline personality features. *Personality Disorders*. 9(6), 590-594. doi: 10.1037/per0000294.

Rugancı, R., N. (2008). *The relationship among attachment style, affect regulation, psychological distress and mental construction of the relational world*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.

Ruiz-Aranda, D., Salguero, J. M., Fernandez-Berrocal, P. (2010). Emotional regulation and acute pain perception in women. *The Journal of Pain*, 11(6), 564-569. doi:10.1016/j.jpain.2009.09.011.

Russ, E., Shedler, J., Bradley, R., Westen, D. (2008). Refining the construct of narcissistic personality disorder: diagnostic criteria and subtypes. *Am J Psychiatry*, 165, 1473–1481. doi: 10.1176/appi.ajp.2008.07030376.

Salsman, N. L., Linehan, M. M. (2012). An investigation of the relationships among negative affect, difficulties in emotion regulation, and features of borderline personality disorder. *J Psychopathol Behav Assess*, 34, 260–267. doi: 10.1007/s10862-012-9275-8.

Sansone, R. A., Hahn, H. S., Dittoe, N., Wiederman, M. W. (2011). The relationship between childhood trauma and borderline personality symptomatology in a consecutive sample of cardiac stress test patients. *International Journal of Psychiatry in Clinical Practice*, 15, 275-279. doi: 10.3109/13651501.2011.593263.

Sarısoy, G. (2017). *Personality disorders in relation to early childhood experiences, rejection sensitivity, and emotion regulation processes*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Ankara.

Saruhan, V. (2018). *Genç yetişkinlikte sosyal ve duygusal yalnızlığın duygu düzenleme güçlüğü açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Sayın, A., Aslan, S. (2005). Duygudurum bozuklukları ile huy, karakter ve kişilik ilişkisi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 16(4), 276-283.

Schmidt, U., Slone, G., Tiller, J., Treasure, J. (1993) Childhood adversity and adult defence style in eating disorder patients- a controlled study. *British Journal of Medical Psychology*, 66, 353-362.

Selvi, Y., Özdemir Güzel, P., Atli, A., Gündoğdu Kıran, S. (2011). Aile içi cinsel istismar sonrası zedelenmiş cinsellik: kompulsif cinsel davranışları olan bir olgu sunumu. *Düşünen Adam Dergisi*, 24, 85-88.

Shehata, A. M. G. H., Hussein Ramadan, F. (2017). Relationship between emotional regulation strategies and self-reported ego defense styles among nursing interns at alexandria, main university hospital. *IOSR Journal of Nursing and Health Science*, 6(1), 14-23. doi: 10.9790/1959-0601021423

Sheppes, G., Suri, G., Gros, J. J. (2015). Emotion regulation and psychopathology. *Annu. Rev. Clin. Psychol.*, 11(3), 1-27. doi: 10.1146/annurev-clinpsy-032814-112739.

Simeon, D., Nelson, D., Elias, R., Greenberg, J., Hollander, E. (2003). Relationship of personality to dissociation and childhood trauma in borderline personality disorder. *CNS Spectrums*, 8(10), 755–762. doi:10.1017/s109285290001912x

Sofuoğlu, Z., Oral, R., Aydın, F., Cankardeş, S., Kandemirci, B., Koç, F. (2014). Türkiye'nin üç ilinde olumsuz çocukluk çağı deneyimleri epidemiyolojik çalışması. *Türk Ped Arş.*, 49, 47-56.

Soloff, P.H., Cornelius, J., George, A. (1991). The depressed borderline: one disorder or two. *Psychopharmacol Bull*, 27, 23-30.

Soylu, N., Pılan Şentürk, B., Ayaz, M., Sönmez, S. (2012). Cinsel istismar mağduru çocuk ve ergenlerde ruh sağlığını etkileyen etkenlerin araştırılması. *Anadolu Psikiyatri Derg.*, 13, 292-298.

Stern, A. (1938). Psychoanalytic investigation and therapy in the borderline group of neuroses. *The Psychoanalytic Quarterly*, 7, 467-489.

Stoller, R. J. (1975). *Perversion*, New York: Pantheon.

Stoltenborgh, M., van IJzendoorn, M. H., Euser, E. M., Bakermans-Kranenburg, M. J. (2011). A global perspective on child sexual abuse: meta-analysis of prevalence around the world. *Child Maltreatment*, 16(2), 79–101. doi:10.1177/1077559511403920.

Stoltenborgh, M., Bakermans-Kranenburg, M. J., Alink, L. R. A., van IJzendoorn, M. H. (2012). The universality of childhood emotional abuse: A meta-analysis of worldwide prevalence. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 21(8), 870–890. doi:10.1080/10926771.2012.708014

Strandholm, T., Kiviruusu, O., Karlsson, L., Miettunen, J., Marttunen, M. (2016). Defense mechanisms in adolescence as predictors of adult personality disorders. *The Journal of Nervous and Mental Disease*, 204(5), 349–354. doi:10.1097/nmd.0000000000000477.

Svrakic, D. M. (1985). Emotional features of narcissistic personality disorder. *Am J. Psychiatry*, 142, 720-724. doi: 10.1176/ajp.142.6.720.

Şahin, C. (2007). Kişilik, Ahlak, Duygusal ve Sosyal Gelişim. S. Akbaba ve Ş. Anlak (Ed.) *Eğitim psikolojisi*. İstanbul: Lisans Yayıncılık.

Şaşmaz, İ. B. (2014). *Erken dönem uyumsuz şemaların ve duygu düzenleme güçlüğü'nün borderline kişilik bozukluğu ve bipolar bozukluk üzerindeki yordayıcı etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Okan Üniversitesi, İstanbul.

Taner, Y., Gökler, B. (2004). Çocuk istismarı ve ihmali, psikiyatrik yönleri. *Hacettepe Tıp Dergisi*, 35, 82-85

Taşkent, A. (2010) *Alkol ve/veya madde bağımlıları ile bağımlılığı olmayan bireylerin savunma mekanizmaları açısından karşılaştırılması, çocukluk çağı travmaları, dissosiyatif yaşantılar ve bağımlılık şiddetinin savunma mekanizmaları üzerindeki etkisinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul.

Tauschke, E., Merskey, H., Helmes, E. (1990). Psychological defence mechanisms in patients with pain. *Journal of Pain*, 40(2), 161-170.

Taycan, O., Yıldırım, A. (2015). Çoklu travmanın etkilerine alternatif bir yaklaşım: karmaşık travma sonrası stres bozukluğu. *Arch Neuropsychiatr*, 52, 312-314. doi: 10.5152/npa.2015.7573.

Taymur, İ., Türkçapar, M. H. (2012). Kişilik: tanımı, sınıflaması ve değerlendirilmesi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*. 4(2), 154-177. doi:10.5455/cap.20120410.

Ten Have, M., Verheul, R., Kaasenbrood, A., van Dorsselaer, S., Tuithof, M., Kleinjan, M., de Graaf, R. (2016). Prevalence rates of borderline personality disorder symptoms: a study based on the Netherlands Mental Health Survey and Incidence Study-2. *BMC Psychiatry*, 16(1), 249-258. doi:10.1186/s12888-016-0939-x.

Terzi, L., Martino, F., Berardi, D., Bortolotti, B., Sasdelli, A., Menchetti, M. (2017). Aggressive behavior and self-harm in borderline personality disorder: the role of impulsivity and emotion dysregulation in a sample of outpatients. *Psychiatry Research*, 249, 321-326. doi: 10.1016/j.psychres.2017.01.011.

Thompson, M. P., Kiingree, J. B., Desai, S. (2004). Gender differences in long-term health consequences of physical abuse of children: data from a nationally representative survey. *American Journal of Public Health*, 94(4): 599-604.

Thompson, R. A. (1994). Emotion Regulation: A theme in search of definition. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 59 (2-3), 25- 52.

Toker, T. (2008) *Madde kullananlarda çocukluk çağı örselenme yaşantılarının, madde kullanma eğilimi, benlik saygısı ve başa çıkma tutumları ile ilişkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.

Tuna, S. (2010). *Aile içi çocuk istismarı: annelerin bazı risk faktörleri açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Tunç, P. (2016). *Borderline kişilik bozukluğunda depresif semptom ve çocukluk çağı travmalarının dürtüsellik kendine zarar verme ve intihar davranışları üzerindeki yordayıcı etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Arel Üniversitesi, İstanbul.

Turner, S., Taillieu, T., Cheung, K., Afif, T. O. (2017). The relationship between childhood sexual abuse and mental health outcomes among males: results from a nationally representative United States sample. *Child Abuse & Neglect*, 66, 64-72. doi: 10.1016/j.chiabu.2017.01.018.

Tychev, de C. (2011). Sınır durumlar bağlamında J. Bergeret'in psikanalitik kuramına giriş. *Yansıtma Psikopatoloji ve Projektif Testler Dergisi*, 1, 39-47.

Uğur, H. (2014). *The mediating role of affect regulation in the relationship between attachment styles and defence mechanism*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul.

Usher, J. A., Neisser, U. (1993). Childhood amnesia and the beginnings of memory for four early life events. *Journal of Experimental Psychology: General*, 122(2), 155-165. <http://dx.doi.org/10.1037/0096-3445.122.2.155>

Vaillant, G. E. (1977). *Adaptation to life*. Boston: Little Brown.

Vaillant, G. E. (1994). Ego mechanisms of defense and personality psychopathology. *Journal of Abnormal Psychology*, 103(1), 44-50.

Vater, A., Ritter, K., Schröder-Abé, M., Schütz, A., Lammers, C. H., Bosson ve diğerleri. (2013). When grandiosity and vulnerability collide: Implicit and explicit self-esteem in patients with narcissistic personality disorder. *Journal of Behavior Therapy and Experimental Psychiatry*, 44, 37-47.

Volkan, V. D. (1973). Transitional fantasies in the analysis of a narcissistic personality. *J Am Psychoanalytical Assoc*, 21, 351-376.

Volkan, V. D. (1976). *Primitive internalized object relations*. New York: International Universities Press.

Volkan, V. D. (1979). The “glass bubble” of the narcissistic patient in advances in psychotherapy of the borderline patient. J. Leboit, A. Capponi (Ed.) s. 405-431. New York: Aronson.

Waqas, A., Rehman, A., Malik, A., Muhammad, U., Khan, S., Mahmood, N. (2015). Association of ego defense mechanisms with academic performance, anxiety and depression in medical students: A mixed methods study. *Cureus*, 7(9), e337. doi: 10.7759/cureus.337.

Warren, M. (2000). *Defense mechanisms as moderators of trauma symptomatology in maltreated adolescents*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Simon Fraser Üniversitesi, Kanada.

Washburn, J. J., McMahon, S. D., King, C. A., Reinecke, M. A. ve Silver, C. (2004). Narcissistic features in young adolescents: relations to aggression and internalizing symptoms. *Journal of Youth and Adolescence*, 33(3), 247-260.

Weibel, S., Vidal, S., Olié, E., Haslera, R., Torriana, C., Pradaa ve diğerleri. (2017). Impact of child maltreatment on meaning in life in psychiatric patients. *Psychiatry Research*, 251, 204-211, doi: 10.1016/j.psychres.2017.02.026.

Werner, K., Gross, J. J. (2010). *Emotion regulation and psychopathology. a conceptual framework*. In A. M. Kring, & D. M. Sloan (Ed.), *Emotion Regulation and Psychopathology. A Transdiagnostic Approach to Etiology and Treatment* (pp. 13-37). New York: Guilford Press.

Westbrook, J., Berenbaum, H. (2017). Emotional awareness moderates the relationship between childhood abuse and borderline personality disorder symptom factors. *Journal of Clinical Psychology*, 73(7), 910-921. doi: 10.1002/jclp.22389.

Whitty, M. T. (2003). Coping and defending: age differences in maturity of defence mechanisms and coping strategies. *Aging & Mental Health*, 7(2), 123–132, doi: 10.1080/1360786031000072277.

Widom, C. S., Czaja, S. J., Paris, J. A. (2009). Prospective investigation of borderline personality disorder in abused and neglected children followed up into adulthood. *J Personal Disorder*, 23(5), 433–446. doi:10.1521/pedi.2009.23.5. 433.

Wilkinson-Ryan, T. (2000). Identity disturbance in borderline personality disorder: an empirical investigation. *American Journal of Psychiatry*, 157(4), 528–541. doi:10.1176/appi.ajp.157.4.528.

Winnicott, D. W. (1953). Transitional objects and transitional phenomena: a study of the first not-me possession. *Int J Psychoanal*, 34, 89-97.

Wise, T. N., Mann, L. S., Epstein, S. (1991). Ego defensive styles and alexithymia: a discriminant validation study. *Psychotherapy and Psychosomatic*, 56, 141-145. doi: 10.1159/000288547

World Health Organization. (2006). Preventing Child Maltreatment: A Guide to Taking Action and Generating Evidence. Geneva: WHO Press.

Wright, K., Furnham, A. (2015). How to spot a narcissist: mental health literacy with respect to narcissistic personality disorder. *Journal of Personality and Mental Health*, 9, 150-161. doi: 10.1002/pmh.1277.

Wurr, C. J., Partridge, I. M. (1996). The prevalence of a history of childhood sexual abuse in an acute adult inpatient population. *Child Abuse & Neglect*, 20(9), 867–872. doi:10.1016/0145-2134(96)00074-9.

Yalın, N. (2018). *Narsistik kişilik, empatik eğilimler, eleştirel düşünme ve saldırganlık arasındaki ilişkiler*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.

Yaşar, Ö. S. (2014). *Yetişkin yakın ilişkilerde bağlanma stilleri ile kullanılan savunma mekanizmalarının arasındaki ilişki*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.

Yates, A. (1981). Narcissistic traits in certain abused children. *American Journal of Orthopsychiat.* 51(1): 55-62.

Yazgan İnanç, B., Yerlikaya, E. E. (2008). *Kişilik kuramları*, Ankara: Pegem Yayınları.

Yen, S. (2002). Traumatic exposure and posttraumatic stress disorder in borderline, schizotypal, avoidant, and obsessive-compulsive personality disorders: findings from the collaborative longitudinal personality disorders study. *J Nerv Ment Dis*, 190, 510-518. doi: 10.1097/01.NMD.0000026620.66764.78.

Yılmaz, G. G. (2018). *Borderline kişilik bozukluğunda karakter ve mizaç özelliklerinin ilişkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.

Yılmaz, N., Gençöz, T., Ak, M. (2007). Savunma biçimleri testinin psikometrik özellikleri: güvenilirlik ve geçerlik çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 18(3), 244-253

Yılmaz-Irmak, T. (2008). *Çocuk istismarı ve ihmalinin yaygınlığı ve dayanıklılıkla ilişkili faktörler*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.

Yurtseven, F. (2010) *A study of the relationship of self-with-other representations with defense mechanisms*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilgi Üniversitesi, İstanbul.

Yücel, D. (2014). *Çocukluk çağı istismar yaşantılarının genç yetişkinlik dönemindeki bağlanma süreçleri, psikopatolojik semptomlar, ilişki yeterlilikleri ve aşk tutumları ile ilişkilerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Zanarini, M., Weingeroff, J. L., Franenburg, F. R. (2009). Defense mechanisms associated with borderline personality disorder. *Journal of Personality Disorders*, 23(2), 113–121. doi:10.1521/pedi.2009.23.2.113

Zanarini, M. C., Horwood, J., Wolke, D., Waylen, A., Fitzmaurice, G., Grant, B. F. (2011). Prevalence of DSM-IV borderline personality disorder in two community samples: 6,330 English 11-year-olds and 34,653 American adults. *Journal of Personality Disorders*, 25(5), 607–619. doi:10.1521/pedi.2011.25.5.607

Zhang, T., Chow, A., Wang, L., Dai, Y., Xiao, Z. (2012). Role of childhood traumatic experience in personality disorders in China. *Comprehensive Psychiatry*, 53, 829–836. doi:10.1016/j.comppsy.2011.10.004.

Zhang, H., Wang, Z., You, X., Lü, W., Luo, Y. (2015). Associations between narcissism and emotion regulation difficulties: Respiratory sinus arrhythmia reactivity as a moderator. *Biol Psychol.*, 110, 1-11. doi: 10.1016/j.biopsycho.2015.06.014.

Zilboorg, G. (1941) A history of medical psychology. W. W. Norton, New York.

Zlotnick, C., Mattia, J. I., Zimmerman, M. (2001). The relationship between posttraumatic stress disorder, childhood trauma and alexithymia in an outpatient sample. *Journal of Traumatic Stress*, 14(1), 177-188.

Zoccali, R., Muscatello, M. R. A., Bruno, A., Barilla, G., Campolo, D., Meduri, M. ve diğeri (2006). Anger and ego-defence mechanisms in non-psychiatric patients with irritable bowel syndrome. *Digestive and Liver Disease*, 38, 195–201. doi:10.1016/j.dld.2005.10.028.

Zoroğlu, S. S., Tüzün, Ü., Öztürk, M., Şar, V. (2000). Çocuk ve ergenlerde dissosiyatif bozukluk: 36 olgunun gözden geçirilmesi. *Anadolu Psikiyatri Derg.*, 1(4), 197-206.

Zoroğlu, S. S., Tüzün, Ü., Öztürk, M., Şar, V., Eröcal Kora, M., Alyanak, B. (2001). Çocukluk dönemi istismar ve ihmalinin olası sonuçları. *Anadolu Psikiyatri Derg.*, 2(2), 69-76.

Ekler

Ek-1: Görüşme Formu

Değerli Katılımcı,

Görüşme formunda yer alan sorulara vereceğiniz yanıtlar, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü'nde Yrd. Doç. Dr. Zeynep Belma GÖLGE danışmanlığında yürütülen **“Çocukluk Çağı Örselenmelerindeki Savunma Mekanizmaları ve Duygu Düzenleme Güçlüğü'nün Borderline ve Narsisistik Kişilik Örgütlenmeleri Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi”** başlıklı doktora tezi kapsamında değerlendirilecek, tüm bilgileriniz gizli tutulacak, yalnız bilimsel amaçla kullanılacaktır. Yanıtlarken gösterdiğiniz özen ve samimiyetten ötürü teşekkür ederim.

Uzm. Psk. Dan. Aykut BORA

SOSYODEMOGRAFIK BİLGİLER

1. Yaşınız:(.....)

2. Cinsiyetiniz:

☐ Kadın ☐ Erkek

3. Medeni Durumunuz:

☐ Bekâr ☐ Birlikte yaşıyor ☐ Evli ☐ Boşanmış ☐ Diğer(.....)

4. Eğitim Durumunuz:

☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Üniversite ☐ Lisansüstü

5. Çalışma Durumunuz:

☐ Çalışıyor ☐ Çalışmıyor ☐ Emekli

6. Aylık Ortalama Kazancınız:

☐ 0-1000 ☐ 1001-2000 ☐ 2001-3000 ☐ 3000 üstü

GENEL SAĞLIK DURUMU

1. Tanısı konmuş kronik (uzun süreli) bir fiziksel hastalığınız var mı? Varsa belirtiniz.

☐ Var (.....) ☐ Yok

2. Tanısı konmamış fakat süregelen fiziksel bir yakınmanız var mı? Varsa belirtiniz.

☐ Var (.....) ☐ Yok

3. Tanısı konmuş ruhsal bir bozukluğunuz var mı? Varsa belirtiniz.

☐ Var (.....) ☐ Yok

4. Tanısı konmamış fakat süregelen ruhsal bir yakınmanız var mı? Varsa belirtiniz.

☐ Var (.....) ☐ Yok

ÇOCUKLUK ÇAĞI ÖRSELEYİCİ YAŞANTILARI

1. Çocukluğunuzda yetişkinler tarafından tokat, yumruk, tekme atma vb. davranışlar aracılığıyla fiziksel olarak şiddete maruz bırakıldınız mı?

☐ Evet ☐ Hayır

1.1. Cevabınız evet ise kim ya da kimler tarafından maruz bırakıldınız. (Birden çok seçenek işaretleyebilirsiniz.)

☐ Anne ☐ Baba ☐ Ağabey ☐ Abla ☐ Öğretmen/Eğitici

☐ Akraba (Amca, dayı, teyze, hala, büyük anne baba) ☐ Bakıcı

☐ Komşu ☐ Yabancı

1.2. Cevabınız evet ise ne sıklıkta olduğunu belirtiniz.

☐ Bir kez ☐ Nadiren ☐ Sıklıkla ☐ Çok sık

1.3. Cevabınız evet ise maruz kaldığınız fiziksel şiddetin derecesini belirtiniz.

☐ Hafif ☐ Orta ☐ Şiddetli ☐ Çok şiddetli

1.4.Cevabınız evet ise maruz kaldığınız fiziksel şiddet nedeniyle yaralandınız mı?

☐ Evet ☐ Hayır

1.4.Cevabınız evet ise bu yaşantılara ilk maruz kaldığınızda kaç yaşındaydınız?(.....)

2. Çocukluğunuzda yetişkinler tarafından küfür, hakaret, tehdit, küçük düşürme, aşağılama, alay etme, görmezden gelme gibi tutum ve davranışlara maruz bırakıldınız mı?

☐ Evet ☐ Hayır

2.1. Cevabınız evet ise kim ya da kimler tarafından maruz bırakıldınız. (Birden çok seçenek işaretleyebilirsiniz.)

☐ Anne ☐ Baba ☐ Ağabey ☐ Abla ☐ Öğretmen/Eğitici
☐ Akraba (Amca, dayı, teyze, hala, büyük anne baba) ☐ Bakıcı
☐ Komşu ☐ Yabancı

2.2. Cevabınız evet ise ne sıklıkta olduğunu belirtiniz.

☐ Bir kez ☐ Nadiren ☐ Sıklıkla ☐ Çok sık

2.3.Cevabınız evet ise bu yaşantılara ilk maruz kaldığınızda kaç yaşındaydınız?(.....)

3. Çocukluğunuzda yetişkinler tarafından, sizi rahatsız eden ve kasıtlı olarak sergilenen cinsel söz, davranış ve eylemlere maruz bırakıldınız mı?

☐ Evet ☐ Hayır

3.1. Cevabınız evet ise ne tür davranışa maruz kaldınız?

☐ Cinsel içerikli konuşma ☐ Teşhircilik ☐ Röntgencilik ☐ Cinsel içerikli film, fotoğraf vb. izlettirme ☐ Özel bölgelere dokunma/dokundurtma ☐ Cinsel ilişki ☐ Para karşılığı cinsel ilişkiye zorlama ☐ Gebelikle sonlanan cinsel ilişki ☐ Diğer (Belirtiniz.....)

3.2. Cevabınız evet ise kim ya da kimler tarafından maruz bırakıldınız. (Birden çok seçenek işaretleyebilirsiniz.)

☐ Anne ☐ Baba ☐ Ağabey ☐ Abla ☐ Öğretmen/Eğitici

☐ Akraba (Amca, dayı, teyze, hala, büyük anne baba) ☐ Bakıcı

☐ Komşu ☐ Yabancı

3.3. Cevabınız evet ise ne sıklıkta olduğunu belirtiniz.

☐ Bir kez ☐ Nadiren ☐ Sıklıkla ☐ Çok sık

3.4.Cevabınız evet ise bu yaşantılara ilk maruz kaldığınızda kaç yaşındaydınız?(.....)

4. Çocukluğunuzda sizi fiziksel ve/veya ruhsal olarak önemli ölçüde olumsuz etkileyen diğer hangi yaşantılara maruz kaldınız? (Birden çok seçenek işaretleyebilirsiniz.)

☐ Doğal afet ☐ Trafik kazası ☐ Zorunlu göç ☐ Aile içi ölümler

☐ Boşanma ☐ Terör eylemleri ☐ Önemli ameliyatlar ☐ Diğer (.....)

Ek-2: Borderline Kişilik Envanteri

Aşağıdaki cümlelerden size uygun olanlarını işaretleyiniz.

1. Sık sık panik nöbetleri geçiririm.
2. Son zamanlarda beni duygusal olarak etkileyen hiçbir şey olmadı.
3. Çoğu kez gerçekte kim olduğumu merak ederim.
4. Çoğu kez başıma iş açacak risklere girerim.
5. Başkaları bana yoğun ilgi gösterdikleri zaman kendimi boğulmuş hissedirim.
6. Bazen içimde bana ait olmayan başka bir kişi ortaya çıkar.
7. Gerçekte olmadığı halde acayip şekiller veya görüntüler gördüğüm oldu.
8. Bazen çevremdeki insanlar ve nesnelerin gerçek olmadığını hissedirim.
9. Başkalarına yönelik duygularım bir uçtan bir uca çok hızlı değişir (Ör. Sevgi ve beğeniden nefret ve hayal kırıklığına).
10. Çoğu kez değersizlik ya da umutsuzluk duygusuna kapılırım.
11. Çoğu kez paramı çarçur ederim ya da kumarda kaybederim.
12. Gerçekte kimse olmadığı halde hakkımda konuşan sesler duyduğum oldu.
13. Eğer 12. maddeye “evet” dediyseniz aşağıdaki cümlelerden sizin için uygun olanını seçiniz:
 - a. Bu sesler benim dışımdan gelmiştir.
 - b. Bu sesler içimden gelmiştir.
14. Yakın ilişkilerde hep incinirim.
15. Bana uymayan biçimde hissettiğim ya da davrandığım oldu.
16. Bir kukla gibi dışarıdan yönetiliyormuş ve yönlendiriliyormuş gibi hissettiğim oldu.
17. Herhangi birine fiziksel olarak saldırıda bulunduğum oldu.
18. Düşüncelerim başkaları tarafından okunuyormuş gibi hissettiğim oldu.
19. Bazen gerçekte suç işlemediğim halde, sanki işlemişim gibi suçluluk hissedirim.
20. Bilerek kendime bedensel zarar verdiğim oldu.
21. Bazen gerçekte olmadığı halde insanların ve nesnelerin görünümünün değiştiği hissine kapılırım.
22. Yoğun dini uğraşlarım olmuştur.
23. Duygusal ilişkilerimde çoğunlukla ne tür bir ilişki istediğimden emin olamam.
24. Bazen bir kahin gibi gelecekle ilgili özel hislerim olur.
25. Bir ilişki ilerledikçe kendimi kapana kısılmış gibi hissedirim.
26. Gerçekte kimse olmadığı halde bir başka insanın varlığını hissettiğim oldu.
27. Bazen bedenim ya da bedenimin bir kısmı bana acayip veya değişmiş gibi görünür.
28. İlişkiler çok ilerlerse, çoğunlukla koparma gereksinimi duyarım.
29. Bazen birilerinin peşimde olduğu hissine kapılırım.
30. Sık sık uyuşturucu kullanırım (esrar, hap gibi).
31. Başkalarını kontrol altında tutmaktan hoşlanırım.
32. Bazen özel biri olduğumu hissedirim.
33. Bazen dağılıyormuşum gibi hissedirim.
34. Bazen bana bir şeyin gerçekte mi yoksa yalnızca hayalimde mi olduğunu ayırt etmek zor gelir.
35. Çoğu kez sonuçlarını düşünmeden içimden geldiği gibi davranırım.

36. Bazen gerçek olmadığım duygusuna kapılıyorum.
37. Bazen bedenim yokmuş ya da bir kısmı eksikmiş hissine kapılıyorum.
38. Çoğu kez kabus görürüm.
39. Çoğu kez başkaları bana gülüyormuş ya da hakkımda konuşuyormuş hissine kapılıyorum.
40. Çoğu kez insanlar bana düşmanmış gibi gelir.
41. İnsanların kendi düşüncelerini benim zihnime soktuklarını hissettiğim oldu.
42. Çoğu kez gerçekten ne istediğimi bilmem.
43. Geçmişte intihar girişiminde bulundum.
44. Bazen ciddi bir hastalığım olduğuna inanırım.
45. “Alkol, uyuşturucu ya da hap alışkanlığım vardır”.

Eğer yanıtınız “evet” ise aşağıdakilerden uygun olanlarını işaretleyiniz.

a. Alkol b. Uyuşturucu c. Hap

46. Bazen bir rüyada yaşıyormuş ya da yaşamım bir film şeridi gibi gözümün önünden geçiyormuş hissine kapılıyorum.
47. Çoğu kez bir şeyler çalarım.
48. Bazen öyle açlık nöbetlerim olur ki önüme gelen her şeyi silip süpürürüm.
49. Aşağıdaki konularla ilgili sorulan sorularda çoğu kez kendimi rahatsız hissederim.

a. Politika b. Din c. Ahlak (iyi-kötü)

50. Bazen aklımdan birilerini öldürme düşüncesi geçer.
51. Yasalarla başımın derde girdiği oldu.
52. Yukarıdaki maddelerde anılan yaşantılardan herhangi birini ilaç etkisi altında yaşadığınız oldu mu?

Eğer yanıtınız “evet” ise ilgili maddelerin numaralarını yazınız:

(.....)

53. Yukarıdaki maddelerde anılan yaşantılardan herhangi birini psikoterapi sırasında yaşadığınız oldu mu?

Eğer yanıtınız “evet” ise ilgili maddelerin numaralarını yazınız:

(.....)

Ek-3: Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeği

AÇIKLAMA: Aşağıda 18 yaş öncesi çocukluk ve gençlik yaşantılarınızla ilgili cümleler vardır. Her cümleyi dikkatlice okuyup, üst tarafındaki yazılar arasında sizi en iyi tanımlayan seçenek üzerine (X) işareti koyunuz.

	1 Hiçbir zaman	2 Nadiren	3 Bazen	4 Sıklıkla	5 Çok sık
1	Ben çocukken ailemde birileri bana vurur ya da beni döverdi.				1 2 3 4 5
2	Ben çocukken, hiç kimse benimle ilgilenmediği için, kendi bakımımı kendim daha iyi yaptığımı hissederdim.				1 2 3 4 5
3	Ben çocukken, ailemdeki kişiler birbiriyle tartışır, kavga ederdi.				1 2 3 4 5
4	Ben çocukken, ailemde benimle ilgilenen ve beni koruyan birinin olduğunu bilirdim.				1 2 3 4 5
5	Ben çocukken, ailemde bana bağırıp çağıran biri vardı.				1 2 3 4 5
6	Ben çocukken, annemi ya da kardeşlerimi dövülürken ya da onlara vurulurken gördüm.				1 2 3 4 5
7	Ben çocukken gereksinim olan sevgi ve ilgiyi gördüm.				1 2 3 4 5
8	Ben çocukken, ailemde kendimi önemli ya da özel hissetmemi sağlayan biri vardı.				1 2 3 4 5
9	Ben çocukken, ailemde kendimi dövüşerek, ona vurarak, ya da ondan kaçarak korumak zorunda kaldığım biri vardı.				1 2 3 4 5
10	Ben çocukken, ailemde, başarılı biri olmamı isteyen, bir kişinin varlığını hissederdim.				1 2 3 4 5
11	Ben çocukken, değişik zamanlarda değişik kişilerin yanında yaşadım (değişik yakınlarımla ya da evlatlık verildiğim ailelerle).				1 2 3 4 5
12	Ben çocukken, sevildiğimi hissederdim.				1 2 3 4 5
13	Ben çocukken, annem ve babam, bana ve kardeşlerime				1 2 3 4 5

	eşit davranmaya çalışırlardı.	
14	Ben çocukken, ailemdeki kişilerden, bir doktora ya da hastaneye gitmek zorunda kalacak kadar denli dayak yediğim oldu.	1 2 3 4 5
15	Ben çocukken, ailemde, beni başımın belaya girmesinden koruyan birileri vardı.	1 2 3 4 5
16	Ben çocukken, ailemdekiler, beni bir yerlerim çürüyecek ya da iz kalacak denli döverdi.	1 2 3 4 5
17	Ben çocukken, bir erişkinle ya da benden en az beş yaş büyük birisiyle cinsel ilişkim oldu.	1 2 3 4 5
18	Ben çocukken, kemer, sopa, oklava, ya da benzeri sert cisimlerle dövülerek cezalandırıldım.	1 2 3 4 5
19	Ben çocukken, ailemizin üyeleri birbirlerini gözetirlerdi.	1 2 3 4 5
20	Ben çocukken, annemle babam ayrı yaşırdı ya da boşanmıştı.	1 2 3 4 5
21	Ben çocukken, fiziksel olarak istismar edildiğime inanıyorum.	1 2 3 4 5
22	Ben çocukken, ailemdeki kişiler beni kötü etkilerden korumaya çalıştılar.	1 2 3 4 5
23	Ben çocukken, evde bana bakan ve benim sorumluluğumu üstlenen bir kişi vardı.	1 2 3 4 5
24	Ben çocukken, öğretmen, komşu ya da doktor gibi kişilerin dikkatini çekecek denli kötü dayak yedim.	1 2 3 4 5
25	Ben çocukken, ailemde denetimsiz davranışları olan kişiler vardı.	1 2 3 4 5
26	Ben çocukken, ailemdeki kişiler beni okula devam etmem ve eğitimimi sürdürmem için yüreklendirdi.	1 2 3 4 5
27	Ben çocukken bana verilen cezalar çok katıydı.	1 2 3 4 5
28	Ben çocukken, ailemdeki kişiler birbirine yakındılar.	1 2 3 4 5
29	Ben çocukken, birisi bana cinsel amaçla dokunmayı ya da kendisine dokundurtmayı denedi.	1 2 3 4 5

30	Ben çocukken, ailemdeki kişiler beni itip kalktı.	1 2 3 4 5
31	Ben çocukken birisi, kendisiyle cinsel ilişkim olmazsa beni incitmekle ve hakkımda yalanlar söylemekle tehdit etti.	1 2 3 4 5
32	Ben çocukken, çocukluğum mükemmeldi.	1 2 3 4 5
33	Ben çocukken, ailemde incitilmekle korkutuldum.	1 2 3 4 5
34	Ben çocukken, birisi benimle cinsel içerikli davranışlara girmeyi ya da bana cinsellikle ilgili şeyler izletmeyi denedi.	1 2 3 4 5
35	Ben çocukken ailemde bana güvenen biri vardı.	1 2 3 4 5
36	Ben çocukken, duygusal olarak istismar edildiğime inanıyorum.	1 2 3 4 5
37	Ben çocukken, ailemdeki kişiler ne yaptığım ile ilgilenir gibi gözükmezler ya da ne yaptığımı bilmezlerdi.	1 2 3 4 5
38	Ben çocukken, dünyadaki en iyi aileye sahiptim.	1 2 3 4 5
39	Ben çocukken, cinsel olarak istismar edildiğime inanıyorum.	1 2 3 4 5
40	Ben çocukken, ailem güç ve destek kaynağımdı.	1 2 3 4 5

Ek-4: Duygu Düzenleme Güçlüğü      

Aşağıdaki cümlelerin size ne sıklıkla uyduğunu altlarında belirtilen 5 dereceli       üzerinden değerlendiriniz. Her bir cümlenin altındaki 5 noktalı      ten, size uygunluğunu d    nerek yalnızca bir tek rakamı yuvarlak içine alarak işaretleyiniz.

1. Ne hissetti�im konusunda netimdir.	1 2 3 4 5
2. Ne hissetti�imi dikkate alırım.	1 2 3 4 5
3. Duygularım bana dayanılmaz ve kontrols�z gelir.	1 2 3 4 5
4. Ne hissetti�im konusunda hi�bir fikrim yoktur.	1 2 3 4 5
5. Duygularıma bir anlam vermekte zorlanırım.	1 2 3 4 5
6. Ne hissetti�ime dikkat ederim.	1 2 3 4 5
7. Ne hissetti�imi tam olarak bilirim.	1 2 3 4 5
8. Ne hissetti�imi �nemserim.	1 2 3 4 5
9. Ne hissetti�im konusunda karma�a ya�arım.	1 2 3 4 5
10. Kendimi k�t� hissetmeyi kabullenebilirim.	1 2 3 4 5
11. Kendimi k�t� hissetti�imde b�yle hissetti�im i�in kendime kızarım.	1 2 3 4 5
12. Kendimi k�t� hissetti�im i�in utanırım.	1 2 3 4 5
13. Kendimi k�t� hissetti�imde i�lerimi bitirmekte zorlanırım.	1 2 3 4 5
14. Kendimi k�t� hissetti�imde kontrolden �ıkarım.	1 2 3 4 5
15. Kendimi k�t� hissetti�imde uzun s�re b�yle kalaca�ıma inanırım.	1 2 3 4 5
16. Kendimi k�t� hissetmemin yo�un depresif duyguyla sonu�lanaca�ına inanırım.	1 2 3 4 5
17. Kendimi k�t� hissetti�imde duygularımın yerinde ve �nemli oldu�una inanırım.	1 2 3 4 5
18. Kendimi k�t� hissederken ba�ka �eylere odaklanmakta zorlanırım.	1 2 3 4 5
19. Kendimi k�t� hissederken kontrolden �ıktı�ım duygusu ya�arım.	1 2 3 4 5
20. Kendimi k�t� hissediyor olsam da �alı�mayı s�rd�rebilirim.	1 2 3 4 5
21. Kendimi k�t� hissetti�imde bu duygumdan dolayı kendimden utanırım.	1 2 3 4 5
22. Kendimi k�t� hissetti�imde eninde sonunda kendimi daha iyi hissetmenin bir yolunu bulaca�ımı bilirim.	1 2 3 4 5
23. Kendimi k�t� hissetti�imde zayıf biri oldu�um duygusuna kapılırım.	1 2 3 4 5
24. Kendimi k�t� hissetti�imde de davranı�larım kontrol�m altındadır.	1 2 3 4 5
25. Kendimi k�t� hissetti�im i�in su�luluk duyarım.	1 2 3 4 5
26. Kendimi k�t� hissetti�imde konsantre olmakta zorlanırım.	1 2 3 4 5
27. Kendimi k�t� hissetti�imde davranı�larımı kontrol etmekte zorlanırım.	1 2 3 4 5

28. Kendimi kötü hissettiğimde daha iyi hissetmem için yapabileceğim hiçbir şey olmadığına inanırım. 1 2 3 4 5
29. Kendimi kötü hissettiğimde böyle hissettiğim için kendimden rahatsız olurum. 1 2 3 4 5
30. Kendimi kötü hissettiğimde kendimle ilgili olarak çok fazla endişelenmeye başlarım. 1 2 3 4 5
31. Kendimi kötü hissettiğimde kendimi bu duyguya bırakmaktan başka çıkar yol olmadığına inanırım. 1 2 3 4 5
32. Kendimi kötü hissettiğimde davranışlarım üzerindeki kontrolümü kaybederim. 1 2 3 4 5
33. Kendimi kötü hissettiğimde başka bir şey düşünmekte zorlanırım. 1 2 3 4 5
34. Kendimi kötü hissettiğimde duygumun gerçekte ne olduğunu anlamak için zaman ayırırım. 1 2 3 4 5
35. Kendimi kötü hissettiğimde kendimi daha iyi hissetmem zaman alır. 1 2 3 4 5
36. Kendimi kötü hissettiğimde duygularım dayanılmaz olur. 1 2 3 4 5

Ek-5: Narsistik Kişilik Envanteri

Aşağıdaki her bir tutum çifti içinden, lütfen size en uygun olanı belirtiniz.

İnsanlar bana iltifat ettiklerinde bazen utanırım.
İyi biri olduğumu biliyorum, çünkü herkes böyle söyler.

Kalabalık içinde herkesten biri olmayı tercih ederim.
İlgi merkezi olmayı severim.

Pek çok insandan ne daha iyi ne de daha kötüyüm.
Özel biri olduğumu düşünüyorum.

İnsanlar üzerinde otorite kurmaktan hoşlanırım.
Emirlere uymaktan rahatsız olmam.

İnsanları kolayca manipüle ederim.
İnsanları manipüle ettiğimi fark ettiğimde rahatsız olurum.

Layık olduğum saygıyı elde etme konusunda ısrarcıyım.
Hak ettiğim saygıyı genellikle görürüm.

Gösterişten kaçınırım.
Genellikle fırsatını bulduğumda şov yaparım.

Her zaman ne yaptığımı bilirim.
Bazen yaptığım şeyden emin değilimdir.

Bazen iyi hikaye anlatırım.
Herkes hikayelerimi dinlemekten hoşlanır.

İnsanlardan çok şey beklerim.
Başkaları için bir şeyler yapmaktan hoşlanırım

İlgi merkezi olmaktan hoşlanırım.
İlgi merkezi olmak beni rahatsız eder.

Otorite olmanın benim için pek bir anlamı yoktur.
İnsanlar daima otoritemi kabul ediyor görünürler.

Önemli bir insan olacağım.
Başarılı olmayı umuyorum.

İnsanlar söylediklerimin bazılarına inanır.
İnsanları istediğim her şeye inandırabilirim.

Kendi kendime yeterim.
İnsanlardan öğrenebileceğim çok şeyim var.

Herkes gibi biriyim.
Sıra dışı biriyim.

Ek-6: Savunma Biçimleri Testi

Lütfen her ifadeyi dikkatle okuyup, bunların size uygunluğunu yan tarafında 1 den 9 a kadar derecelendirilmiş skala üzerinde seçtiğiniz dereceyi çarpı şeklinde (×) işaretlemek suretiyle gösteriniz.

1. Başkalarına yardım etmek hoşuma gider, yardım etmem engellenirse üzüldüm.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
2. Bir sorunum olduğunda, onunla uğraşacak vaktim olana kadar o sorunu düşünmemeyi becerebilirim.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
3. Endişemin üstesinden gelmek için yapıcı ve yaratıcı şeylerle uğraşırım (resim, el işi, ağaç oyma) Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
4. Arada bir bu gün yapmam gereken işleri yarına bırakırım.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
5. Kendime çok kolay gülerim.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
6. İnsanlar bana kötü davranmaya eğilimliler.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
7. Birisi beni soyup paramı çalsa, onun cezalandırılmasını değil ona yardım edilmesini isterim.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
8. Hoş olmayan gerçekleri, hiç yokmuşlar gibi görmezlikten gelirim.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
9. Süpermen' mişim gibi tehlikelere aldırım.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
10. İnsanlara, sandıkları kadar önemli olmadıklarını gösterebilme yeteneğimle gurur duyarım.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
11. Bir şey canımı sıktığında, çoğu kez düşüncesizce ve tepkisel davranırım.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
12. Hayatım yolunda gitmediğinde bedensel rahatsızlıklara yakalanırım.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
13. Çok tutuk bir insanım.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
14. Her zaman doğruyu söylemem.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

15. Sorunsuz bir yaşam sürdürmemi sağlayacak özel yeteneklerim var.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
16. Seçimlerde bazen haklarında çok az şey bildiğim kişilere oy veririm.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
17. Bir çok şeyi gerçek yaşamımdan çok hayalimde çözerim.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
18. Hiçbir şeyden korkmam
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
19. Bazen bir melek olduğumu, bazen de bir şeytan olduğumu düşünürüm.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
20. Kırıldığımda açıkça saldırgan olurum.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
21. Her zaman, tanıdığım birinin koruyucu melek gibi olduğunu hissedirim.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
22. Bana göre, insanlar ya iyi ya da kötüdürler.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
23. Patronum beni kızdırırsa, ondan hıncımı çıkarmak için ya işimde hata yaparım ya da işi yavaşlatırım.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
24. Her şeyi yapabilecek güçte, aynı zamanda son derece adil ve dürüst olan bir tanıdığım var.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
25. Serbest bıraktığımda, yaptığım işi etkileyebilecek olan duygularımı kontrol edebilirim.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
26. Genellikle, aslında acı verici olan bir durumun gülünç yanını görebilirim.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
27. Hoşlanmadığım bir işi yaptığımda başım ağrır.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
28. Sık sık, kendimi kesinlikle kızmam gereken insanlara iyi davranırken bulurum.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
29. Hayatta, haksızlığa uğruyor olduğuma eminim.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
30. Sınav veya iş görüşmesi gibi zor bir durumla karşılaşacağımı bildiğimde, bunun nasıl olabileceğini hayal eder ve başa çıkmak için planlar yaparım.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

31. Doktorlar benim derdimin ne olduğunu hiçbir zaman gerçekten anlamıyorlar.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
32. Haklarım için mücadele ettikten sonra, girişken davrandığımdan dolayı özür dilemeye eğilimliyimdir.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
33. Üzüntülü veya endişeli olduğumda yemek yemek beni rahatlatır.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
34. Sık sık duygularımı göstermediğim söylenir.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
35. Eğer üzüleceğimi önceden tahmin edebilirsem, onunla daha iyi baş edebilirim.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
36. Ne kadar yakınırsam yakınyım, hiçbir zaman tatmin edici bir yanıt alamıyorum.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
37. Yoğun duyguların yaşanması gereken durumlarda, genellikle hiçbir şey hissetmediğimi fark ediyorum.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
38. Kendimi elimdeki işe vermek, beni üzüntülü veya endişeli olmaktan korur.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
39. Bir bunalım içinde olsaydım, aynı türden sorunu olan birini arardım.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
40. Eğer saldırganca bir düşüncem olursa, bunu telafi etmek için bir şey yapma ihtiyacı duyarım.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun